

X.T. UMAROV

**LOTIN TILI VA
TIBBIY-FARMATSEVTIK
TERMINOLOGIYA ASOSLARI**

471(1)121
U 470

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA
O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

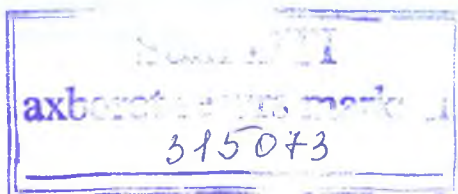
SAMARQAND DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI

X.T. UMAROV

**LOTIN TILI VA TIBBIY-
FARMATSEVTIK
TERMINOLOGIYA
ASOSLARI**

O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi
tomonidan tibbiyot oliy ta‘lim muassasalarining barcha ta‘lim
yo‘nalishlari uchun darslik sifatida tavsiya etilgan

«Tamaddun»
Toshkent
2015

UDK: 616.89.053.2(075)

KBK 52.81ya2

U -47

Umarov Xamdam Tirkashovich.

Lotin tili va tibbiy-farmatsevtik terminologiya asoslari: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash vazirligi. – T: «Tamaddun», 2015. – 284 b.

UDK: 616.89.053.2(075)

KBK 52.81ya2

Mazkur kitob Lotin tili va tibbiy terminologiyasi o'quv rejasiga mos ravishda yozilgan va I kurs talabalariga mo'ljallangan. Shu bilan bir qatorda, u an'anaviy yozilgan qo'llama va darsliklardan birmuncha farq qiladi. Unda lotin tili fanining asosini tashkil etuvchi fonetika, harf va tovushlar tasnifi, qisqacha grammatik materiallar, mustahkamlash va mustaqil ishlash uchun mashqlar, LM(leksik minimum) hamda odamning tashqi va ichki a'zolari, dori shakllari, dorivor o'simliklarning qismini bildiruvch so'zlar (rasmlar asosida) berilgan. Bunday yondashish talabalarni amaliy ko'nikmalarini mukammal egallash imkoniyatlarini yanada kengaytiradi. Bularning barchasi ilk bora tibbiyot sohasiga qadam qo'yayotgan bo'lg'usi shifokorlarning yaqin yordamchisiga aylanadi, deyishga asos bo'ladi.

Darslik Samarqand Davlat tibbiyot instituti ilmiy kengashi tomonidan nashrga tavsiya etilgan. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2015-yil 2-fevraldagi 32-sonli buyrug'iga asosan tibbiyot oliy ta'lim muassasalarining Davolash ishi (5510100), Pediatriya ishi (5510200), Kasbiy (davolash ishi-5510100) ta'lim(5111000), Stomatologiya ishi (5510400) yo'nalishlari uchun darslik sifatida tafsifiya qilingan.

Taqrizchilar:

N.Q.Turniyozov – Samarqand Davlat chet tillar instituti tilshunoslik kafedrası professori, filologiya fanlari doktori.

U.U.Usmonov – Samarqand Davlat chet tillar instituti ingliz tili tarixi va grammatikasi kafedrası professori.

F.S.Oripov – Samarqand Davlat tibbiyot instituti odam anatomiyasi, gistologiyasi, sitologiyasi, embriologiyasi va OXTA kafedrası mudiri, tibbiyot fanlari nomzodi.

Ushbu kitobga tegishli barcha huquqlar himoyalangan. X.T.Umarovning yozma ruxsatisiz darslikni chop etish yoki boshqa tilga tarjima qilish qat'iy man etiladi.

ISBN 978-9943-4540-7-1

© X.T. Umarov, 2015

© «Tamaddun», 2015

So‘z boshi

Mazkur “Lotin tili va tibbiy-farmatsevtik terminologiya asoslari” darsligi O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi tomonidan tasdiqlangan o‘quv dasturi asosida tuzilib, tibbiyot oliygohlari talabalariga mo‘ljallangan.

Darslikdan tibbiyot kollejlari o‘quvchilari, tibbiyot tayyorgarlik kurslarining o‘qituvchilari ham foydalanishlari mumkin.

Darslikning maqsadi talabalarni to‘g‘ri talaffuz qilishga o‘rgatish, o‘qish va yozish malakalarini oshirishdan iborat.

Darslik faqat tibbiy soha, ya‘ni anatomiya, davolash va dorishunoslikka doir atamalar asosida tuzilgan va mavzular quyidagi tartibda berilgan:

I. Anatomiya bo‘limi. Bunda anatomik iboralarning yasalishi, moslashgan va moslashmagan aniqlovchilar, ot va sifat, sifat darajasi, son berilgan;

II. Davolash (klinika) bo‘limi. Darslikning bu bo‘limida tibbiyotning davolashga doir atamalarining yasalishi: lotincha va grekcha ma‘nodosh so‘zlar (rasmlar asosida) va ularning tibbiyotda qo‘llash uchun zarur bo‘lgan qoidalar va mashqlar berilgan;

III. Dorishunoslik bo‘limi. Bu qismda fe‘l so‘z turkumi, fe‘llarning mayl kategoriyalari, ularni retseptda qo‘llashga doir yo‘l-yo‘riqlar, dori shakllari, dorivor o‘simliklar (rasmlar asosida) nomlari hamda lotincha va o‘zbekcha retseptlar berilgan.

Har bir mavzudan keyin mashqlar hamda talabalarining dunyoqarashi va man‘aviy-ma‘rifiy bilimlarini oshirishga ko‘maklashuvchi lotincha maqollar va hikmatli so‘zlar berilgan.

Darslikdan yana tashqi va ichki a‘zolar (rasmlar asosida), mustaqil bajarish uchun mashqlar va test savollari o‘rin olgan.

Darslik haqida qimmatli fikr mulohazalarini bildirgan barcha o‘rtoqlarga muallif samimiy minnatdorchilik bildiradi.

K I R I S H

LOTIN TILINING QISQACHA TARIXI

Juda qadim zamonlarda hozirgi Italiya hududidagi Apenin yarim orolida Latsiya viloyati bo'lib, uning tili o'sha joyning nomi bilan lotin (**Lingua latina**) deb atalgan. Bu qabila bosqinchilik urushlari vaqtida butun Ovrupo, Afrikaning shimoliy qismi va O'rta yer dengizida yashovchi qabilalarga o'z hukmronligini o'tkazgan. Bizga ma'lumki, Rim davlati qariyb yetti asr mobaynida G'arbiy Yevropada (german qabilasidan tashqari) hukmron bo'lgan. Bosib olingan yerlarda yashovchi qabilalarga o'z tilini, ya'ni lotin tilini davlat tili deb qabul qilishga majbur qilgan. Lotin tili 7-asrga qadar Yevropada davlat tili hisoblanib, 18-asrgacha jahon tili, ilm fan tili sifatida keng qo'llanildi. Rim davlati Yunonistonni bosib olganda, bu yerda madaniyat yuksak darajada taraqqiy etgan bo'lib, u Rim davlati madaniyatida o'z aksini topgan. Shu sababli bo'lsa kerak, jahon ilmiy atamalarining ko'pgina qismi, fanlarning qaysi sohasida bo'lmasin, lotin tilidan olingan. Shu boisdan lotin tili barcha tillarga o'z ta'sirini ko'rsatadi.

Yevropa tillarida so'zlashuvchilar uchun lotin tili ilm-fan tili sifatida qabul qilingan. O'sha davr ba'zi taraqqiyparvar olim va ziyolilari o'z asarlarini lotin tilida e'lon qilganlar.

Yevropa tibbiyot "otasi" Suqrot (taxm. miloddan avvalgi 460-370- yillarda) yashagan, ijod qilgan. Uning asarlarida ilmiy tibbiy atamashunoslik boshlanishi aniqlangan. Suqrot o'z asarlarida qo'llagan atamalarning katta qismi xalqaro tibbiy lug'atga kiritilgan. Suqrot dan so'ng qadimgi yunon tilidagi tibbiy atamashunoslikni shakllanishida Aleksandriya tibbiyot maktabidan (qadimgi IV asr) Gerofil III (taxm. miloddan avvalgi 330- yilda tug'ilgan) Erosiztrat (taxm. miloddan avvalgi 330- 240- yillar), keyinroq Ruf Efesskiy (taxm. miloddan avvalgi I asr) va o'qimishli olim, faylasuf, vrach, anatom, farmatsevt Klavdiy Galen (taxm. miloddan avvalgi 129- yillar) eng ko'p hissa qo'shganlar. Ular Suqrot bilan birga bo'lg'usi ilmiy, tibbiy atamashunoslikka asos solganlar. Antik tibbiyotni asosan yunonlar shakllantirganlar. Rim bino

bo'lgandan buyon uning madaniy hayotida Yunonistonning tabiiy, ilmiy va tibbiy fanlari rol o'ynaydi. Juda ko'plab yunoncha va lotinlashgan so'zlar davrlar mobaynida lotin tiliga kirdi (aër- havo, philosophia-falsafa, historia- tarix, diaphragma- diagramma va boshqalar). Yunon yozuvi ta'sirida lotin alifbosi 2 harfga ko'paydi (Y-ipsilon va Z- zet).

Shu bilan birga madaniyat va fan sohasida lotin tilining roli oshib bordi. Rim olimlari va hakimlarning tabiiy va tibbiy fan masalalariga bag'ishlangan asarlari paydo bo'la boshladi. Miloddan avvalgi I asrda Korneliy Sels qomusnoma yaratgan, undan "De medicina"(Meditsina haqida) traktatning 8 kitobi bizgacha yetib kelgan.

Sels va undan keyin rim olim va hakimlari o'z asarlarida yunon tili-dan qabul qilingan atamalardan tez-tez foydalanib turganlar, ma'nodosh so'zlar sifatida yunoncha va lotincha so'zlarni teng qo'llab turganlar. Antik davr hakimlari yunon va lotin tillarini bilishi zarur edi.

Shunday qilib, antik davrdan boshlab atamashunoslik yunon-lotin tillari asosida shakllana boshladi. Bu ikki til tibbiy atamashunoslikning butun davrlari mobaynida an'anaviy tus oldi va hozirda ham davom etmoqda. Yunoncha – lotincha ikki tillilik shu narsada aniqroq ko'rinadiki, anatomik nomlar anatomik ro'yxatlarda lotincha, kasallik, uning kelib chiqishi yunoncha bo'lgan so'zlar bilan beriladi.

Masalan: lotincha ren- yunoncha nephros-buyrak -nephritis(buyrak yallig'lanishi), lotincha lien- yunoncha splen- taloq -splenitis (taloq yallig'lanishi)

Miloddan avvalgi IV asr oxirlarida Rim imperiyasining G'arbiy va Sharqiy (Vizantiyaning Konstantinopoldagi poytaxti bilan) qismlarga bo'linishi yunon tilining faoliyati kengayishiga, Vizantiyada va G'arbda yunon yozuvi va tilining asta-sekin o'z ro'lini yo'qotishiga olib keldi.

Miloddan avvalgi 476-yil G'arbiy Rim imperiyasi ag'darilgandan so'ng og'zaki lotin tili asta-sekin o'zining rasmiy ro'lini yo'qota boradi. Eski roman (lot. Romanus) tillari o'rtasidagi farq tobora kuchaya boshladi.

Roman tillarining (italiyan, ispan, portugal, fransuz, keyinroq yana bir qator boshqa tillar, masalan rumin, moldavan) keyingi rivojlanish davri IX asrga to'g'ri keladi.

Roman tillariga asos vazifasini og'zaki lotin tili bajaradi. Shu bilan

birga adabiy lotin tili kitobiy “ilm” tili sifatida sun’iy ravishda o‘rishni G‘arbiy Yevropada yana 100 yillar mobaynida o‘rta asrlar davrida – o‘rta asr lotini, yuksalish (XIV–XVI asrlar) davrida gumanitar lotin nomi bilan davom ettirildi. Lotin tilida o‘qitiladi, ilmiy asarlar yaratildi. Qadimgi yunon va arab hakimlari asarlari lotin tiliga o‘girildi. Abu Ali Ibn Sino (Avitsenna 980-1037) ning “Tib qonunlari” asari XII asrdayoq lotin tiliga o‘girilib, qariyb XVII asr oxirigacha Yevropada tibbiyotni o‘qitish uchun asosiy manba sifatida foydalanib kelindi.

Yuksalish davrining insonparvar olimlari lotin tilini soxtalashtirishga, dag‘allashtirishga qarshilik ko‘rsatib, klassik lotin tilini saqlab qolish uchun keskin kurashib kelganlar. Hozirda aytilishi va yozilishi lotin transkripsiyasida bo‘lgan yunoncha so‘zlar Erazm Rotterdamskiy (1469-1536) tomonidan ishlab chiqilgan. Yuksalish davrida lotin tili o‘z mavqeini egallab og‘zaki va yozma axborotlarda fanning hamma sohalarida olimlarning munozara va tortushuvlarida qo‘llana boshladi.

Xuddi shu davrda xalqaro tibbiy atamashunoslik lotin tili asosiga ko‘chadi. Yirik italyan anatomi, ilmiy odam anatomiyasi bunyodkori Andrey Vezaliy (1514-1564) anatomiya fani bo‘yicha dars bergan va lotin tilida o‘zining ”De humani corporis fabrica” (“Inson tanasining tuzulishi”) – nomli klassik asarini yozgan. Vezaliy lotincha anatomik atamashunoslikning takomillashishida Sels asarlariga asoslanib ko‘p xayrli, ibratli ishlarni amalga oshirgan. Uilyam Garvey (1578-1657) o‘zining ” Exercitatio anatomica de motu cordis et sanguinis in animalibus” (Hayvonlarda yurak va qon harakati borasida anatomik tadqiqot) asarini lotin tilida yozgan. Lotin tilida Yevropa mamlakatlarining atoqli mutaffakkirlari, faylasuflari, olimlari, shifokorlari: T. Moor, I. Nyuton. R. Dekart va boshqalar o‘z asarlarini yozib qoldirganlar.

Lotin tili so‘zlashuvdan qolgan “o‘lik til” sifatida qaralsada hozirgi kunda tibbiyot, huquqshunoslik, filologiya, tarix va biologiya fanlari sohasida undan keng foydalaniladi. Bu ko‘proq tibbiyotda aniq ko‘zga tashlangan, chunki anatomiya va davolashga oid atamalar hamda dori-larning nomi lotin tilidadir.

Retsept varaqasidagi dori nomlari va dorixona xodimiga shifokor tomonidan dori tayyorlash haqidagi ko‘rsatmalar ham lotin tilida yoziladi.

I-BO'LIM.

Anatomik-gistologik atamalar yasash.

1-DARS

1-§. LOTIN TILI ALFAVITI.

Lotin tili alfavitida 25 ta harf bor. Ular qanday yozilgan bo'lsa shunday o'qiladi.

Bosma harf	Yozma harf	O'qilishi	Misollar	Misollar
A a	A a	a	auris	
B b	B b	be	bronchus	
C c	C c	k tse	coccyx cerebrum	
D d	D d	de	dens	
E e	E e	e	ethmoidalis	
F f	F f	ef	flos	
G g	G g	ge	gaster	
H h	H h	ga	humerus	
I i	I i	i	ileum	

J j	J j	yot	jejunum	
K k	K k	ka	keras	
L l	L l	el	labium	
M m	M m	em	musculus	
N n	N n	en	nasus	
O o	O o	o	orbita	
P p	P p	pe	patella	
Q q	Q q	ku	quadratus	
R r	R r	re	ren	
S s	S s	es	scapula	
T t	T t	te	thorax	
U u	U u	u	unguis	
V v	V v	ve	vertebra	
X x	X x	iks	Larynx	

3. Dyspepsia, pyelitis, myelitis, myopia, myoma, Amygdala, Myrtillus, Nystatinum, hydrops, dystonia, pylorus, myocadium, symptomum, gyrus, systole, systema, tympanum, dactylos.

3-§. DIFTONGLAR

Diftong – ikkita turli unli harflarning bitta bo‘g‘in sifatida talaffuz etilishidir. Lotin tilida 4 ta diftong bor:

au diftongi [au] deb o‘qiladi: auris[auris] – quloq

eu diftongi [eu] deb o‘qiladi: pneumonia[pnevmoniya] – pnevmoniya

ae diftongi [e] deb o‘qiladi: gangraena [gangrena] – gangrena

oe diftongi [e] deb o‘qiladi: oedema [edema] – shish

Agar **ae** va **oe** diftonglaridagi «e» harfi ustiga ikki nuqta qo‘yilgan bo‘lsa, u holda harflar o‘zining alohida tovushini ifoda etadi:

aë [aë] deb o‘qiladi: aër [aer] – havo

oë [oë] deb o‘qiladi: Aloë [aloe] – alloy, sabur.

O‘qish uchun mashq

Costae, venae, suturae, anaemia, aegar, praecordium, praemolaris, foetor, gangraena, dyspnoë, diaeta, aëronum, oedema, foeniculum, vertebrae, caecus, oesophagus, auris, haematopoëticus, neurocranium, pleura, auricularis, pseudomembrana.

4-§. UNDOSHLARNING O‘QILISHI

Cc –harfi ikki tovush [ts] va [k] ni ifoda etadi.

C – harfi **a**, **o**, **u** unilari va undosh harflar oldida yoki so‘z oxirida kelsa [k] deb o‘qiladi:

caput [kaput] – bosh

costa [kosta] – qovurg‘a

sulcus [sulkus] – egat

cranium [kranium] – kalla suyagi

lac [lyak] – sut

C – harfi **e**, **i**, **y** unililar oldida va **ae**, **oe** diftonglari oldida kelsa «ts» kabi o‘qiladi:

processus [protsessus] – o‘simta
civitas [tsivitas] –shahar, davlat
cyclus [tsiklyus] – sikl
plicae [plitse] –burmalar
coeruleus [tseruleus] – zangori, ko‘k

Hh harfi o‘zbekcha [g] kabi o‘qiladi:

hepar [gepar] – jigar
humerus [gumerus] – yelka suyagi

Kk harfi lotin tiliga yunon va arab tiliaridan kirib kelgan so‘zlarda ishlatiladi:

kalium [kalium] – kaliy

keras [keras] – shoh

Ll harfi juda yumshoq talaffuz etiladi:

lac [lyak] – sut

alcohol [alkogol] – alkogol

Ss harfi ikkita tovush [s] va [z] ni ifoda etadi.

1. Agar s harfi ikki unli orasida yoki unli bilan **m** yoki **n** undosh harflari orasida kelsa [z] deb o‘qiladi:

nasus [nazus] – burun

organismus [organizmus] – a‘zo, organizm

ansa [anza] – qovuzloq

2. **S** – harfi so‘z boshida, so‘z oxirida, ikkilanib (**ss**) va undoshlar oldida kelsa [s] deb o‘qiladi:

sulcus [sulkus] – egat

sinus [sinus] – bo‘shliq

fossa [fossa] – chuqurlik

osseus [osseus] – suyakka tegishli

Xx harfi [ks] deb o‘qiladi:

radix [radiks] – ildiz

maxilla [maksillya] – yuqori jag‘

plexus [pleksus] – chigal

Zz harfi (yunon so‘zlarida) [z] deb o‘qiladi:

zygoma [zigoma] –yonoq

Zz harfi lotin so‘zlarida [ts]deb o‘qiladi:

Zincum [tsinkum] – rux
influenza [inflyuensiya] – gripp.

O‘qish uchun mashqlar

1. Canalis, capitulum, condylus, cavum, cranii, corona, corocoideus, fractura, sulcus. oculus, cubitus, capsula, lacrimalis, fructus, truncus, col- lum, bucca, siccus, costa, caput, corpus, crus.

2. Cella, ceilula, acetabulum, cerebrum, processus, facies, cervix, cervicis, medicina, superficialis, cytus, tunicae, cylindrus, sulci palatini, caecum, occiput, plicae.

3. Caecus, vaccae, cyclus, coccyx, caverna, carcinoma, colica, varicella, clinica, contractura, centum, cancer, cervicalis.

4. Hiatus, haema, habitus, hepaticus, hepar, hallex, hypoglossus, hilus, histos, horizontalis, hymen, hypogastricus, habitus, hamulus, humerus.

5. Kinesis, keratium, kalium, Kalendae, keratoma, kefir, kaolium.

6. Fossa, humerus, mesenterium, septum, processus hypoglossalis, ba- sis cranii, fissura, dens incisivus, platysma, mesogastrium, mucosus, pars petrosa, status, septum, internus, fissura, sacrum, scala, osteologia, ossa, ossiculum, sutura, scabies, scapula, sella, serratus, sinister, massa, spissus, musculosus, usus, ansa, plasma, paralysis, vesica, cavernosus, tuberositas, causa, crisis, orgaismus.

7. Axis, externus, maxillaris, fornix, index, larynx, dexter, plexus, maxilla, os coxae, zygomaticus, trapezius, zona orbicularis, vena azygos, vertex, radix, extensor, maximus, apex, apendix, extremitas, sextus, cortex, cervix, circomflexus, duplex, eczema, zoster, zoologia.

5-§. HARF BIRIKMALARI

qu – unlilar oldida [kv] kabi o‘qiladi:

ngu – unlilar oldida [ngv] kabi o‘qiladi:

undoshlar oldida [ngu] kabi o‘qiladi:

ti – unlilar oldida [tsi] kabi

o‘qiladi:

aqua [akva] – suv

lingua [lingva] – til

angulus [angulyus]

– burchak

articulatio

[artikulatsiyo] – bo‘g‘im

x, s harflaridan keyin [ti]
kabi o'qiladi:

mixtio [mikstio] –
aralashma

O'qish uchun mashqlar

1. Aquaductus, quadratus, quintus, quadriceps, squama, quae, qui, squamosus, quoque, triquetrus, aquosus, liquor, obliquus, quantum, quies, aequalis, quartus.

2. Inguis, sanguis, sanguifer, lingua, sublingualis, anguis, inguis, inguen, unguentum, inguinalis, sublingualis, sanguineus, angulus, lingula.

3. Operatio, protuberantia, eminentia, spatia, intercostalia, vitium, auscultatio, pulpato, dens sapientiae., curatio, solutio, actio, punctio, iniectio, combustio.

6-§ DIGRAFLAR (grekcha harf birikmalari)

Digraf bu – bitta tovush beradigan ikkita undosh birikmasidir.

ch harf birikmasi [x] kabi talaffuz qilinadi: **chole** [xole] – o't

sch harf birikmasi [sx] kabi talaffuz qilinadi: **schema** [sxema] – sxema

ph harf birikmasi [f] kabi talaffuz qilinadi: **phosphorus** [fosforus]
– fosfor

rh harf birikmasi [r] kabi talaffuz qilinadi: **rheum** [reum] – ravoch

th harf birikmasi [t] kabi talaffuz qilinadi: **thorax** [toraks]-ko'krak qafasi.

O'qish uchun mashqlar

1. Cochlea, chiryrgus, concha, chondros, ischuria, splanchno, chondrosis, bronchus, nucha, trachea, trochanter, brachium, chylus, chiasma, scholasticus, splanchnologia, ischium, synchondrosis

2. Symphysis, hypophysis, phalanx, esophagus, encephalon, nephritis, pharynx, phagocytus, phren, philtrum, pharmacologia, phosphorus, phlegmone, physiologia.

3. Rhaphe, rhombus, rheumatismus, rhachitis, rhythmicus, rhinitis, rhinecephakon, Rheum, rhyzoma, rhomboideus, rhinorrhagia, Glycyrrhiza.

4. Thrombus, pathologia, asthma, arthron, Althaea, phthisis, phototherapia, thorax, ethmoidalis, lithiasis, thermotherapia, thyroideus, erythema, thymus, thalamus, thenar, theca.

Mustaqil o‘qish uchun mashqlar

1. *In scapula spina scapulae, fossa supraspinata, fossa infraspinata, sunt. Linea mylohyoidea, in mandibula, est. Sunt costae verae et costae spuriae. Cellulae in tela sunt. Est tela chorioidea, conjunctiva, elastica, subcutanea, submucosa et subserosa. Fractura tibiae sen fibulae periculosa non est.*

2. *Thyphus exanthematicus, icterus, morbilli sunt morbi contagiosi. Pharyngorrhagia est signum malum morbi. Medicina est disciplina antiqua. In ossibus sunt substantia compacta et substantia spongiosa. Natura vitam quotannis renovat.*

3. *Bulbus oculi in orbita iacet: Hippocrates et Yalenus clari medici Graecorum sunt. Cibus per oesophagum in ventriculum intrat. Medici Graecorum ventriculum stomachum nominant. Scalpellum est culter acutus chirurgicus. Sceleton antebrachii ex radio et ulno.*

4. *Musculi organismi humani forma varii sunt, sunt musculi longi, lati, breves. Musculi fasiis, quasi, sacculis, elasticis, cinguntur. Fasciae in fascias proprias et fascias subcutaneas dividuntur. Fascia propria profundae tela fibrosa compacta constat.*

7-§. LEKSIK MINIMUM

I turlanishdagi otlar

ala, ae, f qanot	crista, ae, f qirra
aorta, ae, f aorta	lamina, ae, f plastinka
arteria, ae, f arteriya	lingua, ae, f til
concha, ae, f chig‘anoq	mandibula, ae, f pastki jag‘
costa, ae, f qovurg‘a	maxilla, ae, f yuqori jag‘
orbita, ae, f ko‘z kosasi	patella, ae, f tizza qopqog‘i
scapula, ae, f kurak	sutura, ae, f chok
spina, ae, f o‘tkir qirra	tuba, ae, f, nay
vena, ae, f vena	vertebra, ae, f umurtqa

Nota bene!

In via est in medicina via sine lingua latina – Lotin tilisiz tibbiyotga yo‘l yo‘q.

Omne principium difficile est – Har bir ish boshlanishidagina qiyin.

II-DARS

8-§. CHO‘ZIQ VA QISQA BO‘G‘INLAR. URG‘U

Lotin tilida unli tovushlar cho‘ziq yoki qisqa bo‘lishi mumkin. Unli tovushning cho‘ziqligi harf ustiga chiziqcha, masalan: **ā, ō, ī** qisqaligi oy (yarim to‘garakcha), masalan: **ā̄, ō̄, ī̄** qo‘yib belgilanadi.

Lotin tilida urg‘u unli tovushlarning cho‘ziq yoki qisqaligiga bog‘liq. Tarixiy cho‘ziqlik va qisqalik mavjud. Bu holatlarda ikkinchi bo‘g‘in ustiga lug‘atlarda cho‘ziqlik yoki qisqalik belgisi qo‘yiladi:

Me-dí -cus – shifokor   **Me-di-cí-na** – meditsina

9-§. SO‘ZLARNI BO‘G‘INLARGA BO‘LISH QOIDALARI

Barcha so‘zlar bo‘g‘inlarga bo‘linadi. So‘zda qancha unli harf bo‘lsa, shuncha bo‘g‘in bo‘ladi:

1. Bitta unli harf mustaqil bo‘g‘in hosil qiladi. Undosh harf esa bo‘g‘in hosil qilmaydi.

2. Bo‘g‘in chegarasi unli va undosh o‘rtasida bo‘ladi.

li-ne-a-chiziq

ar-ti-cu-la-ris - bo‘g‘imga oid

li-ga-men-tum- bog‘lam

os-se-us - suyakka tegishli

3. Diftonglar bir bo‘g‘inni tashkil etadi.

pae-di-a-ter- bolalar shifokori

ae-gro-tus - kasal, bemor

4. **l** yoki **r** harflari bilan **b, s, d, g, t** undoshlari birikib kelsa, ular ajratilmaydi   **ver-te-b ra**- umurtqa   **an-hy-drus**- suvsiz

5. Lotin tilida bo‘g‘inlar so‘z oxiridan hisoblanadi.

pte - ry -go -i -de -us- qanotsimon

6   5   4   3   2   1

10-§. URG‘U

Lotin tilida urg‘u odatda so‘zning oxiridan ikkinchi bo‘lib joylashgan, cho‘ziq bo‘ginga qo‘yiladi. Agar so‘zning oxiridan ikkinchi bo‘g‘in qisqa bo‘lsa, bu holda urg‘u so‘zning oxiridan joylashgan uchinchi bo‘g‘inga qo‘yiladi.

Ikkinchi bo‘g‘in cho‘ziq va urg‘uli, agar u:

1. Diftong bo‘lsa:

Al – tháe – a   di – áe – ta
3 2 1   3 2 1

2. Ikki undosh tovush oldida kelgan unli tovush:

Li –ga –mén-tum   pro- cēs- sus
4 3 2 1   3 2 1

3. z va x undoshlaridan oldin kelsa:

Cir- cum- flé- xus   gly- cyr- rhí - za
4 3 2 1   4 3 2 1

4. **ur, in** qo‘shimchalaridagi “**u**” va “**i**” tovushlari

Fis –sú-ra-   of – fi – cí – na
3 2 1   4 3 2 1

5. - **át, -ár, -ál, -ós** sifat yasovchi suffiksalar:

Ar- ti- cu- lá- ris   spi- nó- sis   ha- má- tus   oc- ci- pi- tá- lis
5 4 3 2 1   3 2 1 3 2 1   5 4 3 2 1

Ikkinchi bo‘g‘in qisqa va urg‘usiz, agar u:

1. Unli tovush oldida kelgan unli tovush:

tī – bī – a   o – lē – um
3 2 1   3 2 1

2. Undosh **r, l** harflar bilan **b, s, d, g, t** birikmasi oldida kelgan unli tovush:

ver –tē –bra   an –hŷ –drus
3 2 1   3 2 1

3. **ul, ol** suffiksi (qo‘shimchasi):

ca –pi –tū –lum   al –ve – ð – lus
4 3 2 1   4 3 2 1

4. - **il, - it, - id, - ic** sifat yasovchi suffiksalar:

Com- po- sī- tus   tho- ra- cī- cus   so- lu- bī- lis   flu- ĩ - dus
4 3 2 1   4 3 2 1   4 3 2 1   3 2 1

Ikki bo‘g‘inli so‘zlarda urg‘u hamisha ikkinchi bo‘g‘inga qo‘yiladi:

sūl – cus   cōs – ta
2 1   2 1

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Qaysi bo'g'in cho'ziqligini aniqlang va sababini ko'rsating:

di-ae-ta, la-goe-na, pro-ces-sus, ab-sur-dus, pro-fun-dus, hy-po-glos-sus, pa-pil-la, com-pres-sor, di-a-phrag-ma, ap-pen-dix, me-dul-la, gar-ga-ris-ma, ex-ter-nus, si-nis-ter.

2. Oxiridan oldingi bo'g'inning cho'ziq bo'lishini aniqlang va urg'u qaysi joyga qo'yiladi:

palpebra, tenebrae, anhydrus, muliebris, quadruplex, cholodochus, monolithus.

3. Bo'g'inga bo'ling, oxiridan oldingi bo'g'in cho'ziq bo'lishini tushuntiring, urg'u qo'ying:

articulatio, linea, trochlea, arteria, neuralgia, memoria, facies, medius, symphysos, mixtura, cerebellum, nucleus, gangraena.

4. mas-to-i-de-us ko'rinishi kabi bo'g'inlarga ajrating, oxiridan oldingi bo'g'inning cho'ziqligini aniqlang va urg'u qo'ying:

sigmoideus, pterygoideus, coracoideus, styloideus, deltoideus, xiphoides, cricoideus.

5. Oxiridan oldingi bo'g'inning cho'ziqlik yoki qisqalik belgisini belgilang va urg'u qo'ying:

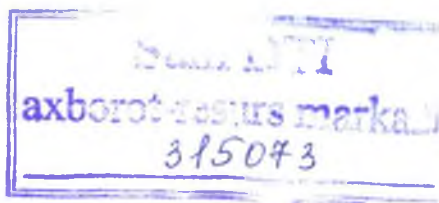
ileum, nucleus, pancreas, balneum, dysenteria, olfactus, arachnoidea, amorphus, elementum, papillia, metacarpus, dyspnoe, apertura, musculus, malleolus.

6. Qaysi bo'g'in urg'u talab qilishini aniqlang, belgi qo'yib o'qing:

membrana, vagina, tunica, occiput, ventriculus, acetabulum, tympanum, palatum, condylus, tuberositas, deltoidea, humeri, abdomen, abdominis, tempora, corpora, vulnera, caput, capitis, homo, hominis, thorax, thoracis, cervix, cervicis, radix, radices, cartilago, cartilaginis, oesophagus, Hypocrates.

7. Ikki bo'g'inli so'zlarda urg'u qanday bo'g'inda bo'lishi kerak? O'qing:

fossa, sulcus, morbus, apex, margo, cavum, septum, corpus, sanguis, arcus, tuber.

11-§. LEKSIK MINIMUM

II turlanishdagi otlar

angulus, i, m burchak	calcaneus, i, m tovon suyagi
brachium, i, n yelka	digitus, i, m barmoq
cavum, i, n bo'shliq	humerus, i, m yelka suyagi
manubrium, i, n dasta	radius, i, m bilak suyagi
musculus, i, m muskul	sternum, i, n to'sh suyagi
septum, i, n to'siq	tympanum, i, n nog'ora

III turlanishdagi otlar

corpus, oris, n tana	crus, cruris, n oyoqcha
foramen, inis, n teshik	os, ossis, n suyak

IV turlanishdagi otlar

arcus, us, m yoy	genu, us, n tizza
cornu, us, n shox	ductus, us, m oqim
meatus, us, m yo'l	processus, us, m o'simta
sinus, us, m sinus, bo'shliq	textus, us, m to'qima

V turlanishdagi otlar

facies, ei, f yuza	dies, ei, f kun
--------------------	-----------------

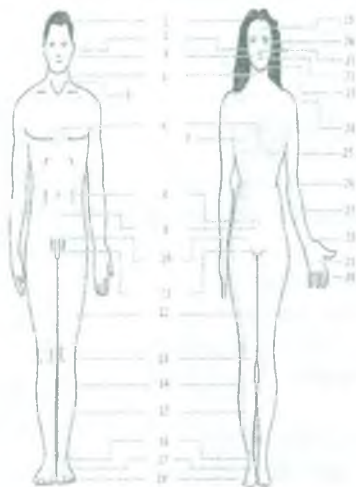
Nota bene!

Repetitio est mater studiorum – Takrorlash bilimning onasi.

Per aspera ad astra – Qiyinchiliklarni yengib yulduzlarga.

Non scholae, sed vitae discimus – Biz maktab uchun emas, hayot uchun o'qiyviz.

Organa hominis externa

1. Caput, itis, n- bosh	16. carpus, i, m- oyoq kaft suyaklari
2. auris, is, f- quloq	17. tarsus, i, n- oyoq panja kaft usti suyak
3. zygoma, atis, n- yanoq	18. unguis, is, m- tirnoq
4. collum, i, n- bo'yin	19. frons, ntis, f- peshona
5. larynx, yngis, m- hiqildoq	20. oculus, i, m- ko'z
6. pectus, oris, n- ko'krak	21. nasus, i, m- burun
7. mamma, ae, f- ayol ko'kragi	22. os, oris, n- og'iz
8. umbilicus, i, m- kindik	23. mandibula, ae, f- pastki jag'
9. abdomen, inis, n- qorin	24. brachium, i, n- yelka kamari, yelka
10. pubes, is, f- qovuq	25. manus, us, f- qo'l
11. penis, is, m- olat	26. ulna, ae, f- tirsak
vagina, ae, f- qin	27. antebrachium, i, n- bilak
12. femur, oris n- son	28. carpus, i, m- kaft
13. genu, us, n- tizza	29. metacarpus, i, m- qo'l kafti
14. crus, cruris, n- boldir.	30. digitus, i, m- barmoq
15. pes, pedis, m- oyoq.	

Skeleton

1. *Ossa cranii* - kalla suyaklari
2. *Os claviculae* - o'mrov suyagi
3. *Os sterni* - to'sh suyagi
4. *Os scapulae* – kurak suyagi
5. *Os humeri* – yelka suyagi
6. *Ossa costalia* – qovurg'a suyaklar
7. *Columna vertebralis* – umurtqa pog'onasi
8. *Ulna (ae, f)* – tirsak suyagi
9. *Radius (i, m)* – bilak suyagi
10. *Carpi(us, i, m)* – kaft usti suyaklari
11. *Ossa metacarpalia* – qo'l kaft suyaklari
12. *Os sacrum* – dumg'aza suyagi
13. *Phalanges(nx, gis, f)* – barmoq suyaklari
14. *Os coxae* – chanoq suyagi
15. *Os femoris* – son suyagi
16. *Patella (ae, f)* – tizza qopqog'i
17. *Tibia (ae, f)* – katta boldir suyagi
18. *Fibula (ae, f)* – kichik boldir suyagi
19. *Tarsus (i, m)* – (oyoq panjasining) kaft usti qismi
20. *Ossa metatarsi (matatarsalia I-V)* – oyoq kaft suyaklari (I-V)
21. *Ossa hallucis* – oyoq barmoq'ining suyaklari

3-DARS

12-§. OT (nomen substantivum)

Predmetning ma'nosini ifodalaydigan va grammatik son, egalik, rod, kelishik kategoriyalariga ega bo'lib, **kim? nima?** so'roqlariga javob beradigan so'z turkumiga ot deyiladi.

Lotin tilida otlar quyidagi grammatik kategoriyalarga ega:

1. Otlar lotin tilida uchta rodga ega:

Genus masculinum (m) - mujskoy rod (m. r)

Genus femininum (f) - jenskiy rod (j. r)

Genus neutrum (n)- sredniy rod (s. r)

2. Otlar lotin tilida ikkita songa ega:

Numerus singularis (sing)- birlik son (birl)

Numerus pluralis (plur)- ko'plik son(ko'pl)

3. Otlar lotin tilida beshta kelishikka ega:

Casus nominativus(nom)- bosh kelishigi, - kim? nima?

Casus genitivus (gen) - qaratqich kelishigi, -kimning? nimaning?

Casus dativus (dat) - jo'nalish kelishigi, - kimga? nimaga?

Casus accusativus (acc)- tushum kelishigi, - kimni? nimani?

Casus ablativus(abl)- birgalik kelishigi, - kimdan? nimadan?

Yana (**casus vocativus**) nomli kelishik borki u faqat muloqot qilishda qo'llaniladi. Tibbiyot so'zlarida qo'llanilmaydi va biz buni inobatga olmaymiz.

4. Lotin tilida otlar 5-ta turlanishga ega:ular qaratqich kelishigining birlik sonidagi qo'shimchasi yordamida aniqlanadi.

Turlanish	I	II	III	IV	V
Qo'shimcha	ae	i	is	us	ei

5. Otlarning negizini aniqlash uchun qaratqich kelishik birlik sonidagi shaklidan kelishik qo'shimchasini olib tashlash kerak, so'z o'zagiga barcha kelishik qo'shimchalarini qo'shish orqali turlanadi:

Nom	Gen	Rod	Turlanish	O'zak
morbis	morbi	M	II	morb
dies	diei	F	V	di

arcus	arcus	M	IV	arc
bursa	bursae	F	I	burs
corpus	corporis	N	III	corpor

6. Lotin tilida otlarning rodini bosh kelishik birlikdagi qo‘shimchasi orqali aniqlanadi. Bosh kelishik birlikda mujskoy rodida **-us, -er**, jenskiy rodida **-a, es**, sredniy rodida **-um, -on, -u** qo‘shimchalariga ega bo‘ladi.

7. Lotin tilida otlar lug‘at shaklida ko‘rsatiladi va faqat shu shaklda yodlanadi. Otlarning lug‘at shakli avvalo bosh kelishik birlikda to‘liq, so‘ngra qaratqich kelishigi birlikdagi qo‘shimchasi va rodi ko‘rsatiladi:

Nom. sing	Gen. sing	rod
vesica,	ae, f	- pufak
fundus,	i, m	- tub
dorsum,	i, n	- orqa
magister,	tri, m	- o‘qituvchi
corpus,	oris, n	- tana
homo,	inis, m	- odam
mater,	tris, f	- miya pardasi
arcus,	us, m	- yoy
genu,	us, n	- tizza
dies,	ei, f	- kun

Otlarning **I-turlanishiga** qaratqich kelishigi birlikda **-ae**, bosh kelishik birlikda **-a** qo‘shimchasiga ega bo‘lgan jenskiy roddagi otlar kiradi.

Nom.	Gen
fossa,	ae, f- chuqur
palma,	ae, f- kaft
planta,	ae, f- oyoq kafti
tunica,	ae, f- parda

Turlanish namunasi

	Sing	Plur
Nom.	fossa	fossae
Gen	fossae	fossarum
Dat	fossae	fossarum
Acc.	fossam	fossas
Abl	fossa	fossis

Otlarning **ikkinchi** turlanishiga qaratqich kelishigi birlikda **-i**, bosh kelishik birlikda mujskoy rodada **-us**, **-er** qo'shimchalari, sredniy rodada **-um**, **-on** qo'shimchalariga ega bo'lgan otlar kiradi.

Nom. sing	Gen. sing	
esophagus,	i,	m- qizilo'ngach
digutus,	i,	m- barmoq
liber,	bri,	m- kitob
uterus,	i,	m- bachadon
collum,	i,	n- bo'yin
rectum,	i,	n- to'g'ri ichak
colon,	i,	n- chambar ichak
olecranon,	i,	n- tirsak o'sig'i

NB: Barcha qo'shimchalarni ko'chirib oling va ularni yodlang.

5-turlanishning qo'shimchalar jadvali

Kelishik	turlanish	I	II	III	IV	V
nom. sing		f -a	m -us, -er, n -um, - on	m, f, n har xil	m -us n -u	f -es
gen. sing		-ae	-i	-is	-us	-ei
dat. sing		-ae	-o	-i	m-uj n-u	-ei
acc. sing		-am	m -um n -um, - on	m, f -em n-Nom. sing	m-um n-u	-em
abl. sing		-a	-o	-e (- i)	-u	-e
nom. plur		-ae	m -i, n - a	m, f -es n -a(-ia)	m -us n-ua	-es
gen. plur		-arum	-orum	-um(ium)	-uum	-erum
dat. plur		-is	-is	-ibus	-ibus	-ebus
acc. plur		-as	m -os n -a	m, f -es n -a(-ia)	m -us n -ua	-es
abl. plur		-is	-is	-ibus	-ibus	-ebus

Turlanish namunasi

Singularis			
		m	n
nom	digit-us	magist-er	coll-um
<i>Gen</i>	<i>digit-i</i>	<i>magistr-i</i>	<i>coll-i</i>
<i>Dat</i>	digit-o	magistr-o	coll-o
Acc	digit-um	magistr-um	coll-um
Abl	digit-o	magistr-o	coll-o
Pluralis			
Nom	digit-i	magistr-i	coll-a
Gen	digit-orum	magistr-orum	coll-orum
Dat	digit-is	magistr-is	coll-is
Acc	digit-os	magistr-os	coll-a
Abl	digit-is	magistr-is	coll-is

13-§. Moslashmagan aniqlovchi

Moslashmagan aniqlovchi qaratqich kelishikdagi birlik yoki ko'plik sondagi otlar bilan ifoda qilinadi. Ular o'zgarmaydi, turlanmaydi, moslashmaydi. **Sulcus costae**- qovurg'aning egati

Ikki va undan ortiq otlarning birikuvidan tashkil topgan anatomik terminlar rus tiliga so'zma-so'z, o'zbek tilidan so'z oxiridan tarjima qilinadi. Lotin tilida birinchi bosh kelishikdagi **ot** so'ngra qaratqich kelishigidagi **ot** yoki **otlar** bo'ladi.

Qar. kel.	Bosh kel.	Им. п	Вн. п	Nom. Gen
Kurakning kesmasi		вырезка	лопатки -	incisura scapulae
Burunning devorchasi		прегоротка	носа -	septum nasi
Kalla suyagining choki		шов	черепы -	sutura cranii

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

I. Otlarning turlanishini aniqlang va o'zagini toping:

crista, ae, f; musculus, i, m; sinus, us, m; ganglion, i, n; caput, capitis, n; ruptura, ae, f; cerebellum, i, n; margo, marginis, m; digitus, i, m; collum, i, n; meatus, us, m; facies, ei, f; genu, us, n; femur, femoris, n; os, ossis, n; cornu, us, n.

II. O'zbek tiliga tarjima qiling

1. Sulcus costae. 2. Septum linguae. 3. Collum mandibulae. 4. Collum scapulae. 5. Angulus mandibulae. 6. Capitulum humeri. 7. Muculus linguae. 8. Vena colli. 9. Vena cerebri. 10. Sutura cranii. 11. Bursa scapulae. 12. Cancer esophagi. 13. Ramus oculi. 14. Ventriculus cerebri. 15. Nervus oculi. 16. Tuberculum costae. 17. Sulcus arteriae. 18. Fractura maxillae. 19. Ramus nervi. 20. Ligamentum tibiae.

III. Lotin tiliga tarjima qiling:

1. Qovurg'aning bo'yni. 2. Umurtqaning venasi. 3. Qovurg'aning egati. 4. Ko'krakning qirrasi. 5. Pastki jag'ning kesmasi. 6. O'mrov suyaging sinishi. 7. Umurtqaning arteriyasi. 8. Qovurg'a bo'yning qirrasi. 9. Patki jag'ning sinishi. 10. Qovug'aning do'mboqchasi. 11. Tilning devorchasi. 12. Katta miyaning arteriyasi. 13. Burunnig orqasi. 14. Burunning devorchasi (to'sig'i). 15. Bo'yinning muskuli. 16. Tilning venasi. 17. O'mrov suyagining boylami. 18. Burunning bo'shlig'i. 19. Nervning egati. 20. Qizilo'ngachning kasalligi. 21. Ko'zning nervi. 22. Qizilo'ngachning o'smasi. 23. Katta miyaning bo'lagi. 24. Yuqorigi jag'ning shoxi. 25. Burun devorchasining sinishi. 26. Devorchaning arteriyasi.

14-§. LEKSIK MINIMUM

II-turlanishli otlar

cancer, cri, m –rak, o'sma	paediater, tri, m-bolalar vrachi
esophagus, i, m –qizilo'ngach	lobus, i, m –bo'lak
morbus, i, m – kasallik	musculus, i m –muskul (mushak)
nasus, i, m – burun	nevrus, i, - nerv (asab)
oculus, i, m - ko'z	ramus, i, m –shox
sulcus, i, m-egat	ventriculus, i, m- qorincha
cerebrum, cerebri, n – bosh miya	collum, i, n – bo'yin
cranium, i, n-kalla suyagi	ligamentum, i, n - bog'lam
septum, i, n, - to'siq	tuberculum, i, n-do'mboqcha
colon, i, n- chamber ichak	encephalon, i, n-bosh miya
ganglion, ii, n- tugun (nerv)	nodus, i, m-tugun

I-GRUPPA (I-II -TURLANISHLI) SIFATLAR

acusticus (m), acustica (f), acusticum (n) - eshituvga oid	
cardiacus, a, um - yurakka tegishli	cavus, a, um -bo'sh (kovak)
chronicus, a, um -surunkali	coccygeus, a, um -dum, quyruq
dexter, tra, trum -o'ng	externus, a, um -tashqi
fibrosus, a, um -tolali	hepaticus, a, um - jigarga tegishli
internus, a, um –ichki	ischadicus, a, um -quymichga tegishli
longus, a, um –uzun	medius, a, um -o'рта
latus, a, um -keng	obliquus, a, um -qiyshiq
opticus, a, um -ko'ruvga tegishli	osseus, a, um -suyakka tegishli
palatinus, a, um -tanglayga tegishli	profundus, a, um -chuqur
rectus, a, um -to'g'ri	sinister, tra, trum -chap
thoracicus, a, um - ko'krakka tegishli	transversus, a, um -ko'ndalang
zygomatikus, a, um - yanoqqa maxsus	

Nota bene!

Scientia potentia est – bilim kuchdir.

Non progredi est regredi – olg'a intilmaslik ortda qolmoq demakdir

Alit laetio ingenium – o'qish aqlni o'tkirlaydi.

4-DARS

15-§. SIFAT (VERBUM)

Predmetning belgisini bildirib **qanday? qanaqa?** so'roqlariga javob beradigan so'z turkumiga sifat deyiladi. Lotin tilida sifatlar otlar kabi rodlada, sonlarda va kelishiklarda turlanadi.

Lotin tilida sifatlar ikkita katta guruhga bo'linadi. Birinchi guruh sifatlariga I va II turlanishdagi sifatlar kiradi. **Ikkinchi** guruh sifatlariga **III** turlanishda tuslanadigan sifatlar kiradi. IV va V turlanishdagi sifatlar mavjud emas.

I-guruh sifatleri – I va II turlanishdagi otlar kabi qo'shimchalarga ega:

- **us, -er** – mujskoy rod –II turlanish

- **a –jenskiy rod** – I turlanish

- **um–sredniy rod** – II turlanish

Lug'atga I-guruh sifatleri mujskoy rod formasida to'liq yoziladi so'ngra jenskiy va sredniy rodlarning qo'shimchasi ko'rsatiladi. Shunday qilib otlardan farqi sifatlar rodlar bilan yoziladi

latus, a, um- keng **rectus, a, um-**to'g'ri **sinister, tra, trum-**chap

II guruhga 3 turlanishdagi mujskiy va jenskiy rodga –is, sredniy rodga –e qo'shimchasiga ega bo'lgan sifatlar kiradi;

articularis- m, f- bo'g'imga tegishli

articulare- n

brevis, e kalta, qisqa

frontalis, e peshonaga tegishli

vertebralis, e umurtqaga tegishli

Anatomiyada –**ior** –m, f; –**ius-** n qo'shimchalari bilan bir nechta sifatlar uchraydi

anterior – m, f- oldingi

posterior, ius- orqadagi

anterius- n

superior, ius- yuqoridagi

inferior, ius- pastki

maior, ius- katta

minor, us- kichik

16-§. Moslashgan aniqlovchi

Sifatlar, sifatdosh yoki tartib sonlar bilan ifodalangan aniqlovchi moslashgan aniqlovchidir. Moslashgan aniqlovchi (sifat, ravish, olmosh, son) otlar bilan rodada, sonda va kelishikda moslashadi va gapda aniqlanishdan (otdan) keyingi o'rinda keladi.

Ramus dexter- o'ng shox

Vertebra septima – yettinchi umurtqa

Moslashgan aniqlovchini tarjima qilish uchun oxirgi so'zdan boshlanadi:

Nervus caroticus internus – ichki uyqu nervi

Arteria iliaca externa- tashqi yonbosh arteriyasi

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. *Qavs ichidagi sifatlarni otlar bilan moslashtiring, terminni tarjima qiling*

1. Sulcus (transversus, a, um)	2. Linea (obliquus, a, um)
3. Sutura (squamosus, a, um)	4. Humerus (dexter, tra, trum)
5. Musculus (rectus, a, um)	6. Intestinum (caecus, a, um)
7. Digitus (longus, a, um)	8. Morbus (chronicus, a, um)
9. Clavicula (zygomaticus, a, um)	10. Tuberculum (zygomaticus, a, um)
11. Ganglion (acusticus, a, um)	12. Fossa (medius, a, um)

2. *Nuqtalar o'rniga kerakli qo'shimchalarni qo'ying, moslashtiring, terminni tarjima qiling:*

1. vena cav...	2. aorta thoracic...
3. ventriculus dext...	4. vertebra coccyge...
5. nervus ischiadic....	6. morbus chronic....
7. incisura cardiac...	8. glandula thoracic...
9. musculus lat....	10. arteria gastric....
11. vena hepatic....	12. brachium dextr....
13. colon transvers....	14. diameter (f) transvers....
15. ganglion medi....	16. foramen caecum

3. Moslashtirib tarjima qiling

1. Ko'ndalang (egat, arteriya, boylam)
2. yuqori (kesma, shox, tugun)
3. chap (ko'z, kurak, devorcha)
4. chuqur (nerv, arteriya, vena)
5. tanglayga tegishli (egat, vena, bo'shliq)

4. Moslashtirib tarjima qiling

Ichki qiyshiq muskul, chuqur o'rta vena, uzun ko'ndalang boylam, tanglayga tegishli ko'ndalang choki, uzun to'g'ri muskul, keng qiyshiq boylama, ichki ko'krak arteriyasi, tashqi qiyshiq muskuli, chap jigarga oid venasi, o'ng ko'ngdalang egati.

5. Nom. Gen. Abl-sing ga qo'yning, tushang, tarjima qiling

Ko'krakga tegishli umurtqa, chuqur shox, o'ng ko'z, suyakga tegishli devorcha, yurakga tegishli tugun, chap oshqozoncha, ko'ruv nervi, ko'krakga tegishli ichki arteriya

6. Terminlarni moslashmagan aniqlovchi bilan tarjima qiling

1. *Crista colli costae*.
2. *Tuberculum colli costae*.
3. *Fractura septi nasi*.
4. *Fractura colli costae*.
5. *Incisura ligamenti costae*.
6. *Fovea septi linguae*.
7. *Fractura mandibulae et maxillae*.
8. *Sulcus linguae et palati*.
9. *Arteria cerebri et cranii*.
10. *Sutura cranii et scapulae*.
11. *Fractura dorsi nasi*.
12. *Fractura nasi*.
13. *Facies tuberculi costae*.
14. *Lamina arcus vertebrae*.
15. *Ligamentum tuberculi ossis*.
16. *Basis cranii*.
17. *Lobus cerebri*.
18. *Musculus dorsi*.
19. *Fossa fibulae*.
20. *Angulus sterni*.

17-§. LEKSIK MINIMUM

I-turlanishdagi otlar

- clavicula, ae, f – o'mrov, o'mrov suyagi
fascia, ae, f – mushakni o'rab turuvchi yupqa parda
nucha, ae, f – ensa
fibula, ae, f – kichik boldir suyagi
tibia, ae, f – katta boldir suyagi
squama, ae, f – tangacha
tonsilla, ae, f – bodomcha
ulna, ae, f – tirsak suyagi

II-turlanishdagi otlar

nasus, i, m – burun	palatum, i, n – tanglay
vestibulum, i, n – dahliz	organum, i, n – organ, a'zo
porus, i, m - teshik	

III-turlanishdagi otlar

caput, itis, n – bosh	os (or), oris, n – og'iz
-----------------------	--------------------------

I-guruh sifatlar

1. pterygoideus, a, um – qanotsimon	thyr(e)oideus, a, um – qalqonsimon
venosus, a, um – vena qon tomiriga oid	albus, a, um – oq
asper, a, um – g'adir-budur	coronarius, a, um – tojsimon
iliacus, a, um – yonbosh ichakga oid	liber, era, erum – erkin, ozod
niger, gra, grum – qora	sacer, cra, crum – dumg'azaga oid
2. durus, a, um - qattiq	massetericus, a, um - chaynovga oid
mylohyoideus, a, um - jag' til ostiga tegishli	
palatoglossus, a, um - tanglay tilga oid	

II-guruh sifatlari

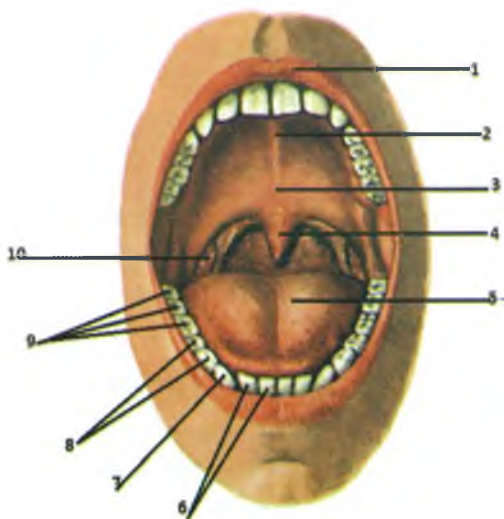
1. alaris, e – qanotga oid	cerebralis, e – miyaga oid
cervicalis, e – bo'yinga oid	ethmoidalis, e – g'alvirsimon
frontalis, e – peshonaga oid	maxillaris, e – yuqori jag'ga oid
mandibularis, e – pastgi jag'ga oid	nasalis, e – burunga oid
occipitalis, e – ensaga oid	orbitalis, e – ko'z kosasiga oid
sphenoidalis, e – ponasimon	temporalis, e – chakkaga oid
vertebralis, e – umurtqaga oid	jugularis, e – bo'yinturuq
sacralis, e – dumg'azaga oid	
2. alveolaris, e - katakli, pufakli	buccalis, e- lunji(si)
dentalis, e – tishga oid	infraorbitalis, e – ko'z kosasi ostiga oid
mentalis, e -engakga oid	mollis, e – yumshoq

Nota bene!

Aliis inserviando consumer - O'zgalarga nur berib, o'zim ado bo'laman.

Medicus curat, natura sanat morbus - Tabiat sog'aytiradi, vrach davolaydi.

Cavitas oris- og'iz bo'shlig'i

1. Labium, i, n- lab;
- Palatum, i, n- tanglay;
2. Palatum durum- qattiq tanglay;
3. Palatum molle-yumshoq tanglay;
4. Uvula, ae, f- tilcha;
5. Lingua, ae, f- til;

- Dens, dentis, m- tish;
6. Dentes incisivi- kesuvchi tish;
7. Dens caninus- qoziq tish;
8. Dentes premolaris- kichik oziq tish;
9. Dentes molaris- katta oziq tish;
10. Tonsilla, ae, f- bodomcha

Apparatus digestorius

- 1) pharynx, yngis, m - tomoq-halqum.
- 2) parotitis, itidis, f - quloq oldi so'lak bezi.
- 3) oesophagus, i, m - qizilo'ngach.
- 4) gaster, tris, f - me'da.
- 5) duodenum, i, n - o'n ikki barmoqli ichak.
- 6) hepar, atis, n - jigar
vesica fellea (biliaris) - o't pufagi.
- 7) pancreas, atis, n - me'da osti bezi.
- 8) jejunum, i, n - ingichka ichak.
- 9) caceum, i, n - ko'r ichak.
- 10) Processus vermiformis caeci - ko'r ichakning chuvalsimon o'simtasi.
- 11) crassum, i, n - yo'g'on ichak.
- 12) rectum, i, n - to'g'ri ichak.

5-DARS

18-§. Sifat darajalari.

Lotin tilida sifatlar 3 ta darajaga ega:

gradus positivus– oddiy daraja

gradus comparativus– qiyosiy daraja

gradus superlativus- ortirma daraja

Oddiy daraja bu – sifatlarning lugʻat formasidir:

longus, a, um – uzun   ruber, bra, brum – qizil

acer, acris, acre – oʻtkir   simplex, icis – oddiy

QIYOSIY DARAJA: Qiyosiy darajali sifatlarni hosil qilish uchun oddiy darajali sifatlarning negiziga mujskoy va jenskiy rodlar uchun – ior suffiksini, sredniy rod uchun –ius suffiksini qoʻshish kerak.

ODDIY DARAJA	NEGIZ	SUFFIKS	QIYOSIY DARAJA
Longus, a, um-uzun	Long	M, f –ior n-ius	Longior, longius- uzunroq
Ruber, bra, brum – qizil	Rubr	-	Rubrior, rubrius – qizilroq
Brevis, e-kalta	Brev	-	Brevior, brevis – kaltaroq
Simplex, icis–oddiy	simplic	-	Simplicior, simplicius- oddiyroq

Qiyosiy darajali sifatlar 3-turlanishli otlar kabi mujskoy va jenskiy rodlarda liquor; sredniy rodga esa corpus kabi turlanadi

	M, f	n
Nom	longior	longius
Gen	longioris	
Nom	simplicior	simplicius
Gen	simplicioris	

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Sifatlardan qiyosiy darajali sifatlar hosil qiling.

Chuqur, keng, o'tkir, yumshoq, yangi, uzun, kalta, oddiy.

2. Lotin tiliga tarjima qiling va Nom, Gen, Abl. sing va plur ga qo'ying
Chuqurroq bo'shliq, uzunroq yuza, kaltaroq arteriya, oddiyroq bo'g'im, kengroq muskul, o'tkirroq qirra.

19-§. Orttirma daraja.

Sifatlarning ko'pgina orttirma darajalari oddiy darajali sifatlar-ning asosiga –issim suffiksini va 1- gruppada sifatlarning qo'shimchasini qo'shish bilan hosil qilinadi.

issim – us– mujskoy rod uchun

issim – a -jenskiy rod uchun

issim – um– sredniy rod uchun

ODDIY DARAJA	NEGIZ	SUFFIKS	ORTTIRMA DARAJA
Longus, a, um – uzun	long	- issim	Longissimus, a, um – eng uzun
Brevis, e–kalta	brev	-	Brevissimus, a, um – eng kalta
Simplex, icis- oddiy	simplic	-	Simplicissimus, a, um, -eng oddiy

b) er - qo'shimchasi bilan tugagan sifatlarning orttirma darajasi mujskoy rod formasiga –rim suffiksi va 1 -gruppada sifatlarning qo'shimchalarini qo'shish bilan hosil qilinadi.

rim- us – mujskoy rod uchun

rim-a– jenskiy rod uchun

rim -um- sredniy rod uchun

Oddiy daraja	Orttirma daraja
Ruber, bra, brum – qizil	Ruberrimus, a, um – eng qizil
Acer, acris, acre – o'tkir	Acrimus, a, um – eng o'tkir

Orttirma darajali sifatlar 1-2 turlanishli otlar kabi turlanadi.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Sifatlardan orttirma darajali sifatlar hosil qiling.

Chuqur, keng, yumshoq, qora, sog', qizil, oddiy, kalta.

2. Nom. Gen. Abl. Sing. va plur da tarjima qiling.

Eng chuqur bo'shliq, eng oddiy bo'g'im, eng keng muskul, eng qizil o'zak.

3. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. *Musculus longissimus dorsi*. 2. *Musculus longissimus cervicis*. 3. *Musculus longissimus thoracis*. 4. *Musculus longissimus capitis*. 5. *Os durius*. 6. *Substantia compactior*. 7. *Ligamentum latius*. 7. *Auditus acrior*.

4. Sifatlarni barcha darajalarga qo'ying va otlar bilan moslashtiring.

Chuqur (bo'shliq, asab, vena), kalta (qovurg'a, muskul, boylam), oddiy (bo'g'im, oyoqcha), qizil (o'zak, orqa miya).

5. O'qing va tarjima qiling.

Prima costa amnium costarum latissima est phalanges hallicis crassiores sunt quam phalanges pollicis. Costa prima brevior reliques ac latior. Durieres osse dentes sunt. Omnium ossium sceleti hominis femur longissimum et crassum est. Os sacrum sceleti feminae latius et brevius est quam viri. Periodus incubationis typhi abdominalis longior est priodo typhi recurrentis periodus incubationis typhi exanthematici longissima est.

omnium - barchadan

reliquis - qolgan

vir - erkak

recerrens - qaytaladigan, qaytarma

exanthematicus - kuchli

20-§. Leksik minimum

I- turlanishli otlar

fossa, ae, f - chuqur

fovea, ae, f - chuqurcha

membrana, ae, f - parda

palma, ae, f - kaft

planta, ae, f - oyoq kafti

plica, ae, f - burma

medula, ae, f - miya

m. ossium - miya suyagi

II- turlanishli otlar

atrium, i n - yurak oldi

bronchus, i, n - bronx

lobus, i, m - bo'lak

retinaculum, i, n - to'rcha

thalamus, i, m -ko'ruv do'mbog'i   thymus, i, m -tolali bez
carpus, i, m -kaft usti   lumbus, i, m - bel
metacarpus, i, m- qo'l kafti   nodulus, i, m - tuguncha

I-guruh sifatlari

arteriosus, a, um - arteriyaga oid   oblongatus, a, um - uzunasiga
pyloricus, a, um - me'daning chiqish qismiga oid
sanguineus, a, um- qonga oid   spurious, a, um - yolg'on

II- guruh sifatlari

cerebellaris, e - miyachaga oid   generalis, e -umumiy
analisis, e - orqa chiqaruv teshigiga oid   biliaris, e - o'tga oid

Nota bene!

Dulce et decorum est, pro patri, mori - Vatan uchun jon bermoq,
baxt va sharaf erur!

Ad cogitandum et agentum homo natus est- Inson fikrlash va
harakat qilish uchun yaratilgan

6-DARS

21-§. I. Noto'g'ri darajali sifatlar

Quyidagi sifatlarning darajalari turli asosdan hosil qilinadi, shuning uchun bunday sifatlarni noto'g'ri darajali sifatlar deyiladi.

Oddiy daraja	Qiyosiy daraja	Orttirma daraja
bonus, a, um – yaxshi	melior, melius-optimus, yaxshiroq	optimus, a, um– eng yaxshi
maius, a, um -yomon	peior, peius-yomonroq	pessimus, a, um– eng yomon
magnus, a, um -katta	major, majus- kattaroq	maximus, a, um– eng katta
parvus, a, um- kichik	minor, minus –kichikroq	minimus, a, um– eng kichik

Nota bene:

Anatomiya iboralarida barcha qiyosiy darajalar **magnus, a, um** va **parvus, a, um** so'zlaridagi oddiy daraja ma'nosida qo'llaniladi.

Musculus teres major – katta yumaloq muskul

Arteria palatina minor – tanglayga tegishli kichik arteriya

Musculus gluteus maximus, minimus – katta, kichik dumba muskuli

22-§. II. Yetishmagan darajali sifatlar

Bir qancha sifatlarning oddiy darajasi yo'q. Bunday holatda qiyosiy daraja yetishmagan oddiy daraja kabi tarjima qilinadi.

Qiyosiy daraja	Orttirma daraja
Anterior, anterieus- oldingi	-
Posterior, posterius- orqadagi	Postremus, a, um– eng orqadagi
Superior, superius – yuqorigi	Supremus, a, um- eng yuqorigi
Inferior, inferius – pastki	Infimus, a, um - eng pastki

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Uchala darajada tarjima qiling.

1. Yaxshi (*symptom, diagnost, odam*). 2. Yomon (*prognoz, dori, kasallik*). 3. Katta (*teshik, vena, muskul*). 4. Kichik (*shox, kanal, do'mboq*)

2. Nom. Gen. Abl. sing va plur ga qo'ying.

1. *Tuber ischiadicum majus*. 2. *Ductus sublingualis major*. 3. *Dosis maxima*. 4. *Facies articularis inferior*.

3. Nuqtalar o'rniga qo'shimchalarni qo'yib otlar bilan sifatlarini moslashtiriring va tarjima qiling.

Musculus teris mai ..... (min...)

Canalis palatin .... mai .... (min....)

Cornu mai ..... (min ...)

Foramin palatin ... mai ... (min. .)

Ductus sublingual .... mai ...

Digitis minim ...

Musculus glute .... maxim ... (minim ....)

Processus articular .... inferi...

Foramen longitudinal .... anteri ....

Ganglion cervical .... superi ...

Musculus longitudinal.... . superi .... (inferi...)

Ligamentum longitudinal .... . anteri ...

4. Nom, Gen, sing ga qo'yib tarjima qiling.

1. Orqa quloqqa oid muskul. 2. Oldingi bo'g'imga oid yuza. 3. Pastki bo'g'imga oid o'simta. 4. Katta va kichik shox. 5. Yuqori bo'yinga tegishli tugun. 6. Katta quymuchga oid do'mbog'i. 7. Eng yuqori burunga oid chig'anog'i. 8. Oldingi uzunasiga boylam. 9. Eng yuqori qovurg'alararo arteriya. 10. Oldingi tovonga oid yarasi.

5. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. *Venae cordis minimae*. 2. *Foramina venarum minimarum*. 3. *Ligamentum capitis fibulae anterius*. 4. *Tubercula anterior vertebrarum lumbalium*. 5. *Bursa subtendinea muscoli bicipitis femoris inferior*. 6. *Vaginae synovialis muscoli obliqui superioris*. 7. *Ramus communicans cum nervo laryngeo inferiore*.

6. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. Yuqori toshsimon bo'shliqning egati. 2. Kichik chanoqning teshigi.

3. Katta do'mboqchani qirrasini. 4. Pastki qismning yuqorigi qirg'og'i. 5. Chanoq diafragmasining pastki fatsiyasi. 6. Yuqorigi qovoqning ko'taruvchi muskuli. 7. Meda osti bezining oldingi yuzasi. 8. Til osti suyagining katta shoxi. 9. O'ng o'pkaning yuqorigi bo'lagi. 10. Yondagi qorinchaning pastki shoxi. 11. Kallaning katta orqadagi to'g'ri muskul. 12. Chap qorinchaning orqadagi venasi.

7. Tarjima qiling.

Circulus sanguinis major circulo sanguinis minore multo longior est sanguis venosus per venae cavae superiores et inferiores in atrium dextrum cordis infunditur. In facie pelvina ossis sacri foramina sacralia anterior in facia dorsali foramina sacralia posteriora sita sunt. Hepar est glandula corporis maxima in parte abdominis superiori sita. Omnium vasorum vasa capillaria minima et superior dividuntur. Trochanter major et minor in superior parte femoris sunt. Pulmones in cavo dextro et sinistro thoracis locatio, maiorem partem cavi sinistri occupant. Habitus aegroti post operationem optimus est. Diagnosis cholera simplex est, sed prognosis pessima.

Infunditur - qo'yilmoq occupant -shug'ullanmoq sed - ammo

23-§. LEKSIK MINIMUM

colica, ae, f - qorinda bexosdan og'riq paydo bo'lishi
coma, atis, n - xushsizlik holati
eczema, atis, n - yuqmaydigan yallig'lanish kasalligi
hernia, ae, f - churuk, churra
icterus, i, m - sariq kasallik
ileus, i, m - ichak tutulishi, ichak harakatlarining hajmi
infarctus, us, m - qon bilan taminlanishi, to'xtashi natijasida o'lgan
to'qima sohasi
inflammatio, onis, f - yallig'lanish
oedema, atis, n - shish
paralysis, is, f - falaj (shol)
paresis, is, f - parez (yengil chala falaj)
pneumonia, ae, f - o'pka yallig'lanishi
prolapsus, us, m - tushurish, yoqish
spasmus, i, m - pay tortish, talvasa

varix, icis, m, f – venaga tegishli tugun, venaning kengayishi
vilvulus, i, m – ichakning darvoza orqasi.

Nota bene!

Salus populi- suprema lex –Xalq farovonligi oliy qonun.

Usus optimus magister est- Tajriba eng yaxshi o'qituvchidir

7-DARS

Anatomik soʻzlarning morfologik va sintaktik tuzilishi.

24-§. Murakkab anatomik iboralarning tarjimasi.

Anatomik soʻzlar bir, ikki, koʻp soʻzlar birikmasidan iborat boʻlishi mumkin.

1. Bir soʻzli anatomik soʻz bitta otdan iborat:

Vertebra – umurtqa, **ligamentum** – bogʻlam, **ossa** – suyaklar

2. Ikki soʻzli anatomik soʻzlar ot va aniqlovchi (ot yoki sifat)dan iborat:

Vertebra thoracica – koʻkrak umurtqasi.

Ligamentum latum – keng bogʻlam.

3. Koʻp soʻzli anatomik soʻzlar ot va bir nechta aniqlovchilardan iborat:

Ligamentum transversum profundum- chuqur koʻndalang bogʻlam.

Aniqlovchi soʻz bir vaqtning oʻzida moslashmagan va moslashgan aniqlovchi koʻrinishida boʻlishi mumkin:

Arteria transversa colli- boʻyinning koʻndalang arteriyasi.

Bu terminda **transversa** moslashgan aniqlovchi, **colli** moslashmagan aniqlovchi hisoblanadi.

Anatomik iboralarda moslashgan aniqlovchi (sifat) aniqlanmish(ot) dan soʻng turadi.

Arteria transversa colli - yoki iboraning oxirida

arteria cerebri media - katta miyaning oʻrta arteriyasi.

Anatomik iboralarni rus tiliga bosh kelishikda turgan soʻzdan, soʻngra qaratqich kelishigidagi soʻzni tarjima qilinadi. Oʻzbek tiliga qaratqich kelishigida, soʻngra bosh kelishikda turgan soʻz tarjima qilinadi. Lotin tilida birinchi bosh kelishigidagi soʻz tarjima qilinadi.

Nom	Gen	Nom	Tarjima
septum	nasi	osseum	burunning suyakka tegishli toʻsigʻi
Nom	Nom	Gen	Tarjima
vagina	fibrosa	nervi	nervning tolali qini

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. *Lobulus glandulae thyroideae*. 2. *Sulcus nervi petrosi*. 3. *Musculus obliquus oculi*. 4. *Vena cerebri interna*. 5. *Nervus cutaneus brachii*. 6. *Bursa ischiadica musculi*. 7. *Plica mucosa nasi*. 8. *Nucleus narvi hypoglossi*. 9. *Sulcus venae cavae*. 10. *Arteria ligamenti uteri*.

2. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. Bo'yinning ko'ndalang nervi. 2. Tilning ko'ndalang venasi. 3. Kurakning ko'ndalang boylami. 4. Orqaning uzun qismi. 5. Katta miyaning tashqi venasi. 6. Ko'ndalang nervning egati. 7. Nervning chuqur venasi. 8. Chap venaning burmasi. 9. Dumba muskulining xaltasi. 10. O'ng ko'zning nervi.

25-§. Murakkab anatomik iboralarni tarjima qilish:

1. Anatomik iboralarda har doim birinchi bo'lib ot bosh kelishikda turadi. Unga taalluqli sifat bitta guruhni tashkil qilib bosh kelishikda bo'ladi. Bosh kelishikdagi guruh iborada faqat bitta bo'lishi mumkin.

2. Ikkinchi joyida turgan ot qaratqich kelishigida bo'ladi.

3. Qaratqich kelishigidagi guruh bir nechta bo'lishi mumkin. Bu terminda nechta qaratqich kelishigida turgan otga bog'liqdir.

4. Murakkab anatomik iboralar quyidagi usullar asosida tarjima qilinadi:

a) lotin tiliga birinchi bosh kelishik guruhi, so'ngra qaratqich kelishik guruhi tarjima qilinadi.

b) rus tiliga ham xuddi shunday tartibda tarjima qilinadi.

c) o'zbek tiliga birinchi qaratqich kelishik guruhi so'ngra bosh kelishik guruhi tarjima qilinadi. Har bir guruhni oxiridan boshlab tarjima qilish kerak.

Nom	Nom	Gen	gen	Gen
5	4	3	2	1
ramus	profundus	Arteriae	transversae	colli
Bo'yinning	ko'ndalang	arteriyasining	chuqur	shoxi
plica	tunicae	Mucosae	vesicae	felleae
o't	pufagining	Shilliq	pardasining	burmasi

Murakkab anatomik iboralarni to'g'ri tarjima qilish uchun grammatik tahlil qilish kerak. Grammatik tahlil sxemasi har bir so'zning asosiy tuzilishini to'liq xarakteristikasini ko'rib chiqadi.

Ramus esophageus aortae thoracicae - Ko'krak aortasining qizilo'ngach shoxi

ramus, i, m II

aorta, ae f I

esophageus, a, um I-II

thoracicus, a, um I-II

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Tarjima qiling, grammatik tahlil qiling.

1. *Plicae venae cavae sinistrae*. 2. *Vagina externa nervi optici*. 3. *Vena cerebri media profunda*. 4. *Fractura septi nasi*. 5. *Vena lobi medii*. 6. *Bursa ischiadica musculi glutei*. 7. *Vena cerebri interna*. 8. *Vena profunda linguae*. 9. *Bursa ischiadica musculi obturatorii interni*. 10. *Musculus transversus linguae*.

2. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. Qalqonsimon bezning qiyshiq chizig'i. 2. Burunning suyak devorchasi. 3. O'ng ko'zning qiyshiq muskuli. 4. Chap oshqozonning chuqur venasi. 5. Ko'ndalang bo'shliqning egati. 6. Bo'yinning ko'ndalang nervi. 7. Qalqonsimon bezning boylami. 8. Boshning uzun muskuli. 9. Qorinning tashqi qiyshiq muskuli. 10. G'orsimon tananing devorchasi.

3. Tarjima qiling, moslashtiring va Nom, Gen, Abl -sing -da tuslang.

1. Ko'ndalang chambar ichak. 2. Tashqi qiyshiq muskul. 3. Chap oshqozon arteriyasi. 4. Uzun ko'ndalang boylam. 5. Tanglayning ko'ndalang choki.

4. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. *Ligamenta columnae vertebralis*. 2. *Articulationes membri superioris*. 3. *Simus venarum cavarum*. 4. *Plexus cavernosi concharum*. 5. *Musculi costarum longi*. 6. *Ossa digitorum pedis*. 7. *Sutura cranii*. 8. *Venae cerebri inferiores*. 9. *Ossa faciei, cranii, carpi, metacarpi, thoracis*. 10. *Regiones capitis, colli, thoracis, abdominis*.

5. O'qing, tarjima qiling.

De humero

In humero collum anatomi cum humeri et collum chirurgi cum humeri videmus. Post collum anatomi cum duo tubercula sunt. Humerus trochleam

Qiyosiy darajadagi sifatlar:

anterior, ius	old	posterior, ius	orqa
inferior, ius	pastki	major, ius	katta
superior, ius	yuqori	minor, us	kichik

Nota bene!

Per scientiam ad salutem aegroti - Ilm orqali kasalni sog'aytirish

Amat victoriam curam - G'alaba tirishqoqlikni yaxshi ko'radi

Veni, vidi, vici -Keldi, ko'rdi, yengdi

8-DARS

27-§. Predlog (Praepositio)

Predloglar ot yoki otlarni ikkinchi bir soʻz bilan bogʻlab ularning orasidagi munosabatlarni koʻrsatish uchun qoʻllaniladi. Har qaysi predlog faqat maʼlum kelishik bilan birga ishlatiladi. Predloglar oʻzlari bogʻlanib kelgan otlardan oldin alohida yoziladi.

1. Chiqish kelishigida qoʻllaniladigan predloglar:

cum –bilan	cum digito – qoʻl bilan
ex - dan, da	ex tempore – kerak paytda
pro – uchun	pro infantibus – bola uchun
sine - siz	sine colore –rangsiz

Tushum kelishigida qoʻllaniladigan predloglar:

ante -oldida	ante operationem - operatsiya oldidan
intra - ichida	intra ventriculum - meʼda ichida
ad - uchun, gacha, da	ad aegrotam - kasal uchun
contra - qarshi	contra tussim- yoʻtalga qarshi
per - orqali	per rectum - toʻgʻri ichak orqali
post - keyin, soʻng	post partum- tuqqandan keyin

Tushum va chiqish kelishigida qoʻllaniladigan predloglar:

in -da, ga	in oculo - koʻzda
	in oculum –koʻzga
sub – ostki, ostida	sub linguam – til ostiga
	sub lingua- til ostida

28-§. I-II turlanishda otlarning suffikslari:

cul-us, cul-a, cul-um, ol-us, ol-a, ol-um, ul-us, ul-a, ul-um qoʻshimchalari otlarning kichraytiruvchi turini hosil qiladi:

tuber - doʻmboq	tuperculum- doʻmboqcha
ramus- shox	ramulus- shoxcha
bronchus- bronx	bronchulus- bronxcha

Kichraytiruvchi ma'noli otlar ham o'sha otning rodini qabul qiladi.

29-§. I-II turlanishdagi sifatlarni qo'shimchalari

I. ace-us, a, um; e-us, a, um suffikslari otlarning asosiga qo'shib, I-II turlanish sifatlarini hosil qilib, organlarga taalluqliligini bildiradi.

Oss-e –us, a, um –suyakka maxsus (os, ossis, n-suyak)

Membran-ace-us, a, um-pardali

II. ic-us, a, um, in-us, a, um- suffikslari otlar asosiga qo'shib I-II turlanish sifatlarini hosil qilib predmetga yoki joyga taalluqliligini bildiradi.

pancreatus-, a- um -oshqozon osti beziga tegishli

palatinus-, a, um -tanglayga tegishli

III. os va lent- suffikslari otlar asosiga qo'shib, sifatlarni hosil qilib nima ekanligini bildiradi.

call-os-us, a, um - qavariq

pur-u-lent-us, a, um - yiringli

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Lotin tiliga tarjima qiling:

Hujayradan, venadan, vrach uchun, burun bo'shlig'ida, nerv bilan, kalla bo'shlig'ida, kasal uchun, boylam ostida, boylamda, kallada, kurak ostida, ko'zdan, yelkada, do'mboq bilan, burundan, chap ko'zda, chap kurakda, o'ng kurak ostida.

2. Kichraytiruvchi ma'noli otlarni hosil qiling va ularni tarjima qiling:

<i>fovea, ae, f- chuqurcha</i>	<i>caput, it is, n-bosh</i>
<i>fons, fontis- manba, buloq</i>	<i>malleus, i, m –bolg'a</i>
<i>fossa-ae, f-chuqur</i>	<i>ductus-, um, m-oqim</i>
<i>canalis, is, m- kanal</i>	<i>clavis, is, f-kalit</i>
<i>saccus, i, m–Xalta</i>	<i>lobus, i, m-bo'lak</i>
<i>vesica, ae, f-pufak</i>	<i>corpus, oris, n-tana</i>

3. Quyidagi otlarni sifatlarga aylantiring va tarjima qiling:

a)os suffiksi bilan

squama, ae, f- tanga; membrana, ae, f- parda

b) in suffiksi bilan

canis, is, m, f - it, kuchuk; pelvis, is, f - chanoq; femina, ae, f - ayol

v) *eus* suffiksi bilan

cartilago, inis, f - tog'ay; larynx, ingis, m - hiqildoq; coccyx, gis, m - dum; amyllum, i, n - kraxmal; fel, fellis, n - o't.

4. Lotin tiliga tarjima qiling.

ko'ndalang (boshcha, qism, o'simta, boylam, qirra)

tanglayga tegishli (arteriya, bo'shliq, teshik, yuza)

tashqi (yo'l, yuza, arteriya, o'simta, do'mboq, nerv,

teshik) dumga tegishli (shox, muskul, umurtqa)

o'ng (bo'g'im, soha, kanal, yoy, tana)

chap (tizz, yo'l, teshik, vena)

5. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. *Qovurg'a boshining yuzasi.* 2. *Pastki jag'ning teshigi.* 3. *Kallaning suyagi.* 4. *Boshning muskuli.* 5. *Yuzaning suyagi.* 6. *Yelka suyagining boshchasi.* 7. *Tizzaning bo'g'imi.* 8. *Pastki jag'ning tanasi.* 9. *Bo'shliqning egati.* 10. *Tilning uchi.* 11. *Yuzaning venasi.* 12. *Suyakning yuzasi.*

6. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. *Fovea capitis femoris.* 2. *Caput pancreatis.* 3. *Incisura apicis cordis.* 4. *Ligamentum capitis femoris.* 5. *Pars corporis.* 6. *Articulatio pedis.* 7. *Cavum pulveris.* 8. *sutura crania.* 9. *Basis crania.* 10. *Apex partis corporis.* 11. *Apex radices dentis.* 12. *Os digiti pedis.*

7. O'qing, moslashtirilishiga e'tibor bering.

1. *Facies externa et interna.* 2. *Sulcus palatines minor.* 3. *Canalis opticus.* 4. *Femur dextrum et sinistrum.* 5. *Caput longum.* 6. *Articulatio dextra.* 7. *Tuber medium.* 8. *Corpus externum.* 9. *Foramen coccygeum.* 10. *Cornu coccygeum.* 11. *Genu dextrum.* 12. *Regio palatina.* 13. *Pars media.* 14. *Plexus fibrosis.* 15. *Arcus profundus.* 16. *Regio profunda.* 17. *Foramen profundum.* 18. *Corpus osseum.* 19. *Pars cardiaca.* 20. *Facies obliqua.* 21. *Processus zygomaticus.* 22. *Os longum et latum.*

8. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. *Articulationes manus.* 2. *Ossa digitorum manus.* 3. *Regiones manus.* 4. *Musculi levatores costarum.* 5. *Ossa capitis.* 6. *Foramina venarum.* 7. *Partes corporis humani.* 8. *Plicae tunicae mucosae.* 9. *Articulationes digitorum pedis.* 10. *Capita costarum.*

9. Tarjima qiling va moslashtiring.

o'ng (ko'ndalang, chap, qiyshiq, tashqi) qism

chap (ko'ndalang, tashqi, qiyshiq) bo'shliq

tanglayga oid (ko'ndalang, qiyshiq) chok

chap (o'ng, qiyshiq, keng) boylam

10. O'qing va tarjima qiling.

RADIUS

Antebrachium ex ulna et radio constat. Ulna et radius longi sunt. In radio caput radio et capitulum humeri distinguimus. Forma capituli radii rotunda est. Capitulum radio de radio cetero collo radii parvo seperatur. In radio cristam interosseam acutam videmus.

*constat – iborat bo'lishi sunt – hor distinguimus – biz farqlaymiz
seperatur - taqsilamoq videmus – biz ko'rayapmiz*

30-§. Leksik minimum

I- turlanishli otlar

ampulla, ae, f - ampulla, ichiga dori quyub og'zi payvantlangan naycha

apertura, ae, f - teshik   gingiva, ae, f - milk (tish milki)

celula, ae, f - hujayra   retina, ae, f - to'r

fibra, ae, f - tola   palpebra, ae, f - qovoq

papilla, ae, f - so'rg'ich

II- turlanishli otlar

bulbus, i, m - olmacha, piyozcha   gyrus, i, m - qiyish, pushta

b. oculi - ko'z olmasi   nucleus, i, m - yadro

ramus, i, m - shox   spatium, i, n - to'siq

2. cillium, i, n - kiprik(mujgon)   supercillium, i, n- qosh

I-guruh sifatlari

cavernosus, a, um -g'ovakli   oesophageus, a, um - qizilo'ngachga oid
gastricus, a, um -me'daga oid   pelvinus, a, um - chanoqqa oid
nutricius, a, um -oziqlantiruvchi   accessorius, a, um -qo'shimcha
gluteus, a, um - dumbaga oid

II- guruh sifatlari

1. corticalis, e - po'stloqqa oid	pectoralis, e - ko'krakga oid
lumbalis, e - belga oid	pulmonalis, e - o'pkaga oid
radialis, e - bilak suyagiga oid	ulnaris, e, - tirsak suyagiga oid
spinalis, e - orqa o'simtaga oid	
2. ciliaris, e - kiprikga oid	labialis, e - labga oid
papillaris, e - ko'krak so'rg'ichga oid	

Nota bene!

Nomo ornate locum, non homines locus. – O'rin odamning husni emas, balki odam o'rinning husnidir.

Pereculum in mora! - Kechiktirilishi xavflidir!

9-DARS

31-§. Muhim lotincha-grekcha old qo'shimlarning ma'nolari

Oo'shimcha	Ma'nolari	Misollar
a. ab	dan. ga. ning, uzoq. yiroq	abductor-uzoqlashtiruvchi abscessus-chekinish, yara. chipqon
ad	yaqinlashtiruvchi (yaqinda, yonida)	adductor-yaqinlashtiruvchi adrenalis-buyrakka yaqin
anti	oldda. qarshida, oldinda. ilgarida	antibrachium-bilak antiuterinus-bachadon oldi
circum	tevaragida, atrofida	circumflexus-aylanma circumanalis-orqa teshik atrofida o'r-nashgan (joylashgan)
contra	qarshi, qarama- qarshisida	contralateralis-qarama-qarshi tomonda joylashgan
extra	dan. tashqari, vaziyatdan tashqari	extracordialis-yurakdan tashqari extrauterinus-bachadondan tashqari
in, im	ga. da. ichki, siz/ ichki harakatni inkor etish	injecto-emlamoq (tomir yoki teri ostiga dori yuborish) impressio-botma inpar-bir xil bo'lmagan inactivus- ish harakatsiz. serharakatsiz
sub	ostida. pastdan. past	subcutaneus-teri osti subelavius-o'mroy osti subacutus-qattiq(o'tkir) kasallik haqida
super supra	ustida ustiga	superciliaris-qosh ustidagi superficies-yuz. ust. bet supercutis-favqulotda, xafvli superspinalis-orqa o'sinta ustida
trans	orqali, orqa, boshqa tomon	transversus-ko'ngalang transurethralis-siydik chiqaruvchi yo'l orqali o'tkazish
infra	ostiga, tubiga ostida, tubida	infraorbitalis-ko'z ostida infracostalis-qovurg'a ostida
intra	orasida, o'rtasida, biror narsa oralig'idagi holat	interosseus-suyak oralig'i intervertebralis-umurtqa orasida
per	orqali. juda (umumiy tushunchani oshirish)	peracutus-juda o'tkir pertussis-ko'k yo'tal percutaneus-teri orqali hosil qilish
post	keyin, so'ng, orqasidan	postnatalis-tug'ulishdan so'ng postoperativus-operatsiyadan so'ng
prae	oldda. oldinda. old tomon	praecardialis-yurakka tegishli old tomon praecardium-yurakka tegishli qism
pro	oldidan	prominens-chiqib turuvchi

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Old qo'shimchalarni aniqlang va ularning ma'nolarini tushuntiring.

Suprarenalis, infiltratum, interarticularis, proruberantia, praeparatus, subclavius, submaxillaris, transformare, insolubilis, permanens, supercilium, infraspinatus, supscapularis, intertrchantericus, intramuscularis, intermuscularis, infraorbitalis.

2. Old qo'shimchalarning ma'nosini tanlang.

... <i>costalis, e</i>	– qovug'a ostidagi
... <i>osseus, a, um</i>	– suyaklararo
... <i>mucosus, a, um</i>	– shilliq ostidagi
... <i>orbitalis, e</i>	– ko'z kosasi ustidagi
... <i>pharyngeus, a, um</i>	– halqum orasidagi
... <i>clavicularis, e</i>	– kurak ustidagi
... <i>muscularis, e</i>	– muskullar ichidagi
... <i>mandibularis, e</i>	– pastki jag' ostidagi
... <i>ganglionaris, e</i>	– tugun orqasidagi
... <i>ganglionaris, e</i>	– tugun oldida
... <i>ganglionaris, e</i>	– tugun orasidagi

O'tilgan mavzularni takrorlash uchun mashqlar

1. Iboralarni lotin tiliga tarjima qiling.

1. Dum nervi. 2. Tanglayga maxsus egat. 3. Ko'krakning umurtqasi. 4. Yurakning kesmasi. 5. O'rta bo'lak. 6. Fibroz qini. 7. Suyak devorchasi. 8. O'ng va chap kurak. 9. Tashqi qiyshiq muskul. 10. Chap chuqur boylam. 11. Chap jigjar venasi.

2. Lotin tiliga tarjima qiling va moslashtiring.

1. Yanoqqa tegishli joyi (boshcha, qirg'oq, o'simta).
2. Ko'ndalang boshcha (qism, boylam, qirra, o'simta).
3. Tanglayga tegishli toshcha (bo'shliq, teshik, yuza).
4. Tashqi arteriya (yuza, nerv, teshik).
5. Dumga tegishli nervi (shox, arteriya).
6. O'ng, chap ko'z.

3. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. Qovurg'a boshining qirrasini (yuzasi, boylam, bo'g'im).
2. Pastki jag'ning tanasi (teshik, yoy, bo'yincha).
3. O'mrov suyagining sinishi (ko'krakning, qovurg'aning, umurtqaning, suyakning, son suyagining).
4. Qizilo'ngachning raki (to'g'ri ichakning, bachadonning, chambar ichakning).
5. Ko'zning kasali (bosh miyaning, katta miyaning, nervning, boshning, tizzaning).

4. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. Kurakning (tizzaning) ko'ndalang boylami. 2. Bo'yinning (yuzaning) ko'ndalang venasi. 3. Ko'krak arteriyasining (ko'ndalang bo'shliqning) egati. 4. Katta miyaning yondagi egati. 5. Tizzaning pastki arteriyasi. 6. Burunning pastki, yuqorigi yoyi. 7. Ko'krakning pastki ko'ndalang boylami. 8. Tizzaning yondagi ko'ndalang boylami. 9. Qovurg'aning boshchasining bo'g'im yuzasi.

5. Nom, Gen, Abl-singularis va pluralis da tuslang:

1. Oculus dexter, sinister. 2. Ganglion acusticum. 3. Vena palatina externa. 4. Ramus profundus. 5. Margo zygomaticus. 6. Regio calcanea. 7. Caput longum.

6. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Arteria circumflexa humeri. 2. Linea obliqua glandulae thyroideae. 3. Ramus calcaneus arteriae peroneae. 4. Plica tunicae mucosae vesicae felleae. 5. Bursa muscoli glutei. 6. Apex nasi. 7. Digitus pedis. 8. Planta pedis. 9. Os digiti pedis. 10. Forma cranii. 11. Fractura cranii. 12. Musculus longus femoris. 13. Ligamentum teres uteri. 14. Arteria ligamenti teretis uteri.

7. O'qing, tarjima qiling.

In osse ischii corpus, ramum inferiorem distinguimus. Rami ossis ischii angulum formant. Apex crassus anguli tuber ischiadicum nominatur os coxae est os compositum. Os ilium, os pubis et os ischii os coxae formant. Pars inferior brevis et crassa ossis ilium corpus ossis ilium nominatur. Pars superior lata et tenuis ossis ilium format. In margina superiore libero alae

ossis ilium crista crassa est. Os pubis corpus breve et crassum, ramum superiorem et ramum inferiorem distinguimus. Rami ossis ischii angulum format. Apex crassus anguli tuber ischiadicum nominatur.

format –vujudga kelishi, hosil qilish   nominatur- nomlamoq
crassus – qo‘pol, yo‘g‘on   liber – bo‘sh, erkin

32-§. Leksik minimum

Sifatlarning I-II-turlanishi II-qism

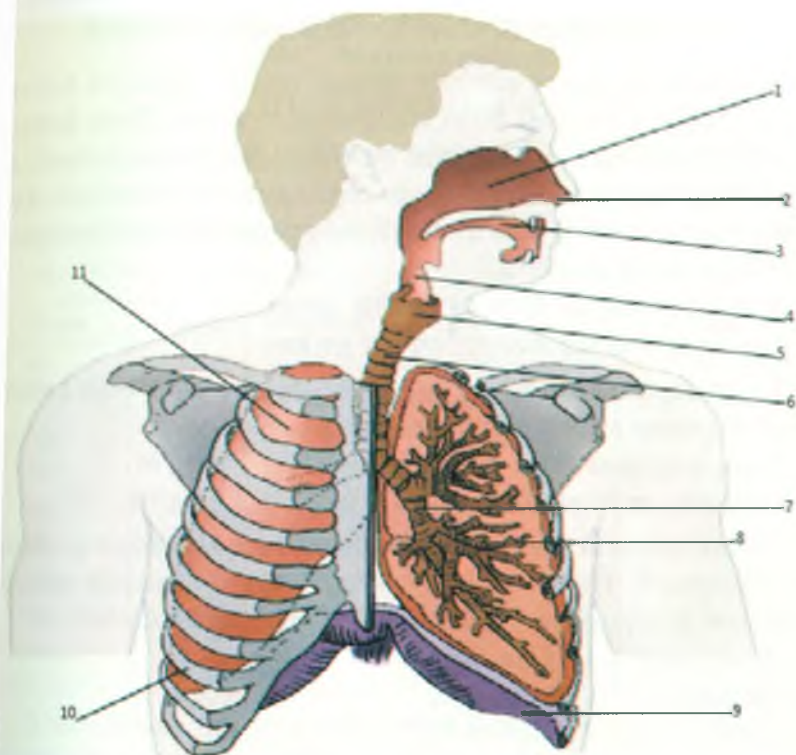
calcaneus, a, um –tovonga tegishli   grossus, a, um–yo‘g‘on, katta
circumflexus, a, um –aylana   heroicus, a, um–kuchli ta’sir etuvchi
felleus, a, um–o‘tga oid   gastricus, a, um –oshqozonga oid
gluteus, a, um –dumbaga oid   felleus, a, um- o‘t (safro)ga tegishli
hyoideus, a, um –til osti (suyakka)   hypoglossus, a, um - til osti (nerv)
lacteus, a, um–sutsimon   mucosus, a, um – shilliqli
petrosus, a, um –toshli   tympanicus, a, um – nog‘oraga tegishli
peroneus, a, um –kichik boldir suyagiga tegishli

Nota bene!

Tempus vulnera sanat – Kasalni vaqt davolaydi.

Medice cura te ipsum – Shifokor o‘z kuchiga ishonсин.

Apparatus respiratorius(i)

1. **Cavitas nasi**- burunning bo'shlig'i
2. **Naris, is, f**- burun teshigi
3. **Cavum oris**- og'izning bo'shlig'i
4. **Pharynx, yngis, m**- halqum
5. **Larynx, ngis, m**- hiqildoq, tomoq
6. **Trachea, ae, f**- kekirdak
7. **Bronchus, i, m**- bronx
8. **Bronchialis, e**- bronxga oid
9. **Diaphragma, atis, n**- ko'krak va qorin o'rtasidagi to'siq
10. **Costa, ae, f**- qovurg'a
11. **Pulmo, onis, m**- o'pka.

10-DARS

33-§. III-turlanish otlari haqida umumiy ma'lumot

III-turlanishga barcha uchchala roddagi qaysiki, qaratqich kelishik birlikda –is qo‘shimchasi bilan tugagan otlar kiradi. Bosh kelishik birlikda III-turlanishdagi otlar turli qo‘shimchalarga ega bo‘ladi. III-turlanishdagi otlar teng murakkab va tengmas murakkab bo‘ladi. Teng murakkab so‘zlar deb bosh va qaratqich kelishikda teng, bir xil bo‘g‘inga ega bo‘lgan so‘zlarga aytiladi.

Nom. sing **cos-ta nerv-us au-ris ge-nu**

Gen. sing **cos-tae ner-vi au-ris ge-nus**

Tengmas murakkab otlar qaratqich kelishik birlikda, bosh kelishik birlikdagi otlarga nisbatan bir bo‘g‘in ko‘p bo‘ladi

Nom. sing **mar-go ca-put ra-dix 2 bo‘g‘in**

Gen. sing **mar-gi-nis ca-pi-tis ra-di cis 3 bo‘g‘in**

3- turlanishda ko‘pincha otlarning asosi bosh kelishikning asosiga to‘g‘ri kelmaydi. III turlanishdagi otlarni asosini qaratqich kelishik birlikda –is qo‘shimchasini olib tashlash yo‘li bilan aniqlanadi.

Nom. sing	Gen. sing	asosi
phalanx	phalang is	phalang
caput	capit is	capit
articulatio	articulation is	articulation

Turlanishda so‘zlarning asosiga kelishik qo‘shimchalari qo‘shiladi.

Barcha III-turlanishli otlar 3 tipga bo‘linadi: undosh, unli, aralash tiplarga.

Undosh tipga o‘zagi bitta undosh bilan tugagan va teng bo‘g‘inga ega bo‘lmagan otlar kiradi. Masalan: pulmo, onis, m ” o‘pka”, caput, itis, n “bosh”

Unli tipga Nominativus singularis da **-e, -al, -ar** qo‘shimchalari bilan tugagan sredniy roddagi otlar kiradi. Masalan: animal, alis, n ” hayvon”, rete, is, n “to ‘r”

Aralash tipga unli va undosh tiplarga xos 2 gramma otlari kiradi:

a) Nominativus singularis da **-is** yoki **-es** qo‘shimchasini oluvchi teng bo‘g‘inli otlar, b) Asosi 2 undosh bilan tugagan teng bo‘g‘inga ega

bo‘lmagan otlar kiradi.

Masalan: a) auris, is, f “quloq”. b) cor, cordis, n “yurak”

34-§. Mujskoy roddagi

III turlanishdagi otlar.

Otlarning rodi bosh kelishikda birlikdagi qo‘shimchasi bilan aniqlanadi. Mujskoy roddagi otlar Nominativus singularis da quyidagi qo‘shimchalar bilan xarakterlanadi:

-o, -or, -os, -er, -es, -ex.

Nom	Gen	Misollar	Tarjima
-o	-inis	homo, hominis, m	odam
-o	-onis	pulmo, pulmonis, m	o‘pka
-or	-oris	flexor, flexoris, m	bukuvchi
-os	-oris	flos, floris, m	gul
-er	-eris	trochanter, trochanteris, m	ko‘st
-er	-ris	venter, ventris, m	qorin
-es	-etis	paries, parietis, m	devor
-es	-edis	pes, pedis, m	oyoq(tovon)
-ex	-icis	apex, apicis, m	cho‘qqi

2 so‘z istisno tarzda jenskiy rodga mansubdir.

gaster, gastris, f - oshqozon
 mater, matris, f - miya pardasi
 pia mater - yumshoq miya pardasi
 dura mater - qattiq miya pardasi

Quyidagi so‘zlar istisno tarzda sredniy roddagi kiradi:

cor, cordis, n - yurak   os, ossis, n - suyak
 os, oris, n - og‘iz   piper, piperis, n - murch
 tuber, tuberis, n - do‘mboq

Turlanish namunasi

sing	plur
Nom liquor	liquor-es
Gen liquor-is	liquor-um
Dat liquor-i	liquor-ibus
Acc liquor-em	liquor-es
Abl liquor-e	liquor-ibus

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Quyidagi otlarning negizini toping.

flos, floris, m; pes, pedis, m; iecur, oris, n; sanguis, inis, m; venter, ventris, m; cortex, icis, m; os, ossis, n; cartilago, inis, f; dens, dentis, m; cor, cordis, n; foramen, inis, n;

2. Quyidagi otarning qaratqich kelishikda hosil qiling va asosini aniqlang.

extensor, pollex, stapes, sapo, carbo, depressor, hallex, levator, sphincter, abductor, adductor, margo, vertex, index, tendo, masseter, mos, rubor, calor, dolor, herpes.

3. Otlar bilan sifatlarni moslashtiring va tarjima qiling.

1. homo san...	9. pulmo dext. . et sinist...
2. cor san...	10. dur... et pi... mater
3. gaster san...	11. paries membranace... extern. .
4. os palatin...	12. pes sinist... et dext...
5. tuber ischiadic...	13. cortex sicc...
6. homo aegrot...	14. piper nigr...
7. cor aegrot...	15. flos alb...
8. gaster aegrot...	16. os temporal...
	17. tumor malign... bening...

4. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. *Musculus depressor anguli oris.* 2. *Musculus levator scapulae.* 3. *Musculus depressor flexor pollicis.* 4. *Vagina fibrosa digiti pedis.* 5. *Musculi levatores costarum longi.* 6. *Incisura cardiaca pulmonis dextri.* 7. *Musculus extensor digitorum.* 8. *Vena labi medii pulmonis dextri.* 9. *Vagina tendinis musculi extensoris.* 10. *Pollicis longi.* 11. *Vagina tendinum musculi extensoris digitorum pedis.* 12. *Vena cordis parva*

5. Tarjima qiling va moslashtiring, tuslang.

1. *Sog'lom odam.* 2. *Pardali devor.* 3. *O'ng o'pka.* 4. *O'ng oyoq panjasi.* 5. *Bukuvchi muskul.* 6. *Uzun suyak.* 7. *Katta og'iz.* 8. *Kasal oshqozon*

6. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. *Yurak uchi kesmasi.* 2. *O'ng o'pkaning uchi.* 3. *Barmoqlarning bukuvchi muskuli.* 4. *Og'iz bo'shlig'ining shilliq pardasi.* 5. *Barmoqning chuqur bukuvchi muskuli.* 6. *Me'daning devoiri, me'daning devorida.* 7. *Qalqonsimon bezning ko'taruvchi muskuli.* 8. *O'ng o'pka, o'ng o'pkada.* 9. *Chap oyoq, chap oyoqda.* 10. *Uzun suyak, uzun suyakda.* 11. *Yurak va o'pkalarning kasalliklari.*

7. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. *O'ng va chap oyoq panjasi.* 2. *O'ng va chap do'mboq.* 3. *Sog'lom oshqozon.* 4. *Kasal yurak.* 5. *Katta va kichik muskul.* 6. *Sog'lom odam.* 7. *Kasal o'pka.* 8. *Tanglay suyagi.* 9. *Qattiq tanglay pardasi.* 10. *Quymich do'mbog'i.*

Note bene! - tarjimada "miya pardasi" sifati iborada birinchi bo'lib qo'yiladi:

pia mater – yumshoq miya pardasi

dura mater – qattiq miya pardasi

8. O'qing va tarjim qiling.

Maxilla os par est. Maxillae corpora et quattuor processibus constat. Corpus maxillae sinum maxillarem habet. Sinus maxillaris forman pyramidis cum apice habet. In regione apicis parietes sinus maxillaris crassi sunt, parietes ceteri sinus tenues sunt. Sinus maxillaris foramen latum seu hiatum maxillarem habet.

Crassus, a, um – yo'qon *Tenuis, e* - yupqa

Quattuor - to'rt *Ceteri* - boshqa

35-§. LEKSIK MINIMUM

Quyidagi mushaklarni va ularni funksiyalarini esda saqlang:

m. *abductor* (oris, m)-uzoqlashtiruvchi muskul

m. *adductor* (oris, m)-yaqinlashtiruvchi muskul

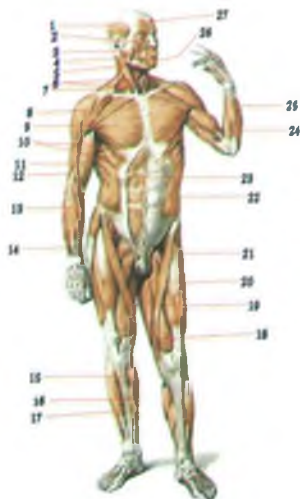
m. *depressor* (oris, m)-pastga tushuvchi muskul

- m. extensor (oris, m)-yozuvchi muskul
- m. flexor (oris, m)-bukuvchi muskul
- m. levator (oris, m)-ko'taruvchi muskul
- m. masseter (eris, m) - chaynov muskul
- m. rotator (oris, m) - aylantiruvchi muskul
- m. sphincter (oris, m)- qisuvchi muskul
- m. constrictor (oris, m) – qisuvchi muskul

Nota bene!

Amor tussique non celatur – Sevgi va yoʻtalni yashirib boʻlmaydi
Si vera narretis, non opus sit testibus – Agar haqiqatni gapirsangiz,
guvohga hojat yoʻq

M u s c u l i

1. M. temporalis- chakka muskuli.
2. M. orbicularis oculi-ko'zning aylana m
3. M. zygomaticus major- yanoq katta m.
4. M. masseter- chaynov m.
5. M. depressor anguli oris-og'iz burchagining tushyruvchi m.
6. M. sternocleidomastoideus-to'sh-o'mrov-so'rg'chsimon m.
7. M. trapezius- trapetsiyasimon m.
8. M. deltoideus- deltasimon m.
9. M. pectoralis major- ko'krakning katta m.
10. Mm. serratus anterior-oldingi tishli m.
11. M. biceps brachii- yelkaning ikki boshli m.
12. M. brachioradialis-yelka-bilak m.
13. M. flexor carpi – kaftni bukuvchi m.
14. M. extensor brevis- kalta yozuvch m.
15. M. gastrocnemius-boldir muskuli.
16. M. soleus- kambalasimon muskul.
17. M. tibialis anterior-katta boldir suyagini oldingi m.
18. M. vastus medialis-ichki serbar m.
19. M. gracilis –nozik m.
20. M. sartorius-mashinachilar m.
21. M. pectineus –taroqsimon m.
22. M. obliquus externus abdominis-qorinning tashqi qiyshiq m
23. M. rectus abdominis- qorning to'g'ri m.
24. M. flexor carpi ulnaris-kaftni tirsak tomon bukuvchi
25. M. extensor carpi ulnaris-panjani yozuvchi tirsak
26. M. mentalis – iyak m.
27. Venter frontalis- peshona qorinchasi.

11-DARS

36-§. III –turlanishdagi jenskiy roddagi otlar

Nominativus singularis da jenskiy roddagi otlar quyidagi qo‘shimchalar bilan harakterlanadi: -do, -go, -io, -s, -X

Nom	Gen	Misollar	Tarjima
-as	-atis	tuberositas, tuberositatis, f	g‘adir- budir
-s	-tis	pars, partis, f	qism
-is	-idis	iris, iridis, f	oq yoy parda
-is	-is	auris, auris, f	quloq
-es	-is	fomes, fomis, f	ochlik
-x	-cis	radix, radices, f	ildiz
-x	-gis	phalanx, phalangis, f	barmoq suyagi
-do	-inis	longitudo, longitudinis, f	uzunlik
-go	-inis	cartilago, cartilaginis, f	tog‘ay
-io	-onis	articulatio, articulationis, f	bo‘g‘im

Istisno tarzida mujskoy rodga taalluqli so‘zlar:

canalis, is, m- kanal

dens, dentis, m- tish

margo, marginis, m- qirg‘oq, chet

pulvis, pulveris, m- kukun

sanguis, sanguinis, m- qon

tendo, tendinis, m- pay

Istisno tarzda sredniy rodga ikkita so‘z taalluqli:

pancreas, pancreatis, n- me`da osti bezi

vas, vasis, n- tomir

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Quyidagi otlarni qaratqich kelshikda tuslang va asosini toping.

Extremitas, articulatio, cervix, larynx, mucilago, pix, iniectio, pelvis, curatio, auscultatio, palpato, dilacatio, commotio, dosis, basis, narcosis, paralysis, pharynx, cavitas, meninx, frons, mens.

2. Sifatlarni otlar bilan moslashtiring va tarjima qiling.

1. articulatio composit...	9. sanguis venos...
2. auris medi...	10. canalis optic...
3. dens san..., aegrot...	11. margo zygomatic ...
4. cartilage thyroide...	12. pancreas accesori...
5. radix long...	13. tuberositas deltoide....
6. vas lymphatic...	14. dens incisuv...
7. tendo calcane...	15. regio olfactori...
8. pars petros...	16. phalanx medi...

3. Nom, Gen, Abl, sing da moslashtiring va tuslang.

1. Qalqonsimon tog'ay	4. Katta g'adir- budir
2. Murakkab bo'g'im	5. Yuqori qirg'oq
3. Uzun ildiz	6. Oldingi tovonga oid soha.

4. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. Hiqildoqning tog'ayi. 2. Yurakning kanali. 3. Quloqning chig'anog'i. 4. Oyoq panjasining bo'g'imi. 5. Oyoq harmog'ining suyagi. 6. Tish ildizining uchi. 7. Tosh qismining uchi. 8. Quloq pardasi devoir. 9. Tishning (me'daning, quloqning) kasalligi. 10. O'pkani(tish ildizining, me'da osti bezini) davolash. 11. Bo'g'imning boylami. 12. Tishning bo'shlig'i. 13. Falanganing tanasi. 14. O'pkaning qirg'og'i. 15. Tish ildizining kanali.

5. O'qing, grammatik tahlil qiling va tarjima qiling.

1. Regio brachii posterior. 2. Regio olfactoria tunicae mucosae nasi. 3. Bursa subcutanea tuberositatis tibiae. 4. Phalanges digitorum pedis. 5. Apex radices dentis. 6. Linea obliqua cartilaginis thyroideae. 7. Basis cranii externa. 8. Apex partis petrosae. 9. Pars septi nasi.

6. Lotin tiliga tarjima qiling va moslashtiring.

1. Tangasimon qism. 2. Limfaga tegishli tomir. 3. Qo'shimcha tog'oq. 4. Qo'shimcha me'da osti bezi. 5. O'ng bo'g'im. 6. Kasal quloq. 7. So'g'tish. 8. Vena qoni. 9. Ko'rish kanali. 10. Deltasimon g'adir- budir. 11. Keng (suyaklar orasidagi qirg'oq) yonoq. 12. Yonoq sohasi. 13. Tovon pay (tovon payi). 14. Tashqi asos.

7. O'qing, tarjima qiling.

In articulatione genus ligamentum transversum genus et ligamentum cruciata genus sunt. Bursa articularis articulationis genus recessum format. In altere posteriore bursae articularis genus articulationis ligamentum popliteum obliquum et ligamentum popliteum obliquum et ligamentum popliteum arcuatum sunt.

Recessus- chuqurlik

Alter -ikkinchi

Cruciatus- hajsimon

37-§. Leksik minimum

III- turlanishdagi jenskiy roddagi otlar

basis, is, f- asos	cavitas, atis, f-bo'shliq
curatio, ionis, f- davolash	cutis, is, f- teri
diagnosis, is, f- tashxis, aniqlash	dosis, is, f- miqdor
iniectio, onis, f- ukol qilish, quymoq	larynx, ngis, f (grek)- hiqildoq
pertus, is, f- ko'k yo'tal	pharynx, ngis, f(grek)- halqum, yutqich
prognosis, is, f- oldindan bilish	regio, onis, f- soha
transfusio, onis, f- quyish	tuberculosis, is, f- sil kasalligi
tussis, is, f- yo'tal	
cervix, icis, f- bo'yin(bachadon, siydik pufagi, tish)	
necrosis, is, f- tirik organizmning bir qismining o'limi	

Nota bene!

Pigritia-mater vitiorum - Dangasalik kamchiliklarning onasi

Dum spiro, spera - So'ngi nafasimgacha umid qilaman

12-DARS

38-§. III-turlanishdagi sredniy roddagi otlar

Nominativus singularis da III- turlanishdagi sredniy roddagi otlar quyidagi qo'shimchalar bilan ifodalanadi: -al, -ar-en, -ma, -ur, -us, -ut.

Nom	Gen	Misollar	Tarjima
-en	-inis	foramen,foraminis,n	teshik
-ur	-oris	femur,femoris,n	son suyagi
-ur	-uris	guttur, gutturis,n	kekirdak,tamoq
-us	-oris	corpus,corporis,n	tana
-us	-eris	ulcus,ulceris,n	yara
-us	-uris	crus,cruris,n	oyoqcha
-ut	-it is	caput,capitis,n	bosh
-e	-is	rete,retis,n	to'r
-ma	-atis	diaphragma,diaphragmatis,n	diafragma,(ko'krak-qorin o'rtasidagi parda)
-al	-alis	animal,animalis,n	hayvon
-ar	-aris	calcar,calcaris,n	pix

Istisno tariqasida mujskiy rodga taalluqli otlar:

aden, adenis, m- bez	lien, lienis, m- taloq
ren, renis, m- buyrak	splen, splenis, m- taloq

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Quyidagi otlarni qaratqich kelishigiga qo'ying va asoslarni aniglang:

Abdomen, iecur, sulfur, pectus, ulcus, pus, secale, trauma, rhizoma, occiput, zygoma, exemplar, gramma, semen, vulnus, asthma, viscus, symp-toma, tempus, calcar, genu.

2. Otlar bilan sifatlarni moslashtiring va tarjima qiling.

1. Os intermedi... 2. Pars intermedi... 3. Foramen nutrice... 4. Canalis nutrice... 5. Rete venos... 6. Ren dext... 7. Crus membrace... 8. Paries membrace... 9. Femur dextr... 10. Corpus adipos... 11. Capsula adipos... 12. Lien accessori... 13. Cartilago accessori... 14. Caput long... 15. Foramen

rotund... 16. *Corpus cavernos*....

3. Lotin tiliga tarjima qiling, moslashtiring va tuslang.

1. Oziqlantiruvchi teshik. 2. Pardali oyoqcha. 3. O'ng son suyagi. 4. Qo'shimcha taloq. 5. Katta va kichik boshcha. 6. G'orsimon tana.

4. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. Me`da osti bezi. 2. Buyrakning yog`li kapsulasi. 3. Boshning uzun muskuli. 4. Qorining to`g`ri muskuli. 5. Son suyagining chuqur arteriyasi. 6. Jigarning o`ng bo`lagi. 7. Kallaning teshigi. 8. Son suyagining bo`yinchasi. 9. Oyoqchanning fassiyasi. 10. Jigarning qirg`og`i. 11. Qorinning bo`shlig`i. 12. Medaning yarasi. 13. Qorining oq chizig`i.

5. Otlar bilan sifatlarni moslashtiring va tarjima qiling.

1. Tanglay teshigi. 2. O`ng oyoqcha. 3. Nerv sistemasi. 4. Chap yon. 5. Venaga tegishli to`r. 6. Yo`g`li tana. 7. Aylanma tana. 8. Qo'shimcha taloq. 9. Qavariq tana.

6. O`qing grammatik tahlil qiling va tarjima qiling.

1. *Musculus obliquus externus abdominis*. 2. *Septum corporum cavernosorum*. 3. *Nervus interosseus cruris*. 4. *Foramen coecum linguae*. 5. *Sulcus cruris cerebri*. 6. *Fascia diaphragmatis pelvis*. 7. *Sulcus venae cavae hepaticae*. 8. *Ligamentum capitis femoris*. 9. *Caput pancreatis*. 10. *Fovea capitis femoris*. 11. *Incisura apices cordis*. 12. *Partes corporis humani*. 13. *Corpus adiposum*. 14. *Musculus longus capitis*. 15. *Nuclei corporis geniculatae lateralis*. 16. *Facies articularis capitis fibulae*.

7. O`qing va tarjima qiling.

In cranio duae species ossium sunt: ossa paria et ossa imparia. Example causa, os parietale os paar est, os frontale impar est. Os frontali in parte anteriore situm est. Os frontale squama frontali, partibus orbitaliibus et parte nasali constat. Squama ossis faciem frontaleum et faciem temporalem habet. Linea temporalis faciem frontaem a facie temporalem separate. In squama ossis prontalis arcus supercilliaries et processus zugomaticus sunt. In facie inferiore partis orbitalis processum lacrimalem. In porte nasali sinus frontalis est. Septum sinum frontaliium sinum frontalem dividi.

Species- ko 'rinish, tus, rang
Sutum est -joylanish

Exempli causa -misol
Dividit- bo 'lish, taqsimlash

39-§. Leksik minimum

III-turlanishdagi sredniy roddagi otlar:

abdomen, inis, n –qorin
chiasma, atis, n –kesishma
latus, eris, n –yon
oedema, atis, n –shish
symptoma, atis, n- belgi
ulcus, eris, n –yara
vulnus, eris, n – jarohat

asthma, atis, n – bo'g'ma kasallik
hepar, atis, n – jigar
occiput, itis, n –ensa
pectus, oris, n – ko'krak
trauma, atis, n- shikast
viscus, eris, n –ichki organlar

Nota bene!

Mens sana in corpore sano – Sog'lom tanda sog' aql.

Finis coronat opus - Ishning oxiri xayrli bo'lsin.

13-DARS

40-§. I. III- turlanish otlarining xususiyatlari

1. III- turlanishdagi otlarning negizlari 2 yoki 3 undosh bilan tugasa bunday soʻzlar I xususiyatga ega.

Gen. pl- **ium**   **Dens, dentis m-** tish
G. pl. **dentium**

2. III- turlanishgagi **-is, -is** ga tugaydigan, teng boʻgʻinli lotin soʻzlari I xususiyatga ega.

Canalis is, m – kanal   G. pl. **canalium**

3. III- turlanishdagi **-e, -al, -ar** qoʻshimchalari bilan tugaydigan lotin soʻzlari 3 xususiyatga ega.

Animal, alis n – hayvon   **Rete, -is, n-** toʻr
Abl. s – **i**   Abl. s **animali**   Abl. s **reti**
N. pl **-ia**   N pl. **animalia**   N. pl **retia**
G. pl **-ium**   G. pl. **animalium**   G. pl **retium**

4. III -turlanishdagi **-is** bilan tugaydigan grekcha soʻzlar 2 xususiyatga ega.

Dosis, is, f- doza   1) Abl. s. – **I dosi**
2) G. pl. **-ium dosium**

5. **Vas, vasis, n-** tomir soʻzi 2 xususiyatga ega.

Singularis III tur.   Pluaris II- tur
N. s **vas**   N. pl **vasa**   II tur
G. s **vasis** III- tur   G. pl **vasorum** II tur
Abl. s **vase**   Abl. Pl. **vasis**

6. **Zygoma, matis, n-** yanoq soʻzi 1 xususiyatga ega.

Abl. pl. **-is**   **zygomatis**

41-§. II. II-gruppa sifatlarining xususiyatlari

II-gruppa sifatleri III- turlanishli sifatlar boʻlib, ular 3 ta kichik guruhga boʻlinadi. Bosh kelishikda ular quyidagi qoʻshimchalarga boʻlinadi:

1. II-gruppa I-guruh sifatlariga uch qoʻshimchali sifatlar mansub boʻlib, ular mujskoy rod**-er**, jenskiy rod**-is**, sredniy rod**-e**

qoʻshimchasiga ega.

acer, acris, acre – oʻtkir.

saluber, salubris, salubre – sogʻlom.

2. II-gruppa II-guruh sifatlariga ikki qoʻshimchali sifatlar mansub boʻlib, ular mujskoy va jenskiy rod**-is**, sredniy rod**-e** qoʻshimchasiga ega.

brevis, breve – kalta

articularis, articulare – boʻgʻimga tegishli

communis, e – umumiy

3. II-gruppa III-guruh sifatlariga barcha uchchala rod uchun bir xil qoʻshimchali sifatlar mansub boʻlib, ular bosh kelishikda **-s, -x** yoki **-r** qoʻshimchalariga ega boʻladi. Bu xil sifatlarning asosini aniqlash uchun ularni qaratqich kelishigida qoʻyish kerak.

biceps, bicipitis – ikki boshli

simplex, simplicis- oddiy

teres, teretis – yumaloq

4. Otlarning asoslariga **-al, -ar** suffiksini hamda **-is, -e** sifat yasovchi qoʻshimchalarni qoʻshish yoʻli bilan koʻpgina III – turlanishdagi sifatlar hosil qilinadi.

cervicalis, e – boʻyinga tegishli

muscularis, e – mushakka tegishli

occipitalis, e- ensaga tegishli

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Quyidagi otlardan sifat hosil qiling.

dens, dentis, m - tish

vertebra, ae, f - umurtqa

cranium, ii, n - kalla suyagi

pectus, oris, n -koʻkrak

palma, aris, m -kaft

fibula, ae, f -kichik boldir suyagi

tibia, ae, f -katta boldir suyagi

planta, ae, f -oyoq tagi

nasus, i, m -burun

costa, ae, f -qovurgʻa

dorsum, i, m -orqa

femor, oris, n -son suyagi

pulmo, onis, m -oʻpka

cerebrum, i, n -katta miya.

2. Sifatlarni tarjima qiling va nervus oti bilan moslashtiring.

Kallaga tegishli, son suyagiga tegishli, yuzaga tegishli, pastki jag'ga tegishli, bilakka tegishli, orqa miyaga tegishli, tirsakka tegishli, bo'yninga tegishli, g'altaksimon.

3. Tarjima qiling.

1. Bo'lak (yelkaga tegishli, ichakka tegishli, to'g'ri ichakka tegishli, barmoqqa tegishli, orqaga tegishli) arteriyasi. 2. Bronxiyal (o'n ikki barmoqli ichakka tegishli, bodomsimon bezga tegishli, ko'krakka tegishli, qorinchali, qorinchalararo) shox. 3. To'g'ri ichak (bo'laklari orasidagi, mushak, bronxial, burun) venasi.

4. Tarjima qiling va otlar bilan sifatlarni moslashtiring.

1. Yon dumg'aza arteriyasi. 2. Dumg'aza teshigi. 3. Yon shoxi. 4. Bo'g'im muskuli. 5. Ensa qirg'og'i. 6. Ensa suyagi. 7. Burun shoxi. 8. Burun chig'anog'i. 9. Burun bo'shlig'i. 10. Ko'taruvchi, tushuruvchi muskul. 11. Ikki boshli, uch boshli muskul. 12. Ko'taruvchi bo'yin arteriyasi. 13. Tushuruvchi chamber ichak. 14. Qo'shuvchi shox.

5. Sifatlarni otlar bilan moslashtiring.

1. Cartilgo nasal...	accessori....
2. Vena lateral.....	sinistr.....
3. Foramen sacrali....	pelvin.....
4. Ligamentum triangular	dextr...
5. Crista sacral....	lateral...
6. Aorta pulmonal...	sinister...
7. Sulcus temporal...	transvers...
8. Rete venos...	plantar...
9. Ganglion lumphatic...	articular...
10. Sutura palantin...	transvers...
11. Musculus palmar...	long...
12. Crus membranace...	commun...
13. Arteria gastric...	brev...
14. Tuber frontal...	min...
15. Articulatio simpl...	brev...
16. Ganglion cervical...	impar

6. Lotin tiliga tarjima qiling va moslashtiring:

1. Burunga tegishli (devorcha, qism, chig'anoq)
2. Ensaga tegishli (muskul, suyak, teshik)

3. Quloqqa tegishli (boylam, muskul, tog'ay)

4. Ko'z yoshiga tegishli (bez, suyak)

7. Tarjima qiling, moslashtiring va Nom, Gen, Abl, sing va plur da

tuslang:

1. Oddiy oyoqcha. 2. Bo'yiga tegishli tugun. 3. Oddiy bo'g'im. 4. Qo'shuvchi shox. 5. Burunga tegishli tog'ay. 6. Peshonaga tegishli qirg'oq. 7. Umumiy pardali oyoqcha. 8. Tanglayga tegishli kanal. 9. Kichik yumaloq muskul.

8. Lotin tiliga tarjima qiling:

1. Kichik boldir suyagi arteriyasining teriga maxsus shoxi. 2. O'rta chakkaga tegishli arteriyaning egati. 3. Ensa suyagining yon qismi. 4. Katta boldir suyagi muskulining payi. 5. Tanglay suyagining gorizontall plastinkasi. 6. Peshonaga tegishli nervning o'rta shoxi. 7. Bo'yin umurtqasining do'mboqchasi. 8. Jigarning yumaloq, boylami. 9. Ko'z yoshi bezining chuquri. 10. Miya pardasining vena to'ri. 11. Katta miyaning yondagi egati. 12. Boshning to'g'ri yondagi muskuli. 13. Bel arteriyasining egati. 14. Katta miya oyoqchasining o'rta egati. 15. Son nervning muskulga tegishli shoxi. 16. Peshona suyagining g'alvirsimon teshigi.

9. Anatomik birikmalarini tarjima qiling.

1. Nervi cutanei brachii lateralis. 2. Vena cerebri media superficialis. 3. Ramus cutaneus cruris medialis. 4. Ramus communicans nervo auriculotemporalis. 5. Rami nasalis interni nervi ethmoidalis. 6. Lamina orbitalis ossis ethmoidalis. 7. Caput breve musculi bicipitis brachii. 8. Sulcus arteriae vertebralis. 9. Fovea glandulae lacrimalis.

10. Murakkab sifatlarni quyidagi iboralarda grammatik tahlil qiling va ularni tarjima qiling.

1. Bronchus superficialis. 2. Corpus infrapatellare. 3. Sulcus intertubercularis. 4. Sulcus interventricularis. 5. Tuberositas supraglenoidalis. 6. Septum interatriale. 7. Glandula submandibularis. 8. Articulatio subalaris. 9. Linea intercondylaris. 10. Musculus subscapularis. 11. Arteria subscapularis. 12. Ligamentum intercostale.

11. O'qing, tarjima qiling:

Cranium dividitur in cranium cerebrale et cranium viscerale. Cranium cerebrale ex octo ossibus compositur: osse frontali, duobus, ossibus, temporalibus, parietalibus, osse sphenoidali, ethmoidali, occipitali: cranium viscerale ossa quindecim formant, maxilla, ossa palatina, zygomatica,

nasalia, lacrima, conchae, nasalis inferiores, vomer mandibula, os hyoideum. Ossa cranium immobilia sunt, mandibula salum mobillis os est. Vasa musculi cranium tegunt: musculi frontalis, occipitalis, auriculares, nasales zygomatici, temporales.

Octo –sakkiz

quindecim - o'n besh

tegunt - qoplaydilar.

compositus –iborat

solum - yagona

42-§. Leksik minimum

articularis, e -bo'g'inga tegishli

brevis, e -kalta, qisqa

cervicalis, e - bo'yinga tegishli

ethmoidalis, e -g'alvirsimon

frontalis, e - peshonaga tegishli

lateralis, e - yondagi

lumbalis, e -belga tegishli

occipitalis, e - ensaga tegishli

pectoralis, e - ko'krakka tegishli

sacralis, e - dumg'azaga tegishli

sublingualis, e - til ostiga tegishli

temporalis, e -chakkaga tegishli

descendens, entis -tushuruvchi

impar, paris - toq, yakka

communicans, antis -qo'shuvchi, **tutashuvchi**

auricularis, e -quloqqa tegishli

cerebralis, e -miyaga tegishli

communis, e -umumiy

facialis, e -betga, yuzaga oid

insanabilis, e - davosiz, bedavo

longitudinalis, e - uzunasiga

medialis, e -o'rtacha, yaqin

palmaris, e -kaftga tegishli

plantaris, e -oyoq tagiga tegishli

sphenoidalis, e - ponasimon

superficialis, e - yuzaki

ascendens, entis -ko'tariluvchi

biceps, cipitis -ikki boshli

simplex, icis -oddiy

Nota bene!

Radices litterarum amare sunt, fructus dulces- Ilmning ildizi achchiq, mevasi esa shirin.

Debes, egro potes – Bajarishing kerakmi, demak qo'lingdan keladi

43-§. Ba'zi sinonimlarning ishlatilishi

I. a) sublingualis , e b) hypoglossus,a,um c) hyoideus, a, um	Til osti	1) Til ostini ta'minlovchi terminlar bilan . ductus sublingualis –til osti oqimi . 2) Til osti asabi bilan . nervus hypglossus- til osti asabi . 3) Til osti suygi bilan aloqasi bor terminlar . os hvoideum – til osti suyagi .
II. a) peroneus, a , um b) fibularis , e	Kichik boldir suyagiga oid	Nervus fibularis (peroneus) communis - kichik boldirning umumiy nervi.
III. a) navicularis , e b) scaphoideus, a, um	qayiqsimon	1) navicularis , e - oyoq qayiqsimon suyagi haqida. Os naviculare- oyoq qayiqsimon suyagi. 2) Scaphoideus , a , um – qo'lning qayiqsimon suyagi haqida. Os scaphoideum – qo'lning qayiqsimon suyagi
IV. a) pectoralis , c b) thoracicus, a, um	ko'krakga oid	1) pectoralis, e – ko'krak qafasi ustiga tegishli terminlar bilan. Musculus pectoralis major- katta ko'krakga oid mushak. 2) thoracicus , a , um- ko'krak ichidagi terminlar bilan . nervus thoracicus- ko'krakka oid asab.
V. a) rotundus , a , um b) teres , teretis	yumaloq	1) rotundus, a, um – teshiklar bilan. Foramen rotundum- yumaloq teshik. 2) teres, teretis – qolgan terminlar bilan ligamentum teres- yumaloq boylam.
VI.a)cuneiformis , e b)sphenoidalis , e	ponasimon	1) cuneiformis , e - oyoq ponasimon suyagi . os cuneiforme- oyoq ponasimon suyagi 2) os sphenoidale- kalla suyagining ponasimon (asos) suyagi.
VII.a)aegrotus, a , um	kasal	Dens aegrotus (aeger)- kasal tish.
VIII a)sutura , ae, f		1) sutura , ae , f – qattiq organlarning bitish o'rne.

b)raphe, es, f	chok	sutura pedis- oyoq panjasining choki 2)raphe, es, f- yumshoq organlarning bitish o'rni. raphe musculi- muskul choki
IX. a)ganglion, i, n b)nodus, i, m	tugun	1)ganglion, i, n – asablar bilan . ganglion oculi- ko'zning asab tuguni. 2)nodus, i, m- qolgan organlar bilan . nodus ligamenti- boylama tuguni.
X. a)cervix, icis, f b)collum, i, n	bo'yin- bo'yincha	1) cervix, icis, f- organlar(bachadon, siydik pufagi, tish) bilan. cervix uteri- bachadon bo'yinchorasi 2)collum, i, n- qolgan holatlarda crista colli costae- qovurg'a bo'yinchorasining qirrasasi

14-DARS.

44-§. IV-V-turlanishdagi otlar

1. IV- turlanishga qaratqich kelishigi birlikda – **us** qo'shimchasiga ega bo'lgan mujskiy va sredniy roddagi otlar kiradi. Bosh kelishik birlikda mujskiy rod uchun -us, sredniy rod uchun -u qo'shimchasiga ega bo'ladi.

arcus, us, m -yoy   processus, us, m – o'simta
cornu, us, n -shox   genu, us, n – tizza.

Istisno tarzida quyidagi so'z jenskiy roddagi taalluqli:
manus, us, f – qo'l panjasi.

Turlanish namunasi.

	Singularis		Pluralis	
	m	n	m	n
Nom	processus	cornu	processus	cornua
Gen	processus	cornus	processuum	cornuum
Dat	processu	cornu	processibus	cornibus
Acc	processum	cornu	processus	cornua
Abl	processu	cornu	processibus	cornibus

Arcus, us, m-yoy, quercus, us, f-dub - Dat, Abl plur da –ubus qo'shimchasiga ega bo'ladi.

Nota bene!

II, III, IV -turlanishli otlarda - **us** qo'shimchasi uchraydi. Ularning turlarini qaratqich kelishikdagi birlikdagi qo'shimchalari orqali aniqlanadi. So'zlarning lug'at formasida xatosiz yodlash kerak.

II. V- turlanishga Genetivus singularis da –ei, Nominativus singularis da -es qo'shimchasiga ega bo'lgan jenskiy roddagi otlar kiradi: facies, ei, f - yuza, bet superficies, ei, f - yuza

Turlanish namunasi:

	Sing	Plur
Nom	facies	facies
Gen	faciei	facierum
Acc	faciem	facies
Abl	facie	faciebus

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Tarjima qiling va Nom, Gen, Abl sing va plur da tuslang.

1. Venaga tegishli yoy. 2. Til ostiga tegishli oqim. 3. Miyaga tegishli tizza. 4. Yon shoxi. 5. Dumga tegishli shox.

2. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. O'ng, chap tizza. 2. Qovurg'a yoyi. 3. Bel chigali. 4. Medial yoy. 5. Qinning venaga oid chigali. 6. Tashqi eshituv yo'li. 7. Dumg'azaning shoxi. 8. Dum shoxi. 9. Umumiy jigar oqimi. 10. Yuqori bo'g'im o'simtasi. 11. Patki toshli bo'shliq.

3. Otlarning qaysi turlanishida ekanini aniqlang.

auditus, us m - eshituv

incus, udus, f - sandom

visus, us, m - ko'rish

senectus, utis, f - qarilik

nasus, i, m - burun

pectus, oris, n - ko'krak

esophagus, i, m - qizilo'ngach

ulcus, eris, n - yara

processus, us, m - o'simta

viscus, eris, n - ichki a'zo

4. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Articulationes manus. 2. Arcus pedis longitudinalis. 3. Ligamentum traaniversum genus. 4. Sinus durae matris. 5. Rete articulare genus. 6. Meatus nasi arcus. 7. Sulcus sinus transversi. 8. Arcus venosus dorsalis pedis. 9. Rete venosum dorsalale manus. 10. Nervus meatus acustici externi. 11. Fundus meatus acustici interni. 12. Ramus communicans cum plexus tumpanico. 13. Plexus venosus canalis hypoglossi. 14. Arcus tendineus fasciae pelvis. 15. Lamina lateralis processus pterygoidei.

5. Lotin tiliga tarjima qiling.

Shoxning uchi, burunning yo'li, umurtqaning yoyi, oyoq kaft oldi bo'shlig'i, oyoq kaft oldi bo'shlig'ining xaltasi, tizzaning boylamlari, jigarining yorilishi, ko'z kosasining kirishi, yurakning urishi, chap tizzaning bo'g'imi, til osti suyagining shoxi, oyoq panjasining boylama yoyi, tosh

bo'shlig'ining egati.

6. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Facies articularis capitis fibulae. 2. Facies articularis tuberculi costae. 3. Facies anterior partis petrosae. 4. Facies articularis thyroidea. 5. Arteria transversa faciei. 6. Vena faciei profunda. 7. Facies articularis calcanea anterior.

7. Tarjima qiling va moslashtiring.

1. Tovonga tegishli (bo'g'im, chakka, yuza). 2. Bo'g'imga oid (tashqi, o'ng, yuqori) o'simtasi. 3. Yon (dumg'azaga oid, dumga oid, pastki) shoxi. 4. Toshli (ponasimon, o'qsimon, yuqori) bo'shliq. 5. Eshituv (ichki, yondagi) yo'li. 6. O'ng (til ostiga oid) oqim.

8. Sifatlarni tarjima qiling va ularni processus oti bilan moslashtiring: Yonoqqa tegishli, katakli, ko'z kosasiga tegishli, pardasimon, chetli (qirg'oqli), chakkaga tegishli, tanglayga tegishli

9. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. O'tkir chirishlik. 2. Yuzning jarohati. 3. Yuzning suyaklari. 4. Yondagi yuzalar. 5. Tishlarning xronik chirishi. 6. Ko'krak yig'imi. 7. Qo'tir va quturish kasalligi.

10. O'qing va tarjima qiling.

Manus faciem dorsalem et faciem volarem habet. In vertebrae varios prossus observavius: processus spinosus, articulares, transversus. Atlas duo arcus habet. Arcum anteriorem et arcum posteriorem. In cavo nasi tres meatus digstingumus. Meatum superiorem, medium inferiorem. In ossibus cranii varii sinus sunt: sinus frontalis, sphenoidalis, maxillaris. Processus zygomaticus cum osse zygomatico. Ex processibus maxillae processus frontalis cum porte nasali ossis frontalis coniungitur. Sinus maxillaris foramen latum seu hiatus maxillarem habet. Corpus maxillae sinum maxillarem habet. Sinus maxillaris formam pyramidis cum apice habet.

observamus -biz kutamiz coniungitus -qo'shish

45-§. Leksik minimum

IV -turlanishli otlar

abscessus, us, m - yorilishi. yara, chipqon aditus, us, m - kirish

auditus, us, m - eshitish casus, us, m - voqea, hodisa

exitus, us, m - natija

habitus, us, m - tashqi ko'rinish

hiatus, us, m – yoriq, teshik

pulsus, us, m – puls

usus, us, m – qo‘llanish

collapsus, us, m - yurakning o‘tkir yetishmovchiligi

istus, us, m – itarish, turtish

status, us, m – holat

visus, us, m – ko‘rish

V- turlanishli otlar:

caries, ei, f – chirishlik

scabies, ei, f – qo‘tir

superficies, ei, f - yuza

rabies, ei, f – quturish

species, ei, f – yig‘ma, to‘plan

Nota bene!

Ubi concordia, ibi victoria – Hamjihatlik bor joyda g‘alaba bo‘ladi.

Multum vinum bibere, non diu vivere – Ichkilikni ko‘p ichgan ko‘p yashamaydi.

15-DARS

46-§. SONLAR (NUMERALIA)

Lotin tilida sonlar grammatik jihatidan to'rtga bo'lib o'rganiladi: sanoq sonlar (**cardinalia**), tartib sonlar (**ordinalia**), taqsim sonlar (**distributiva**) va ravish sonlar (**adverbia**).

Sanoq sonlar (**cardinalia**).

Sanoq sonlar xuddi arab tilidagi raqam va yozuv orqali ifodalanadi. Rim raqamlari arab raqamlariga nisbatan soddaroq bo'lib, ular jami yettita belgidan iboratdir. Bular quyidagilar: **I** bir, **V** besh, **X** o'n, **L** ellik, **C** yuz, **D** besh yuz, **M** ming. Ushbu belgilarning o'rin almashuvi orqali xohlagan sonni ifodalash mumkin. Buning uchun qaysi belgi qaysi belgidan oldin yoki keyin kelishini esda saqlash lozim. Bu quyidagicha:

a) **I** belgisi **V** va **X** belgilaridan oldin yoki shu belgilardan keyin keladi: **IV**- 4, **VI**- 6, **VII**- 7, **VIII**- 8, **IX**- 9, **XI**- 11, **XII**- 12, **XIII**- 13 va h.

b) **X** belgisi **L** va **C** belgilaridan oldin yoki keyin keladi: **XL** - 40, **LX**- 60,

LXX- 70, **LXXX**- 80, **XC** - 90,

CX - 110, **CXX**- 120 va h.

c) **C** belgisi **D** va **M** belgilaridan oldin yoki keyin keladi: **CD**- 400, **DC**- 600, **DCC**- 700, **DCCC**- 800,

CM- 900, **MC**- 1100, **MCC**- 1200 va h.

47-§. Sanoq sonlarning yasalishi

A) Sanoq sonlardan 1 dan 10 gacha tub sonlar hisoblanib, ularni yodda saqlamoq kerak. Ular quyidagilar:

1- unus, a, um

6- sex

2- duo, ae, o

7- septem

3- tres, tria

8- octo

4- quattuor

9- novem

5- quinque

10- decem

a) 11 dan 17 gacha sonlarni yasash uchun avval birlik keyin o'nlik qo'shish yo'li bilan yasaladi. Masalan:

b) Uchdan o' n yettigacha tartib sonlarini yasash uchun, sanoq sonlarning asosiga **-us, -a, -um** rod qo' shimchalari qo' shiladi.

O'zbekcha	rim raqami	sanoq son	tartib son
Uchinchi	III	tres	tertius, a, um
To'rtinchi	IV	quattuor	quartus, a, um
Beshinchi	V	quinque	quintus, a, um
Oltinchi	VI	sex	sextus, a, um

c) O' n sakkizdan yuqori sonlarda esa, sanoq sonlarning asosiga **-essim** va **-us, -a, -um** rod qo' shimchalari qo' shiladi.

O'zbekcha	rim raqamlari	sanoq son	tartib son
O' n sakkiz inchi	XVIII	duodeviginti	duodevicesimus, a, um
O' n to'qqizinchi	IXX	undeviginti	undevicesimus, a, um
Yigirmanchi	XX	viginti	vicesimus, a, um

50-§. Sanoq va tartib sonlarning jadvali

Rim raqamlari	Arab raqamlari	Sanoq sonlar	Tartib sonlar
I	1	unus, a, um	primus, a, um
II	2	duo, ae, o	secundus, a, um, alter
III	3	tres, tria	tertius, a, um
IV	4	quattuor	quartus, a, um
V	5	quinque	quintus, a, um
VI	6	sex	sextus, a, um
VII	7	septem	septimus, a, um
VIII	8	octo	octavus, a, um
IX	9	novem	nonus, a, um
X	10	decem	decimus, a, um
XI	11	undecim	undecimus, a, um
XII	12	duodecim	duodecimus, a, um
XIII	13	tredecim	tertius decimus
XIV	14	quattuordecim	quartus decimus
XV	15	quindecim	quintus decimus
XVI	16	sedecim	sextus decimus
XVII	17	septendecim	septimus decimus
XVIII	18	duodeviginti	duodevicesimus
XIX	19	undeviginti	undevicesimus
XX	20	viginti	vicesimus

XXI	21	viginti unus unus et viginti	vicesimus unus et vicesimus
XXII	22	viginti duo duo et viginti	vicesimus alter alter et vicesimus
XXVIII	28	duodetriginta	duodetricesimus
XXIX	29	undetriginta	undetricesimus
XXX	30	triginta	tricesimus
XL	40	quadraginta	quadragessimus
L	50	quingenta	quingagesimus
LX	60	sexaginta	sexagesimus
LXX	70	septuaginta	septagesimus
LXXX	80	octoginta	octogesimus
XC	90	nonaginta	nonagesimus
C	100	centum	centesimus
CI	101	centum et unus	cantesimus et primus
CC	200	ducenti, ae, a	ducentesimus
CCC	300	trecenti, ae, a	trecentesimus
CD	400	quadringenti, ae, a	quadringentesimus
D	500	quingenti, ae, a	quingentesimus
DC	600	sescenti, ae, a	sescentesimus
DCC	700	septingenti, ae, a	septingentesimus
DCCC	800	octingenti, ae, a	octingentesimus
CM	900	nongenti, ae, a	nongentesimus
M	1000	mille	millesimus
MM	2000	duo milia	bis millesimus
MMM	3000	tria milia	ter millesimus
V	5000	quinque milia	quingulis millesimus
X	10000	decem milia	decies millesimus
C	100000	centup milia	centimes millesimus

Tartib sonlar otlar bilan rodda, sonda va kelishikda moslashadi va I-II- turlanish sifatlari kabi turlanadi. Iboralarda sifatlardek o'ringa ega bo'ladi.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Tarjima qiling va moslashtiring.

1. Birinchi va beshinchi barmoq.
2. Ikkinchi va uchinchi falanga.
3. Beshinchi va oltinchi qism.
4. Uchinchi bo'g'im.
5. Yettinchi bo'yin umurtqasi.
6. Beshinchi bo'yin umurtqasi.
7. O'n ikkinchi ko'krak umurtqasi.
8. Uchinchi kichik boldir arteriyasi.
9. Birinchi va ikkinchi katta jag' tish.

2. Tarjima qiling.

In corpora humano membra quattuor sunt: duo superiora et duo inferiora. Os coxae ex tribus ossibus constat: osse ilium, osse pubis, osse ischii. Cor in quattuor partes dividitur, duos ventriculos et duo atria. In serie vertebrarum servicalium prima vertebra atlas, secunda axis, septima promines nominator. Costae undecima et duodecima fluctuantes appellantur. Os zygomaticus tria foramina et duos processus frontalem. Pollex et hallux ex duobus phalangibus, ceteri digiti ex tribus phalangibus constant. In ore hominis adulti triginta duo dentes sunt.

appellantur -nomlanmoq ceteri -boshqa
adultus -katta triginta -o'ttiz (30)

II. Sonlar yordamida so'zlar hosil qilish:

<i>Bi (ikki) biceps, bicipitis</i>	-ikki boshli
<i>Bilateralis, e</i>	-ikki yoqlama
<i>Tri (uch) triceps, tricipitis</i>	-uch boshli
<i>Triangularis, e</i>	-uch burchakli
<i>Quadri (to'rt) quadriceps, quadricepitis</i>	-to'rt boshli
<i>Semi (yarim) semilunaris, e</i>	-yarim oysimon
<i>Sesqui (bir yarim) sesquichloratus, a, um</i>	-biryarim xlorli

3. Tarjima qiling:

1. *Plicae semilunares lobi.*
2. *Bursa subtendinea musculi bicipitis femores superior.*
3. *Phalanx prima digiti tertii manus dextrae.*
4. *Caput breve musculi bicipitis brachii.*
5. *Ligamentum triangulare dextrum.*
6. *Processus semimembranosus.*

Nota bene: anatomiyada ko'p ishlatiladigan iboralarning qisqartma formalari qabul qilingan:

<i>A – arteria</i> -arteriya	<i>Aa. –arteriae</i> –arteriyalar
<i>B – bursa</i> –xalta	<i>Bb. –bursae</i> –xaltalar
<i>For. –foramen</i> –teshik	<i>Forr. –foramina</i> –teshiklar

<i>Gl.</i> –glandula –bez	<i>Gll.</i> –glandulae –bezlar
<i>Lig.</i> –ligamentum –boylam	<i>Ligg.</i> –ligamenta –boylamlar
<i>M.</i> –musculus –muskul	<i>Mm.</i> –musculi –muskullar
<i>N.</i> –nervus –nerv	<i>Nn.</i> –nervi –nervlar
<i>R.</i> –ramus –shox	<i>Rr.</i> –rami –shoxlar
<i>Sul.</i> –sulcus –egat	<i>Sull.</i> –sulci –egatlar
<i>V.</i> –vena –vena	<i>Vv.</i> –venae –venalar

4. Iboralarni o‘qing va tarjima qiling.

A. genus superior lateralis. Aa ciliares posteriors longae. Rr nucleorum hypothalami corum. Rr corporis geniculati lateralis. Vv. hepaticae. V. ovarica sinistra. M abductor hallucis. Mm levatores costarum longi. Mm intercostalis intimi. N dorsalis scapulae. Nn phrenici accessorii. R dorsalis n. ulnaris. For ischiadicum maius. Ligg sacraliaca interossea. Lig capitis antierius. Sull temporales transversus frontalis inferior. B subtendinea m. latissimi dorsa. Br intermuscularis femoris mediales.

Nota bene!

Nulla aetas ad discentum sera – O‘qishning kechi yo‘q

Duos, qui sequitur leporis, neutrum capit -Ikki quyovni quvgan birini ham tuta olmaydi.

Primus inter pares - Tenglar ichida yagona.

16-DARS.

51-§. O‘tilgan mavzularni takrorlash va mustaqil ishlash uchun mashqlar:

O‘zingizni sinab ko‘ring!

1. Lotin tilida otlar nechta turlanishga bo‘linadi?
2. Otlarning turlanishi qanday aniqlanadi? I-II-III-IV-V turlanishli otlarning belgilarni ayting?
3. Lotin tilida otlarning lug‘at shakli qanday komponentlardan iborat?
4. Qaysi turlanishdagi otlarning asosini Nom. Sing. qo‘shimchasi orqali aniqlash mumkin? Qaysilarini mumkin emas?
5. Lotin tilida otlarning rodi qanday aniqlanadi?
6. Nom. sing. dagi qanday qo‘shimcha orqali otlarning rodini va turlanishini bexato aniqlash mumkin? Misollar keltiring.
7. -us qo‘shimchasi bilan qaysi roddagi otlar ko‘proq uchraydi?
8. Lotin tilida sifatlar nechta guruhga ajratiladi va qaysi guruhga mansub ekanligi qanday aniqlanadi?
9. I guruh sifatlarining lug‘at shakli qanday yoziladi?
10. II guruh sifatlarining lug‘at shakli qanday yoziladi?
11. Lotin tilida qiyosiy darajali sifatlar qanday yasaladi va qaysi turlanishga mansub?
12. Lotin tilida ortirma darajali sifatlar qanday yasaladi va qaysi turlanishlarga mansub?
13. Moslashgan va moslashmagan aniqlovchilar anatomik iboralarda qanday ifoda etiladi? Misollar keltiring.
14. Lotin tilida murakkab anatomik iboralarni qanday tartibda tarjima qilinadi? Misollar keltiring.
15. III turlanishli otlar qanday xususiyatlarga ega?
16. III turlanishli otlarning o‘zagi qanday aniqlanadi?
17. Qanday otlar teng bo‘g‘inli? Qanday otlar teng bo‘lmagan bo‘g‘inli otlar deyiladi?
18. III turlanishdagi mujskoy roddagi otlar Nom. sing. da qanday qo‘shimchalarga ega? Ushbu qoidadan mustasno so‘zlarni ayting.
19. III turlanishdagi jenskiy roddagi otlar Nom. sing. da qanday

qo‘shimchalarga ega? Ushbu qoidadan mustasno so‘zlarni ayting.

20. III turlanishdagi sredniy roddagi otlar Nom. sing. da qanday qo‘shimchalarga ega? Ushbu qoidadan mustasno so‘zlarni ayting.
21. Qaysi turlanishdagi otlar Gen. sing. va Nom. plur. da bir xil qo‘shimchalarga ega?
22. Qaysi turlanishdagi otlar Nom. sing. va Nom. plur. da bir xil qo‘shimchalarga ega?

Mashqlar

1. Nom, Gen, Abl singularis et pluralis da tuslang.

1. Umumiy jigar oqimi. 2. Limfa tomirlari. 3. Bo‘g‘im to‘ri. 4. Tovon yuzasi. 5. Peshona shoxi. 6. Qo‘shimcha burun tog‘ayi.

2. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. Orqaning va boshning muskuli. 2. O‘ng qo‘l panja barmoqlarining suyaklari. 3. Tomirlar, o‘pkalar, ko‘zlarning kasalliklari. 4. Qovurg‘alarning va kurakning sinishi. 5. Muskullarning paylari. 6. Barmoqlarning paylari. 7. Venalarning teshiklari. 8. Bo‘g‘imlarning boylamlari. 9. Me‘daning va tomirlarning devorlari. 10. O‘pkalarning va yurakning tomirlari. 11. Quloqlarning kanallari. 12. O‘pkalarning qirg‘oqlari. 13. Qovurg‘alarning ko‘taruvchi muskullari. 14. Peshona bo‘shliqlarining devorchasi. 15. Barmoqlarning chuqur bukuvchi muskullari. 16. Tishlarning ildizlari. 17. Qo‘tir va qutirish kasalliklari.

3. O‘zbek tiliga tarjima qiling.

1. Musculi levatores costarum longi. 2. Septum corparum cavernosum. 3. Vagina tendinum musculi extensoris digitorum pedis longi. 4. Ganglia plexuum autonomicarum. 5. Ligamenta ossicularum auditus. 6. Processus accesorii vertebrarum lumbalium. 7. Rami communicantes, cum nervo zygomatico. 8. Vaginae tendinum musculi obductoris longi et extensoris brevis hollicis. 9. Nervi digitali tendinum digitorum manus. 10. Vaginae synoviales tendinum digitorum pedes. 11. Tubercula anteriora vertebrarum lumbalium. 12. Rami nasales interni nervi ethmoidalis. 13. Ossa digitorum manus. 14. Cartilagines meatus ocutistici.

4. O‘zbek tiliga tarjima qiling.

1. Nervi (sacralis, palatini, cranialis, intercostales, digitales). 2. Liga-

menta flava (ventricularia, obliqua). 3. Rami laterales (nasales, lienales, intercostales). 4. Vasa superficialia (profunda, lymphatica). 5. Musculi brevis (flexores, extensoris, laterales, infracostales). 6. Canales laterales (optici, palatini dextri, hypoglossi). 7. Canales palatini minores. 8. Arteria sacrales laterales. 9. Cristae sacrales laterales. 10. Rami communicantes albi. 11. Margines laterales.

5. Quyidagi birikmalarni o‘qing va tarjima qiling.

1. Musculi ossiculorum auditus. 2. Sinus venarum cavarum. 3. Ganglia plexuum. 4. Ligamenta genus. 5. Digni manus, pedis. 6. Fasciae manuum.

6. Ramus va segmentum otlari bilan sifatlarni moslashtiring; ko‘plik sonida qo‘ying va tarjima qiling:

Apicalis, e; lateralis, e; medialis, e; basalis, e; lingularis, e.

7. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. Dumg‘aza tugunlari. 2. Muskul shoxlari. 3. Buyrak venalari. 4. Medial qirg‘oqlar. 5. Dum shoxchalari. 6. Dumg‘aza shoxchalari. 7. Aylanma boylanmalar. 8. Teshuvchi shoxlar. 9. Keltiruvchi, chiqaruvchi tomirlar. 10. Hamroh venalar. 11. Tebranuvchi qovurg‘alar.

8. Nom pluralis da barcha ifodalarda tushib qolgan harflarni qo‘ying:

1. Ven... . digital... . palmar... .	2. Nerv... . temporal... . profund...
3. Gangli... . pelvin... .	4. Foramin... . nutrice... .
5. Ductus hepatic... . commun...	6. Faci... . acticular... .
7. Process... . acticular... .	8. Ram... . cardiac... . thoracic...
9. Ven... thoracic... . intern... .	

52-§. Leksik minimum

auscultatio, onis, f	-kasalni eshitib ko‘rish
calor, oris, m	-issiqlik, jazirama, isitmalab yotish
commotio onis, f	-chayqalish, qaltirash
contractura, ae, f	-ma‘lumot, xabar
curatio, onis, f	-davolash
dilatatio, onis, f	-kengayish
dolor, oris, m	-og‘riq

exhumatio, onis, f	-o'likni kovlash
exstirpatio, onis, f	-bitirish, ildizni quritish
inflammatio, onis, f	-yallig'lanish
obturatio, onis, f	-zichlab bekitish
percussatio, onis, f	-to'qqillatish, badanni barmoq bilan
to'qqillatib ko'rib chiqqan tovushga qarab ichki organlar holatini belgilash	
perforatio, onis, f	-teshik teshilish
punctio, onis, f	-sanchish, sanchib teshish
resectio, onis, f	-organ qismini sug'urib olish
rubor, oris, f	-qizillik

Nota bene!

Omnium artium medicina nobilissima est- Tibbiyot ilmi barcha ilmlardan eng samaralidir

Comple aegrotum bonum spe- Yaxshilikka kasalni umidvor qil!

53-§. Takrorlash uchun anatomiya bo'limidan test savollari

1. "Z" dek o'qiladigan so'zni toping.
a. salus b. status c. cavernosus d. situs
2. Qaysi so'zda "c" – "ts" dek o'qiladi?
a. cellula b. copia c. casus d. chirurgia
3. Qaysi so'zda "C" – "K" tovushini beradi?
a. costa b. medice c. difficile d. cito
4. "tsi" tovushini beradigan so'zni toping.
a. scaphoideum b. ductus c. distantio d. cauda
5. "F" tovushini beradigan so'zni toping.
a. nephrosis b. rhizome c. psychosis d. thymus
6. "I" tovushini beradigan so'zni toping.
a. maius b. iugum c. iunctura d. platysma
7. Qaysi so'zda "z" – "ts" dek o'qiladi?
a. zona b. trapezius c. influenza d. azygos
8. "Y" yoziladigan so'zni ko'rsating.

- a. ps... chologia b. ang... o c. l... tho d. k... nesis
9. «Z» tovushini beradigan soʻzni toping.
a. saepe b. destillatus c. laesio d. spiritus
10. «C» qaysi soʻzda «k» dek oʻqiladi?
a. cauda b. cerosus c. bacillus d. species
11. “ph” birikmasini soʻzlardan biriga qoʻying.
a. ra... e. b. ... lexor c. ... issura d. ... oveola
12. “th” birikmasini soʻzlardan biriga qoʻying.
a. .... orax b. ... endo c. leva... or d. cavi... as
13. Urgʻuni toʻgʻri qoʻying.
a. mas-to-i`-de-us b. mas-to-de-us`
c. mas-to-i-de`-us d. mas-to`-i-de-us
14. 3-chi boʻgʻinga tushadigan soʻzni toping.
a. pop-li-te-a b. la-cri-ma-lis c. lum-ba-lis d. la-bi-rin-thus
15. Nechinchi boʻgʻinga urgʻu tushyapti. e-pi-gas-tri-um
a. 3 b. 2 c. 1 d. 4
16. Urgʻu uchinchi boʻgʻinga tushadigan soʻzni toping.
a. fis-su-ra b. gin-gi-vae c. abc-ces-sus d. pal-pe-bra
17. Tarjima qiling. Yuqori jagʻning doʻmbogʻi.
a. tuber maxillae b. tuberes maxilla
c. tuber maxillae superiors d. maxilla tuberes
18. Tarjima qiling. Katta boldir suyagining tanasi.
a. corpus ossis tibiae b. corpus tibiae
c. corpus ossis maiores d. tibia corpus
19. Tarjima qiling. Umurtqaning tanasi.
a. corpus vertebrae b. corpus columnae vertebrali
c. vertebra corpus d. vertebrae corpus
20. Tarjima qiling. Aortaning yoyi.
a. arcus aorta b. aortae arcus
c. aorta arcus d. arcus aortae
21. Tarjima qiling. Kalla suyagining asosi.
a. bases cranii b. cranium basis
c. basis cranii d. basis cranium
22. Tarjima qiling. Kurakning boʻyni.
a. collum scapulae b. scapulae collum

- c. colli scapulae d. colli scapula
23. Tarjima qiling. Qovurg'a bo'ynining qirrasini.
 a. crista colli costae b. costa crista cervicis
 c. collum costa crista d. crista costa colli
25. Tarjima qiling. Qovurg'a do'mboqchasining bo'g'lami.
 a. ligamentum tuberculi costa b. tuber ligamenti costae
 c. tuber costae ligament d. ligamentum tuberculi costae
26. Tarjima qiling. Qovurg'a yoyining plastinkasi.
 a. lamina arcu vertebrae b. arcus lamina vertebrae
 c. laminae arcus vertebrae d. lamina arcus vertebrae
27. Qo'shimchasini yozing. Nog'ora bo'shlig'ining tomi.
 Tegmen cavi tympan...
- a. - i b. -um c. - icus d. -er
28. Kelishigini aniqlang. "Ligamenta tertia"
- a. Nom. sing b. Gen. sing c. Alb. sing d. Nom. plur
29. Tarjima qiling. «Tish ildizi»
- a. radix dentes b. radices dentis c. radix dentis d. radice dentis
30. Tarjima qiling. «Yurak uchi».
- a. apex cordis b. apicis dentis c. apecis cordis d. apicis cordis'
31. Tarjima qiling. «Nervlarning egatlari».
- a. sulci nervi b. sulci nervorum c. sulcus nervi d. sulcus nervorum
32. Terminlardan moslashmagan aniqlovchili jumlani toping.
- a. margo uteri b. basis externa
 c. margo sinister d. phalanx media
33. Qo'shimchasini toping. Vertebra thoracic...
- a. -i b. -us c. -a d. -um
34. Qo'shimchasini toping. Sinus petros...
- a. - um b. -a c. -l d. -us
35. Qo'shimchasini toping. Pars petros... ..
- a. - ae b. -um c. -a d. - us
36. Qo'shimchasini toping. Os occipital... ..
- a. - i b. -e c. -us d. -um
37. Qo'shimchasini toping. Plexus venos... ..
- a. - u b. -a c. -us d. -is
38. Qo'shimchasini toping. Tuber frontal... ..

- a. - ae b. -e c. -um d. -us
39. Moslashtiring. Arcus zygomatic... . . .
a. - um b. - I c. -us d. -is
40. Moslashtiring Abl. pl. Faciebus articular... . . .
a. - is b. -us c. -a d. - ibus
41. Terminni tugating. Ko'ndalang o'simta. Processus... . . . .
a. transversu b. transversus c. transversum d. transversa
42. Terminni tugating. Yumaloq bog'lam. Ligamentum... . . . .
a. teres b. teretis c. rotundus d. rotunda
43. Sinonimini toping. Qayiqsimon. Navicularis
a. scaphoideus b. cuneiformis c. sphenoidalis d. palmaris
44. Sinonimini toping. Ponasimon. Sphenoidalis
a. cuneiformis b. navicularis c. scaphoideus d. palmar
45. Ma'nosini toping. Toshsimon tangachali yoriq.
a. petrosquamosa b. clinoidea.
c. sphenoidalis d. fissura squamosa
46. Gen. sing. ga termini qo'ying. "processus articularis inferior"
a. processus articulares inferioris b. processi articulari inferioris
c. processus articularis inferioris d. processu articularis inferioris
47. Qo'shimchasini toping. Tuberculum thyroideum super... . .
a. - ium b. -ioris c. -ius d. -ior
48. Faqat 2-guruh sifati bilan yozilgan termini aniqlang.
a. os temporale frontale b. os nasale medium
c. ganglion cervicale superius d. sulcus parietalis internus
49. To'ldiring. Orqaning eng uzun mushagi. Musculus long... dorsi
a. - us. b. -ior c. -ius d. -issimus
50. To'ldiring. Jimjiloqning kalta mushagi. Musculus brevis... . .
a. indicis b. digiti minimi c. pollicis d. digiti prima
51. To'ldiring. Kattaroq dumba mushagi. Musculus gluteus... . .
a. minor b. maior c. maximus d. magnus
52. To'ldirib yozing. Yuqorigi va pastki qovurg'alarga tegishli chuqurchalar.
Foveae costales superir... . . et inferior... . .
a. -es b. -a c. -ius d. -ior
53. To'ldirib yozing. Yuqorigi va pastki bo'g'imga tegishli chuqurcha.

Fovea articularis super... et infer...

a. -ae b. -es c. -ius d. -ior

54. To'ldirib yozing. Dumg'aza suyagining asosi. Basis ossis sacr...

a. -is b. -i c. -um d. -alis

55. Mos keladigan so'zni toping. Uzunroq suyak. Os... ..

a. longus b. longissimus c. longum d. longius

56. Mos keladigan so'zni toping. Uzunroq qovurg'a. Costa... ..

a. longa b. longissima c. longior d. longius

57. Sred. rodga gi qiyosiy darajadagi qo'shimchani aniqlang.

a. -us b. -ius c. -er d. -ior

58. "minus" sifatini terminlardan birida qo'llang.

a. os frontale min... b. arcus parietalis min...

c. trachanter min... d. alla min...

59. Moslashtiring. pars petros...

a. -i b. -um c. -a d. us

60. Tarjima qiling. Orqaning eng keng muskuli.

"musculus lat... dorsi. "

a. -ussimus b. -i c. -issimus d. -issima

61. Qiyosiy darajadagi jen. roddagi qo'shimchani aniqlang.

a. -ioris b. -ior c. -ius d. -issimus

62. To'ldiring. Dumbaga tegishli eng kichik mushak.

Musculus gluteus... ..

a. maior b. maximus c. minimus d. minor

63. To'ldiring. Eng yuqorigi burun chig'anog'. Concha nasalis... ..

a. superior b. superius c. supremus d. suprema

64. To'ldiring. Facies articulares ...

a. superioris b. superius c. superiores d. superior

65. To'ldiring. Qalqonsimon tog'ayni yuqorigi shoxi.

Cornu... .. cartilaginis thyroideae

a. superius b. suprema c. supremum d. superiori

66. Mos keladiganini toping. Yurakning eng kichik venalari.

Venae cordicis... ..

a. minimae b. minus c. minores d. minima

67. Tarjima qiling. Eng katta dumba muskuli.

a. musculus gluteus maximus b. musculus gluteus maior

- c. musculus glutei maximus d. muscoli glutei maximi
68. Terminni davomini yozing. Burunning suyakli to'sig'i.
Septum osseum... ..
- a. nasus b. nasui c. nasi d. nasorum
69. Terminni davomini yozing. Umurtqaqa oid pog'onasining bog'lami.
Ligamentum columnae... ..
- a. vertebrale b. vertebralis c. vertebrarium d. vertebrae
70. To'ldiring. O'ng yurak bo'lmachasining bo'sh sinusi.
Sinus atrii dextri cav...
- a. - is b. - ae c. -i d. -arum
71. Tarjima qiling. Boshning to'g'ri muskuli
- a. musculus rectus capitis b. muscoli recti capitis
c. musculis rectis capitis d. capitis recti musculus
72. To'ldiring. O'pka tanasining qopqog'i.
Valvula trunci... ..
- a. pulmonalis b. pulmonale c. pulmo d. pulmonis
73. Juftini toping. Bezning katta til osti oqimi
Ductus... .. glandulae maior
- a. subcutaneus b. hypoglossus c. hyoideus d. sublingualis
74. Juftini toping. Katta ensaga tegishli teshik.
- a. Foramen occipitale maius b. Foraminis occipitale maius
c. Foramen occipitale maius d. maius occipitale foramen
75. To'ldiring. Facies anterior partis petros...
- a. - e b. -ae c. -um d. -i
76. Kerakli qo'shimchani qo'ying. O'ng qo'lning birinchi barmog'i
Digitus primus manus dextr...
- a. - ae b. -a c. -um d. - er
77. To'ldiring. Kichik boldir suyagi boshchasining orqa bog'lami.
Ligamentum capitis fibulae... ..
- a. posterior b. anterior c. posterioris d. posterius
78. Tarjima qiling. Xalqumning o'rta qisuvchi mushagi.
- a. musculus constrictor medius laryngis
b. musculus medius constrictor laryngis
c. musculus constrictor medius pharyngis

d. musculus pharinx constrictor medius

79. Tarjima qiling. Yuqorigi o'qsimon bo'shliqning egati.

a. sulcus sinu sagittalis superiores b. sulcus sinus sagittalis superioris

c. sulcus sinuum sagittalis superioris d. sulci sinus sagittalis superioris

80. Tarjima qiling. Siydik pufagini qisuvchi mushak.

Musculus sphincter vesicae... ..

a. urinariae b. ureteris c. urinae d. urinarii

81. Tarjima qiling. Og'iz burchagini tushiruvchi mushak.

Musculus... .. labii oris

a. levator b. extensor c. flexor d. adductor

82. To'ldiring. O'n ikki barmoqli ichakni yuqoriga yo'naltiruvchi

qismi.

Pars... duodeni

a. ascendens b. descendens c. communicans d. abductor

83. Kerakli qo'shimchani toping. Jigarning bog'lami.

Ligament... . hepatis

a. -ae b. -um c. -es d. -a

84. Kerakli qo'shimchani yozing. Suyaklararo kaft usti bog'lamlari.

Ligament... . intercarpea interossea

a. ae b. i c. um d. a

85. Mos keladigan so'zni toping. Uzoqlashtiruvchi mushak.

Musculus... .

a. abductor b. flexor c. adductor d. levator

86. Mos keladigan so'zni toping. Ko'taruvchi mushak.

Musculus... ..

a. levatoris b. adductor c. flexor d. levator

87. Mos keladigan so'zni toping. Yoyuvchi mushak.

Musculus... ..

a. extensor b. extensoris c. constrictor d. levator

88. Kerakli so'zni aniqlang. Yaqinlashtiruvchi mushak.

Musculus... . pollicis

a. abductor b. extensor c. adductor d. depressor

89. To'ldirib yozing. Bosh miyaning oq moddasi.

Substantia alba... ..

a. medullae spinalis b. dura mater

- c. cerebri d. medulla ossium
90. To'ldiring. Burun atrofidagi bo'shliqlar.
 ... .. paranasales
 a. sinus b. sini c. sinua d. sinuum
91. To'ldiring. O'rtadagi shoxlar.
 ... .. mediales
 a. rames b. ramus c. rami d. ramorum
92. Mos keladigan so'zni toping. Yumaloq mushak.
 Musculus... ..
 a. teres b. rotundus c. durus d. circumflexa
93. To'ldiring. Yumaloq bog'larning kesmasi.
 Incisura ligament... ..
 a. teretes b. rotundi c. teretis d. rotundum
94. Nom. plur. da to'g'ri moslashgan jumlaning toping.
 a. nodi lumbales b. nodi profunda
 c. nodi occipitalium d. nodi pectoralia
95. O'zbek tiliga tarjima qiling. Nuclei nervorum cranialium.
 a. asablarining o'zaklari b. kalla suyagi asablarining o'zagi
 c. kalla suyagi asabning o'zagi d. kalla suyagi nervlarining o'zaklari
96. Lotin tiliga tarjima qiling. Kovak venalarning bo'shliqlari.
 a. sinus venarum cavarum b. facies laterales
 c. sinus venae cavae d. sinus veni cavi
97. Kelishigini aniqlang. Ganglia thoracica.
 a. nom. sing b. abl. sing c. gen. sing d. nom. plur
98. Nom plur. ga termni qo'ying.
 a. facies lateralis b. facies lateralium
 c. facie lateralis d. facies laterales
99. 4- turlanishdagi otni toping.
 a. viscus b. corpus c. sulcus d. processus
100. Lotin tiliga tarjima qiling. «Dumbaga tegishli shox»
 a. cornu coccygeus b. cornu sacrale
 c. cornu coccygeum d. cornu sacralis
101. Tarjima qiling. Til osti oqimi.
 a. ductus sublingualis b. ductus hyoideus
 c. ductus hypoglossus d. ductus hepaticus

102. Toping. «Jimjiloqni uzoqlashtiruvchi mushak».

- a. musculus abductor pollicis longus
- b. musculus levator digiti minimi
- c. musculus extensor digiti minimi brevis
- d. musculus adductor digiti minimi

103. Tarjima qiling. «Siydik pufagi».

- a. vesica urinaria b. vesica uteri
- c. vesica fellea d. vesica uterina

104. 4-turlanishdagi otni ko'rsating.

- a. genu b. pectus c. occiput d. sulcus

105. 5-turlanishdagi otni ko'rsating.

- a. facies b. paries c. pes d. stapes

106. Kelishigini aniqlang. "Facie articulari"

- a. Alb sing. b. Nom sing. c. Nom plur. d. Gen sing.

107. Qanday nomlanadi? Ko'rsatkich barmoq.

- a. index b. pollex c. medius d. minimus

108. Qanday nomlanadi? Qo'lning bosh barmog'i.

- a. index b. minimus c. medius d. pollex

109. Qanday nomlanadi? O'rta barmoq.

- a. medius b. annularis c. index d. minimus

110. Qanday nomlanadi? Nomsiz barmoq .

- a. medius b. pollex c. annularis d. minimus

111. Qanday nomlanadi? Jimjiloq.

- a. minimus b. pollex c. medius d. index

112. Kerakli old qo'shimchasini toping. Pastki jag'ning pastki chuqurchasi.

Fovea... mandibularis

- a. sub b. intra c. hypo d. post

113. Kerakli old qo'shimchasini toping. Yuqorigi me'da osti o'simtasi.

Processus... . gastricus superior.

- a. supra b. infra c. hyp d. post

114. Kerakli old qo'shimchasini toping. Ko'z osti kanali.

Canalis... orbitalis

- a. infra b. sub c. hypo d. post

115. Kerakli old qo'shimchasini toping. O'rtadagi kurak osti shoxi
Ramus... . clavicularis orbicularis medialis
a. supra b. infra c. hypo d. post
116. Kerakli old qo'shimchasini toping. Ganglion... . vertebrale
a. inter b. infra c. intra d. epi
117. Kerakli old qo'shimchani toping. Quloq oldidagi bez.
Glandula... . auricularis
a. para b. peri c. post d. retro
118. Mosini toping. Do'ng ustidagi yana ham ko'tarilgan joy.
a. epicondylus b. condylus c. pylorus d. condilaris
119. Mos keladigan so'zni toping. Bachadon bo'yinchasining
bog'lami.
Ligamentum... . uteri
a. cervix b. cervicis c. colli d. cavitas
120. Mos keladigan so'zni toping. Umurtqalarning teshiklari.
... . vertebrarum
a. foramina b. foraminis c. foramenes d. foramen
121. Kerakli qo'shimchani toping. Yuzning suyaklari.
Oss... faciei
a. -ae b. -a c. -es d. -ua
122. To'ldiring. Limfa tomirlari. Vas... lymphatic...
a. -us, -a b. -a, -a c. -um, -ia d. -es, -ium
123. 3- turlanishdagi otni aniqlang.
a. crus b. medicus c. processus d. morbus
124. Terminni toping. Suyak ifigi.
a. medulla ossium b. cerebrum osseum
c. encephalon osseum d. medula ossis
125. Tarjima qiling. «Bosh miyaning yumshoq miya pardasi».
a. pia mater encephali b. dura mater cerebri
c. tunica pia encephali d. mater pia encephali
126. Moslashtiring. "Homo aegrot... ."
a. -um b. -a c. -i d. -us
127. Juftini toping. O'qsimon qirg'oq. Margo ...
a. squamosus b. occipitalis
c. sagitalis d. frontalis

128. Mos keladigan soʻzni toping. Tishlarning kanallari.
 a. canalis dentium b. canalis dentis
 c. canales dentes d. canales dentium
129. Sinonimini toping. Thorax
 a. pectus b. cavitas c. sternalis d. pectoralis
130. Toʻgʻri tarjima qiling. Birinchi va ikkinchi tish
 a. dens primi et secundi b. dens prima et secunda
 c. dens primum et secundum d. dens primus et secundus
131. Muj. roddagi otni toping.
 a. canalis b. auris c. mucilago d. vas
132. Muj. roddagi 3- turlanishdagi soʻzni koʻrsating.
 a. pes, pedis b. os, osis c. foramen, inis d. articulatio, ionis
133. 3-turlanishdagi muj. roddagi otni koʻrsating.
 a. sanguis, inis b. pectus, oris c. tuberositas, atis d. tuber, eris
134. Juftini aniqlang. Oddiyroq boʻgʻim.
 a. articulatio simplicius b. articulatio simplicis
 c. articulatio simplicior d. articulatio simplex
135. «Keng boʻgʻim» - degan jumlani tarjima qiling.
 a. Articulatio longa b. Articulatio composita
 c. Articulatio brevis d. Articulatio lata
136. Kerakli qoʻshimchani toping. Xiqildoqning togʻaylari.
 Cartilagin... .. laryngis
 a. - is b. -es c. - ae d. -a
137. Kerakli qoʻshimchani toping. Boshning sohalari.
 Region... .. capitis
 a. is b. -i c. - es d. -a
138. Moslashtiring. Koʻruv kanali. Canalis optic...
 a. -um b. -a c. -us d. -is
139. Terminni qaratqich kelishigini koʻplik formasiga qoʻying.
 Articulatio fibrosa
 a. articulationum fibrosarum b. articulationum fibrosae
 c. articulatione fibrosae d. articulationum fibrosarum
140. Tarjima qiling. Qoʻshimcha burun togʻaylari.
 a. cartilago accessoria nasales. b. nasales cartilago accessoria
 c. cartilago nasales accessoria d. cartilago nasales accessoriae

54-§. O‘qish uchun qo‘shimcha matnlar

HIPPOCRATIS JUS JURANDUM (Gippokrat qasamyodi).

Per Apollinem medicum et Aesculapium, Hygiamque et Panaceam juro, deos deasque omnes testes citans. mepte viribus et iudicio meo hos jusjurandum et hanc stipulationem plene praestaturum.

Illum nempe parentum meorum loco habiturum spondeo, qui me artem istam docuit, eique alimenta impertitum, et quiscunqui opus habuerit, suppeditaturum.

Victus etiam radiomen pro virili et ingenio meo aegris salutarem praescripturum a perniciose vero et improba eosdem prohibitorum. Nullius praeterea precibus adductus, mortiferum, medicamentum cuiquid propinabo, neque huius rei consilium dabo. Caste et sancte colam et artem meam.

Quaecumque vero in vita hominum sive medicinam facitans, sive nom, vel videro, vel audivero, quae in vulgus efferre non decet, ea reticito non secus atque arcana fidei meae commissa.

Quod si igitur hocce jusjurandum fideliter servem, neque violem, contingat et prospero successu tam in vita, quam in arte mea fruam et gloriam immortalem gentium consequar. Sine autem id transgrediar et pejerem contraria hisce mihi eveniant.

«Gaudeamus igitur»

«Gaudeamus igitur» -«Shodu xurram bo‘laylik» sheri talabalar madhiyasi bo‘lib, taxminan o‘rta asrda G‘arbiy Ovrupoda yaratilgan.

Gaudeamus igitur	– Yoshlik zavqin suraylik
Juvenes dum sumus	– Quvnaylik, yoru do‘stlar
Post jucundam juventutem,	– Bu kunlar ham g‘animat
Post molestam secectutem	– Mashaqqatli keksalikdan so‘ng
Nos habebit humus (bis)	– Yer o‘z qariga chorlar

Ubi sunt, qui ante nos	– Qani bizdan oldingi
In mundo fuero?	– Yer yuzida yurganlar
Vadite ad superos	– Samoga chiqib ko‘ring,

Transite ad inferos	– Do‘zaxga tushib ko‘ring
Ubi jam fuere (bis)	– Yashaganlar-qanilar
Vita nostra brevis est	– Umr degani qisqa
Brevi finietur	– Bir zumda o‘tar ketar
Venit mors velociter	– Ajal degani tezda
Rapit nos atrociter	– Shavqatsiz kirib kelar
Nemini parcetur (bis)	– Hech kimga shavqat qilmay.
Vivat, Academia,	– Yashasin dorulfunun!
Vivant professores!	– Yashasinlar domlalar !
Vivat membrum quodlibet	– Yashang aziz do‘stlarim,
Vivant membra quaelibet	– Yashasin barcha talabalar,
Semper sint in flore!	– Doim yashab yuringlar!
Vivant omnes virginas,	– Yashasin barcha qizlar
Graciles, formosae!	– Nazokatli go‘zallar
Vivant et mulieres	– Yashasin latofatli
Tenerae, amabiles,	– Sevgiga loyiq mangu,
Bonae, laboriosae!	– Mehribon mehnatkash !
Vivat et Respublica,	– Yashasin davlatimiz
Et qui illum regunt!	– Va uni boshqarganlar!
Vivat nostra civitas	– Yasha barchaga homiy
Maecenatum caritas	– Yoshlarga zo‘r murabbiy
Quae nos hic protegunt! (bis)	– Bizning odil jamiyat!
Pereat tristitia,	– Yo‘qolsin g‘amu –g‘urbat,
Pereant dolores	– Daf bo‘lsin qora niyat.
Pereat diabolus	– Daf bo‘lsin ma‘lun shayton,
Quivis antiburschius,	– Va talabalarga dushman,
Atque irrisores! (bis)	– Ham undan kuluvchilar !

Lotincha – o‘zbekcha lug‘at

Aa

- a, ab (abl).** – dan
abdomen, inis, n – qorin
abdominalis, e – qoringa oid
abducens, entis – uzoqlashtiruvchi
abductor, oris, m – uzoqlashtiruvchi muskul
ablatio, onis, f – olib tashlash
abortus, us, m – abort
abscessus, us, m – yara, chipqon
absens, entis – bo‘lmagan
absentia, ae, f – bo‘lmaslik
academia, ae, f – akademiya
accessorius, a, um – qo‘shimcha
Achilles, is, m – Axil (gretsyaning qahramoni)
acquisitus, a, um – orttirilgan
acromialls, e – yelka o‘sig‘i (kurak suyagining lit. qis)
acromion, i, n – kurak suyagining yelka o‘sig‘i
action, onis, f – ta‘sir
activatus, a, um – aktivlashgan
actus, us, m – harakat, ta‘sir
acusticus, a, um – eshituvga xos
acutus, a, um – o‘tkir
ad – gacha, ga, uchun, da
adductor, oris, m – yaqinlashtiruvchi mushak
adiposus, a, um – yog‘li, semiz
adnexia, ae, f – bachadonga tegishli ortiqlar
adultus, a, um – katta yoshli, voyaga yetgan
aeger, gra, grum – kasal, bemor
aeger, gri, m – kasal
aegrotus, a, um – kasal
aequalis, e – teng, bab-barovar
aër, aëris, m – havo
aëronum, i, n – aeron
aeternus, a, um – abadiy
ala, ae, f – qanot
albus, a, um – oq
alcohol, olis, n – alkogol (ichuvchi)
allergicus, a, um – allergiya
alter, era, erum – ikkitasidan bir-tasi, boshqa, ikkinchisi
altus, a, um – baland
alveolaris, e – alveolangan, katakli, pufakli
alveolus, i, m – yacheyka, katakcha, pufakcha
amabilis, e – sevimli, mayin
amans, antis – sevimli
amarus, a, um – achchiq
amica, ae, f – dugona
amicus, i, m – do‘st
amorphus, a, um – amorf holidagi
analysis, is, f – analiz
anamnesis, is, f – eslash
anatomia, ae, f – gavdaning shakli va tuzilishi haqidagi fan- anatomiyayunoncha “kesaman” (murdani) demakdir
anconeus, i, m – bosh miyaning (tug‘ma) bo‘lmasligi
anonymus, i, m – nomsiz

ansa, ae, f – qovuzloq
anteversio, ionis, f – egilish, bachadorning oldinga tomon siljishi
anthelix, icis, m – quloq suprasining gajak qarshisidagi burmasi
antitragus, i, m – quloq suprasisupachasi qarshisidagi do‘mboqcha
annulus, i, m – xalqa
anus, i, m – orqa chiqarish teshigi
arteria, ae, f – arteriya
arteriosus, a, um – arteriya tomiriga oid
articularis, e – bo‘g‘imga oid
articulatio, onis, f – bo‘g‘im
ascendens, entis – ko‘tariluvchi
asper, era, erum – badjahl, dag‘al
asperitas, atis, f – g‘adir budurlik
asthma, atis, n – astma (bo‘g‘ma) kasalligi
asthmaticus, a, um – astmalangan
atlas, antis, m – 1-bo‘yin umirtqasi
atrium, i, n – yurak oldi
auctor, oris, m – avtor
auditivus, a, um – eshituvga maxsus
auricula, ae, f – quloq chig‘anog‘i
auricularis, e – quloqga maxsus
auris, is, f – quloq
aut – yoki
axillaris, e – qo‘ltiq tagi, qo‘ltiqqa maxsus
axis, is, m – ikkinchi bo‘yinli umirtqasi

Bb

- bacca, ae, f** – meva (o‘simlik)
barba, ae, f – soqol

basis, is, f – asos
bene – yaxshi
biliaris, e – o‘tga oid
bilifer, era, erum – o‘tga oid
biliosus, a, um – o‘t moddasiga boy
bivalens, entis – ikki valentli
biventer, tra, trum – ikki qorinli
bolus, i, f – qum
bonum, i, n – yaxshilik
bonus, a, um – yaxshi
boricus, a, um – boratga oid
brachium, i, n – yelka
brevis, e – qisqa
bronchialis, e – bronxga tegishli
bronchus, i, m – bronx
bucca, ae, f – lunj
buccalis, e – lunji (si)
bulbus, i, m – soqqa, piyoz boshi
bulbus oculi – ko‘z soqqasi
bulla, ae, f – pufakchaga
bursa, ae, f – sumka, xalta

Cc

cadaver, eris, n – murda
calamus, i, m – qamish, novda (giyohsimon o‘simlik)
calcaneus, a, um – tovon suyagiga oid
calcar, aris, n – pix
calor, oris, m – issiqlik
calvaria, ae, f – kalla qopqog‘i, gumbazi
camera, ae, f – kamera
comphora, ae, f – komfora
canaliculus, i, m – yo‘li (qon yo‘li)
canalis, is, m – kanal

cancer, cri, m – o'sma
capillaris, e – qilsimon, kapilyar
capillus, i, m – boshdagi sochlar
capitatus, a, um – boshli
caput, itis, n – bosh
carcinoma, atis, m – o'sma
cardiacus, a, um – yurak-i (si)
cardialis, e – yurakka tegishli
caries, ei, f – karies, suyak chiri-
 shi, tishdagi yiringlanish natijasida
 chirish
carotis, tidis, f(arteria) – uyqu
 arteriyasi
carpeus, a, um – kaft usti qismiga
 oid
carpus, i, m – kaft usti
cathedra, ae, f – o'tirg'ich, kafedra
caverna, ae, f – kovak, bo'shliq
cavernosus, a, um – qo'vakli
cavitas, atis, f – bo'shliq
cavum, i, n – bo'shliq
cavus, a, um – kovak
celer, eris, ere – tez
cellula, ae, f – hujayra
cellularis, e – hujayraga oid
cementum, i, n – tish qotishmasi
census, us, m – baho
centralis, e – markaziy
cerebellum, i, n – katta miyacha
cerebralis, e – miyacha (si)
cerebrum, i, n – katta miya
cervicalis, e – bo'yinga oid
chirurgia, ae, f – jarroh(qo'l hara-
 kati)
chole, es, f – o't
choledochus, a, um – o'tga oid

choriodea, ae, f – ko'zning tomirij
 pardasi
cilium, i – kiprik
cito – tez
civitas, atis, f – shahar
clavicula, ae, f – o'mrov
clavicularis, e – o'mrovga oid
coccygeus, a, um – quyruqqa oid
coccyx, ygis, m – quyruq, dum
cochlea, ae, f – (quloq) chig'anoq
cochlar, aris, n – chig'anoqli
cochlearis, e – chig'anoqli
coleus, i, m – yorg'oq, moyak xaltasi
collega, ae, m, f – o'rtoq
collum, i, n – bo'yin
colon, i, n – chamber ichak
color, oris, m – rang
columna, ae, f – ustun
coma, atis, n – umuman xotirani
 yo'qotish
comissura, ae, f – birikma, bitishma
communicans, antis – qo'shuvchi,
 tutashuvchi
communis, e – umumiy
commuto, are, l – o'zgartirmoq
compositio, onis, f – tarkib
concha, ae, f – chig'anoq
condylarthrosis, is, f – tuxumsimon
 bo'g'im
condulus, i, m – do'ng, do'ngsimon
conjunctiva, ae, f – ko'zning
 qo'shuvchi pardasi
consilium, i, n – maslahat
contra – qarshi
contractio, onis, f – yanchilgan,
 qisqartirilgan

cornea, ae, f – shox, muguz (ko'z
 muguz pardasi)
corpus, oris, n – tana
cortex, icis, m – po'stloq
corticalis, e – po'stloq-i (si)
costa, ae, f – qovurg'a
costalis, e – qovurg'aga oid
coxa, ae, f(os) – son, chanoq suyagi
cranium, i, n – kalla, kalla suyagi
crassus, a, um – yo'g'on
cremaster, is, (musculus) m –
 moyakni ko'tarib turuvchi muskul
crista, ae, f – qirra
cuneiformis, e – ponasimon
crus, cruris, n – oyoqcha, boldir
cutaneus, a, um – teriga tegishli
cutis, is, f – teri
cystis, is, f – pufak

Dd

decem – o'n
decimus, a, um – o'ninchi
decidua, ae, f – bachadonning
 ko'chib tushuvchi qavati
decoctum, i, n – qaynatma
dens, dentis, m – tish
dentalis, e – tishga tegishli
depressor, oris, m – tushuruvchi
 (mushuk)
depuratus, a, um – tozalangan
descendens, entis – tushuvchi
destillatus, a, um – distrlangan
deus, i, m – xudo
dexter, tra, trum – o'ng
diabetes, ae, m – qand kasalligi
diagnosis, is, f – diagnoz(tashqiz)

diametr, tri, f – diametr
diaphragma, atis, n – ko'krak va
 qorin o'rtasidagi parda (to'siq, di-
 afragma)
diastema, ae, f(gr) – ikki tish
 oralig'i
dicendum – aytish kerak
dies, ei, m, f – kun
difficile – qiyinchilik bilan
difficilis, e – qiyin
digastricus, a, um – ikki qorinchali
digitus, i, m – barmoq
dilatatio, onis, f – kengayish
dilutus, a, um – eritilgan, suyul-
 tirilgan
diploë, ës, f – yassi suyaklarning
 g'ovak moddasi
doctor, oris, f – ilm, fan
dolor, oris, m – og'riq
domesticus, a, um – uyga o'rgatilgan
donum, i, n – sovg'a
dorsalis, e – orqadagi
dorsum, i, n – orqa
dosis, is, f – miqdor
ductulus, i, m – oqimcha
ductus, us, m – oqim
duodecim – o'n ikki
duodecimus, a, um – o'n ikkinchi
duodenum, i, n – o'n ikki barmoqli
 ichak
duplex, icis – ikki qavatli
dura mater – qattiq miya pardasi
durus, a, um – qattiq
dyspnoë, ës, f – nafas qisishi, hal-
 loslash

Ee

eczema, atis, n – eczema
ego – men
encephalon, i, n – bosh miya
epididymus, idis, f – moyak ortig'i
epigastricus, a, um – qorin usti sohasiga tegishli
epiglottis, idis, f – hiqildoq qopqog'i
epiphysis, is, f – epifiz (uzun suyak oxiri)
equator, oris, m – ekvator, ko'z gavharining yumaloq tomoni
erector, oris, m – rostlashgich, to'g'irlagich
esophageus, a, um – qizilo'ngachga oid
esophagus, i, m – qizilo'ngach
et – va

Ff

fabula, ae, f – masal, ertak
facialis, e – betga tegishli
facies, ei, f – bet, yuz, sath
facile – yengil
falsus, a, um – yolg'on, soxta
fames, is, f – ochlik
familia, ae, f – oila, uy
fascia, ae, f – muskulni o'rab oluvchi yupqa parda
fasciculus, i, m – boq – (dasta)
fauces, um, f, pl – tomoq (bo'giz)
febrilis, e – isitmali
febris, is, f – isitma
fel, fellis, n – o't (safro)
felicitas, atis, f – baxt
femina, ae, f – ayol

femur, oris, n – son suyagi
femoropopliteus, a, um – son taqimiga tegishli
fibra, ae, f – tola
fibrosus, a, um – tolali
fibula, ae, f – kichik boldir suyagi
fibularis, e – kichik boldir suyagi maxsus
filum, i, n – ip
fissura, ae, f – yoriq, teshik
fistacia, ae, f – pista
flavus, a, um – sariq
flexio, onis, m – bukish
flos, floris, m – gul
fluidus, a, um – suyuq (oquvchan)
folium, i, n – barg
fonticulus, i, m – chaqaloqlar boshidagi liqildoq
fonticuli cranii – kalla liqildog'i
foramen, inis, n – teshik, yoriq.
forma, ae, f – ko'rinish, shakl
formosus, a, um – chiroyli
fossa, ae, f – chuqur, chuqurlik
fovea, ae, f – chuqurcha
fractura, ae, f – sinish
frons, frontis, f – manglay, peshona
frontalis, e – manglayga maxsus
fructus, us, m – meva
function, onis, f – vazifa, faoliyat
fundus, i, m – tag (tubi)
furunculus, i, m – chipqon
fuscus, a, um – qora, xira

Gg

ganglion, i, n – tugun (nerv)
gaster, tris, f – oshqozon, me'da

gastricus, a, um – oshqozonga maxsus
gastroduodenalis, e – oshqozon o'n ikki barmoqli ichakka maxsus
generalis, e – umumiy
geniohyoideus, a, um – til osti engaksimon
gens, gentis, f – xalq
genu, us, n – tizza
genus, ens, n – avlod, nasl
gingiva, ae, f – milk (tish milki)
gingivalis, e – milikka maxsus
glucosum, i, n – uzum shirasi (glyukoza)
glandula, ae, f – bez
glans penis – erlik olati boshi
glans clitoridis – klitor boshchasi, tilliq
glut (a)eus, a, um – dumbaga maxsus
glycerophosphas, atis, m – glitserfosfat
gramma, atis, n – gramm
gravida, ae, f – homilador
gutta, ae, f – tomchi
gyrus, i, m – qiyish, pushta

Hh

haemorrhagicus, a, um – gemorragial
hallux, icis, m – oyoqni katta barmoq'i
helix, icis, f – quloq supراسi, burmasi
hepar, atis, n – jigar
herba, ae, f – o't, yer ustki qismi
hernia, ae, f – churra

hiatus, us, m – yoriq, teshik
hin, haec, hoc – bu, shu
hilus, i, m – darvoza
historia, ae, f – tarix
homo, inis, m – odam
honor, oris, m – shon-sharaf
horizontalis, e – gorizontali
humanus, a, um – odamiy, insoniy
humeralis, e – yelka suyagiga oid
hymen, inis, n – qizlik pardasi
hygiene, ae, f – gigiyena (tashqi muhit va ishlab chiqarish faoliyatidagi xilma-xil omillarning odam sog'ligiga, uning mehnat qobiliyatiga, umr ko'rishiga ta'sirini o'rganadigan va odamning turmush va mehnat sharoitlarini sog'lamlashtirishga qaratilgan tadbirlar ishlab chiqadigan fan)
hyoideus, a, um – til osti (suyak, bog'lam)
hypogastricus, a, um – qorin osti sohasiga maxsus
hypophysis, is, f – miya ortig'i

Ii

ibi – u yerda
icterus, i, m – sariq kasalligi
ile, ilis, ilia, ilum pl – yomboshga tegishli soha
ileum, i, n – ichak
iliacus, a, um – yomboshga maxsus
iliohypogastricus, a, um – yombosh qorin osti i – (si)
impar, pans – teng bo'lmagan
in – ga; da

incisivus, a, um – kesuvchi, kesadigan

incisura, ae, f – kesma, kementik

index, icis, m – ko‘rsatkich barmoq

integcatio, onis, f – tiklash

inter – ora, oraliq

intercostalis, e – qovurg‘alar orasida

intermaxillaris, e – yuqari jag‘ orasida

intermedius, a, um – oraliq

intermuscularis, e – mushaklar orasidagi

internus, a, um – ichki

interosseus, a, um – suyaklar orasidagi

interphalangeus, a, um – barmoqlar orasidagi

intervaginalis, e – qinlar orasidagi

intestinalis, e – ichakka maxsus

intestinum, i, n – ichak

intima, ae, f – qon tomirlarning ichki qavati (pardasi)

intraarticularis, e – bo‘g‘inlar ichidagi

intralobularis – bo‘laklar ichidagi

iris, idis, f (gr) – rangdor parda (ko‘zning rangdor pardasi)

ischadicus, a, um – quyimichga oid

ischium, i, n – quyimich suyagi

ita – shunday

Kk

kyphosis, is, f (gr) – umurtqa pog‘onasining orqaga qiyshayishi

Jj

jejunalis, e – ingichka ichakka maxsus

jejunum, i, n – ingichka ichak

jucundus, a, um – yoqimtoy

judex, icis, m – sudya

junctura, ae, f – birikish, qo‘shilish

Ll

labialis, e – labga maxsus

labor, oris, m – mehnat, mehnat-sevar

lac, lactis, n – sut

lacrima, ae, f – ko‘z yosh

lacun lacrimalis – ko‘z yoshi ko‘li

lamella, ae, f – pilakcha

lapsus, us, m – xato

larynx, yngis, m – hiqildoq

latine – lotin tili

latinus, a, um – lotincha

latus, a, um – keng

lens, lentis, f – gavhar

letalis, e – o‘ldiradigan

lex, legis, f – qonun

libellus, i, m – kitobcha

liber, bri, m – kitob

lien, enis, m – taloq

ligamentum, i, n – bog‘lam

linea, ae, f – chiziq

lingua, ae, f – til

lingualis, e – til, tilchaga maxsus

linguala, ae, f – tilcha

linimentum, i, n – suyuq surtma

lobaris, e – qismga maxsus

lobulus, i, m – qismcha

lobus, i, m – qism

localis, e – o‘rinli
longus, a, um – uzun
lordosis, is, f (gr) – umurtqa
pog‘onasining old tomonga qiy-
shayishi
lumbalis, e – belga maxsus
lumbosacralis, e – bel, dumg‘azaga
maxsus
lumbricalis, e – chuvalchangsimon
lumbus, i, m – bel
lymphaticus, a, um – limfaga
maxsus

Mm

magister, tri, m – o‘qituvchi
magistra, ae, f – o‘qituvchi ayol
magnus, a, um – katta
majalis, e – mayga maxsus
major, jus – kattaroq
mala, ae, f – lunj
malaris, e – lunjga tegishli
malleolaris, e – to‘piqqa tegishli
malleolus, i, m – to‘piq
malignus, a, um – xavfli
maius, a, um – yomon
mamma, ae, f – ko‘krak bezi, ayol
ko‘kragi
mandibula, ae, f – pastki jag‘
mandibularis, e – pastki jag‘ga
maxsus
manubrium, i, n – dasta
manus, us, f – go‘l kaft (panja)
manuscriptum, i, n – qo‘l yozma
margo, inis, m – chet, chegara
mas, maris, m – erkak
masculus, a, um – erkakka oid

massa, ae, f – massa, xamirsimon
modda
massa pilularum – hab massasi
masseter, eris, m – chaynov muskuli
mastoideus, a, um – so‘rg‘ichsimon
mater, tris, f – miya pardasi
maxilla, ae, f – yuqori jag‘
maximus, a, um – juda katta
meatus, us, m – yo‘l, yo‘lak
mediastinum, i, n – ko‘ks oralig‘i
medicamentum, i, n – dori
medicina, ae, f – tibbiyot, davolash
ilmi
medicus, i, m – shifokor
medius, a, um – o‘rtadagi
medulla ossea – ilik, (miya suyagi)
meus, a, um – meniki
minor, minus – kichikroq
mixtura, ae, f – mikstura (aral-
ashma)
multigravida, ae, f – homilador ayol
muscularis, e – mushakka oid
musculus, i, m – mushak, muskul
myocardium, i, n – miokard (yurak
mushagi)
myologia – muskullar haqidagi fan
medulla, ae, f – miya
medulla spinalis – orqa miya
medullaris, e – miyaga maxsus
melior, ius – yaxshiroq
membrana, ae, f – parda
membranula, ae, f – pardacha
membrum, i, n – a‘zo, bo‘lak
memoria, ae, f – xotira
meninx, ngis, f – miya pardasi
mens, mentis, f – aql, rux

mensis, is, m – oy
mentalis, e – iyakka maxsus
mentum, i, n – iyak
myelencephalon, i, n –(gr) – uzun-
choq miyaning orqa bo‘limi
mylohyoideus, a, um – jag‘-til osti
suyagiga tegishli

Nn

narcosis, is, f – narkoz (uxlatib
qo‘yish)
naris, is, f – burun teshigi
nasociliaris, e – burun kiprikka
maxsus
nasus, i, m – burun
natura, ae, f – tabiat
navicularis, e – qayiqsimon
necrosis, is, f – to‘qimalarning
o‘lishi
neonatus, i, m – yangi tug‘ilgan
nervus, i, m – asab, nerv
neuter, tra, trum – o‘rtacha (jins)
niger, gra, grum – qora
nodus, i, m – tugun
nomen, inis, n – ism
noster, tra, trum – bizning
novem – to‘qqiz
nucleus, i, m – yadro
numerus, i, m – son
nutricius, a, um – oziqali
nutrio, ire 4 – oziqlantirmoq
nutrix, icis, f – ozuqa

Oo

obliquus, a, um – qiyshiq
oblongatus, a, um – cho‘zinchoq

observatio, onis, f – kuzatish
obstetricius, a, um – akusherlik
occipitalis, e – ensaga maxsus
occipitofrontalis, e – ensa man,
glayga maxsus
occiput, itis, n – ensa
octavus, a, um – sakkizinchi
organum, i, n – organ, a‘zo
orno, are 1 – bezamoq
os (or), oris, n – og‘iz
os, ossis, n – suyak
ostium, i, n – kirish
ovalis, e – tuxumsimon
ovarium, i, n – tuxumdon
ovum, i, n – tuxum
oculus, i, m – ko‘z
oedema, atis, n – shish
oesophageus, a, um – qizilo‘ngachga
tegishli
officina, ae, f – dorixona
olecranon, i, n – tirsak o‘simtasi
oleosus, a, um – moyli
oleum, i, n – moy
operatio, onis, f – harakat, ish
ophthalmicus, a, um – ko‘zga oid

Pp

palatinus, a, um – tanglayga oid
palatoglossus, a, um – tanlay tilga
oid
palatum, i, n – tanlay
palmaris, e – kaftga oid
palpebra, ae, f – qovoq
pancreas, atis, n – me`da osti bezi
papilla, ae, f – so‘rg‘ich
pappus, i, m – soqol

par, pans – bir xil, teng, juft
paralysis, is, f – falaj
parasternalis, e – to‘sh yoniga
maxsus
parathyroideus, a, um – qalqonsimon bez oldi
pareisis, is, f – kesish
paries, etis, m – devor, to‘siq
parietalis, e – boshning tepa suyagiga oid, devorga taqalgan qism
parietooccipitalis, e – tepa ensaga oid
parotis, otidis, f – quloq oldi bezining yallig‘lanishi
pars, partis, f – qism, soha
partus, us, m – tug‘ish
parvus, a, um – kichik
pasta, ae, f – pasta
patella, ae, f – tizza qopqog‘i
pathologicus, a, um – kasallikka oid
patria, ae, f – vatan
pax, pacis, f – tinchlik
pectoralis, e – ko‘krakka oid
pectus, oris, n – ko‘krak
pediculus, i, m – oyoqcha
pelvinus, a, um – chanoqqa oid
pelvis, is, f – chanoq
pelvis renalis – buyrak jomi
per – orqali
peroneus, a, um – kichik boldirga oid
perpendicularis, e – perpendikulyar
pes, pedis, m – oyoq
pessimus, a, um – juda yomon
pestis, is, f – po‘lat
petrosquamosus, a, um – tosh tan-

gachaga oid
petrosus, a, um – toshsimon (chakka suyagining qattiq qismiga tegishli)
phalanx, ngis, f – barmoq suyaklarining bittasi
pharmakon, i, n – dori
pharynx, ngis, m – halqum, yutqin
philosophia, ae, f – filosiyo
philosophus, i, m – filosofo (donishmand)
phosphas, atis, m – fosfat
physiologicus, a, um – fiziologiyaga oid
pia(ae) mater(tris) – yumshoq miya pardasi
planta, ae, f – o‘simlik, oyoq kafti
plantaris, e – o‘simlikka oid, oyoq kaftiga oid
plasma, atis, n – plazma (qonning)
platysma, atis, n – bo‘yinning teri ostidagi muskuli
plexus, us, m – chigal
plica, ae, f – burma
pluralis, e – ko‘plik
praemoralis, e(dens) – kichik oziqtish
primarius, a, um – birinchidan
primum – birinchidan
primus, a, um – birinchi
processus, us, m – o‘simta, oziq
professor, oris, m – o‘qituvchi, professor
profundus, a, um – chuqur
prophylaxis, is, f – kasalliklarni paydo bo‘lishi va tarqalishini oldini olish

psoas, atis, n – bel muskuli
pterygoideus, a, um – qanotsimon
pterygopalatinus, a, um – qanot-
tanglayga maxsus
pubes, is, f – qov(suyagi)
pudendum femininum – ayollar-
ning tashqi jinsiy a'zolari
puer, eri, m – bola, o'qil bola
pulmo, onis, m – o'pka
pulmonalis, e – o'pkaga maxsus
pulpa, ae, f – yumshoq modda, laqqa
go'sht
pulsus, us, m – qon tomir urishi,
puls
pulvis, eris, m – kukun (parashok)
purificatus, a, um – tozalangan
purus, a, um – toza
pus, puris, n – yiring
pylorus, i, m – me'daning chiqish
qismi
pyramidalis, e – piramidasimon
pyramis, idis, f – piramida

Qq

quadrangularis, e – to'rt burchakli
quadretus, a, um – kvadrat
quadriceps, cipitis – to'rt boshli
quartus, a, um – to'rtinchi
qui, quae, quod – qaysiki
quinque – besh
quintus, a, um – beshinchi
quot – qancha

Rr

rabies, ei, f – qutirish kasalligi
radialis, e – bilak suyagiga maxsus

radius, i, m – bilak suyagi
radix, icis, f – ildiz, tomir
ramus, i, m – shox
raphe, es, f – chok (yumshoq
to'qimalarda)
reactio, onis, f – reaksiya (ruhiy
holatdagi keskin o'zgarish)
reanimatio, onis, f – hayot va o'lim
o'rtasidagi holatlarni davolash va
oldini olish usullari majmuasi
recessus, us, m – chuqurlik
rectum, i, n – to'g'ri ichak
rectus, a, um – to'g'ri
regio, onis, f – soha
remedium, i, n – dori, dori-darmon
ren, renis, m – buyrak
renalis, e – buyrakka oid
repetitio, onis, f – takrorlash
resectio, onis, f – organ qismini olib
tashlash
respiratorius, a, um – nafas chiqa-
rishga oid
respublica, ae, f – respublika, davlat
rete, is, n – to'r
retina, ae, f – to'rcha
rhizoma, atis, n(grek) – ildizpoya
r(o) entgenum, i, n – rentgent
rotundus, a, um – yumaloq
ruber, bra, brum – qizil
rubor, oris, m – qizarish

Ss

saccus, i, m – xalta
sacer, cra, crum – dumg'azaga
maxsus
sacralis, e – dumg'azaga maxsus

sacrococcygeus, a, um – dumg‘aza
quyruqqa maxsus
sagitalis, e – o‘qsimon
saliva, ae, f – so‘lak
salus, utis, f – sog‘liq, omonlik
sanans, antis – sog‘aytiradigan
sanguineus, a, um – qonga oid
sanguis, inis, m – qon
sanitas, atis, f – sog‘liq
sanus, a, um – sog‘
sapo, onis, m – sovun
sarcoma, atis, n – muskul tolasi
scabies, ei, f – qo‘tir
scapula, ae, f – kurak
sclera, ae, f – ko‘zning oq pardasi
scatula, ae, f – quticha
sceleton(um), i, n – skelet
scientia, ae, f – bilim
se – o‘zicha
sectio, onis, f – kesish
secundarius, a, um – ikkilamchi
secundum – ikkilishish
secundus, a, um – ikkinchi
sella, ae, f – o‘tirg‘ich, egar
sella turcica – turk egari (kallaning konussimon suyagida)
semen, inis, n – urug‘
semilunaris, e – yarimoysimon
seminalis, e – yarim
septem – yetti
septimus, a, um – yettinchi
septum, i, n – to‘siq, devorcha
serosus, a, um – pardali
serum, i, n – zardob(hayvon qonidan tayyorlanadigan dori)
serratus, a, um – tishli

seu – yoki
sex – olti
sextus, a, um – oltinchi
sexus, us, m – jins
si – agar
sigmoideus, a, um – sigmasimon
singularis, e – birlik
sinister, tra, trum – chap
sinus, us, m – bo‘shliq, chuqurlik
sirupus, i, m – sharbat
skeleton, i, n – skelet
solutio, onis, f – eritma
soror, oris, f – hamshira
species, ei, f – yig‘ma
sperma, atis, n, (gr) – urug‘
sphenoidalis, e – ponasimon
sphenopalatinus, a, um – ponatan-
glayga maxsus
sphincter, eris, m – qisuvchi(muskul)
spina, ae, f – o‘tkir qirra, orqa suyak
spinalis, e – orqa miyaga maxsus
spinosus, a, um – qirraga oid
spirituosus, a, um – spirtga tegishli
spiritus, us, m – spirt
splanchna, pl(gr) – ichki a‘zolar
spritz-tubula, ae, f – shrits-tyubik
squamosus, a, um – tangachasimon
stapes, edis, m – uzangi
sternocleidomastoideus, a, um –
to‘sh-o‘mrov-so‘rg‘ichsimonga oid
sternocostalis, e – ko‘krak,
qovurg‘aga maxsus
sternohyoideus, a, um – ko‘krak,
til ostiga oid
sternothy(e) oideus, a, um –
ko‘krak qalqonsimon

sternum, i, n – ko'krak, to'sh
struma, ae, f – bo'qoq
stadium, i, n – o'qish
stylohyoideus, a, um – bigiz, til
 ostiga maxsus
styloideus, a, um – bigizsimon
stylopharyngeus, a, um – bigiz,
 halqumga maxsus
sub – ostki
subcutaneus, a, um – teri ostiga
 maxsus
subhepaticus, a, um – jigar ostiga
 maxsus
sublingualis, e – til ostiga maxsus
submandibularis, e – pastki jag'
 ostiga maxsus
subscapularis, e – kurak ostiga
 maxsus
substatia, ae, f – modda
subtendineus, a, um – pay ostiga
 maxsus
sulcus, i, m – egat, tarnovcha
summa, ae, f – jami
superficialis, e – yuzaga maxsus
superficies, ei, f – yuza, satix
superior, ius – yuqori, ustki
supinator, oris, m – yuqoriga
 ko'taruvchi
supra – yuqori
supraclavicularis, e – o'mrov suy-
 agi ustidagi
suprahyoideus, a, um – til osti
 ustidagi
supraorbitalis, e – ko'z ustidagi
suprarenalis, e – buyrak ustidagi
supremus, a, um – eng yuqoridagi

sutura, ae, f – chok
sympathicus, a, um – simpatik
 nervga tegishli
symptoma, atis, n – simptom
 belgi
syndromum, i, n – sindrom
synovialis, e – synovial, bir butun
 bo'lib qo'shilish
systema, atis, n – sistema, tartib
systole, es, f – yurak mushaklarining
 torayishi

Tt

tabula, ae, f – doska
talis, e – shunaqa
tarsus, i, n – oyoq kaft oldi
te – sen
tegmen, inis, f – tom, qoplagich
tego, ere3 – qoplamog
temporalis, e – chakka-i(si)
tempus, oris, n – chakka
tendo, inis, m – pay
tensor, oris, m – taranglovchi
tenuis, e – yupqa
teres, etis – yumaloq
tergum, i, n – orqa
terra, ae, f – yer
territorium, i, n – teritoriya
tertius, a, um – uchinchi
textus, us, m – to'qima
thalamus, i, n – ko'ruv do'mbog'i
theoria, ae, f – teoriya
thoracicus, a, um – ko'krakka
 tegishli
thorax, acis, m – ko'krak
thyreoideus, a, um – qalqonsimon

thyrohyoideus, a, um – qalqonsimon til osti
tibia, ae, f – katta boldir suyagi
tibialis, e – katta boldir suyagiga tegishli
tonsilla, ae, f – bodomsimon bez
toxicus, a, um – zaharli
trachea, ae, f – kekirdak
transfusio, onis, f – suyuqliklarni qon tomiriga quyish
transversalis, e – ko'ndalang
transversus, a, um – ko'ndalang
trapezodeus, a, um – trapetsiyasimon
trauma, atis, n – jarohat
tredecim – o'n uch
tres, tria – uch
triangularis, e – uch burchak
triceps, cipitis – uch boshli
trochanter, eris, m – ko'st
trochantericus, a, um – ko'stga tegishli
trochlea, ae, f – g'altak
trochlearis, e – g'altaksimon
truncus, i, m – poya
tu – sen
tuba, ae, f – nay
tubarius, a, um – nayga tegishli
tuber, eris, n – do'mboq
tuberculum, i, n – do'mboqcha
tuberositas, atis, f – g'adir budir
tubula, ae, f – naycha
tubulus, i, m – naycha
tumor, oris, m – shish, g'urra
tunica, ae, f – parda
tympanicus, a, um – nog'ora(si)

tympanum, i, n – nog'ora bo'shlig'i

Uu

ulcus, eris, n – yara
ulna, ae, f – tirsak suyagi
ulnaris, e – tirsak i(si)
undecim – o'n bir
undecimus, a, um – o'n birinchi
unguis, is, n – tirnoq
unus, a, um – bir
ureter, eris, m – siydik yo'li
urethralis, e – siydik chiqarish kanaliga tegishli
urinarius, a, um – siydik i(si)
urogenitalis, e – siyduk tanosil i(si)
ut – yoki
uterus, i, m – bachadon
uvula, ae, f – tilcha

Vv

vagina, ae, f – g'ilof, qin
vaginalis, e – qin i(si)
vagus, a, um – adashgan (ner)
valens, entis – kuchli
valva, ae, f – qopqoq
valvula, ae, f – qopqoqcha
varius, a, um – hap xillik
varix, icis, m – qon tomir (vena)ni kengayishi
vas, vasis, n – idish, tomir
vegetativus, a, um – vegetativ
velociter – tez, tez orada
vena, ae, f – vena
venenum, i, n – zahar
venosus, a, um – venaga oid
venter, tris, n – qorincha (mushak)

ventralis, e – ventral (oldingi)
qorinli
ventricularis, e - oldingi qoringa
tegishli
ventriculus, i, m – me`da, qorincha
venula, ae, f – eng kichik vena
ver, veris, n – bahor
verbum, i, n – so`z, gap
vertebra, ae, f – umutrqa
vertebralis, e – umurtqaga tegishli
vertex, icis, m – cho`qqi
vesica, ae, f – pufak
vesiculosus, a, um – pufakli
vestibularis, e – daxlizga tegishli
vestibulum, i, n – daxliz
via, ae, f – yo`l
viginti – yigirma
villus, i, m – tuk
vinum, i, n – vino
virgo, inis, f – qizcha
viscera, um, n, pl – ichki a`zolar
viscus, us, m – ichki a`zolar
visus, us, m – ko`rish
vita, ae, f – hayot
vitalis, e – hayotga tegishli
volo, velle – istak
volvulus, i, m – aylana ichak
vomer, eris, m – dimoq
vortex, icis, m – cho`qqi, suv gir-
dobi
vox – siz
vox, vocis, f – tovush
vulnus, eris, n – yara

Xx

xiphoides, a, um - xanjarsimon

Zz

Zona, ae, f – kamar
zonularis, e - kamarsimon
zygoma, atis, n – yonoq, bet suyagi
zygomatikus, a, um - yonoqqa
tegishli

O'ZBEKCHA-LOTINCHA LUG'AT

Aa

avval - ante
ayol - femina, ae, f
aylanma - circumflexus, a, um
ayrisimon - thymus, i, m
allergiya - allergia, ae, f
anatomiyaga oid - anatomicus, a, um
aniqlash - diagnosis, is, f
analiz(tekshirish) - analysis, is, f
aorta - aorta, ae, f
arteriyaga maxsus - arteriosus, a, um
arteriya ichiga maxsus - intraarticularis, e
arteriya (qizil qon tomiri) - arteria, ae, f
asab - nervus, i, m
asabga oid - nervosus, a, um
asosiy - basilaris, e(basis, is, f)
asos - basis, is, f
a'zo - organizmus, i, m

Bb

barmoq - digitus, i, m
barmoqqa tegishli - digitalis, e
barmoq suyaklari - phalanx, angis, f
baland - altus, a, um
bachadon - uterus, i, m
bachadon ust pardasi - perimetrium, i, n
bez - glandula, ae, f
bezamoq - orno, are I
bez - aden, adenis, m, f

bel - lumbus, i, m
bemor ayol - aegrota, ae, f
bemor erkak - aegrotus, i, m
besh - quinque
bet(yuza) - facies, ei, f
bet suyagi - zygoma, atis, n
bet suyagiga oid - zygomaticus, a, um
betga maxsus - facialis, e
birinchi bo'yin umurtqasi - atlas, ntis, m
bitishma - commisura, ae, f
bilak suyagi - radius, ii, m
bilak - antebrachium, i, n
birlashtimvchi - communicans, antis
bilakka maxsus - radialis, e
bilak yelkaga oid - brachioradialis, e
bod kasalligi - rheumatismus, i, n
boldir - crus, cruris, n
bosh suyagining tepa qismi chiqishi - vertex, icis, m
bosh miya - cerebrum, i, n
bosh tuki - capillaris, e
boshcha(bosh) - caput, itis, n
bosh miya - encephalon, i, n(gr)
botiq - concavus, a, um
bog'lanish - connexio, onis, f
bog'lama - ligamentum, i, n
bronxga maxsus - bronchialis, e
bronx - bronchus, i, m
burun - nasus, i, m
burunga oid - nasalis, e
burun teshigi - naris, is, f
burun oldi - paranasalis, e

burchakli - angularis, e
burchak - angulus, i, m
buyrak - ren. renis, m
buyrakka oid - renalis. e
buyrak jomi - pelvis renalis
buyrakka yaqin - adrenalis, e
bukilgan - flexura, ae, f
bukuvchi - flexor, oris, m
bukish - flexio, onis, f
bugun - hodie
bug' - vapor, oris, m
bo'yintiriq - iugum, i, n
bo'yintiriqli - iugularis, e
bo'yinga maxsus - cervicalis, e
bo'yin, bo'yincha - collum, i, n
**bo'yin, bo'yincha(bachaden, siy-
dik pufagi, tish)** - cervix. icis, f
bo'g'inararo - interarticularis, e
bo'g'inlar haqidagi ta'limot - ar-
thrologia, ae, f
bo'g'inga maxsus - articularis, e
bo'g'in - articulatio, onis, f
bo'shliq - cavum, i, n
bo'sh, ozod - liber, era, erum
bo'sh - cavus, a, um

Dd

dasta - manubrium, i, n
daraxt - arbor, oris, f
davolash - curatio, onis, f
davolashga oid - therapeuticus, a, um
davr - stadium, i, n, periodus, i, f
darhol - statim
darvoza - porta, ae, f
deltasimon - deltoideus, a, um,
deltasimon - ko'krakka maxsus -

deltoideopectoralis, e
devor - paries, etis, m
detsigramm - decigramma, atis, n
**diafiagma(ko'krak va qorin usti-
dagi parda)** - diaphragma, atis, n
dimog' suyagi - vomer, eris, m
diametr - diameter, tri, f
donolik - sapienta, ae, f
donishmand - sapiens, ntis
dorivor o'tlar yig'masi - species,
ei, f
dori-darmon - medicamentum, i, n
dorishunos - pharmaceuta, ae, f
dorixona xodimi - phannacopoi,
ae, f
doyalik - obstetricius, a, um
dum - coccyx, ygis, m
dumga oid - coccygeus, a, um
dumg'aza - sacrum, i, n
dumg'azasimon - sacer, era, crum
dumg'azaga tegishli - sacralis, e
dumg'aza dumga oid - sacrococ-
cygeus, a, um
dumg'aza - qirraga oid - sacrospi-
nosus, a, um
dunyo - mundus, i, m
do'mboq (tepa) - tuber, eris, n
do'mboqcha - tuberculum, i, n

Ee

egar - sella, ae, f
ensa - occiput, itis, n: nucha, ae, f
ensaga oid - occipitalis, e
eng katta qizil qon tomiri - aorta,
ae, f
erkaklar tashqi jinsiy a'zosining

katakchasi - balanus, i, m
erkaklar jinsiy a'zosining toq bezi
- prostata, ae, f
erkaklar jinsiy olati - penis, is, m
eruvchan - solubilis, e
emchak - papilla, ae, f
emchaksimon - papillaris, e
eshituv - auditus, us, m
eshitishga oid - auditivus, a, um
eshitib ko'rib kasallikni aniqlash
- auscultatio, onis, f
ehtiyotlik bilan - caute

Gg
gardish - anulus, i, m
gijja - helmins, ntis, f
gnafiliy - gnaphilium, i, n
gul - flos, floris, m
gumbaz - fernix, icis, m
go'sht, go'sht to'qimasi - carno,
carnis, f

Hh
havo - aër, aëris, m
hazm qilishga doir - digestorius,
a, um
hayot - vita, ae, f
havo bilan to'lgan - pneumaticus,
a, urn
hayot daraxti - arbor vitae
halqa - anulus, i, m
halqasimon - anularis, e
halqum - pharynx, yngis, m (gr)
halqumga maxsus - pharyngeus,
a, urn
harakat - mobilis, e

harakatlantiruvchi - motorius, a, um
harakatlanmaydigan bo'g'im -
synarthrosis, is, f
hid - odor, oris, m
hiqildoq - larynx, yngis, m (gr)
hiqildoqqa oid - laryngeus, a, um
hiqildoq yalliglanishi - laryngitis,
idis, f
hidlov - olfactio, onis, f
hidlovchi - olfactorius, a, um
hujayra - cella, ae, f; cytus, i, m
hujayracha - cellula, ae, f
hujayra haqidagi ta'limot - cyto-
logia, ae, f

Ii

ijobiy - positivus, a, um
izogenli - isogenus, a, um
ikki boshli - biceps, bicepitis
ikki boshli muskulga oid - bice-
pitalis, e
ikkinchi - secundus, a, um
ikki - duo, duae, duo
ikki qorinli - biventer, tra, trum
ikki marta - bi, bis
ikkinchi bo'yin umurtqasi - axis,
is, m
ikki marta tozalangan - bidestil-
latus, a, um
ikki hissa oshish - duplicatura, ae, f
ikki tishli - bidens, ntis
ildiz - radix, icis, f
ildizli - radicularis, e
ingichka ichak - jejunum, i, n
issiq - calidus, a, um
issiqlik - calor, oris, m

ichak - intestinum, i, n(enteron, i, n(gr))

ichakka tegishli - intestinalis, e

ichakda eruvchi - entersolubilis, e

ichburuq - dysenteria, ae, f (grek)

ichki a'zolar - viscera, um n, plur

ichki - internus, a, um

ichi - intra

idish (tomir) - vas, vasis, n

iyak - mentum, i, n

iyakka oid - menialis, e

Jj

jarohat - vulnus, eris, n

jarroh - chirurgus, i, m

jigar - hepar, atis, n

jigar (hayvonniki) - jecur, oris, n

jigarga oid - hepaticus, a, um

jigar oshqozonga oid - hepatogastri-
cus, a, um

jonsizlanish - necrosis, is, f

juda katta - maximus, a, um

juda keng - latissimus, a, um

juda uzun - longissimus, a, um

Kk

kalla qopqog'i - calvaria, ae, f

kalla qopqog'i suyagining ko'mik

bo'lagi - diploë, ëš, f

kallaning egarsimon chuqurchasi

- clinoccephalis, is, m

kamar, belbog' - zona, ae, f

kamarga oid - zonalis, e

kamqonlik - anaemia, ae, F

karbolen - carbolenum, i, n

kanal - canalis, is, m

katakli, pufakli - alveolaris, e

katakcha, pufakcha - alveolus, i, m

katta jag' tishi - densmolaris, e

katta - magnus, a, um

kattaroq - major, jus

kaft suyagi - metacarpus, i, m

kaftga oid - palmaris, e

kaft - palma, ae, f

kaft oldi - carpus, i, m

kallacha - capitulum, i, n

kasallikning yashirin davri - incu-
batio, onis, f

kasallikning oldindan aytib berish
- prognosis. is, f

kasallikni aniqliash - diagnosis, is, f

kalta boidir suyagi - tibia, ae, f

kengayish - dilatatio, onis, f

kesib tashlash - amputatio, onis, f

kesikka oid - incisivus, a, um

kesma - incisura, ae, f

keng - latus, a, um

keltiruvchi - afferenus, entus

kichik miyaga oid - cerebellaris, e

kirish - aditus, us, m

kichik boidir suyagi - fibula, ae, f

kichik boidir suyagiga oid - fibu-
laris, e

kirish (teshik) - ostium, ii, n

kichikroq - minor, minus

kindikka oid - umbilicalis, e

kiprik - cilium, i, n

kuydirilgan - ustus, us, m

kuyish - combustio, onis, f

kurak - scapula, ae, f

kurtak (bot) - gemma, ae, f

kuch - robus, oris, n

kurak suyagining yelka o'sig'i - acromion, i, n
klitor (ayollarda erkak tashqi jinsiy a'zosining qoldig'i) - clitoris, idis, f
ko'z kosasi - orbita, ae, f
ko'k, zangori - coeruleus, a, um
ko'k tomirga oid - venosus, a, um
ko'krak - pectus, oris, n; sternum, i,
ko'krakga oid - pectoralis, e
ko'krak bezi - mamma, ae,
ko'k tomir, vena - vena, ae, f
ko'krak qafasi - thorax, acis, m
ko'krak qafasiga oid - thoracicus, a, um
ko'rishga oid - orbitus., a, um
ko'rsatgich barmoq - index, icis, m
ko'tariluvchi - abscendens, entis
ko'tariluvchi mushak - levator, oris, m
ko'z yoshi - lacrima, ae, f
ko'z yoshiga oid - lacrimalis, e
ko'st - trochanter, eris, m
ko'z qorachig'i - pupilla, ae, f
ko'rish - visus, us, m
ko'rinish - forma, ae, f
ko'richak - caecum, i, n
ko'z yosh xaltasi - dacryocystis, is, f
ko'z osti - infraorbitalis, e
ko'z - oculus, i, m
ko'z soqqasi - bulbus oculi

Ll
lab - labium, ii, n
labga maxsus - labialis, e
limfa tomiri - vasa lymphatica
limfasimon - lymphaticus, a, um

lunj - bucca, ae, f
lunjga oid - buccalis, e
lunj muskuli - buccinator, oris

Mm

manglay - frons, frontis, f
manglayga oid - frontalis, e
manglay - yoshga oid - frontolacrimalis, e
manglay - g'alvirsimon oid - frontoethmoidalis, e
manglay - yuqori jag'ga oid - frontomaxillaris, e
markaz - centrum, i, n
mato(to'qima) - textus, us, m
me'da - gaster, gastris, f
me'daga oid - gastricus, a, um
me'da osti bezi - pancreas, atis, n
me'da osti beziga oid - pancreaticus, a, um
milk - gingiva, ae, f
milkning yallig'lanishi - gingivitis, idis, f
miyacha - cerebellum, i, n
miyaga oid - cerebralis, e
miya pardasi - mater, tris, f
miya - medulla, ae, f
miyaga oid - medullaris, e
miya pardasi - meninx, ngis, f(gr)
miya moddasi, orqa miyasi - medulla, ae, f
miya ortig'i, gipofiz - hypophysis, is, f
miyaning qattiq pardasi - dura mater
miyaning yallig'lanishi - encephalitis, itidis, f

modda – materia, ae, f; substantia, ae, f
moyillik – disposito, onis, f
moy – oleum, i, n
muguz(shox) – cornu, us, n
muskul – musculus, i, m
muskulga oid – muscularis, e
muskul orasida – intramuscularis, e
muskulni o'rab olgan yupqa plas-tinka – fascia, ae, f

Nn

naychasimon yo'l – canalis, is, f
narkotikka oid – narcoticus, a, um
natija – exitus, us, m
nay – tuba, ae, f
nafas olish – respiratio, onis, f
nog'ora – tympanum, i, n
nog'ora bo'shlig'i – tympanum, i, n
nog'oraga oid – tympanicus, a, um
nursimon – radiatus, a, um

Oo

ovqat hazmining buzilishi - dys-pepsia, ae, f
odam – homo, inis, m; anthropos, m(gr)
odamiylik – humanus, a, um
oddiy – simplex, icis
oyoq tagi – planta, ae, f
oyoq tagiga maxsus – plantaris, e
oyoq kaft oldi – tarsus, i, m
oyoq kafti – metatarsus, i, m
oyoq katta barmog'i – hallex, icis, m
oziqlantiruvchi – nutricicus, a, um
ozod – liber, era, erum

oy – mensis, is, f
old, - gacha – ante
oldida (atrofida) – peri(gr)
ona – mater, tris, f
ona qornidagi bola – embryo, onis, m(gr)
ona qornidagi bolaning o'sishi
haqidagi fan – embryologia, ae, f
orqa – dorsum, i, n
orqaga oid – dorsalis, e
orqa o'rtali – dorsomedialis, e
orqa miyaga oid - cerebrosppinalis, e
orqa, ustidan – per(qo'shimcha)
orqadagi – posterior, ius
orqadagi – post(old qo'shimcha)
orqa, oraliq – inter(old qo'shimcha)
orqa miya – medulla spinalis
orqa teshikka oid – analis, e
organism tuzilishini organadigan fan – anatome, es, f(anatomia, ae, f)
orqa teshik – anus, i, m
orqa yonli – dorsolateralis, e
ortiq – hyper(gr)
ost, ostki – infra(old qo'shimcha)
ota – pater, tris, m
otsiz(nomsiz) – anonymus, a, um(gr)
och ichak – ieiunum, i, n
och ichakka maxsus – ieiunalis, e
oshqozon pardasi – perigastrium, ii, n
oshqozon taloqqa oid - gastrolie-nalis, e
oshqozon chiqish joyi – pylorus, i, m
oshqozon osti bezi – pancreas, atis, n
oshqozonning kirish joyi – cardia, ae, f

oshqozon – gaster, tris, f(gr)
oshqozonga maxsus – gastricus, a, um
oq – albus, a, um
oqim – ductus, us, m.
oqimcha – ductulus, i, m
oq yoy parda – iris, iridis, f
og'izga maxsus - oralis, e
og'riq - dolor, oris, m
og'riqsizlantirish - narcosis, is, f

Pp

pastki - inferior, ius
pastki jag' - mandibula, ae, f
pastki jag'ga maxsus – mandibu-laris, e
parda - membrana, ae, f
pardali – membranaceus, a, um
pay (oyoq) - pes, pedis, m
pay - tendo, inis, m
pastki tushiruvchi - depressor, oris, m
parda - tunica, ae, f
piramidasimon - pyramidalis, e
pixga maxsus - calcarinus, a, um
pix - calcar, aris, n
piyozcha - bulbus, i, m
pilakcha - lamella, ae, f
piramida - pyramis, idis, f (gr)
ponasimon - sphenoidalis, e
poya - truncus, i, m
pusht - blastus, us, m (gr)
pusht hujayrasi - blastomeros, m (grek)
pufakcha - bulla, ae, f
pufak - fesica, ae, f (cystis, is, f)
pufakka maxsus - cysticus, a, um

plevraga maxsus - pleuralis, e
po'stloq - cortex, icis, m

Qq

qavariq - clavus, i, m
qaynatma - decoctum, i, n
qalqonsimon - thyreoides, a, um
qand kasalligi - diabetes, ae, m
qanotsimon - pteiygoideus, a, um
qancha - quantum satis
qanot - ala, ae, f
qanotsimon - alaris, e
qatlam - plica, ae, f
qattiq - durus, a, um
qarshi - anti, contra
qatqoriu - mesenterium, i, n
qattiq miya pardasi - dura mater
qayiqsimon (qo'lning qayiqsimon suyagi) - scaphoideus, a, um
qayiqsimon(oyoqning qayiqsimon suyagi) - navicularis, e
qizamiq - morbilli, orum, m
qizil - ruber, bra, brum
qizilo'ngach - oesophagus, i, m
qizilo'ngachga oid - oesophageus, a, um
qiyin - difficilis, e
qiyshiq - obliquus, a, um
qiltig'li - spinosus, a, um
qin - vagina, ae, f
qinga oid - vaginalis, e
qism - lobus, i, m
qismcha - lobulus, i, m
qisuvchi muskul - sphincter, eris, m
qisqa - brevis, e
qisqarish - contractio, onis, f
qism - pars, partis, f, regio, onis, f

qizlik parda - hymen, inis, m
qizil qon - erythrocytus, i, m
qovoq - palpebra, ae, f
qovurg'a - costa, ae, f
qovurg'aga oid - costalis, e
qovurg'olararo - intercostalis, e
qovuq - pubes, is, f
qovung'a osti - infracostalis, e
qovuzloq - ansa, ae, f
qon - haema, atis, n(gr); sanguis, inis, m
qonli - sanguineus, a, um
qon oqishi - haemorrhagia, ae, f
qon bosimining oshishi - hypertonia, ae, f
qon bosimini pasayishi - hypotonia, ae, f
qon bilan to'lgan - hyperaemia, ae, f
qonning (suyak qismi) - plasma, atis, n
qoplama - obductus, a, um
qopqoq - valvula, ae, f
qora - niger, gra, grum
qorin - abdomen, inis, n; venter, tris, m
qoringa oid - abdominalis, e
qorin bo'yniga oid - pyloricus, a, um
qoringa maxsus - ventralis, e
qorin pardasi - peritoneum, i, n
qoziq tish - dens caninus
quymich suyagi - ischium, i, n
quymich suyagiga oid - ischiadicus, a, um
quyish - transfusio, onis, f
quloq oldi bezi - parotis, idis, f (glandula, ae, f)
quloq suprasi - auricula, ae, f

quloq - auris, is, f
quloq chekkaga maxsus - auriculae, lotemporalis, e
quyi (ost) - hypo (gr)
quloqsimon - auricularis, e
qush - avis, is, f
quyruq - cauda, ae, f
qo'l, kaft - manus, us, f
qo'ltiq tagi - axilla, ae, f
qo'ltiq tagiga maxsus - axillaris, e
qo'lning katta barmoq'i - pollex, icis, m
qo'l - oyoqning noto'g'ri o'sishi - acromegalia, ae, f
qo'shaloq - duplex, icis, m
qo'shilish - symphysis, is, f
qo'shimcha - accessorius, a, um

Rr

ravoq - arcus, us, m
rang - color, oris, m

Ss

sakkiz - octo
sakkizinchi - octovus, a, um
sariq - flavus, a, um
sezgi - sensus, us, m
sezgi a'zolari haqidagi fan - aesthesiologia, ae, f
sezgi a'zosiga oid - sensorius, a, um
siydik - urina, ae, f
siydikka maxsus - urinarius, a, um
siydik yo'li - ureter, eris, m
siydik chiqaruv kanali - urethra, ae, f
sinish - fractura, ae, f

siquvchi - constrictor, oris, m
skelet - sceleton, i, n
siquvchi mushak - compressor.
oris, m
son - femur, oris, n
songa maxsus - femoralis, e
soch - capillus, i, m
soqol - barba, ae, f
soq'liq - salus, utis, f
suyuqlik - humor, oris, m (liquor,
oris, m)
suyak usti pardasi - periosteum, i, n
suv - aqua, ae, f
sut - lac, lactis, n
suyak orasi - interosseus, a, um
suyak - os, oss is, n
suyakka maxsus - osseus, a, um
suv pardasi - amnion, ii, n
suvsiz - anhydricus, a, um
suyaksiz - anosseus, a, um

Tt

tabiat - natura, ae, f
tabiiy - naturalis, e
tayoqcha - calamus, i, m
talab qilingan - ex tempore
taloq - lien, lienis, m
tana - corpus, oris, n
tanglay - palatum, i, n
tanglayga oid - palatinus, a, um
tangchasimon teri - squama, ae, f
taranglashgan - tensus, a, um
tashqi - externus, a, um
tashqi, yon - lateralis, e
tashqi teshik dumga maxsus - ano-
coccygeus, a, um

temiratki - herpes, etis, m
teng - aequalis, e
teng qismlarga bo'l - aequales
divide inpartes
tepaga tegishli - parietalis, e
teri - cutis, is, f; (derma, atis n (grek))
teriga oid - cutaneus, a, um
terining ustki qismi - epidermis,
idis, f
teri ostiga oid - hypodermicus. a,
um; subcutaneus, a, um
ter - sudor, oris, m
terlatuvchi - diaphoreticus, a, um
terlama kasalligi - typhus, i, m
teshik - foramen, inis, n; ostium, i, n
teshik - porus, i, m
teshik - apertura, ae, f
tagi (tubi) - fundus, i, m
tizza qopqog'i - patella, ae, f
tizza - genu, us, n
til - lingua, ae, f
til osti - sublingualis, e
til ostiga tegishli - hypoglossus,
a, um
til ostiga oid(suyakda) - hyoideus,
a, um
tilcha - uvula, ae, f
tilga oid - lingularis, e
tinchlantiruvchi - sedativus, a, um
tirnoq - unguis, is, m
tirsak, tirsak suyagi - ulna, ae, f
tiisakka maxsus - ulnaris, e
tirsak o'sig'i - olecranon, i, n (grek)
tish - dens, dentis, m
tishga oid - dentalis, e
tish og'rig'i - odontalgia, ae, f

tish chiqishi - odontogenia, ae, f
tishning suyak pardasi - peridentrum, i, n
tishsimon - serratus, a, um
tovon suyagi - calcaneus, i, n (calx, calcus, f)
tovon suyagiga oid - calcaneus, a, um
tovon-katta boldir - calcaneotibialis, e
tovon - kichik boldirga oid - calcaneofibularis, e
toj - corona, ae, f
tojsimon - coronalis, e (coranarius, a, um)
toza - purus, a, um
tozalik - puritus, atis, f
toza holda - per se
tola - fibra, ae, f
tolasimon - fibrinosus, a, um
tolaga oid - fibrosus, a, um
tom - tegmen, inis, n
tomir - angion, n (grek), vas, vasis, n
tomirlar haqidagi ta'linot - angiologia, ae, f (grek)
tomir urishi - pulsus, us, m
tomchi - gutta, ae, f
tor - angustus, a, um
torayish - stenosis, is, f
toshsimon - petrosus, a, um
toshsimon tangali - petrosquamosus, a, um
tog'ay - cartilago, inis, f
tog'ayga oid - cartilagineus, a, um
tugun - nodus, i, m
tugun (nerv) - ganglion, ii, n (gr)

tuzish - compositio, onis, f
tuzatuvchi - corrigens, entis
tuzilish - structura, ae, f
tumshuqcha (bot) - stigma, atis, m
tur - genus, eris, n
tushuvchi - descendens, entis
tuxum - ovum, i, n
tuxumsimon shakl - ovalis, e
tug'ish - partus, us, m
tug'ma miyasizlik - anencephalia, ae, f (grek)
to'g'ri - rectus, a, um
to'g'ri ichak - rectum, i, n
to'yimli - nutricius, a, um
to'siq - paries, etis, m
to'rt boshli - quadriceps, ipitis
to'rt burchakli - quadratus, a, um
to'r - rete, is, n
to'rsimon - reticularis, e
to'rsimon parda - retina, ae, f
to' qillatib eshitib ko'rib tekshirish - percussio, onis, f
to'g'ri ichak orqali - per rectum
to'qimalar haqidagi fan - hystologia, ae, f

Uu

uzoqlashiruvchi - abducens, entis
uzoqlashtirish - abduco, onis, f
uzoqlashiruvchi muskul - abductor, oris, m
uyqu tomiri - carotis, idis, f
umumiy - communis, e
umurtqa - vertebra, ae, f
umurtqaga old - vertebralis, e
umumiy o't - choledochus, a, um

uyma - incisura, ae, f
ustida - supra
ustki - superficies, ei, f
usul - methodus, i, f
ustun - columna, ae, f
uxlatuvchi - somnifer, fera, ferum
uch - apex, icis, m
uch (tepa) - vertex, icis, m
uchga maxsus - apicalis, e
uch - tres, tria
uchinchi - tertius, a, um
uch boshli - triceps, tricipitis
uch bo'lakli - tripartitus, a, um
uch yoshli - triennis, e
uch marotoba - ter
uch marta katta - triplex, icis
uch rangli - tricolor, oris
uch shoxli (asabga oid) - trigeminus, a, um
uch qopqoqli - tricuspidalis, e
uqalab surtish - trictio, onis, f
uchi, oxiri - extremitas, atis, f
uzun - longus, a, um

Vv

va - et
vabo - cholera, ae, f
vatan - patria, ae, f
vazifa - functio, onis, f
voyaga yetganlik - verilitas, atis, f
vena - vena, ae, f
venaga maxsus - venosus, a, um

Xx

xalta - bursa, ae, f
xavfli - malignus, a, um

xavfli o'sma - cancer, cri, m, carcinoma, atis, n
xotinga maxsus - femininus, a, um
xanjarsimon - xiphoides, a, um
xalq - populus, i, m
xalqaro - internationalis, e

Yy

yallig'lanish - inflammatio, onis, f
yangi tug'ilgan bola - neonatus, i, m
yara - ulcus, eris, n
yaracha - aphthae, arum, f
yarim - semi
yaproq - folium, ii, n
yaqinlashtiruvchi - adducens, entis
yaqinlashtirish - adductio, onis, f
yaqinlashtiruvchi (m) - adductor, oris, m
yoy - arcus, us, m
yoyilgan - diffusus, a, um
yolq'on - spurius, a, um
yomon - malus, a, um
yon - latus, eris, n
yonboshga oid - lateralis, e
yonboshga maxsus - iliacus, a, um
yoriq (darz) - fissura, ae, f
yonbosh ichak - ileum, i, n
yonbosh va ko'richakka maxsus - ileocaecalis, e
yonbosh suyagi - ileum, i, n
yonida - par, para
yopiq - obturatus, a, um
yog' - adeps, ad ipis, m, f
yoq'li - adiposus, a, um
yuzga oid - facialis, e
yuz - facies, ei, f

yumaloq – teres, teretis
yumaloq - rotundus, a, um
yumshoq - mollis, e
yumshoq miya pardasi - pia mater
yumshoq laqqa go'sht - pulpa, ae, f
yupqa - tenuis, e
yurak - cor, cordis, n
yurakka maxsus - cardiacus, a, um
yurakning kengayishi - diastole, es, f
yurak muskulini torayishi - systole, es, f
yurak oldi - atrium, i, n
yurak oldi xaltasi - pericardium, ii, n
yurak oldi xaltasming yallig'lanishi - pericarditis, idis, f
yurak yoni xaltasiga tegishli - pericardiacus, a, um
yurakni ichki pardasi - endocardium, i, n
yurak qon yo'lini to'suvchi qism, qopqoq - valva, ae; f
yurakning yuqori bo'limi, qorinchasi - antiventricularis, e
yuqorigi - superior, ius
yuqori jag' - maxilla, ae, f
yuqori jag'ga maxsus - maxillaris, e
yo'g'on ichak - crassum, i, n
yo'l, yo'lak - meatus, us, m
yo'tal – tussis, is, f
yigirma - viginti
yiring - pus, puris, n
yiringli yara - abscessus, us, m
yiringli yallig'lanish - phlegmone, es, f

yiringli yallig'lanishga oid ,
phlegmonasus, a, um

Zz

zarba - ictus, us, m
zararli - noxicus, a, um
zaharli - toxicus, a, um
ziddi zahar - antidotum, i, n
zich - compactus, a, um
zuluk - hirudo, inis, f

O ' o'

o'zak, (yadro) - nucleus, i, m
o'zimga qo'llash uchun - pro se
o'lat - pestis, is, f
o'lik - cadaver, eris, n
o'likni ochib ko'rish - autopsia, ae, f
o'mrov suyagi - clavicula, ae, f
o'mrov suyagi ostida - subclavius, a, um
o'mrov osti - infraclavicularis, e
o'mrov suyagiga maxsus - clavicularis, e
o'mrov ko'krakka maxsus - clavipectoralis, e
o'n bir - undecim
o'ng - dexder, tra, trum
o'ninchi - decimus, a, um
o'n - decern
o'n ikkinchi - duodecimus, a, um
o'n ikki barmoqli ichak - duodenum, i, n
o'n ikki barmoqli ichakka maxsus - duodenalis, e
o'pka - pulmo, onis, m

o'pkaga oid - pulmonalis, e
o'pkani o'ragan parda - pleura,
ae, f
o'pka uchi - apex pulmonis
o'pkani yallig'lanishi - pneumonia,
ae, f
o'rtadagi - medius, a, um
o'rinli - localis, e
o'rtaliq - perineum, i, n
o'simta - processus, us, m
o'siq - apendix, icis, f
o'tkir - acer, acris, acre
o't - fel, fellis, n; chole, es, f
o'tga maxsus - felleus, a, um
o'tli, o't moddasiga boy - biliosus,
a, um
o't(bot) - herba, ae, f
o'q tomir - arteria, ae, f

G'g'

g'ayritabiy kattalashish - hyper-
trophia, ae, f
g'ayritabiy holat - anomalia, ae, f
g'adir-budir - tuberositas, atis, f
g'adir-budir - asper, aspera, aspe-
rum
g'alvir - ethmos, (gr)
g'alvirsimon - ethmoidalis, e
**g'alvirsimon yuqori jag'ga max-
sus** - ethmoideomaxillaris, e
g'or (kovak) - caverna, ae, f
g'orga maxsus - cavernosus, a, um

Sh sh

shaklsiz - amorphos(gr) amorphus,
a, um

shilliq modda - mucilago, inis, f
shilliqsimon - mucosus, a, um
shish - oedema, atis, m
shoxsimon - corneus, a, um
shox - ramus, i, m; cornu, us, n
shoxcha - ramulus, i, m

Ch ch

chakka - tempus, oris, m
chakkaga oid - temporalis, e
chambar ichak - colon, i, n
chandir (pay) - tendo, inis, m
chanoq - pelvis, is, f
chanoq suyagi - coxa, ae, f
chap - sinister, tra, trum
chambar ichakka oid - colicus,
a, um
chaynov mushagi - masseter, eris,
m
chechak kasalligi - variola, ae, f
chet, chegara - margo, inis, m
chigal - plexus, us, m
chigalga oid - ganglionaris, e
chig'anoq - cochlea, ae, f (concha,
ae, f)
chiziq - linea, ae, f
chirish - caries, ei, f
chiroyli - formosus, a, um
chok - raphe, es, f (yum-
shoq to'qimalarda); sutura, ae,
f(suyaklarda)
chuqur - profundus, a, um
chuqurcha - fovea, ae, f
chuqur - fossa, ae, f
cho'zinchoq - oblangatus, a, um

II-QISM

Klinik iboralar.

1-DARS.

1-§. Klinik iboralarning tuzulishi.

Tibbiy iboralar qadimgi grek va lotin tillari asosida qurilgan. Grek va lotin soʻzlarning oʻzagi yasama va murakkab iboralarni hosil qilish uchun asos boʻladi. Bir nechta murakkab lotincha yoki qadimgi grekcha oʻzak bir soʻzda unli yoki unsiz bogʻlanib oʻzbekcha bir nechta soʻzlar bilan tarjima qilinadi.

Endocrinologia- uchta grekcha birikmadan iborat boʻlib oʻzbek tilida bir nechta soʻzni talab qiladi. "Ichki sekretsiya bezlarning tuzulishi va funksiyasi, bu bezlar funksiyasining buzilishiga aloqador kasalliklar toʻgʻrisidagi fan". Meditsina iboralarini kelib chiqishi nuqtai -nazaridan 3 ta turga boʻlish mumkin: birinchi (boshlangʻich), yasama va murakkab.

Birinchi -ibora grekcha yoki lotincha soʻz oʻzining dastlabki maʼnosini saqlaydi yoki boshqa maʼnoga oʻtganligini ifodalaydi.

Gaster – meʼda (oshqozon)

Atrium – yurak boʻlmasi

Cor – yurak

Yasama ibora – bu lotincha yoki grekcha oʻzak old qoʻshimcha -suffikslar bilan yangi maʼnoli soʻzni hosil qiladi.

Parotitis -- quloq atrofidagi bezning yalligʻlanishi

Panplegia – butun tananing falaj boʻlishi

Murakkab ibora bir nechta grekcha yoki lotincha oʻzaklardan tashkil topib maʼlum bir tushunchani anglatadigan soʻz (Tʻ) dir:

Odontopoësis – tishning tuzulishi

Odontoma – tish oʻsmasi (shish)

Odontodynia – tish ogʻrigʻi

Odontorrhagia – tishni sugʻurib olgandan soʻng qon ketishi

Odontologia – tish kasalliklari va ularni davolash usullarini oʻrganadigan fan.

Klinik iboralarni oʻzlashtirish uchun:

Birinchi - lotincha anatomik soʻzlarni grekcha sinonimlarini;

Ikkinchidan - oxirgi ibora elementini (TƏ) organ va to'qimalarning patologik o'zgarishini bildirib, tekshirish yoki davolashni diagnostik usullarini amaliy qo'shilishini;

Uchinchidan - affiks (old qo'shimcha va suffiks)lar qo'shimcha axborot berishini bilish kerak;

Klinik iboralar grekcha va lotincha so'zlarning qo'shilishidan kelib chiqqan:

Ulcus - yara

Tuberculosis - sil

Cancer - (lotincha so'z) xavfli o'sma

Ectomia – olib tashlash (kesib tashlash)

Phthisis - sil (grekcha so'z)

Grekcha iboralar ayrim holatlarda o'zidek transkripsiya qilinadi:

Chronicus - xronik (surunkali)

Erythema- eritema (qizillik), (qon oqib kelishi tufayli teri ayrim qismining qizarishi).

2-§. Klinik iboralarning bir qancha qoidalarini rasmiylashtirish.

1. Grekcha elementlarni tez-tez (ularning oldida lotinchani) qo'llash.

Misol uchun: Hysteroptosis - bachadonni o'z joyidan pastga tushishi

Pelviptosis - chanoqning tushishi

2. Murakkab so'zlarda birinchi o'rinda organ nomi, so'z oxirida

qaysiki hodisa

yoki tibbiy faoliyatni ko'rsatadigan patologik TE.

Bodomsimon bezni olib tashlash -tonsillectomia

Limfa oqimni to'xtab qolishi -lympostasis

3. Murakkab so'zlar ikki yoki uchta o'zakning birikuv yo'li bilan hosil bo'ladi. Murakkab so'zlar grekcha o'zagi asosan unli bilan O yoki u siz agar TE boshi unli bilan tugasa yoki unli bilan boshlansa birikadi:

My – algia, py – uria, ur – aemia, broncho-ectasia

4. Oxirgi element ia klinik terminlarda patologik protsesni yoki mexanik harakatni anglatadi:

nephropathia – buyrakda umumiy patalogik protses (buyrakdagi kasallik)

arteriorrhaphia – arteriyani qo‘shib tikish

Grek tilidan kelib chiqqan so‘zlarda urg‘u ia ga, lotin tilidan kelib chiqqan so‘zlarda urg‘u o‘zakka tushadi:

cardiographia – ammo; cardiologia

gastrotomia – ammo; anatomia

3-§ Klinik iboralarda eng ko‘p qo‘llaniladigan suffikslar

1. -itis– suffiksi yallig‘lanish harakteridagi kasalliklarni bildiradi.

Nephritis – buyrakning yallig‘lanishi (nefrit)

Gastritis – oshqozon shilliq pardasini yallig‘lanishi (gastrit)

Agar organ tashqi parda bilan qoplangan bo‘lsa unda klinik terminga peri -, agar organ ichki parda bilan qoplangan bo‘lsa, unda endo -, agar to‘qima organ atrofida bo‘lsa, para - old qo‘shimchalari qo‘shiladi.

Masalan:

Perimetritis – bachadon seroz pardasining yallig‘lanishi (perimetrit).

Endometritis – bachadon shilliq pardasining yallig‘lanishi (endometrit)

Parametritis – bachadon yonidagi kletchatkaning yallig‘lanishi (parametrit)

2. -oma – suffiksi to‘qima nomlari asosiga qo‘shilib, shish manosini, qaysiki shu to‘qimadan kelib chiqishini bildiradi.

Misol:

Lipoma – lipoma, yog‘ to‘qimasidan rivojlanadigan xavfsiz o‘sma

Myoma – mioma, mushak to‘qimasidan tashkil topgan xafsiz o‘sma

Oma – suffiksi shish bilan bog‘liq bo‘lmagan bir qancha kasalliklarda qo‘laniladi:

Glaucoma – ko‘z kasalligi, ko‘z ichki haroratini ko‘tarilishini harakterlaydi.

3. Suffiks – ema turli harakterdagi kasalliklar nomlarida uchraydi:

Erythema – qon oqib kelishi tufayli terining ayrim qismlarining qizarishi

Empyema – yiringni toshishi bilan bo‘shliqning yallig‘lanishi (tananing biron bo‘shlig‘iga yiring yig‘ilishi)

4. -osis –suffiksi yallig‘lanmaganlik harakteridagi kasalliklarni

organizmning o'zgarish qobiliyatini yoki normadan yuqoriligi bilan bog'liq ekanligini bildiradi.

Misol uchun.

Leucocytosis – qonda hujayralar (leykositlarning) ko'payishi

Acidosis – qon va to'qimalarda ishqorlarning ko'payishi

5. -iasis – suffiksi uzoq muddat yallig'lanmagan kasalliklarni bildiradi.

Nephrolithiasis – buyrak toshi kasalligi (nefrolitiazis)

Elephantiasis - limfaning dimlanib (qovurilgan JO'JAGA o'xshash) qolishi bilan bog'liq bo'lgan to'qimalarning patologik o'sishi va rivojlanishi (elefantiaz)

6. -ismus – suffiksi yallig'lanmaslik harakteridagi kasalliklarni nima bilandir zaharlanishini bildiradi:

Botulismus – ovqat bilan zaxarlanish (botula – kolbasa, qazi)

Somnambulismus – uyquda yurush (lunatizm)

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Quyidagi organlarning yallig'lanishiga xos iboralar tuzing:

Hepar, atis, n; gaster, gastris, f; glossa, ae, f; stoma, atis, n; larynx, ngis, f; pharynx, ngis m; appendix, icis, f; pancreas, atis, n; encephalon, i, n; colon, i, n; tonsilla, ae, f; bronchus, i, m; gingiva, ae, f; pilula, ae, f;

2. A) quyidagi asosdan shishga mos iboralar tuzing:

Sarx, sarc – go'sht Haema, haemato – qon Carcinus, carcin – rak, o'sma Fibra, fibr – tola Chondros, chondr – tog'ay

B) Quyidagi to'qimalarning shishini ayting:
moyli, suyakli, nervli, muskulli, bezli, tomirli.

3. Iboralarni lotin tilida yozing va ularning ma'nosini tushuntirib bering:

Leykoz, akrotsianoz, mikoz, eritrositoz.

4. Tarjima qiling va moslashtiring:

Jigarga tegishli koma, ko'ndalang sinish, cho'ziq sinish, diffuzli apsess(ho'ppoz), parhezli koma, surunkali yara, son grijasi(churra), o'tkir tishli kasalligi, o'tib bo'lmaydigan 12 barmoqli ichak, jigar og'rig'i, o'pka bo'lagi, tirik organizmda to'qimalar o'lishi, o'tkir kasallik, bronx, mushaklarning tonusining oshib ketishi, yuqumli sariq kasallik, bosh miyaning (chala) falaj (yoki qisman yo'qolishi) bo'lishi.

LEKSIK MINIMUM.

atresia, ae, -tug'ma-yo'qlik

congenitus, a, um- tug'ma

focialis, e – quyishga oid

hydrops, opis, m – suvga oid(istisqo)

incisio, onis, f – kesma, kesib olingan joy

infarctus, us, m – qon bilan ta'minlangan to'xtatish natijasida o'tkir
to'qimalar sohasi (infarkt)

insuffisientia, ae, f – yetishmaslik

insultus, us, m – bosh miya qon aylanishning bexosdan kelib chiqadigan
o'tkir buzilishi (insult)

lupus, i, m – volchanka (terining qizarish kasaligi)

plastica, ae, -- to'qimani qayta tiklash, plastik operatsiya

ruptura, ae, f – yorilish, uzilish

stictura, ae, f -- pay

transplantatio, onis, f – qayta qo'yish

4-§. Eng ko'p qo'llaniladigan grekcha old qo'shimchalar

Old qo'shimchalar	Ma'nosi	Misollar
1.a-, an-	inkor ma'nosini (siz)	alalia- bolalarda til chiqmasligi yoki nutqning chegaralanganligi. anomalìa- tuzilishning tug'ma nuqsoni.
2.anti-	qarshi	anticoagulanta- qonning ivish sistemasi aktivligini susaytiradigan moddalar.
3.dys-	buzulish (funktsiyani buzulishi)	dysthymia- kayfiyatning buzilishi, parishonlik
4.endo-	ichki, ichki parda	endoscopia- kovak organlarni optik yoritadigan asboblardan bilan tekshirish usuli.
5.epi-	da, ustida, ustki	epididymus- moyak ortig'i.

6. hyper-	ustida, ustidan (normadan yuqori bo'lishlikni ko'rsatadi)	hyperergia - organizm yoki organ reaktivligining normadan ortiq zo'rayib ketishi.
7. hypo-	ostida, past (normadan past)	hyposmia - hidni yaxshi payqamaslik, hid bilish qobiliyatining pasayishi.
8. meta-	ko'chirish, bir holatdan boshqa holatga almashtirish.	metamorphosis - shakl yoki tuzilish (mas; hujayralar, to'qimalar) ning o'zgarishi, qayta hosil bo'lishi, tuzilishi.
9. para-	1. atrofida; organ, to'qimani ikkala tomonidan o'rab olish; 2. o'xshashlik	paraplegia ikkala oyoq ikkala qo'lning falaj bo'lib qolishi
10. peri-	atrofida, atrofda	pericranitis -kalla suyagi usti pardasining yallig'lanishi
11. syn- sym-	bilan, birgalikda(harakatning birlashishi, hamkorligi)	syngamia -urug'lanish, yetilgan erkak va ayol jinsiy hujayralarining qo'shilishi va zigota hosil bo'lishi.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. *Old qo'shimchalarni ujrating, ularni ma'nosini tushuntiring, iboralarni ma'nosini ko'rsating: anaemia, apathia, dysphagia, aphagia, hyperaemia, amnesia, dysergia, hyperergia, sympathia, synchondrosis, hyperthermia, syndesmosis, hypothermia, hyperkinesia, pericardium, pericarditis, epicondylus, antitoxicus, endocarditis, parametrium, metastasis.*

2. Nuqtalar o'rniga kerakli so'z, yasovchi elementlarni qo'ying:

1. Organ to'qimalarida kislorod moddasini pasayishi .... *oxia*
2. To'qimali elementlarning ko'payib hosil bo'lishi .... *cystosis*
3. Organ yoki tana qismida odatdagi holatdan chetga chiqishi ...*plasia*
4. Tomirlarda gidrostatik haroratning tushushi .... *tonia*
5. Bachadon pufagiga siydikning kelmasligi ... *uria*
6. Muskulni kesish ... *tomia*
7. Muskul tonusining kuchsizlanishi ... *tonia*

3. Tarjima qiling.

Yurak kasalligi, yurak yetishmasligi, yurak mushagi infarkti, bosh miya insulti, jigarni ko'chirish, yiringni kesib tashlash, suyakni plastik operatsiya qilish, me'dani 12 barmoqli ichakka o'tish joyini kesib tashlash, ko'krak qafasini kesish, bel sohasidagi kasallikni aniqlash yoki davolashda to'qimalarni kovak igna bilan teshish, bolalikda miyani falaj bo'lishi.

Nota bene!

Diagnosis bona- curatio bona – Yaxshi tashxis yaxshi davodir.

Ne noceas si iuvare non potes – Agar yordam berolmasang aldama.

2-DARS.

5-§. Organ va tana qismlarining grekcha, lotincha, o'zbekcha dubletlari

Rasm	Grekcha ma'nosi	Lotincha ma'nosi	O'zbekcha ma'nosi
	kephalo-, cephalo- -cephalia	caput, itis, n	bosh
	somato-, -soma. (soma, atos)	corpus, oris, n	tana
	osteo- (osteon)	os, osis n	suyak
	acro-, -aci (akron)	membrum, i n	qo'l-oyoq cho'qqisi (uchi)
	stetho-, (stethos)	pectus, oris n thorax, acis m	ko'krak (ko'krak qafasi)
	spondylo- (spondylos)	vertebra, ae f	umurtqa
	cardio-, -cardium (kardia)	cor, cordis n	yurak
	arthro-, (arthron)	articulatio, onis f	bo'g'im
	stomato-, (stoma, stomatos)	os, oris n	og'iz
	glossa-, -glossia (glossa)	lingua, ae, f	til
	rhino- (rhis, rhinos)	nasus, i, m	burun

	odonto- -odontia (odus, odontos)	dens, dentis, m	tish tish
	cheiro-, chiro-, (cheiro, chiro)	manus, us, f	qo'l qo'l
	poda-, -podia (pus, podos)	pes, pedis m	oyoq oyoq
	gon-(gonu) (gon-, gonu)	enu, us, n	tizza tizza
	r(h)achi-, (rhachis) (rhachis)	columna- vertebralis	umurtqa pog'onasi umurtqa pog'onasi
	chelio-, -cheilia (cheilos) (cheilos)	labium, i, n	lab lab
	urano (uranos) (uranos)	palatum, i, n (durum)	tanglay tanglay
	ul-, ulo- (ulon) (ulon)	gingiva, ae, f	milk milk
	melo-(melon) (melo-, melon)	bucca, ae, f	lunch lunch
	gnatho-, -gnathia (gnathos) (gnathos)	maxilla, ae, f	yuqori jag' yuqori jag'
	genia (genus, genyos) (genus, genyos)	mandibula, ae f	pastki jag' pastki jag'
	genia(genieion) (genia, genieion)	mentum, i, n	iyak iyak

3-DARS.

6-§. Fan, usul, tekshirish, davolash, kasallik ma'nolarini anglatuvchi grekcha so'zlar(suffikslar)

Grekcha AE	Ma'nosi
-logia (logos-so'z, nutq, tushunish, fan)	fan, fanning bir bo'limi
-logo (-logia)	nutqqa tegishli
-scopia (skopeo - ko'rish, tekshirish)	maxsus asbob bilan tekshirish (ko'rish)
-metria, -metr-(metreo - o'lchash)	o'lchash
-graphia (grapho - chizish, yozish)	organni rentgen jarayoni
-gramma (gramma - tasvir)	rentgen surati (natijasi)
-therapia (therapeia - davolash)	davolash (xirurgik yo'lsiz)
noso- (nosos- kasallik)	kasallik
patho-, -pathia (pathos - his qilish, sezish, kasallik)	kasallik, his qilish
alg-, -algia, -algisia (algo- og'riq, kuchayib boruvchi og'riq)	og'riq
-odynia (odyne)	og'riq
-agra	og'riq

1. Quyidagi so'zlarni sinonimini ko'rsating:

1. vesica urinaria	6. articulatio, onis, f
2. vesica fellea	7. cartilago, inis, f
3. fel, fillis, n	8. lingua, ae, f
4. glandula, ae, f	9. genu, us, n
5. cor, cordis, n	10. vas, vasis, n

2. "glossalgia", "glossodynia" so'zlarini tarjimasini toping:

1. tilni plastik operatsiya qilish 2. til muskulini falaj bo'lishi 3. tilning yallig'lanishi 4. tildagi og'riq. 5. tilning sezishini pasayishi 6. tilning kasallanishi

3. Iboralarni lotinchaga yozing, termin elementlarni ma'nosini ko'rsating:

1. artropatiya (markaziy nerv sistemasi har xil bo'limlari shikastlanganida paydo bo'ladigan ikkilamchi dektrofik bo'g'im kasalligi).

2. Osteologiya (suyak haqidagi fan).

3. Elektrokardiografiya (yurak ishlab turganida paydo bo'ladigan elektrohodisalarini qayd qilish yo'li bilan yurak holatini aniqlash).

4. ostalgiya (suyak og'rig'i).

5. artrozis (bo'g'im kasalligi).

6. xondroma (tog'aydagi xavfsiz o'sma).

4. Iboralarning ma'nosini tushuntiring:

1. Cardiologia, 2. Cardiopathia, 3. Arthritis, 4. Arthralgia, 5. Arthro-dynia, 6. Arthropathia, 7. Arthrosis, 8. Endocardium, 9. Endocarditis, 10. Osteoarthritis, 11. Synarthrosis, 12. Gonagra, 13. Cardiologus, 14. Acroalgia, 15. Stomatologia, 16. Cardiographia, 17. Vasoconstrictio, 17. Brachialgia, 18. Logopathia, 19. Spondylographia, 20. Pancreatodynia, 21. Nosologia, 22. Hormonotherapia, 23. Periosteum, 24. Osteogenus, 25. Thyroglossus, 26. Thyreopathicus, 27. Podalgia, 28. Macropodia, 29. Acheiria, 30. Chiroscopia, 31. Apodia, 32. B rachiocephalicus, 33. Chirospasmus, 34. Ileocecalis, 35. Ileocolicus, 36. Thyreogenus.

5. Tarjima qiling:

1. Cheilodynia, 2. Ulodynia, 3. Gnatodynia, 4. Genioglossus, 5. Geniohyoideus, 6. Meloplastica, 7. Gnathoplastica, 8. Agenia, 9. Uranographia, 10. Gnathoscopia, 12. Cheilospasmus, 13. Uranoptosis, 14. Syncheilia, 15. Melophatia.

Nota bene!

Qui bene diagnoscit, bene curat- Kim tashqizni to'g'ri qo'yolsa, o'sha yaxshi davolay oladi.

Tempus vulnera sanat – Kasalni vaqt davolaydi.

4-DARS.

7-§. Organ va to'qimalarning grekcha, lotincha, o'zbekcha dubletlari.

Rasm	Grekcha ma'nosi	Lotincha ma'nosi	O'zbekcha ma'nosi
	splanchno- (splanchna pl.)	viscera pl	ichki a'zolar
	gastro-, -gastria (gaster, gastros)	ventriculus, i, m	me'da, oshqozon
	Entero- (enteron; entera pl)	intestinum, i, n intestina pl intestinum tenue	ichak, ingichka ichak
	laparo- (lapare)	abdomen, inis, n venter, ntris m	qorin
	prosto- (proktos)	anus, i, m rectum, n	orqa chiqaruv teshigi to'g'ri ichak
	pneumo-, pneumono- (pneumon)	pulmo, onis, m	o'pka
	nepbro- (nephros)	ren, renis m	buyrak
	spleno- (splen)	lien, enis m	taloq
	pyelo- (pyelos)	pelvis renalis	buyrak jomchasi
	cysto-	vesica, ae f vesica urinaria	pufak siydik pufagi

	cholecysto-	vesica fellea seu v. biliaris	o't putagi
	choleodocho- (chole - doche)	ductus choleodochus	umumiy o't oqimi
	metro-, -metra, - metrium(metra) hystero-	uterus, i, m	bachadon
	omphalo (omphalos)	umbilicus, i, m	kindik
	typhlo (typhlon)	c(a)ecum, i, n	ko'r ichak
	cholangio- (angeion-tomir)	ductus biliferi	o't oqimi
	dacryocysto (dakrion+ yosh(ko'z)+kystis)	saccus lacrimalis	ko'z yoshi qopchasi
	colpo- (colpos)	vagina, ae f	qin
	oophoro- (oophoron)	ovarium, i n	tuxumdon
	oo- (oon)	ovum, i, n	tuxum
	salpingo- (salpinx)	tuba uterine	bachadon nayi
	trachelo- (trachelos)	cervix, icis f (uteri)	bachadon bo'yinchasi
	orchi-, orchidi, - orchidia, -orchia	testis, is m	moyak

5-DARS.

8-§. Organ va to'qimalarning patologik o'zgarishlarini, terpevtik hamda xirurgik usullarini ifodalovchi grekcha TE lar.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

Grekcha	O'zbekcha
A. iatria, -iater (iatreia; iatros)	davolash haqidagi fan, davolovchi vrach
-ectasia, -ectasis (ektasis)	kengayish
-ptosis (ptosis – tushish)	pasayish, tushish
steno-, stenosis (stenos tor, stenosis torayish)	tor, torayish
Sclero-, sclerosis (skleros qattiq); sklerosis (zichlash)	qattiqlash, zichlashish
-malacia (malakos yumshoq; malakia yumshash)	yumshab ketish
-lysis, -lyt (lysis parchalanish, xalos qilish, uzish)	1.parchalanish, yemirilish 2. organi xirurgik yo'l bilan chandiqdan xalos qilish
-plastica (plastike tabiiy yopishtirish, tiklash)	nafas operatsiyasi, qayta tiklash
-tomia (tome kesish, ochish)	kesib organi ochish
tomo- (tomos qatlash, lavha)	qatlam, kesma
-ectomy (ektome kesib olib tashlash)	olib tashlash
-stomia (stoma, stomatos, teshik ochish)	sun'iy teshik ochish
-pexia (pexis mustahkamlash)	biriktirish, mustahkamlash
-r (h) aphia (rhaphe chok)	tikish, chok qo'yish
B. –schisis (rpeч. parchalash)	organni parchalanishi
-rhexis (rpeч.yorilish)	organni yorilishi
-desis (desis bog'lanish, mustahkamlanish)	xirurgik operatsiya jarayonida organ holatini mustahkamlash
-eurysis (eurys keng)	kengaytirish usuli
-eurynter (euryno kengaytiruvchi)	kengaytiruvchi asbob
-clasia (klasis buzish)	organ va tana qismlarini xirurgik yo'l bilan buzish
-centesis (kentesis igna sanchish)	igna sanchish
-privus (лат. organ bilan bog'liq)	organni olib tashlash bilan bog'liq

1. Quyidagi ma'nolar bilan iboralar tuzing.

1. Ichki azolarni o'rganadigan fan, 2. Yonbosh chamber ichakni tiklash, 3. Qorinni kesib o'rganish, 4. Qinni biriktirish (mustahkamlanishi), 5. O't tomirining yallig'lanishi, 6. Eshituv nayindan suniy teshik ochish, 7. Bachadon nayini olib tashlash, 8. Bachadon bo'yinchasini kesib o'rganish, 9. Moyakni olib tashlash, 10. Moyakni biriktirish (mustahkamlash), 11. Siydik yo'lini kesib o'rganish, 12. Siydik yo'lining grafik tasviri, 13. Bachadon boynini kesib ochish, 14. Siydik chiqaruv kanalining yallig'lanishi, 15. Umurtqani parchalanishi, 16. Qonda azot to'planishi, 17. Umurtqani mustahkamlash (biriktirish), 18. Yurakni yorishi, 19. Bo'g'imni mustahkamlanishi, 20. Qoringa igna sanchish, 21. Ko'z yoshi qopchasi torayishi, 22. Kalla suyagining parchalanishi, 23. Ko'krakga igna sanchish, 24. Umurtqa pog'onasini kesib ochish, 25. Bachadon bo'yinchasini kesib o'rganish, 26. Bachadon nayini olib tashlash, 27. Umurtqa pog'onsining parchalanishi, 28. Bachadoni kengaytiruvchi asbob, 29. Qinni grafik tasvirlash, 30. Ko'z yosh qopchasini grafik tasvirlash.

2. So'z yasovchi elementlarni ajratib va iboralarni ma'nolarini ko'rsating.

1. Ovarioprivus, 2. Thyreoprivus, 3. Renoprivus, 4. Patellodesis, 5. Salpingolysis, 6. Thoracogastrochisis, 7. Thoracolaparatomia, 8. Pancreatotomia, 9. Metroplastica, 10. Splenoptosis, 11. Chondromalacia, 12. Osteomalacia, 13. Splenorrhaphia, 14. Hepaticoduodenostomia, 15. Splenitis, 16. Nephrostomia, 17. Nephrotomographia, 18. Tomographia, 19. Hysteroscopia, 20. Splenoptosis, 21. Choledochogastratomia, 22. Arcopalarysis, 23. Colostomia, 24. Colostoma, 25. Choledochostomia, 26. Phthisiatria, 27. Choledochoplastica, 28. Pylorostenosis, 29. Ileosigmoidostomia, 30. Stenocardia, 31. pneumonopexia, 32. Hydrotherapia, 33. Proctospasmus, 34. Enteroptosis, 35. Spondylotomia.

3. Iboralarni bo'laklarga bo'ling va ularning ma'nosini tushuntiring:

A. 1. Vagotomia, 2. Bronchoectasia, 3. Gastrectasia, 4. Laparothoracotomia, 5. Pyodermia, 6. Lithotomia, 7. Pyothorax, 8. Angiectasia, 9. Pyometra, 10. Phlebectasia, 11. Neuritis, 12. Neurolysis, 13. Dermatitis.

14. Adenotomia, 15. Haemotherapia, 16. Pneumomalacia, 17. Omphalitis,
18. Typhlitis, 19. Thyecytus, 19. Gigantismus, 20. Orchitis, 21. Oophoritis,
22. Dacryocystitis, 23. Gonarthrosis, 24. Salpingitis, 25. Thyreotoxicosis.
B. 1. Gingivitis seu. Ulitis. 2. Parodontitis, 3. Meloschisis, 4. Odon-
toma, 5. Meloplastica, 6. Uranoplastica, 7. Glossoptosis, 8. Papillitis, 9.
Cheilognathouranoschisis, 10. Pulpitis.

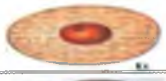

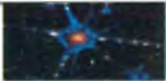

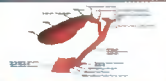

Nota bene!

Bene dignoscitur, bene curator – To'g'ri aniqlangan kasallik to'g'ri
davolanadi.

Medicus amicus et servus aegrotum est – Shifokor bemorning ham
do'sti, ham qulidir.

6-DARS.

9-§. To'qimalar, organlar, suyuqliklar, sekretlar, jins hamda yoshni ifodalovchi grekcha, lotincha, o'zbekcha dubletlari

Rasm	Grekcha ma'nosi	Lotincha ma'nosi	O'zbekcha ma'nosi
	haem(o)-, haemat(o)-; -aemia	anguis, inis <i>m</i>	qon
	cyt(o)-, -cytus	cellula, ae <i>f</i>	hujayra
	derm(o)-, dermat(o)-, -dermia	cutis, is <i>f</i>	teri
	histo-, histio-	textus, us <i>m</i>	to'qima
	myo-, mysium	musculus, i <i>m</i>	mushak
	neuro-, neuri-	nervus, i <i>m</i>	nerv
	tricho-, -trichia	capillus, i <i>m</i>	soch
	paedio-, paedo-	infans, ntis <i>m, f</i>	bola
	ophthalmo-, -ophthalmia	oculus, i <i>m</i>	ko'z
	litho- -lithiasis	calculus, i <i>m</i>	tosh
	chole-, -cholia	fel, fellis, is <i>f</i>	o't
	hydro-, hydor	aqua, ae	suv

	oto-, -otia	auris, is f	quloq quloq
	pharmaco-	medicamentum, i, n	dori dori
	gyno-, gynaeco	femina, ae f	ayol ayol
	dacryo-,	lacrima, ae, f	yosh yosh
	andro-, -andria	mas, maris m	erkak erkak
	blasto-, blastus	germen, inis n	embrion embrion
	geri-, gero-, geronto- gerosio-	senex, senis	qari qari
	hidro- hidro-	sudor, oris m	ter ter
	myelo-, -myelia -myelia	medulla, ae, f	miya miya
	sphymo-, -sphygmia -sphygmia	pulsus, us, m	puls puls
	teno- teno-	tendo, inis, m	pay pay

	angion (angeion)	vas, vasis, <i>n</i>	tomir
	phlebo -	vena, ae, <i>f</i>	tomir
	masto -	mamma, ae, <i>f</i>	sut bezi
	myelo -, - myelia	medulla spinalis	orqa miya
	topo -	locus, i, <i>m</i>	o'rin
	blepharo -	palpebra, ae, <i>f</i>	qovoq
	kerato -	cornea, ae, <i>f</i>	shox parda
	adeno - (aden) -	glandulla, ae, <i>f</i>	bez
	chylo -, - chylia	lympa, ae, <i>f</i>	limfa
	onycho - - onychia	unguis, is, <i>m</i>	tirnoq
	chondro -	cartilago, inis, <i>f</i>	tog'ay
	phono -, - phonia	vox, vocis, <i>f</i>	tovush
	phaco -, - phakia	lens, lentis, <i>f</i>	ko'z gavhari

7-DARS.

10-§. FunkSIONAL va patalogik holat hamda jarayonlarni ifodalovchi yakka atama elementlar.

Yunon AE	Ma'nosi	Yunon AE	Ma'nosi
bio- (bios)	hayot	tropho-, -trophia (tropho)	oziqlanish
pnoe-, -pnoea (pnoe; pnoia)	nafas	oxy-, oxia (oxys, oxygenium)	kislorod
geno-, -genesis, -genesia, -genia	tug'ilish, rivojlanish	phago-, -phagia (phagein)	yutish
aesthesio-, -aesthesia (aesthesia)	sezish	philo-, -philia (phielo, philia)	moyillik
astheno (asthenes, asthenos, asthenia)	kuchsizlik, toliqish	phobo-, -phobia (phobos)	qo'rqish
spiro- (spiro, spiratum)	nafas olish	tropo-, -tropia (tropos, trope)	yo'nalish
pneumo-, pneumato (pneuma, atos)	organdagi havo, gaz	psycho-, -psychia (psyche)	ruh, ruhi
aëro-, (aër, aëros; aër, aëris)	havo	-plegia (plege)	falaj
kinesia, kinemato-, kinemo-, (kinesis)	harakat	actio -(aitia)	sabab
crin-, -crinia (krino)	ajralib chiqish	athero- (athere)	yog'simon modda
penia (penia)	yetishmaslik	morpho-, -morph - (morphe)	tuzilish
cytosis (cytus osis)	hujayra miqdorining ortishi	ergo-, -ergia, -urgia (argon)	faoliyat
rhoa (rhoia, rhoe, rheo)	oqish	dynamo-, -dynamia (dynamis)	kuch
rhagia (rhagos, haemorrhagia)	qon ketish	gnosis, -gnosia	bilish
stasis (stasis)	to'xtash	po(i)esis, -po(i)et	ishlab chiqarish

tono-, -tonia (tonos, tonus)	tonus, bosim	mnesia (mnesis)	xotira
plasia (plasis)	shakllanish	phreno-, -phrenia	aql, idrok, es. hush
tensio (tensio)	gidrostatik bosim	phrenico- (nervus phrenicus)	diafragmaga oid

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

Berilgan atamalarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

1. 1. *Haemotherapia*, 2. *Haemostasis*, 3. *Haemangiomas*, 4. *Uraemia*, 5. *Vasoresectio* 6. *Perimysium*, 7. *Acrohidrosis*, 8. *Carcinosarcoma* 9. *Hydraemia*, 10. *Chondroblastus*, 11. *Gastrocele* 12. *Meningocele*, 13. *Toxaemia*, 14. *Neuroma*, 15. *Angioneurosis*, 16. *Lymphadenitis*, 17. *Phleboscclerosis* 18. *Broncholithiasis*, 19. *Pyaemia*, 20. *Gastrorrhagia*.

2. 1. *Haemangioma*, 2. *Haemarthrosis*, 3. *Vasotomia*, 4. *Vasoconstrictio*, 5. *Myoma* 6. *Myoblastoma*, 7. *Endomysium*, 8. *Cytopema*, 9. *Lymphocytus*, 10. *Chondroblastoma*, 11. *Epicranium* 12. *Myasthenia*, 13. *Neurolysis* 14. *Adenotomia* 15. *Hyperaemia*, 16. *Aesthesiologia*, 17. *Hypaesthesia* 18. *Dermatosis* 19. *Pyorrhoea*, 20. *Pyuria*.

3. 1. *Haematologia*, 2. *Haematonephrosis*, 3. *Cholaemia*, 4. *Haematuria*, 5. *Myoblastus* 6. *Hydrarthrosis*, 7. *Chondrogenesis*, 8. *Epipharynx*, 9. *Lymphadenoma* 10. *Hidradenitis*, 11. *Anhidrosis*, 12. *Dermographia*, 13. *Mesoderma*, 14. *Dermatitis*, 15. *Sphygmographia*, 16. *Pneumolysis* 17. *Broncholithus*, 18. *Chylothorax*, 19. *Pyothorax*, 20. *Dyscrinia*.

4. 1. *Haematoma*, 2. *Urohaematoma*, 3. *Azotaemia*, 4. *Myocardium*, 5. *Lymphorrhoea* 6. *Perivasculitis*, 7. *Neurosis*, 8. *Lymphangiitis*, 9. *Phlebotasia*, 10. *Ovocytus*, 11. *Periderma* 12. *Erythroblastus*, 13. *Lithotomia*, 14. *Urolithiasis*, 15. *Chylocele*, 16. *Secretio*, 17. *Oncogenesis* 18. *Incretio*, 19. *Pyometra*, 20. *Cholelithiasis*.

5. 1. *Haemolysis*, 2. *Empyema*, 3. *Ureteritis*, 4. *Ectopia*, 5. *Thymocytus*. 6. *Myometrium*, 7. *Lympho(cyto)penia*, 8. *Herniorrhaphia*, 9. *Anaemia*, 10. *Neuritis*, 11. *Lymphangiadenographia*, 12. *Angiectasia*, 13. *Anaesthesia*. 14. *Uretrolysis*, 15. *Pneumomalacia*, 16. *Lithiasis*, 17. *Dysfunctio* 18. *Chyluria*, 19. *Pyodermia*, 20. *Odontorrhagia*.

6. 1. *Synostosis*, 2. *Myelopathia*, 3. *Aplasia*, 4. *Hyperplasia*, 6. *Dys-*

plasia, 7. Metaplasia, 8. Myelodysplasia, 9. Mesoduodenum, 10. Myelosis, 11. Osteomyelitis, 12. Mastoptosis, 13. Hydrocephalus, 14. Otoneurologia, 15. Otitis, 16. Ophthamologia, 17. Cholekinesis, 18. Hypopitarismus, 19. Ductus bilifer, 20. Vesica biliaris. seu. Vesica fellea.

7. 1. Gynaecologia, 2. Paediatrica, 3. Logopedia, 4. Chondrocytus, 5. Haemocyti, 6. Geronotologia, 7. Hydrophlia, 8. Sphygmogramma, 9. Hydrophobia, 10. Geriatria,

11. Apnoë, 12. Hypopnoë, 13. Pneumocephalia, 14. Tenorrhapia, 15. Aërohaemotherapia, 16. Pneumographia, 17. Respiratio, 18. Inspiratio, 19. Pneumarthrosis, 20. Atrophia.

8. 1. Dystrophia, 2. Hypertrophia, 3. Hypotrophia, 4. Vagotropus, 5. Anoxia, 6. Hypoxia, 7. Haemophilia, 8. Aërophagia, 9. Aërotherapia, 10. Ophthalmorheographia, 11. Anergia, 12. Synergia, 13. Asynergia, 14. Hypergia, 15. Chirurgia, 16. Chondrodysplasia, 17. Tendosis, 18. Atrichia, 19. Onychorhexis, 20. Dacryoadenitis.

9. *Quyidagi ma'nolarni ifodalovchi atamalarini yasang:*

1. Ko'z yoshi bezidagi tosh, 2. Ko'z yoshi, 3. Kuchning ko'payishi, 4. Kuchning kamayishi, 5. Xotirasiz, 6. So'lak suyuqligining oqishi, 7. Najasning to'xtashi, 8. Sutning to'xtashi, 9. Tuxumdon usti, 10. Qondagi o'sma, 11. Organ tuzilishining buzilishiga oid kasallik, 12. Tuxumdonning yiring bilan yallig'lanishi, 13. Quloq nayidagi yiring, 14. Tuxumdonda yiring, 15. Tana tuzilishi haqidagi fan, 16. Ko'z gavharining yumshashi, 17. Qovoqning yallig'lanishi, 18. Qorachiq o'smasi, 19. Sut bezini yallig'lanishi, 20. Qovoqni siljishi, 21. Hamma narsadan qo'rqish, 22. Ko'p narsadan qo'rqish, 23. Yangi narsadan qo'rqish, 24. Qorong'ilikdan (scoto-qorong'i) qo'rqish, 25. Pastlikdan (cremno-pastlik) qo'qish.

10. *Iboralarni tarkibini ajrating va ma'nolarini tushuntiring:*

1. Atelodontia (ateles-to'liqsiz, tugallanmagan), 2. Atelocheilia, 3. Ulorrhagia, 4. Uranoplegia, 5. Uranorrhaphia, 6. Meloplastica, 7. Meloschisis, 8. Odontolithus, 9. Odontogenesis, 10. Dysontogenensis, 11. Parodontitis, 12. Endodontitis, 13. Gnathitis, 14. Prognathia, 15. Progenia.

Nota bene!

Ignoti nulla curatio morbi – Aniqlamagan kasallikni davolash mumkin emas.

Hygiëna amica valetudinis est – Tozalik sog'liqning garovidir (dugonasidir).

8-DARS.

11-§. Turli fizik xossalari, xususiyati, sifat, aloqasi va boshqa belgilarni ifodalovchi yakka AE lar

Yunon AE	Ma'nosi	Yunon AE	Ma'nosi
auto (autos)	o'z, xususiy	pan, panto (pantos)	to'la, bari
allo (allos)	boshqa	brachy (brachys)	qisqa
hetaro (hetaros)	har xil	brady (bradys)	sekin
homeo-, homo- (homoios, homos)	bir xil	tachy, tacho (tahys, tachos)	tez
iso (isos)	teng	chromo, chromat, chromia	rang, bo'yoq
aniso (anisos, an+isos)	noteng, teng emas	leuco (leucos)	oq
neo (neos)	yangi, yosh (chaqaloq)	erythro (erythros)	qizil
meso (mesos)	o'rtta	cyano (kyanos)	ko'k
tele-, teleo-, telo (telos; teleos)	olis, masofada	melano (melas, melanos)	qora, to'q
pseudo (pseudos)	soxta, yolg'on	glyco, gluco (glycys)	shakar, shirin qand
ortho (orthos)	to'g'ri	pachy (pachus)	zich
xero (xerox)	quruq	lepto (leptos)	nozik, nafis
cryo (kruyos)	muzdek, o'ta sovuq	dolicho (dolichos)	uzun
thermo-, thermia (therme, thermos)	issiq, yuqori harorat	bary-, baro-	og'ir
pyr, pyro, pyreto (pyretos)	o't, olov	bathy, batho (bathys, bathos)	chuqur
macro (makros)	yirik	platy (platys)	yassi
micro (micos)	kichik	hemi (греμ.), semi (лат.)	yarim, bir tomonlama
megalo, megalia (megas, megalu)	kattalashgan	chloro (chloros)	yashil
oligo (oligos)	yetishmas, kam	xantho (xanthos)	sariq
poly (polvs)	ko'p, ortiq	polio (polios)	kulrang
necro (nekros)	o'lik		

Nota bene! Auto-, allo-, xeno- termin element(TE) lari –plastica (qayta tiklash) va –transplantatio (ko'chirib o'tkazish) so'zlari bilan kelgan birikmalarda quyidagi ma'no'larga ega: auto- organizmning

o'zidagi organ yoki to'qimalaridan foydalanish, allo- boshqa odamning organ yoki to'qimalaridan foydalanish, xeno- hayvon organlari yoki to'qimalaridan foydalanish.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Iboralarni tarkibini qismlarga ajrating va ularning ma'nosini tushuntiring:

A. *Autointoxicatio, autohaemoterapia, bradycardia, tachypnoe, pancytopenia, macrohaematuria, polyuria, oliguria, oligophrenia, schizophrenia, acromegalia, hypovitaminosis, hyperthermia, hypertelorismus, aerophagia, cyanoderma, erythrocytosis, erythropenia, erythema, xeroderma, xerophthalmia, bathypnoe*

B. *Megalocephalia, micrcephalia, xerostomia, melanoma, dolichocephalia, allergia, anisacria, anisocoria (gr. cora-1. nishon, 2. ishora, alomat, belgi), atelodontia, pseudotumor, neonatus, panophthalmitis, monophobia, polydactylia, oligodactylia, leucaemia, leucosis, melanoma, xanthopsia, biopsia, orthopaedia, orthopnoe, hypoglycaemia, poliomyelitis, necrodermia, xerophilus, hephisphaerium, thermoplegia, hyperthermia.*

C. *Hemispherium, cryothalamotomia, cryoretinopexia, hemiparesis, thermophilia, diathermia, tachypnoe, brachycephalia, bradysystolia, tachysystolia, hypoxia, acrocyanosis, neoplasma, oxyhaemometria, polyangitis, polymastia, pancarditis, necrotomia, autopsia, lactogenesis, polioencephalomyelitis, adentia, rhinorrhagia*

2. Iboralrni tarjima qiling:

Yurak yetishmasligi, oq qon tanachalari, terini ko'karishi, qondu shakar miqdorining ko'payishi, o'pka to'qimalarining o'lishi (gangren), nafas olishning sekinlashuvi, yurak harakatining sekinlashuvi, hayvon to'qimalarini ko'chirib o'tkazish, soxta torayish, to'g'ri nafas olish, issiqlikdan falaj bo'lish, terini torayishi, to'g'ri davolash usuli, terining sarg'ayishi, hamma arteriyalarning yallig'lanishi, bir tomonlama falaj, jigarning kattalashishi, labni guruqlashi, pastki jag'ning kichrayishi, yuqori jag'ni kichrayishi,

3. Iboralarni lotin tilida yozing va ma'nolarini tushuntiring:

A. *Criofobiya, telopatiya, teleskop, electrofobiya, simpatiya, apatiya, tomofobiya, antipatiya, astrofobiya, simmetriya, gipostaz, gemoliz, gidroliz, faotsit, anestezeolog, stetoskop, periskop, telefon, kinematografiya, kardiodistrofiya, nevrasteniya, gipogenitalizm, enoftalm, ekzoftalm, octeomielit,*

fonendoskop, fetoskop.

B. Angidroz, epikard, perikard, dizuriya, ishemiya, ishuriya, logas-
teniya, gerontofobiya, logoreya, sfigmometriya, gidronefroz, gastrorragiya,
algomenoreya (gr, men-oy), dismenoreya, adinamiya, timoma, spirometriya,
miatoniya, miatrofiya, disfagiya, fotofobiya, klaustrofobiya (lat, claustrum-
yopiq joy), monofobiya.

Nota bene!

Salus populi- suprema lex - Xalq farovonligi – oily qonundir.

Ubi bacteriae, ibi morbus – Qayerda bakteriya bo'lsa, o'sha joyda kasallik bor.

Klinika bo'limini takrorlash uchun mashqlar:

1. So'z yasovchi elementlarni ajrating va iboralarni ma'nolarini ko'rsating:

A. Haemostasis, haemotherapia, haematuria, haematoma, haemorrhagia, haemolysis, haematologus, haematologia, haemarthrosis, haemangioma, haemophilia, haemophobia.

B. Blepharorrhagia, blepharoptosis, dinamometriya, olyuria, bradyknesia, tachypnoe, dyspepsia, chylothorax, pneumothorax, pneumorrhagia, pneumorrhaphia, galactotherapia, narcomania, anamnesis morbis, anamnesis vitae, aponia, tenorrhaphia, topographia, megalomania.

C. Meloplastica, gnatoplastica, papillitis, cheilognathouranoschisis, uranoplastica, micrognatia, gnatopathia, cheilitis, gingivitis, odontoma, glossoptosis, caries acuta profunda, caries simplex, hyperaesthesia dentium, hyperaemia pulpa, pulpitis chronic, stomatitis.

2. Berilgan ma'nolarni o'qing va iboralar tuzing:

Qisqa sharsimon bosh, pay qo'shilishi, chanoqni o'lchash, ko'z olmasi bilan qovoqni qo'shilishi, o'pkani olib tashlash, o'pkadan qon ketish, o'pka shishi, xotirani yo'qotish, xalqum va tilni falaji, qonning hosil bo'lishi, suyakni yumshashi, kuchsizlik, shaklsizlik, orqa miyaning sariq moddasining yallig'lanishi, bachadonning tushishi, ichki organning tushishi, oshqozon osti bezining tushishi, quloqni zamburug'li kasalligi, ichki organdan qon ketish, bachadon bo'yinchasining sil kasalligi, bo'g'imda suv paydo bo'lishi, jigarni ko'chirish, suyakni qayta tiklash (plastica), tizzadagi og'riq, suvni

yaxshi ko'rish, suvni parchalanishi, pulсни o'lchash, miyada suv to'planishi, nasmdan qo'rqish, yopiq joydan qo'rqish (yopiq joy-claustrum), balandlikdan qo'rqish.

3. Terminni to'ldiring:

- qovoqni yallig'lanishi -...itis; -toza havo bilan davolash- aëro...;
-yurak xaltasini yallig'lanishi-peri...; -qonni to'xtashi -haemo...;
--chanoqni o'lchash - pelvi...ia; - payni tikish - tendo...;
-organ harakatini pasayishi -hyp...; -bronxlarni kengayishi - bronch...;
-nervdagi og'riq -neur...ia; -bronxni torayishi - broncho...;
-Xotirani pasayishi -...phrenia; -bo'g'imdagi og'riq -...algia
-arteriyani kengayishi -arteri...; -barmoqlarni birikishi - syn...;
-ishtahani buzilishi -...orexia -nutqni to'g'rilash - ...paedia;
-qovoqni tushishi- ...ptosos; -oqqonlik -...aemia;
-bronxni maxsus asbob bilan tekshirish -broncho...;

4. TE ni ajratib iboralarning ma'nolarini tushuntiring:

1. Splenomegalia.	2. Osteomalacia.
Cardiomegalia	encephalomulacia
nephromegalia	myelomalacia
hepatomegalia.	arthromalacia.
3. Thermotherapia	4. Spondylopathia
thermoreceptor	spondylotomia
thermoplegia	spondylectomia
hyperthermia.	spondylodynia.

5. Quyidagi so'zlarni grekcha-lotinch ma'nolarini bering:

1. Mushak, bosh, nerv, orqa miya, og'iz, suyak, limfa tuguni, to'qima, to'g'ri ichak, umurtqa, ko'z, sut bezi, bachadon, ko'krak, yo'g'on ichak, tog'ay, buyrak jomi, quloq, burun, qovoq, soch, qorin, tirnoq, qin, tuxumdon, kindik, oyoq, tovon, barmoq, siydik pufagi, o't pufagi, yurak, ko'r ichak, bo'g'im.

2. Jag', pastki jag', yuqorigi jag', iyak, tanglay, milk, tish, so'lak bezi,

12-§. Takrorlash uchun klinika bo'limidan test savollari

1. To'ldiring. Kasalliklar haqidagi fan... .. loqia
a. pathia b. patho c. algia d. plegia
2. To'ldiring. Zamburug'li kasallanish. myc... ..
a. -oma b. -itis c. -osis d. -iosis
3. To'ldiring. Burun bo'shlig'ining yallig'lanishi. rhin... ..
a. -oma b. -itis c. -osis d. -iasis
4. To'ldiring. Nutq deffektlarini to'g'rilash. loqo...
a. plegia b. paedia c. plasia d. poesis
5. To'ldiring. Buyrakka qon quyilishi... .. nephrosis
a. homeo b. haemato c. histo d. hetero
6. To'ldiring. Terini zamburug'li kasallanishi. dermato... .. osis
a. myo b. myelo c. myco d. masto
7. To'ldiring. Bosh miya kulrang moddasini yallig'lanishi.
... .. encephalitis
a. poly b. pan c. paedio d. polio
8. To'ldiring. Venalarni shamollashi natijasida tromblarni paydo bo'lishi.
thrombo... .. itis
a. phlebo b. philo c. phobo d. blepharo
9. To'ldiring. Rangli ko'rishning buzilishi. ... dysopsia
a. chromato b. cheilia c. chloro d. chylo
10. To'ldiring. O't pufagini olib tashlash... .. cystectomy
a. chroma b. chole c. chloro d. chylo
11. Ma'nosini bering. hemiopsia
a. ko'rishni buzilishi b. rangni ko'rish
c. ko'rmaslik d. chala ko'rish
12. Ma'nosini bering. Ko'p barmoqlik.
a. monodactylia b. polydactylia
c. syndactylia d. adactylia
13. Ma'nosini bering. Sut kelishini to'xtashi.
a. coprostasis b. hydrostasis
c. cholestasis d. galactostasis
14. Ma'nosini bering. Bachadonda yiringni to'planishi.
a. pyaemia b. pyuria
c. pyothorax d. pyometra
15. Ma'nosini bering. Qonda yog' bo'lishi.
a. uraemia b. lipaemia
c. cholaemia d. toxaemia
16. Ma'nosini toping. Venalarning kengayishi.

- a. phlebostenosis b. phleboscclerosis
c. phlebectomia d. phlebectasia
17. Ma'nosini toping. Ichak funksiyasining buzilishi.
a. dysopsia b. dysuria
c. dysenteria d. dysplasia
18. Tarjima qiling. Yutulmaslik.
a. apnoe b. aplasia c. atrophia d. aphagia
19. Yiringni oqishi – so'zini tarjimasini bering.
a. pyaemia b. pyorrhea c. pyodermia d. pyothorax
20. Tarjima qiling. Ko'z qovoqlarining (ko'z olmasi bilan) bitib ketishi.
a. syndactylia b. symblepharia c. synergia d. synostosis
21. «Yallig'lanish» ma'nosidagi terminni toping.
a. pneumonia b. lithiasis c. neuralgia d. spondylosis
22. « Olib tashlash» ma'nosini beradigan terminni toping.
a. metroptosis b. nephrectomia c. splenectasia d. stenocardia
23. « Havo, gaz» ma'nosini beradigan terminni toping.
a. pneumolysis b. pneumorhexis c. pneumocephalia d. pneumotomia
24. « Moyillik» ma'nosini beradigan terminni toping.
a. haemophilia b. cardioplegia c. dysplasia d. hydrophobia.
25. « Sezuvchanlikni oshishi» ma'nosidagi so'zni toping.
a. chirurgia b. allergia c. synergia d. asynergia
26. «Sezuvchanlikni yo'qolishi» ma'nosidagi atamani toping.
a. anesthesia b. hypaesthesia c. hyperaesthesia d. anaesthesia
27. « Hujayralar soninig kamayishi» ma'nosidagi atamani toping.
a. cytolysis b. cytopenia c. cytosis d. cytoplasmia
28. Ma'nosini bering. Bir barmoqlilik.
a. dactyloscopia b. monodactylia c. polydactylia d. syndactylia
29. Ma'nosini bering. Butun tana falaji.
a. panplegia b. hemiplegia c. monoplegia d. monophobia
30. Tarjima qiling. Qon ketishi.
a. splenorhaphia b. pyorrhoea c. haemorrhagia d. hypergia
31. Tarjima qiling. Suyaklarni suyak to'qimasi yordamida birikishi.
a. syndesmologia b. synchondrosis c. syndesmosis d. synostosis
32. Tarjima qiling. Qarilik kasalliklarini davolash haqidagi ta'limot.
a. geriater b. geriatria c. gerontologia d. gerontologus
33. Tarjima qiling. Siydikda qon bo'lishi.
a. haematuria b. uraemia c. urohaematoma d. cholaemia
34. Ma'nosini bering. Yurakning tashqi qavati.
a. endocardium b. pericardium c. epicardium d. myocardium

35. Ma'nosini bering. Bachadonning shilliq qavati.
 a. parametrium b. perimetrium c. endometrium d. endometritis
36. Ma'nosini bering. Ko'p oziqlanish.
 a. hypotrophia b. hypertrophia c. atrophia d. dystrophia
37. Ma'nosini bering. Terining sarg'ayishi.
 a. leucodermia b. erythrodermia c. xantodermia d. cyanosis
38. Tarjima qiling. Shakarning siydikda bo'lishi.
 a. lipuria b. haematuria c. glykuria d. dysuria
39. To'ldirib yozing. Siydik pufagi va buyrak jomini yallig'lanishi.
 ...cystitis
 a. polio b. poly c. pyelo d. pyo
40. To'ldirib yozing. Suyak iligining yallig'lanishi. Osteo... . itis
 a. myos b. masto c. metro d. myelo
41. To'ldirib yozing. O'z qonini o'ziga quyish uslubi bilan davolash.
 ... . haemotherapia
 a. allo b. hetero c. homo d. auto
42. To'ldirib yozing. Bronxlarda tosh hosil bo'lishi. broncho... .
 a. lithis b. lithotomia c. lithectomia d. lithiasis
43. To'ldirib yozing. Buyrakni tikish. Nephro... .
 a. rhoea b. rhaphia c. rhagia d. rhexis
44. Rangini aniqlang. Melano-
 a. oq b. qizil c. sariq d. qora
45. To'ldirib yozing. Og'izning qurishi... . stomia
 a. melano b. cyano c. glyko d. xero
46. To'ldib yozing. Ko'zning hamma qavatlarining shamollashi.
 ... . ophthalmitis
 a. poly b. polio c. pan d. pathia
47. To'ldib yozing. Havoni yutish. aëro... .
 a. phobia b. phibia c. phagia d. plegia
48. To'ldib yozing. Orqa miyaning kasallanishi... . pathia
 a. myo b. masto c. metro d. myelo
49. To'ldiring. Oq qon tanachalarining ko'payishi. leucocyt... .
 a. macro b. poly c. hyper d. osis
50. To'ldiring. Qizil qon tanachalarini kamayishi. erythrocyto... .
 a. oligo b. pexia c. penia d. ptosis
51. To'ldiring. Ko'p bo'g'imlarni shamollashi... . arthritis
 a. oligo b. mono c. pan d. poly
52. To'ldiring. Buyrakda yiringni paydo bo'lishi... . nephrosis
 a. pan b. pyo c. poly d. polio

53. To'ldiring. Siydik chiqish funksiyasining buzilishi... . uria
 a. an b. syn c. epi d. dys
54. To'ldiring. Mushakning kuchsizlanishi. My...
 a. stheno b. spiro c. stetho d. asthenia
55. To'ldiring. Ter bezlarining shamollashi... . adenitis
 a. hidro b. hydro c. hyper d. hypo
56. To'ldiring. Birgalikda ishlash. Syn...
 a. crinia b. kinesia c. asthenia d. ergia
57. To'ldiring. Quloqdan oqishi. Oto...
 a. rhexis b. rhapsia c. rhagia d. rhoea
58. To'ldiring. Toshni kesish. Litho...
 a. tonia b. tomia c. ectomia d. iasis
59. Juftini toping. hysterodynia
 a. to'qimani yallig'lanishi b. bachadonni kasallanishi
 c. bachadonni kesish d. bachadondagi og'riq
60. Juftini toping. pyelitis
 a. yiringli yallig'lanish b. buyrakni yallig'lanishi
 c. ko'p yallig'lanish d. buyrak jomini yallig'lanishi
61. Juftini toping. Sutli parhez.
 a. hydrotherapia b. heliotherapia
 c. phychotherapia d. galactotherapia
62. Juftini toping. Sekin nafas olish.
 a. hypotonia b. hypotrophia
 c. hypopnoe d. hypertonia
63. Juftini toping. O'smalar va ularni davolash bo'yicha mutaxasis.
 a. geriater b. gerontologus c. oncologus d. gynaecologus
64. Juftini toping. odontorhagia
 a. ichakdan qon ketishi b. oshqozondan qon ketishi
 c. quloqdan qon ketishi d. tishdan qon ketishi
65. Juftini toping. Stomatitis
 a. tanani yallig'lanishi b. tishni yallig'lanishi
 c. og'iz bo'shlig'ini yallig'lanishi d. umurtqalarni yallig'lanishi
66. Ma'nosini toping. Hepatopexia
 a. jigarni pastga qarab siljishi b. jigarni tikib qo'yish
 c. jigarni kasallanishi d. jigarni anastomози
67. "Bo'g'imlarni surunkali kasallanishi" – jumlasini hosil qiling. arthr...
 a. -oma b. -pathia c. -itis d. -osis
68. "Buyrak tosh kasalligi" - jumlasini hosil qiling. Nephrolith... .
 a. -itis b. -osis c. -pathia d. -iasis

69. "Nerv tolasidan hosil bo'lgan shish" - jumlasini hosil qiling. Neuro
 a. -itis b. -osis c. -pathia d. -oma
70. "Tanglayni yorish (kesish)" ma'nosidagi atamani ko'rsating.
 a. uranotomia b. melotomia c. gonotomia d. ulotomia
71. To'ldiring. Suyaklar haqidagi ta'limot. Osteo...
 a. -longia b. -algia c. -odynia d. -logus
72. To'ldiring. Oshqozon osti bezining og'rishi... . odynia.
 a. gaster b. pancreatis c. pancreat d. pancreas
73. To'ldiring. Tish og'rishi. ... algia.
 a. stomat b. odont c. dens d. dent
74. To'ldiring. Umurtqa rentgenografiyasi. ... . graphia
 a. vertebra b. rhachi c. columnae vertebralis d. spondylo
75. To'ldiring. Ko'krak qafasini o'lchash. ... . metria
 a. stetho b. thoraco c. pectus d. thorax
76. Tarjima qiling. Jigardan kelib chiqqan kasallik. Hepato... .
 a. -osis b. -itis c. -iasis d. -genus
77. Tarjima qiling. Boshni o'lchash.
 a. encephalometria b. cephalometria
 c. cephaloscopia d. encephaloscopia
78. Tarjima qiling. Og'iz bo'shlig'ini asbob bilan tekshirish.
 a. odontotherapia b. stomatotherapia
 c. stomatoscopia d. odontoscopia
79. Tarjima qiling. Tishlarni davolash.
 a. odontotherapia b. stomatotherapia
 c. stomatoscopia d. odontoscopia
80. Tarjima qiling. Ko'krak qafasida og'riqning paydo bo'lishi.
 a. algostethos b. stethalgia c. stethometria d. stetopathia
81. Tarjima qiling. Tovonni yetishmasligi.
 a. pedometria b. podoscopia c. podographia d. apodia
82. Terminelementni toping. Yozish jarayoni.
 a. -iasis b. -therapia c. -gramma d. -graphia
83. Terminelementni toping. "Kasallik".
 a. -itis b. -oma c. noso- d. -algia
84. Terminelementni toping. "Kasallanish".
 a. chiroscopia b. osteoarthropathia c. periosteum d. brachialgia
85. Terminelementni toping. "Kelib chiqqan".
 a. osteogenus b. odontalgia c. pododynia d. chirospasmus
86. Quyidagi ma'noni beradigan old qo'shimchali atamani toping.
 "Funksiyaning buzilishi"

- a. nephrosis b. apodia c. dysenteria d. endocranium
87. Quyidagi ma'noni beradigan old qo'shimchali atamani toping.
"Ichki qavat"
- a. epicranium b. parasternalis c. synchondrosis d. endocardium
88. Quyidagi ma'noni beradigan old qo'shimchali atamani toping.
"Tashqi qavat".
- a. hemiparesis b. parametritis c. acheiria d. perimetritis
89. Quyidagi ma'noni beradigan old qo'shimchali atamani toping.
"Normadan yuqori".
- a. peritonealis b. hyperaemia c. hypoplasia d. naemia
90. Quyidagi ma'noni beradigan old qo'shimchali atamani toping.
"Birikish".
- a. syndesmosis b. hydraemia c. secretio d. hyperfuntio
91. Terminni tarjimasini toping. "endometritis"
- a. bachadon shilliq pardasini yallig'lanishi b. buyrak jomini shamollashi
c. siydik pufagini kasallanishi d. buyrak jomi bilan siydik pufagini shamol-
92. Tarjimasini toping. Lymphacytosis
- a. limfa hujayralarining kamayishi b. limfositlarni kasallanishi
c. limfositlarni qonda ko'payishi d. limfa hujayralari
93. Tarjimasini toping. Osteoma
- a. suyakni o'smasi b. suyak to'qimasidan tuzilgan o'sma
c. suyakni yallig'lanishi d. suyakni kasallanishi
94. Tarjima qiling. Hepatogenus
- a. jigarning kasallanishi b. jigarni kelib chiqishi
c. jigarni og'rishi d. jigardan kelib chiqqan kasallik
95. Antonimlar berilgan qatorni ko'rsating.
- a. sclerosis - malacia b. algia - odynia
c. therapia - iatria d. micro - oligo
96. Tarjima qiling. Lymphacytoma
- a. limfa tugunlarini shishishi b. limfalarni shishishi
c. limfa hujayralaridan tuzilgan shish d. limfositalarini kasallanishi
97. "Siydik nayining qisqarishi" atamasini tarjima qiling.
- a. ureterostenosis b. urethrospasmus
c. ureterosasmus d. urethrostenosis
98. Juftini aniqlang. corpus, oris, n
- a. angion b. Somato c. stomato d. splanchno
99. Juftini aniqlang. niger, gra, grum
- a. leuco b. melano c. polio d. xantho

100. Sinonimini tanlang. "Thorax".
 a. stethos b. cephale c. rhinos d. stomato
101. Qarama-qarshi ma'nosini ko'rsating. "Leucos".
 a. erythros b. melan c. polio d. xantho
102. Sinonimini tanlang. "later".
 a. myo b. algia c. medicus d. pathia
103. Terminni ko'rsating. O't pufagini shamollashi.
 a. dacryocystitis b. pyelocystitis
 c. cystopathia d. cholecystitis
104. Terminni ko'rsating. Xirurgik operatsiya qilib bezni olib tashlash.
 a. appendectomy b. adenotomy c. laparotomy d. adenoectomy
105. Kerakli old qo'shimchani qo'ying. Yurakning ichki qavatini shamollashi.
 ... carditis
 a. endo b. epi c. sub d. para
106. Kerakli old ko'shimchani qo'ying. Qonda shakarni ko'payishi.
 ... glykaemia
 a. hypo b. hyper c. syn d. para
107. So'zdagi yetishmagan qismni qo'ying. Qonda leykotsitlar sonining ko'payishi. leucocyt...
 a. pathia b. poly c. osis d. odynia
108. "Tarkibni kamayishi" ma'nosidagi so'zni toping.
 a. erythrocytosis b. leucopenia c. hydraemia d. hyperthermia
109. "Tarkibni ko'payishi" ma'nosidagi so'zni toping.
 a. hypotonia b. acheira c. thrombocytosis d. synchondrosis
110. Qanday ma'noni beradi? "ptosis"?
 a. davolash b. kengayish c. pastga tushish d. torayish
111. So'zni yetishmagan qismini to'ldiring. O'z qonini o'ziga quyish.
 auto .... therapia
 a. -angi b. -haemo c. -aemia d. -erythro
112. Qaysi grek old qo'shimchasi "qo'shilish, bitish" ma'nosini bildiradi?
 a. endo b. sim c. syn d. para
113. Tarjima qiling. "ophthalmomia"
 a. kichik bosh b. katta bosh c. kichik ko'z d. katta ko'z
114. To'ldiring. Taloqning katta bo'lishi. spleno...
 a. pathia b. macros c. megalia d. malacia
115. Terining rangini aniqlang. melanodermia
 a. qizil b. kul rang c. qora d. oq
116. Apenditsitning simptomlari. ... appendicitis

- a. symptomata b. symptoma c. symptomatibus d. symptomatum
117. Tarjima qiling. Ichaklarning o'tkir yallig'lanishini davolash.
Curatio... . enteritidis
a. acutus b. acuta c. acutum d. acutae
118. Tarjima qiling. Oshqozonning yiringli yallig'lanishi
..... purulenta
a. gastritis b. gastritidis c. gastritide d. gastritides
119. Tarjima qiling. Quloqning chuqur ichki qismini yallig'lanishi.
... interna profunda
a. us otos b. otitis c. otitidis d. otitide
120. Tarjima qiling. Inflammatio vesicae urinariae seu...
a. cystitis b. cystis c. cystitidis d. cystitide
121. Tarjima qiling. Inflammatio pulmonum seu. .
a. pneumonia b. pneumoniae c. pneumoniarum d. pneumonis
122. Halqumni o'tkir yallig'lanishi... . acuta
a. pharyngitis b. laryngitis c. pleuritis d. stomatitis
125. To'ldiring. Glaucoma -morbus..., glaucoma non est neoplasma.
a. oculus b. oculi c. oculorum d. oculis
126. Qaysi terminelement "ulangan joydan, chandiقدan organing bo'shashi (ozod qilish)" ma'nosini bildiradi?
a. lysis b. ectomia c. sclerosis d. stasis
127. Terminni yetishmagan qismini to'ldiring.
Tifga o'xshash kasallik. .... typhus
a. endo b. peri c. epi d. para
128. Terminni ma'nosini ko'rsating. haematopericardium
a. qon haqidagi ta'limot b. perikarda havo bo'lishi
c. yurak oldi bo'lmachasida qonni to'planishi d. plevral bo'shliqda qon bo'lishi
129. Terminni to'ldiring. Tog'ay to'qimalari bilan suyaklarning birikishi.
..... chondrosis
a. syn b. sym c. meta d. dys
130. Terminni to'ldiring. Suyaklarning suyak to'qimalari bilan birikishi.
Syn ..... osis
a. chondr b. desm c. hist d. ost
131. Terminni to'ldiring. Ruhiyatga ta'sir ko'rsatib davolash. ...therapia
a. iatria b. iater c. patho d. psycho
132. Terminni to'ldiring. Bronxlarning zamburug'li zararlanishi.
Bronchomyc.....
a. -pathia b. -ismus c. -iasis d. -osis

133. Termini toping. "Buzilish"
 a. tomia b. ectomia c. lysis d. stenosis
134. Termini javobini toping. Barcha bo'g'imlarning yallig'lanishi.
 a. polyarthritis b. hemiarthritis c. macroarthritis d. panarthritis
135. Terminga yetishmagan qismni to'ldiring. Bachadon old kletchatkasining yallig'lanishi. .... metritis
 a. para b. peri c. endo d. epi
136. Terminga yetishmagan qismini to'ldiring. Bachadon tashqi qavatining yallig'lanishi. ... metritis
 a. epi b. para c. peri d. endo
137. Terminga yetishmagan qismini to'ldiring. Bachadon shilliq qavatining yallig'lanishi. .... metritis
 a. syn b. intra c. sub d. endo
138. Termini tarjimasini toping. Adenoides
 a. bezlar b. limfa bezlari c. limfa tugunlari d. bezlarni yallig'lanishi.
139. Termini tarjimasini toping. Apathia
 a. befarqlik b. yomon ko'rish yoqtirmaslik
 c. oldindan bilish d. kasallikni bo'lmasligi
140. Termini tarjima qiling. A'zolarni ko'karishi.
 a. podocyanosis b. cheirocyanosis
 c. cyanoderma d. cyanosis
141. Termini tarjima qiling. Buyrak tosh kasalligi.
 a. nephrolithus b. nephrolithasis
 c. renolithiasis d. nephropathia
142. Terminga yetishmagan qismni to'ldiring. Mahalliy ko'p qonlilik.
 .... aemia
 a. pan b. poly c. hyper d. macro
143. Termini tarjima qiling. Suyaklar oziqlanishining buzilishi.
 a. dystrophia ossis b. osteodystrophia
 c. osteoatrophia d. osteohypotrophi
144. Termini tarjima qiling. Limfa tugunlarini ko'p yallig'lanishi.
 a. polyadenitis b. panadenopathia
 c. polyangitis d. macroangiitis
145. Termini tarjima qiling. Physiologia.
 a. tabiat haqidagi fan b. organizimni ko'p kuch sarflashi haqidagi ta'limot
 c. jismoniy faktorlar haqidagi fan d. organizim funksiyalari haqidagi fan
146. Qaysi qatorda faqat yunoncha so'zlar berilgan?
 a. xeroderma, glucosuria, hemiparesis, melanoma, mastoptosis
 b. necrobiosis, femininum, sinus, cranium, tumor

- c. asphygmia, parotitis, oculus, aqua, vena
- d. hyperthermia, patella, symphonia, septum, acidosis

147. Qaysi atamada xatoga yo'l qo'yilganligini aniqlang.

- a. cardiosclerosis - yurakning kengayishi
- b. extensio - yozish
- c. ectoblastus - tashqi murtakli yaproq
- d. hypertonia - qon bosimini

ko'tarilishi

148. "Tananing yarim falaji (sholligi) -... plegia" atamani yozing.

- a. mono
- b. di
- c. hemi
- d. pan

149. Qaysi atamada noto'g'ri tarjima berilganini aniqlang.

- a. aphonia - ohangdoshlik
- b. phlebotomia - venani kesish
- c. colopexia - chamber ichakni birlashtirish
- d. urostasis - siydikning to'xtashi

150. Terminni tarjima qiling. Tovush funksiyasining buzilishi.

- a. dyslogia
- b. aphonia
- c. dysphonia
- d. hypophonia

151. Terminni tarjima qiling. Monoplegia.

- a. bir tomonlama falajlik
- b. bitta organ falajligi
- c. bitta a'zo falajligi
- d. quyosh urishi

152. Boshqa hayvonlardan organ yoki to'qimalarni ko'chirib o'tkazishda qaysi terminelement ishlatiladi.

- a. xeno
- b. auto
- c. allo
- d. homeo

153. "Ahvoli (holati) loqaydlilik, beparvolik" atamasi bu ....

- a. apathia
- b. antipathia
- c. sympathia
- d. homeopathia

154. Tarjima qiling. To'g'ri ichakni o'rab turuvchi hujayralarning yallig'lanishi. ...proctitis

- a. para
- b. peri
- c. epi
- d. ecto

155. "Kam harakatchan" termini bu ...

- a. oligokinesia
- b. hyperkinesias
- c. akinesia
- d. bradykinesia

156. "Mo'l, juda ko'p, serob, boy" ma'noga ega bo'lgan suffiksni ko'rsating.

- a. - os
- b. - e
- c. - ol
- d. - ul

157. Qaysi suffiks biron-bir organning yallig'lanishini ko'rsatadi?

- a. - it is
- b. - osis
- c. - oma
- d. - gen

158. "osis" - qanday ma'noga ega?

- a. surunkali kasallik
- b. ko'plik, ko'payish
- c. yallig'lanmagan kasallik
- d. yuqorida berilganlarning hammasi

159. «Tarqalish, ko'payish» - ma'nosiga ega bo'lgan atamani ko'rsating.

- a. leucocytosis
- b. megaloblastus
- c. nephrosis
- d. polychromia

160. "Ichida, ichki" ma'noga ega bo'lgan yunoncha old qo'chimchani ko'rsating.

- a. endo
- b. eu
- c. syn
- d. en

161. Qaysi yunoncha old qo'shimcha anatomiya terminologiyasida ishlatilmaydi?

- a. hypo b. hyper c. dys d. endo
162. "tension – to'g'rilash" old qo'shimchasini to'ldiring.
a. ex b. inter c. sub d. in
163. "... spiratio – nafas olish" old qo'shimchasini to'ldiring.
a. in b. infra c. inter d. supra
164. "Tashqi (ustki) qobig' (pardasi), to'qima, kapsula" birikinasidagi organning nomi bilan qaysi old qo'shimcha anglatadi?
a. peri b. para c. meso d. dys
165. "organning yoni yoki atrofidagi xujayrasiga" birikmasidagi ichki organning nomini qaysi old qo'shimcha ko'rsatadi?
a. para b. peri c. con d. dia
166. Termining sinonimini aniqlang. "Sthenia".
a. dynamo b. algia c. allo d. oligo
167. Antonimini aniqlang. "homo".
a. aniso b. allo c. iso d. hetero
168. Pusht (embrion)ning qaysi qatlamlari ichki hisoblanadi?
a. entoderma b. epidermis c. mesoderma d. ectoderma
169. Yurak devorining ustki (tashqi) qatlamini ko'rsating.
a. epicardium b. pericardium c. myocardium d. endocardium
170. Termining lotincha muqobilini toping. "Myel"
a. medulla ossium b. columna vertebralis
c. vesica fellea d. pelvis renalis
171. Termining antonimini aniqlang. "Ectasia".
a. stenosis b. penia c. glyc d. sthenia
173. "Yashil rangli o'sma" atamasi - bu
a. chloroma b. xantoma c. melanoma d. leucoma
174. Qaysi atama "moddalar almashinuvi"ni bildiradi?
a. metabolismus b. antagonismus c. diagnosis d. paramnesia
175. "Taloqning kengayishi" atamasini ko'rsating.
a. splenectasia b. gastrectasia c. cystectasia d. stethectasia
176. "Terining quruqligi" atamasini ko'rsating.
a. pyodermia b. leucodermia c. sclerodermia d. xerodermia
177. "Birgalikdagi ijod, ishlash" atamasini ko'rsating.
a. hypergia b. energia c. asynergia d. synergia
178. "Yozish, rentgenologik tekshirish" ma'nosiga ega bo'lgan atamani toping.
a. arthrographia b. cardiogramma c. analgesia d. glossopathia
179. Qaysi terminelement organda havo borligini bildiradi?
a. pneumo b. spiro c. aër d. pneo

180. Atamaning antonimini toping. "bio".
 a. necro b. oxy c. toxico d. auto
181. Atamaning antonimini toping. "pharmaco"
 a. toxic b. glyc c. xero d. sphygmo
182. Atamani tarjima qiling. "oliguria".
 a. siydikning kam ajralishi b. siyishning buzulishi
 c. siydikning juda ko'p ajralishi d. qonda siydikning bo'lishi
183. "Suyaklarning buzilishi, shakllanishi" terminini ko'rsating.
 a. osteodysplasia b. osteodystrophia c. osteogenesis d. osteomyelitis
184. "Nafas olishning tezlashuvi" atamasini to'g'ri tarjimasini toping.
 a. tachypnoë b. hypopnoë c. hyperpnoë d. bradypnoë
185. "Qo'l-oyoq kasalligi" atamasini to'g'ri tarjimasini toping.
 a. acropathia b. acrophobia c. acrotismus d. acrodynia
186. "Suyak ko'migining shishi (o'smasi)" atamasini to'g'ri tarjimasini toping.
 a. myeloma b. myoma c. myelocèle d. myodynia
187. "Buyrakdagi og'riq" atamasini tarjima qiling.
 a. nephralgia b. hepatalgia c. nephropathia d. nephrosis
188. "Kindikni yorish (kesish)" atamasini tarjima qiling.
 a. omphalotomia b. typhlotomia c. orchitomia d. orchietomia
189. "Halqumdan qon ketishi" atamasini tarjima qiling.
 a. pharyngorrhagia b. pharyngorrhoea c. haemorrhoea d. laryngorrhagia
190. "Nervni tikish" atamasini tarjima qiling.
 a. neurorhaphia b. neuropexia c. neurolysis d. nephrorrhaphia

Termin elementlar

1. -algia – og‘riq
2. -odyna – og‘riq
3. -agra – og‘riq
4. -aemia – qon
5. -pathia – kasallik
6. -ectasia – organ kengayishi
8. -tomia – yorish, kesish
7. -ectomy – organ yoki to‘qimani olib tashlash
9. -graphia – qayd qilish (protses)
10. -gramma – yozib olish (natijani)
11. -iatria – kasalliklarni davolash va oldini olish to‘g‘risidagi fan
12. -iater – mutaxassis (davolash)
13. -logia – fan, ilm
14. -logus – mutaxassis
15. -lysis – buzilish, chandiqdan xolos qilish
16. -opsia – tekshirish, ko‘rish
17. -penia – yetishmaslik
18. -philia – havas, ishtiyoq, moyillik
19. -phobia – qo‘rqish
20. -plastica – organ funksiyalarini tiklash uchun olib qo‘yish
21. -plegia – falaj, zarb
22. -pexia – zichlash, mustahkamlash
23. -ptosis – organning tushishi
24. -rrhagia – qon ketish
25. -rrhaphia – tikish
26. -scopia – maxsus asbob orqali ichki organ devorini tekshirish
27. -sclerosis – to‘qimani zichlab qo‘yish, bujmayish
28. -stenosis – fiziologik teshik yoki naysimon organni torayishi
29. -therapia – davolash usuli
30. -tonia – qon tomirlari va to‘qimalarda bosim
31. -throphia – organ, to‘qimaning oziqlanishi
32. -uria – siydik tarkibi

1-QISM

1. aden(o) – bez

adenoma – bez epiteliyasida rivojlanadigan xavfsiz o'sma (shish)

adenocarcinoma – bezli rak, bez elementlari bo'lgan xavfli o'sma

adenopathia – limfa bezlarining kasalligi

adenotomia – yutqining burun qismidagi kattalashgan to'qimani olib

tashlash

2. aetia – sabab

aetiologia – kasalliklarning sabablari va kelib chiqishi to'g'risidagi

ta'limot

3. osteo(n) – suyak

osteologia – anatomiyaning suyak sistemasini o'rganadigan bo'limi

osteomyelitis – suyak ko'migining yallig'lanishi

osteonecrosis – suyak qismining o'lishi

osteoplastica – suyaklarni qayta tiklash

osteosclerosis – ortiqcha suyak to'qimasi hosil bo'lishi natijasida suyak-

larning qattiqlashishi

4. -logia – fan

caryologia – hujayra yadrosini o'rganadigan fan.

curortologia – tabiiy davo omillari va uning kasal a'zolarga ta'sirini

o'rganadigan fan.

deontologia – tibbiy xodimlarning axloq qoidalarini o'rganadigan fan.

embryologia – a'zolarining individual rivojlanishini o'rganadigan fan.

epidemiologia – yuqumli kasalliklarning paydo bo'lishi, rivojlanishi va

oldini olishni o'rganadigan fan.

hygiene – tashqi muhit va ishlab-chiqarish faoliyatidagi xilma-xil omil-

larning odam sog'lig'i va umriga ta'sirini o'rganadigan fan.

histologia – jonli a'zo to'qimalari rivojlanishini o'rganadigan fan.

immunologia – odam a'zolarining biron-bir kasallikka qarshi turishini

o'rganadigan fan.

iridologia – ko'z rangdor pardasini o'rganadigan fan.

logopaedia – bolalar nutqidagi nuqsonlar va ularning oldini olishni

o'rganadigan fan.

neurologia – asab sistemasini rivojlanishi, tuzilishi, faoliyati, kasalliklari

va ularni davolashni o'rganadigan fan.

neuropathologia – asab kasalliklarining kelib chiqish sabablari, davolash va oldini olish usullarini o'rganadigan fan.

nosologia – kasalliklar haqidagi fan.

parasitologia – tekinox'o'r qurtlarni har taraflama o'rganadigan fan.

psychologia – ruhiy kasalliklar, ularni davolash, oldini olish usullarini o'rganadigan fan.

reanimatologia – odam a'zolari funksiyasining so'nishi va qayta tiklanishini o'rganadigan fan.

sexopathologia – jinsiy buzilishlarni ilmiy asosda aniqlash, davolash va oldini olishni o'rganadigan fan.

serlogia – immun zardoblar bilan davolashga bog'liq fan.

syndesmologia – suyaklar o'rtasidagi birikma (bo'g'imlar, boylamlar, paylar) ni o'rganadigan fan.

surdologia – kar bo'lib qolish va uning oqibatini o'rganadigan fan.

thanatologia – o'lim sabablarini o'rganadigan fan.

5. -logus – mutaxassis

dermatologus – teri kasalliklarini o'rganuvchi mutaxassis

haematologus – qon kasalliklarini o'rganuvchi mutaxassis.

otorhinolaryngologus – quloq, burun va tomoq kasalliklarini o'rganuvchi mutaxassis.

sexopathologus – jinsiy buzilishlarni ilmiy asosda o'rganuvchi mutaxassis.

6. -algia – og'riq

myalgia – mushaklarning og'rishi

aortalgia – aorta qon tomiri sohasidagi og'riq

cephalgia – boshdagi og'riq

brachialgia – qo'lning yuqori qismi (yelka) dan nevrotik yoki vazomotor sababga ko'ra kelib chiqqan og'riq.

7. -odynia – og'riq

esophagodynia – qizilo'ngachdagi og'riq

8. -agra – og'riq

podagra – organizmda NKlar, purin almashinuvining buzilishi bilan bog'langan kasallik

9. patho(s) – kasallik

pathoanatomia – (patologik anatomiya) asosiy meditsina fanlaridan biri: patologik protseslar va kasalliklarni morfologik tekshiruvlar yordamida

o'rganadi.

pathophysilogia – (patologik fiziologiya) patologik protseslarning kelib chiqishi, rivojlanishi va oqibati qonuniyatlari to'g'risidagi fan.

pathologia – kasalliklar, organizmning kasallik holati to'g'risidagi fan.

10. -pathia – kasallik

osteopathia – suyak kasalliklarining umumiy nomi.

arthropathia – markaziy nerv sistemasi har xil bo'limlari shikastlanganida paydo bo'ladigan ikkilamchi distrofik bo'g'im kasalligi.

11. cardia – yurak

cardiolysis – yopishqoq perikardit kasalligi oqibatida yurakning bitib qolgan qismlarini operatsiya qilib ajratish.

cardiologia – yurak kasalliklari to'g'risidagi fan.

12. -graphia – qayd qilish

cardiographia – yurak qisqarishini qayt qilish usuli.

cardiocentesis – yurakka sanchish (igna bilan), yurakni punksiya qilish.

13. arthro(n) – bo'g'im

arthralgia – bo'g'imdagi o'g'riq.

arthritis – bo'g'imlarning yallig'lanish kasalliklari.

14. chondro(s) – tog'ay

chondroma – tog'ay to'qimadagi xavfsiz o'sma

chondrogenesis – tog'ayning rivojlanishi

15. desmo(s) – birikish

syndesmologia – anatomiyaning suyaklararo birlashishni o'rganuvchi bo'limi

desmurgia – bog'lamlar va har xil jarohatlarda va kasalliklarda ularni to'g'ri ishlatish va boylash to'g'risidagi ta'limot

16. cystis-pufak

cystitis – qovuqni yallig'lanishi

cystogramma – siydik pufagini rentgen tushirilgan tasviri

cystographia – siydik pufagini rentgenga tushirish

cystolithiasis – qovuqda toshlar borligi yoki paydo bo'lishi

cystoplegia – qovuq falaji

cystoscopya – siydik chiqarish kanali orqali qovuqqa kiritiladigan tsistoskop yordamida qovuqning ichki yuzasini tekshirish usuli

17. chole – o't

cholecystitis – o't pufagining yallig'lanishi

cholecystectasia – o‘t pufagini kengayishi
cholelithiasis – o‘t toshi kasaligi
cholestasis – o‘t suyuqligining dimlanib qolishi

2-Qism

1. angio(n) – tomir

angiologia – tomirlar haqidagi fan

angiopathia – tomirlar kasallanishi

angiographia – tomirlar rentgenografiyasi

2. phlebo – vena

phleborrhexis – venalar yorilishi

phlebographia – venalarning rentgenografiyasi (surati)

phleborrhagia – venadan qon ketish

phlebotomia – qonni chiqarish uchun venani kesish

3. -ectasia – kengayish

phleboectasia – vena tomirlarining kengayishi.

coloectasia – yo‘g‘on ichakning kengayishi.

4. -stenosis – teshik yoki kanal torayishi

angiostenosis – tomirlar torayishi

esophagostenosis – qizilo‘ngach torayishi

5. derma – teri

dermatologia – teri kasalliklari va ularni davolash usullarini o‘rganadigan fan

dermatologus – teri kasalliklarini davolaydigan mutaxassis, vrach

dermatomycosis – terining zamburug‘li kasaligi

dermatosis – terining har xil zararlanishining umumiy nomi

6. gero(n) – qari

geriatria – keksalarda uchraydigan kasalliklar hamda ularni davolash haqidagi fan

gerontologia – tirik organizmlar, shu jumladan odam qarishi qonuniyatlarini o‘rganadigan biologiya va meditsinaning bir bo‘limi

7. anthropo(s) – odam

anthropologia – odamning kelib chiqishi va evolyutsiyasini o‘rganuvchi bo‘limi

anthropophobia – odamlar bilan munosabatda bo‘lishdan qo‘rqish, vahimaga tushish.

8. paedion – bola

paediatr – bolalar kasalliklarini davolaydigan vrach

9. paedio – tarbiyalayman va o‘qitaman

10. -paedia – to‘g‘rilash

logopaedia – nutqdagi nuqsonlarni to‘g‘rilash

11. -iatio(s) – shifokor

12. -iater – mutaxassis

psychiater – ruhiy kasalliklarni davolovchi mutaxassis

13. -iatria – davolash haqidagi ta‘limot

psychiatria – ruhiy kasalliklarni davolash haqidagi fan

heriatria – yoshi o‘tgan va keksalarda uchraydigan kasalliklar hamda ularni davolash haqidagi fan.

phthisiatria – meditsinaning o‘pka sili, uni davolash va profilaktika qilish metodlarini o‘rganadigan bo‘limi.

paediatria – bolalar kasalliklari, ularni davolash va oldini olish to‘g‘risidagi fan.

14. -therapia – davolash (meditsinaning odamning ichki kasalliklarini va ularni davolash usullarini o‘rganadigan bo‘limi)

hydrotherapia – suv bilan davolash.

15. ortho(s) – tug‘ma nuqsonlarni to‘g‘rilash

orthopaedia – tug‘ma va orttirilgan mayibliklarni o‘rganuvchi meditsina bo‘limi

16. physis – tabiat, o‘shish, tarmoq

physiologia – organizmdagi jarayonlarni o‘rganadigan fan.

physiotherapia – 1) odam organizmiga tashqi muhitning fizikaviy omillarini davolash va profilaktika maqsadida ta‘sir ettirish; 2) meditsina sohasi.

3-Qism

1. cytu(s) – hujayra

cytodiagnostica – hujayra elementlarini mikroskopik tekshirish yo‘li bilan kasalliklarni aniqlash usuli.

cytologia – hujayralarning tuzulishi, rivojlanishi va funksiyasini o‘rganadigan fan.

cytolysis – gidrolik fermentlar ta'sirida hujayra strukturasi komponentlarining to'liq yoki qisman erishidan hujayraning yemirilishi.

2. erythro(s) – qizil

erythema – qon oqib kelishi tufayli terini ayrim qismlarining qizarishi,
erythrocytus – qizil qon tanachalari.

erythropoësis – qizil qon tanachalarining hosil bo'lishi.

3. leuco(s) – oq

leuconychia-tirnoqlarda oq dog'lar paydo bo'lishi bilan ta'riflanadigan kasallik.

leucopenia – periferik qonda leykotsitlar sonining kamayishi.

leucotomia – miya ichida joylashgan patologik protses o'chogviga yo'l ochish maqsadida yoki bosh miyaning o'tkazuv yo'llarini kesish uchun bosh miyaning oq to'qimasini (moddasini) operatsiya yo'li bilan kesib ochish.

leucocytogenesis – leykotsitlarni hosil bo'lishi.

leucocytus – oq qon tanachalari.

4. glyco – shirin, qand.

glycaemia-qonda glyukoza (shakar) bo'lishi

glycogenolysis – glikogenning parchalanishi va glyukozaga aylanishi.

glycosuria – siydik bilan glyukozaning ajralib chiqishi, bu qandli diabetesning asosiy elementlaridan biri.

glyconeogenesis – karbon suvlarining protein (oqsil)lar va yog'lardan hosil bo'lishi.

5. haema-qon

haemoglobinum – odam, umurtqalilar va umurtqasiz hayvonlar ko'pchiligining qonidagi temir tutuvchi pigment, u o'pkalardan(yoki bosnqa nafas a'zolaridan) kislorodni to'qimalarga, to'qimalardan karbonat angidridni o'pkalarga tashib yurish vazifasini o'taydi.

haemoglobinuria – qon tomir ichi gemolizi tufayli siydikda gemoglobin paydo bo'lishi.

haemogramma -- qon tarkibining miqdor va sifat tekshiruvlari natijasi.

haemoglobinometrum – qondagi gemoglobin miqdorini aniqlaydigan asbob.

haemopneumothorax – plevra bo'shlig'iga qon va havo yig'ilishi.

haematospermia – shaxvatda qon bo'lishi.

haematoma – qonga to'lgan chegaralangan bo'shliq

6. -aemia – qon tarkibi

anaemia – kamqonlik

toxaemia – qonda zaharli modda bo'lishi

7. phago(s) – hazm qilish

phagosomato – fagotsitoz oqimida tsitoplazmada hosil bo'ladigan pufakchalar.

phagothetapia – ayrim yuqumli kasalliklarda davo va profilaktika maqsadlarida bakteriofaglarni ishlatish.

phagocytus – organizmda zarrachalarni hazm qilish qobiliyatiga ega bo'lgan hujayralar

8. hydr – suv

hydrarthrosis – bo'g'in bo'shlig'ida suv yig'ilishi atrof to'qimalar yallig'lanishini ko'rsatadi.

hydraemia – qonda suv miqdorining ortib ketishi, qonning suyulishi (kamqonlikda, yurak va buyrak kasalliklarida bo'ladi).

hydrops – istisqo, tana bo'shliqlariga sariq suvning yig'ilishi.

hydrosalpinx – bachadon nayining qoringa tegishli uchi yopishib beki-lishi oqibatida shu nayda suvli suyuqlik dimlanib qolishi.

hydrophthalmis – ko'z ichki bosimi ortishi, ko'z soqqasining cho'zilishi va ko'z nurining pasayishi bilan ta'riflanadigan tug'ma kasallik.

9. lipo(s) – moy, yog'

lipasae – lipazalar, yog'larni glitserin va yog' kislotalarga parchalagan fermentlar guruhi.

lipaemia – tom ma'noda qonda moy bo'lishi demakdir, lekin odatda lipemiya so'zi bilan qonda ko'p miqdorda moy bo'lishi ifodalanadi.

lipodystrophia – yog' almashinuvining buzilishi.

lipoida – lipidlar, organik eritmalarda eriydigan, ammo suvda erimaydigan yog'simon organik moddalar.

lipoma – yo'q to'qimadan rivojlanadigan xavfsiz o'sma.

lipomatosis – yog' oksidlanishi protsessi susayishi bilan kechadigan umumiy modda almashinuvi buzilishi oqibatida hujayralar va to'qimalarda yog'ning ko'p miqdorda o'tirib qolishi.

10. -penia – yetishmaslik

leucopenia – periferik qonda leykositlar sonining kamayishi.

11. -lysis – buzilish, yetishmaslik

haemolysis – eritrotsitlarning yemirilish jarayoni; bunda eritrotsit tarki-bidagi gemoglobin plazmaga o'tib ketadi.

12. -poësis – hosil bo‘lish, paydo bo‘lish,
haemopoësis – qon yaratilishi – qon shaklli elementlari (qizil va oq qon tanachalari) ning hosil bo‘lishi

13. -stasis – to‘xtash

haemostasis – 1. qon oqishining to‘xtashi (ivish); 2. gavdaning ayrim qismlarida qon tomirlarda qon yurishining to‘xtab qolishi.

4-Qism

1. -gramma – tasvir (yozib qo‘yish)

electrocardiogramma – elektr toki yordamida yurakni tushirilgan tasviri.

2. -graphia – qayd qilish

phlebographia – venalarni rentgen bilan tekshirish

3. -scopia – maxsus asbob bilan tekshirish

bioscopia – tirik organism qismlarini ko‘zdan kechirish

4. myo(s) – mushak

myoblasti – mioblastlar, ko‘ndalang- targ‘il mushak tolasi hosil bo‘ladigan mushak murtagining bir yadroli yoysimon hujayralari.

myoglobinum – mioglobin, ishlab turgan mushaklarda bir oz miqdor kislorod jamg‘arilishini ta‘minlab beradigan globulyar oqsil, mushak gemoglobini.

myositis – miozit, sklet mushaklarining yallig‘lanishi

myocardium – yurak mushagi, yurak qavatining mushak deivoir.

myologia – mushaklar to‘g‘risidagi fan, anatomiyaning harakat apparatining aktiv tuzilmalari bo‘lgan skelet mushaklarini o‘rganadigan bo‘limi.

myorrhexis – mioreksis, mushak uzilishi.

myospasmus – miospazm, mushaklarning tortishib qisqarishi, mushaklar changagi.

5. histo(s) – to‘qima

histocyt – gistotsitlar, umurtqalilarning yumshoq biriktiruvchi to‘qimasi mahalliy hujayralarining asosiy xillaridan biri.

histolysis – gistoliz, organism to‘qimalarining proteolitik fermentlar vositasi bilan parchalanishi, erib shimilishi.

histologia – jonli organizmlar to‘qimalarining rivojlanishi, tuzilishi va faoliyati haqidagi ta‘limot (fan).

histona – gistonlar, hujayra mag‘izlarining tarkibiy qismi, ishqoriy

xususiyatga ega oqsillar.

6. -sclerosis – qattiqlashish

enterosclerosis – ichaklarni qattiqlashishi.

osteosclerosis – ortiqcha suyak to‘qimasi hosil bo‘lishi natijasida suyaklarning qattiqlashishi.

7. nephro(s) – buyrak

nephrosis – nefroz, buyrak naychalari epiteliysining distrofiyasi va o‘lishi bilan o‘tadigan buyrak kasalligi.

nephrolithiasis – nefrolitiaz, buyrak tosh kasalligi, ko‘pincha buyrak jomida va kamdan-kam buyrakning o‘zida (buyrak naylarida) konkrementlar (qum yoki toshlar) paydo bo‘lishi bilan o‘tadigan kasallik.

nephropathia – buyraklarning xilma–xil kasalliklarini belgilash uchun qo‘llaniladigan termin.

nephroptosis – nefroptoza, buyrakning past joylashishi, harakatchan buyrak, sayyor buyrak.

nephrosclerosis – nefroskleroz, biriktiruvchi to‘qima o‘sib ketishi natijasida buyraklarning qattiqlashishi va bujmayishi.

nephrotomia – nefrotomiya, buyrakni buyrak jomigacha kesish.

nephrocirrhosis – nefrotsirroza, buyraklarning bujmayishi, bujmaygan buyrak.

8. pyelo(s) – buyrak jomi

pyelitis – buyrak jomchasini yallig‘lanishi.

pyelotomia – buyrak jomchasini operativ yo‘l bilan ochish.

pyeloectasia – buyrak jomchasini kengayishi.

9. -uria – siydik

lithuria – siydikda qumning ajralishi.

uraemia – buyraklardan ajralib chiqadigan moddalarning qonda ushlanib qolishidan iborat bo‘lgan patologik holat.

10. litho(s) – tosh

lithiasis – tosh kasalligi, asosan buyraklarda, qovuqda va o‘t pufagida tosh hosil bo‘lishi.

lithotomia – (toshni olib tashlash) – o‘t pufagi, qovuq, buyrak, va boshqa a‘zolarida paydo bo‘lgan tosh (lar) ni operatsiya yo‘li bilan olib tashlash.

lithotripsia – (toshni maydalash) – maxsus asbob (litotriptor) yordamida siydik yo‘llaridagi, qovuqdagi toshni maydalab olib tashlash.

11. -stoma – og‘iz

stomatitis – og‘iz bo‘shlig‘i shilliq qavatining yallig‘lanishi va uning distrofik o‘zgarishlari.

stomatologus – og‘iz bo‘shlig‘i kasalliklarini davolovchi shifokor.

stomatorrhagia – milklarning qonashi.

12. -stomia – sun‘iy teshik qo‘yish

choledochostomia – o‘t yo‘lida sun‘iy teshik ochish.

enterostomia – jarrohlik yo‘li bilan ingichka ichakdan teshik ochish.

13. crino – ajratish

endocrinologia – ichki sekretiya bezlarini o‘rganuvchi fan.

14. -ptosis – pastlashish, siljish

gastroptosis – me‘daning pastga tushishi

splenoptosis – taloqning pastga tushishi

15. entero(n) – ichak

enteralgia – ichak sanchig‘i, qattiq og‘rishi.

enteritis – ingichka ichaklarning yallig‘lanishi

enteranastomosis (ichak anastomози) – ingichka ichakning ikkita qovuzlogi o‘rtasida hirurgik usulda yo‘l hosil qilish

enterobiasis – oksiriaz – ocritsa gijjalari keltirib chiqaradigan, ko‘p uchraydigan gijja kasalliklaridan biri.

enterohaemorrhagia – ichakdan qon oqishi.

enterokinaza – ingichka ichak shirasidagi ferment. Enterokinaza ta‘sirida tripsinogen tripsinga aylanadi.

enterolithus – hazm bo‘lmaydigan qattiq moddalar va ularda o‘tirib qolgan tuzlardan hosil bo‘ladigan ichak toshi.

16. colo(n) – yo‘g‘on ichak

colitis – yo‘g‘on ichak shilliq pardasining yallig‘lanishi.

colopexia – yo‘g‘on ichakning biror bo‘limini sun‘iy ravishda qorin devorining tegishli joyiga birlashtirib qo‘yish.

colostomia – yo‘g‘on ichakning biror qismidan operatsiya yo‘li bilan yo‘l ochib qo‘yish.

17. -pexia – qoplash, mustahkamlash

hepatopexia – jigarni qoplash.

18. -tomia – kesish, yorish

myotomia – mushaklarni operativ yo‘l bilan kesish

osteotomia – suyakni kesish, suyaklar va bo‘g‘imlardagi har xil patologik protseslar natijasida oyoq-qo‘lda vujudga kelgan nuqsonni yo‘qotish uchun

qilinadigan operatsiya.

19. -ectomy – olib tashlash

keratectomia – koʻz shox pardasini olib tashlash.

neurectomia – nervni olib tashlash(kesish).

splenoectomy – taloqni olib tashlash.

20. mono(s) – bitta

monarthrit – koʻpincha soʻzak yoki sil tufayli faqat bitta boʻgʻimning yalligʻlanishi.

monographia – bir mavzuda bir savolni koʻrib chiqish.

monoplegia – bitta oyoq-qoʻl yoki faqat bitta mushak guruhining falajlanishi.

monorchismus – bir moyakning tugʻma yoʻqligi.

monophobia – yolgʻizlikdan qoʻrqish.

monocyt – oq qon tanachalari (leykotsitlar) xillaridan biri; leykoplazmasi nisbatan keng jiyakli va yadrosi markazida yoki chetroqda joylashgan eng katta oq qon tanachasi.

21. polo(s) – koʻp

polymorphus – koʻp obrazli.

polyarthrit – boʻgʻimlarning birdaniga yoki ketma-ket yalligʻlanishi.

polymenorrhoea – kunlari(6 kundan 12 kungacha) choʻzilib ketgan hayz.

polymorphus – koʻp obrazli.

polyneuritis – koʻplab nerv tolalarining yalligʻlanishi.

polynuclearis – koʻp yadroga tegishli

22. pas, pan – barcha

panhidrosis – badanning haddan tashqari terlashi.

pandemia – epidemiya – bir mamlakat territoriyasida, baʼzan esa jahonning koʻp mamlakatlarida yuqumli kasallik tarqalishi bilan taʼriflanadi.

panmyelophthisis – (“koʻmik zaifligi”, aplastik kamqonlik) – qon sistemasining koʻmikni qayta tiklab boʻlmaydigan nuqsoni va koʻmik gʻovaklarida yogʻ toʻqimasi paydo boʻlishi, qon yaratilishining keskin susayishi bilan oʻtadigan kasalligi.

panplegia – falaj, tananing xarakatsizligi

23. ophtalmo(s) – koʻz

ophthalmoblennorrhoea – koʻz konʻyuktivasining yiringli yalligʻlanishi; soʻlakli konʻyuktivit.

ophthalmomalacia – koʻzning juda kam uchraydigan kasalligi; koʻz

ichki bosimi anchagina pasayib ketib, bu- og'riq va ko'zning ta'sirlanishi bilan o'tadi.

ophthalmoscopya – ko'zning ichini tekshirish

24. rhino – burun

rhinitis – burunni yallig'lanishi

rhinalgia – burundagi o'g'riq

25. us(oto) – quloq

otitis – quloq yallig'lanishi.

otoblennorrhoea – o'rta quloq yallig'langanida quloqdan shilliq-yiringli yoki yiringli suyuqlik oqib chiqishi.

otologia – meditsinaning quloq anatomiyasi, patologiyasi, fiziologiyasi va kasalliklarini davolashga bag'ishlangan bo'limi.

otorhinolaryngologia – quloq, burun va tomoq(yutqin, hiqildoq, traxeya) va ularga yondosh sohalar kasalliklari to'g'risidagi fan.

otorrhagia – bitta yoki ikkala quloqdan qon oqishi.

otosclerosis – o'rta quloqni ichki quloq bilan biriktirib turadigan oval darcha sohasida suyak to'qimasi o'sib ketishi bilan xarakterlanadigan quloq kasalligi.

26. -opsia – tekshirish

biopsia – diagnostika maqsadida ko'zdan kechirish mikroskopda tekshirish uchun tirik to'qima yoki organi kesib olish

5-Qism

1. -trophia – oziqlanish

myotrophia – mushakni oziqlanishi.

hypertrophia – oziqlanishning ko'payishi.

2. auto(s) – o'zi, o'ziniki

autohaemotherapia – odamni o'z qoni bilan davolash

autointoxicatio – o'z organizmida ishlab chiqadigan zaharli moddalardan zaharlanish

autoplastica – bemorning o'z to'qima yoki organini boshqa joyga ulash. o'tkazish.

autoreproductio – organism yoki bo'laklarining takror ishlab chiqarish qobiliyatiga egaligi, shuningdek viruslarning ma'lum muddatga dastlabkiga o'xshash tuzilmalar sintez qila olishi.

autoscopia – til ildizini pastga va oldinga bosib, xiqildoqni ko'zgisiz tekshirish.

autosoma – jinsiy xromosadan boshqa xromosolarning umumiy nomi.

autotransfusia – (aytoinfuziya) – oyoqlarni ko'tarish. o'rab bog'lash yoki qorin aortasini bosish yordami bilan: qonni yurak tomonga yuborish.

3. -allo(s) – boshqa

allopathia – rasmiy tibbiyotda qo'laniladigan umumiy qabul qilingan davolash usullari.

alloplastica – odamning organ va to'qimalarini tiklashda nobiologik materiallar (metallar, paraffin, mum, organik shisha, plastik massalar, sintetik tolalar va boshqalar)dan foydalanadigan plastik xirurgik usul.

4. -ergia – sezuvchanli

allergia – sezuvchanlikni oshishi

5. -hetero(s) – har xil

heterophobia – har xil narsadan qo'rqish.

heteroplastica – hayvonlar to'qimalarini yoki a'zolarini odamga ko'chirib o'tqazish.

6. -genesis – paydo bo'lish

heterogenesis – kelib chiqishi har xil, turli-tuman.

7. homeo(s) – bir xil

homeopathia – gomopatiya (bir xil kasallanish).

homoistasis – organism o'z ichki muhiti tarkibini doimo bir xil saqlab turish xususiyati.

homoplastica – bir individuumdan (ya'ni o'ziga mustaqil har bir tirik organizm) o'sha turdagi boshqa individuumda to'qimalarni yoki a'zolari to'sqinsiz o'tkazish: odamdan-odamga, maymundan – maymunga, itdan-itga va hokazo.

8. -tonia – bosim ortishi

hypertonia – arterial qon bosimini ortishi

hypertrichosis – sochlarning haddan tashqari ko'p o'sishi.

hypertrophia – to'qima, a'zo yoki uning bir qismi hajmining kattalashuvi.

hyperchloraemia – qondagi xloridlar miqdorining ortib ketishi.

hyperchloruria – siydikda xloridlar miqdorining ko'p bo'lishi.

hypercholesterinaemia – qonda xolestirin miqdorini ko'payishi.

9. -thermia – isitish

hypotermia – organizmni sovitish(issiq qonli).

thermoregulation – (issiqlikni boshqarish) tana haroratini doimiy darajada tutib turadigan odam organizmidagi fiziologik jarayonlar yig'indisi

10. -morphia – ko'rinish

amorphis – formasiz (shaklsiz).

morphogenesis – organism organlari, sistemalari va tana qismlarining ham individual (ontogenez), ham tarixiy yoki evolyutsion taraqqiyotda (filogenez) shakllanishi va rivojlanishi.

morphologia – organizmlarning onto- va filogenetik taraqqiyotida shakli va tuzilishi to'g'risidagi ta'limot.

11. dromo(s)

syndromum – patologik holatni xarakterlaydigan va umumiy patogenez bilan birlashgan belgilar guruhi

12. dynami(s) – kuch

adynamia – kuchsizlanish.

dynamometria – har xil mushak guruhlari kuchini o'lchaydigan usul.

6-Qism

1. oxy(s) – nordon

oxygenium – kislarod

oxyphilia – hujayra tuzilmalarining nordon bo'yoqlar bilan bo'yalish xususiyati.

2. spondylo(s) – umurtqa

spondylitis – umurtqa yallig'lanishi

spondylodinia – umurtqa og'rig'i

spondylosis – odam umurtqasi o'rtasidagi bo'gimlarning xronik degenerative kasalligi.

spondylarthrititis – (Shtryumpel – Bexterev – mari kasalligi) – odamning umurtqa pog'onasi bo'gimlarining uzoq davom etadigan sistemli kasalligi: ko'pincha umurtqa pog'onasining harakatsizlanishiga (suyaklanishiga) olib keladi.

spondylarthrosis – odam umurtqa pog'onasidagi mayda bo'gimlarning xronik degenerativ kasalligi: ko'pincha umurtqa pog'onasining bel yoki bo'yin qismida paydo bo'ladi va spondilyoz bilan birga vujudga keladi.

3. myelo(s) – orqa miya

myelitis – orqa miyani yallig'lanishi

osteomyelitis – miya suyagini yallig‘lanishi

myelinatio – rivojlanish va tiklanish jarayonida nerv tolasining o‘q silindri atrofida myelin hosil bo‘lish protsessi.

myelographia – umirtqa pog‘onasi kanaliga uning o‘tkazuvchanligini aniqlash, bitish (obturatsiya)ga olib keladigan protsessni topish va kanalning balandligi, uzunligi va xususiyatini bilish contrast moddalar yuborish.

myeloma – (myeloma, mielomatoz va boshqalar), asosan skelet suyaklarining sistemli shikastlanishi, retikuloplazmatik hujayralarining o‘sma tipida ko‘payishi va suyaklarda destruktiv o‘z o‘zidan sinishga moyillik o‘zgarishlari bilan harakterlanadi.

myelomalacia – orqamiyaning tromboz, emboliya yallig‘lanish yoki bosilib qolish natijasida yumshashi.

myelomeningitis – orqa miya va pardalarining yallig‘lanishi.

myelocytus – sitoplazmasida o‘ziga xos donachalari bor ko‘mik hujayrasi; ko‘mik kasalliklarida, mielogen leykemiyada va b. da periferik qonda paydo bo‘ladi.

myelocephalon – rombsimon miyaning orqa qismi, uzunchoq qismi.

4. polio(s) – kulrang

polymyelitis – markaziy nerv sistemasining viruslar keltirib chiqaradigan o‘tkir kasalligi.

polioencephalitis – bosh miya kul rang moddasining yallig‘lanishi.

5. malacia – yumshash

osteomalacia – mineral moddalar almashinuvining buzilishi; asosan suyak to‘qimasining shikastlanishi bilan o‘tib, suyaklar yumshab va qiyshayib qoladi.

myomalacia – mushaklarning yumshashi

6. cephalo – bosh

cephalalgia – bosh og‘rig‘i.

cephalohaematoma – chaqaloq boshining “qon o‘smasi”, kalla suyaklarining tashqi yuzasi bilan suyak usti pardasi qon quyulishidan hosil bo‘ladi.

7. encephalo(n) – bosh miya

encephalopathia – bosh miyaning yallig‘lanishiga aloqador bo‘lmagan shikastlanishini ifodalaydigan jamlovchi termin.

encephalographia – oldinda kontrast modda yuborib, bosh miyani rengen nurlari bilan tekshirish metodi.

encephalon – organizmning barcha funksiyalarini boshqarib turadigan

regulyator: oldingi miya, o'rtamiya, ortqimiya, uzunchoq miyadan tashkit topgan.

encephalocèle – miya churrasi; kallaning muqsonli joyidan miya moddasining tug'ma yoki bo'rtib chiqishi.

8. megalos(s) – katta

hepatomegalia – jigarning haddan tashqari kattalashishi.

macroscopicus – “asbobsiz” ko'rish

megaloblasti – yetilmagan yadrosi bor qizil qon hujayralari.

megacolon – odam yo'g'on ichagining qisman yoki boricha kattalashuvi.

megalosplenia – taloqning haddan ortiq katta bo'lishi; ko'pincha qon kasalliklarida paydo bo'ladi.

megalocephalia – miyaning bir me'yorda tekis (proportsional) bosh istisqosiz kattalashuvi.

megalocytus – bir tekis toq bo'yalgan anomal eritrotsit (mas; xavfli kamqonlikda uchraydi)

9. meso(s) – o'rtamiya

mesaxon – akson joylashadigan shvani hujayralarining qarama-qarshi qirralari yaqinlashishi natijasida hosil bo'ladigan ikki qavatli parda.

mesaortitis – aorta devorining (o'rtamiya va tashqi qavatlarining) yallig'lanishi.

mesarteriitis – arteriya devori o'rtamiya qavatining yallig'lanishi.

mesenterium – (mezenteriy, ichak tutqich) qorindagi har bir a'zo oyoqchasini qoplab qorin devoriga biriktirib turadigan qorin pardasining burmasi.

mesenchyma – pusht biriktiruvchi to'qima.

mesoadenitis (mezenterint) – bolalik va yoshlik davrida uchraydigan ichak tutqichlar limfatik bezlarining yallig'lanishi.

mesovarium – tuxumdon tutqichi; bachadon serbar boylamining orqa yadrosi qismi.

mesogastrium – qorinning o'rtamiya qismi, me'da tutqichi.

mesoderma (mesoblastys) – pusht o'rtamiya yaprog'i yoki blast.

mesocolon – yo'g'on ichak tutqichi.

mesosalpinx – bachadon nayi tutqichi, bachadon serbar boylamining qismi.

mesencephalon – bosh miyaning Varoli ko'prigi va oraliq miya o'rtasida joylashgan qismi.

10. micro(s) – kichik

microscopium – ko‘z bilan bevosita tekshirib bo‘lmaydigan mayda

lensalarni ko‘rish uchun ishlatiladigan optik asbob.

microcythaemia – qonda mayda qon tanachalari bo‘lishi.

microelementa – o‘simlik va hayvonlar organizmida juda kam miqdorda bo‘ladigan kimyoviy elementlar.

microchirurgia(micrurgia) – (hujayralarning mikroskop xirurgiyasi)-
tsitologik tekshiruvlarda metodik usullar majmuasi. Shu usullar bilan
hujayrada har xil operatsiyalar o‘tkaziladi: dorilar yuboriladi, hujayraning
tarkibiy qismlarini kesib olib tashlanadi yoki boshqa joyga o‘tkaziladi,
hujayra kesiladi, igna sanchiladi.

11. oligo(s) – kichikroq

oligaemia – qon miqdorining kamayishi

oligophrenia – sababiga ko‘ra har xil tug‘ma esi pastlik va rivojlanmay
qolishidan iborat kasalliklar guruhi

oliguria – buyraklar ajratadigan siydik miqdorini kamayishi.

12. phobia – qo‘rqish

cancerphobia – Xavfli o‘sma(rak) kasalligiga yo‘liqib qolish
vahimasi(qo‘rqish). cremnophobia – pastlikdan qo‘qish.

megalophobia – normaga nisbatan kattalashib ketishdan qo‘rqish.

obezophobia – semizlikdan qo‘rqish.

plegophobia – shol bo‘lishdan qo‘rqish.

7-Qism

1. myce(s) – zamburug‘

mycosis – odam va hayvonlarning zamburug‘li kasalliklari

dermatomycosis – terining zamburug‘li kasalligi

2. mneme(mnesia-) – xotira

mnemastenia – xotira kuchsizlanishi.

amnesia – xotiraning yo‘q bo‘lishi.

3. tropos – yo‘nalish

4. topo(s) – joy

topalgia – joy og‘rig‘i.

topophobia – joydan qo‘rqish

5. rrhagia – qon oqishi

haemorrhagia – qon tomir devori buzilishi natijasida undan qon oqishi,
suvda bo‘shliqlariga va to‘qimaga qon quyilishi.

- 6. rrhaphia – tikish
- gastrraphia – me'dani tikish
- angiorrhaphia – qon tomirni tikish
- enterorrhaphia – ichakni tikish

11. gyne – ayol

gynaecologia – ayollar jinsiy kasalliklarini o'rganadigan fan.

gynaecomastia – erkaklar ko'rak bezlarining kattalashishi.

12. pyr – issiq

amidopyrinum – amidopirin

pyrogenesis – tana haroratining ko'tarilishi

13. chroma – rang

achromatopisia – rangni ko'rmaslik.

chromatodysopia – rangni ko'rishni buzilishi

chromatinum – DNK va gistonlar tarkibiga kiradigan murakkab oqsil, yadro hujayralarining asosiy bo'yoqlar bilan yaxshi bo'yaladigan mod-dasi.

chromatophori – sitoplazmasida ko'p miqdorda pigment donachalari bor hujayralar.

chromoproteida – murakkab oqsillar; oqsilning rangli prostetik gruppalar bilan birikmasi.

chromosomata – hujayra yadrosining ipsimon, o'z-o'zidan paydo bo'ladigan murakkab taxassuslashgan, irsiyat faktorlari(genlar)ni chiziq tarkibida tutgan struktur elementlar.

8-Qism

1. steno(s) – stenia – kuch

asthenia – umumiy holsizlik; astenik sindrom- jismoniy va aqliy ishga qobiliyatning uzoq vaqt yo'qolishi yoki tez charchash va toliqish bilan ifodalanadigan kuchsizlik.

myasthenia – mushaklar kuchsizlanishi va patologik toliqishi bilan xarakterlanadigan kasallik.

angiasthenia – tomirlar kuchsizlanishi

2. plastica – asl holga keltirish uchun o'tkazilgan plastik operatsiya

blepharoplastica – qovoqlar va qismlarini tiklash maqsadida o'tkaziladigan plastik operatsiya

3. plegia – falaj

irioptegia – ko‘z rangdor pardasi falaji.

cardioptegia – yurak falaji, yurak zarbasi.

4. chylo(s) – sut shirasi

chyluria – buyrakning kengaygan limfa tomirlaridan chiqadigan sut shirasining siydikda bo‘lishi.

chylus – sut shirasi; qorin bo‘shlig‘ining limfa tomirlari bo‘ylab ichaklardan ko‘krak yo‘liga oqadigan sutsimon oq (tarkibida yog‘lar borligidan) suyuqlik.

5. odonto – tish

odontalgia – tishlardagi og‘riq.

odontoblasti – tish dentini hosil qiladigan biriktiruvchi to‘qima hujayralari.

tumores odontogeni – odatda jag‘larda uchrab, tish hosil bo‘lish protsessi bilan bog‘langan o‘smalar guruhi.

odontologia – tish kasalliklari va ularni davolash haqidagi ta‘limot; stomatologia bo‘limi.

odontoma – har xil (yumshoq va qattiq) tish to‘qimalari yig‘indisidan iborat o‘sma (tishda o‘sma)

odontorrhagia – tishni oldirgandan so‘ng ko‘p qonashi

odontitis – tishning yallig‘lanishi

6. onco(s) – o‘sma

oncologia – o‘smalar haqidagi meditsina bo‘limi

7. pneumo(n) – o‘pka

pneumolithus – o‘pkadagi tosh bo‘lib qotib qolgan tuzilma.

pneumonia – o‘pkaning yallig‘lanishi

pneumoectomy – o‘pkani batamom olib tashlash operatsiyasi.

pneumosclerosis – o‘pkalarda chandiq biriktiruvchi to‘qima o‘sib ketishi, ular funksiyasini buzilishiga olib keladi.

pneumotherapy – zaryadsizlantirilgan yoki elektr zaryadi bilan boyitilgan havoni nafasga olish yordamida (pneumatik kamerada) o‘pka kasalligini davolash.

pneumotomy – o‘pkani qirqish. O‘pkadagi yiringli bo‘shliqni ochish uchun qo‘llaniladigan operatsiya.

pneumothorax – plevraning vistseral va parietal varaqlari o‘rtasida havo yig‘ilishi bilan xarakterlanadigan patologik holat.

P. artificialis – sun'iy pnevmotoraks – davo maqsadida plevra bo'shlig'iga havo yuborish.

oedema pulmonum – pnevmoedema – o'pkalarning kerkishi.

8. pyo(n) – yiring

pyodermia – yiring hosil qiluvchi kokklar ta'sirida terining yiringli shikastlanishi.

pyometra – bachadon ichida yiring to'planishi.

pyopericardum – yurak xaltasida yiring to'planishi.

pyophtalmia – ko'z sohasining yiringli yallig'lanishi.

pyosalpinx – bachadon nayi (Fallopiy nayi) da yiring to'planishi, yiringli xaltaga aylangan bachadon nayi.

9. kinesi(s) – harakat

kinesitherapia – aktiv va passiv harakatlar bilan davolash; davolash gimnastikasi.

kinaesthesia – tananing birona qismi holatini yoki harakat yo'nalishini sezish. (mushak sezishi).

10. thrombo(s) – quyuglanish

thrombinum (thrombosinum) – qonning ivishiga olib keladigan ferment.

thrombosis – tomirlarda tromblar hosil bo'lish protsessi, bu qon oqishini sekinlashtiradi yoki to'xtatadi.

thrombophlebitis – venalarning tromblar tiqilib qolishidan vujudga keladigan yallig'lanish.

thrombocytosis – qonda trombositlar (qon plastinkalari) sonining ko'payishi.

11. toxico(s) – zaharlanish

toxaemia – organizmning toksinlardan zaharlanishi (qonning zaharlanishi)

toxicologia – zaharlar, ularning organizmga ta'siri, zaharlanishga qarshi kurash va ularni davolash to'g'risidagi ta'limot.

toxinum – zahar, ayrim hayvonlar va o'simliklar hosil qiladigan bakteriyalardan ajralib chiqadigan zaharli moddalar.

toxoplasmosis – zoonozlar guruhidagi protozoy etiologiyali kasallik.

9-Qism

1. mania – biror narsaga istak paydo bo'lishi

megatomania – buyuklik maniyasi (ruhiy bemorlarda uchraydi).

2. pepsis – ovqatni hazm qilish

pepsinum – me'da shirasining asosiy proteolitik fermenti; proteinazlar guruhiga kiradi. Oksidlarni polipentidlargacha parchalaydi.

3. sepsis – chirish

sepsisaemia – organizm qonining (yiringlashi) infeksiyon jarayon sababli paydo bo'lgan infeksiy kasallik (chirish, yiringlash)

4. splanchno(n) – ichki a'zolar

splanchnologia – anatomiyaning ichki organlarning tuzilishini o'rganadigan bo'limi.

splanchnomegalia – ichki organlarning kattalashishi.

splanchnoptosis – ichki organlarni o'z joyidan siljishi.

5. lympho – limfa

lymphadenitis – limfa tugunlarning o'tkir yoki surunkali yallig'lanishi.

lymphadenoma – limfasimon va bez tarkibiy qismlaridan tuzilgan xavfsiz o'sma.

lymphangioma – limfatik tomirlardan hosil bo'lgan yangi tuzilma; limfatik tomirlar rivojlanishining illati.

lymphangitis – limfatik tomirlarning yallig'lanishi.

lymphangiectasia – limfatik tomirlarning kengayishi

lymphagranulomatosis – limfatik tugunlarning o'smasimon o'sishlari bilan kechadigan kasallik.

lymphapenia – periferik qonda limfotsitlar sonining kamayishi.

lymphasarcoma – limfo retikulyar to'qimadan rivojlanadigan xavfli o'sma.

lymphostasis – limfa oqimining to'xtab qolish.

lymphocytosis – periferik qonda limfositlar sonining ko'payishi; surunkali yuqumli kasalliklarda kuzatiladi.

6. phono – tovush

phonocardiographia – yurak ishidan vujudga keladigan tovush hodisalarini qayd qilish va ularni izohlashdan iborat yurak – tomirlar sistemasini tekshirish metodlaridan biri.

phonendoscopium – tovushlarni kuchaytiradigan, eshitib ko'rish uchun ishlatiladigan asbob.

photophobia – yorug'likdan qo'rqish, yorug'likka qaray olmaslik.

7. phyton – o'simlik

phytotherapia – dorivor o'simliklar bilan davolash.

III-QISM

Dorishunoslik iboralari.

Retsept

1-Dars

1-§. Dorivor vositalarning nomlanishi

Dorivor vositalarning nomeklaturasi bu hozirgi davrda qoʻllanilayotgan barcha dorivor vositalar nomining yigʻindisidir.

Dorivor vosita – bu mamlakatning shunday vakolatga ega boʻlgan idorasining odam yoki hayvonlarni kasalliklarini davolash, oldini olish yoki aniqlash maqsadida belgilanadigan tartibda ishlatish uchun ruxsat etilgan farmakologik vositadir.

Dorivor vositalar sifatida qoʻllaniladigan organik kimyoviy moddalar ikkita nomga ega: ilmiy/sistematik(tizimli)/va trivial/shartli(odatdagi)/.

“Trivial” soʻzi lotincha – “trivialis” odatdagi, oddiy soʻzidan kelib chiqqan. Ilmiy nom dorivor moddalarning kimyoviy tarkibini ifodalaydi. Lekin ilmiy nomlar uzun, oʻqilishi qiyin boʻlganligi sababli ularni tibbiyotda ishlatish noqulaylik tugʻdiradi. Shuning uchun dorivor vositalarning ilmiy emas balki trivial nomlari qoʻllaniladi.

Misol uchun:

Ilmiy nomlanishi	Trivial nomlanishi
1. Fenil 2, 3-dimetil, 4. Metilamina pirazon-5-N-metasulfanat natriy	Analgin
Trans-9, 13-dimet-71, 1, 5-trimetilsik- logeksin-5-6-nonatetrasin-7, 9, 11, 13	Retinol/Vitamin A

Dorivor preparatlarning trivial nomlarini nomeklatur komissiyasi beradi. Bunday nomlar quyidagi talablarga toʻgʻri kelishga intiladi: qisqalik, talaffuz osonligi, berilgan nomlarning boshqalardan fonetik farqlanishi bilan trivial nomlar toʻgʻri belgilarni ifodalaydi: kimyoviy tarkibini, farmakologik guruhga mansubligini, davolash taʼsirini va hokazolarni.

Trivial nomlar quyidagi usullar bilan farqlanadi: bitta asosga ega boʻlgan hamda ikkita va undan ortiq asosga ega nomlar.

a) Bitta asosga ega bo'lgan nomlarni –in yoki –ol suffikslarini qo'shish bilan hosil qilish mumkin. Misol uchun:

Streptomycinum/asos/Streptomye, -in suffiks/

Mentholum/asosMentha-/yalpiz/-ol suffiks/

b) Perefektsli- suffiksli usulda asosga perefiks/old qo'shimcha/ va suffiks qo'yiladi. Misol uchun.

Antifebrinum, Antistruminum,

anti- (qarshi)-old qo'shimcha, -in suffiks

febris, is, f –isitma ko'tarilishi

struma, ae, f –bo'qoq

II. Ikkita va undan ortiq asosga ega bo'lgan nomlar quyidagi usullar bilan hosil bo'lishi mumkin.

a) Qo'shish: bu usulda asoslar interfiks/ birlashtiruvchi unli/ yordamida yoki unsiz birlashadi.

Misol uchun:

Haematogenum –gematogen

Haemat+o+gen paydo bo'lishi, rivojlanish /

Apilacum-apilak

/apis – ari –lac-sut/

b) "Abrevatsiya" – qisqartirish so'zi lotincha "brevis" kalta so'zidan olingan. Bu usul bilan so'zlardan ajratib olingan ma'noli bo'laklarning qo'shilishidan qisqartirilgan murakkab so'zlar hosil bo'ladi. Bunday so'zlar abbreviatura deb ataladi:

Misol uchun:

Analphenum-tugmachasimon dorining nomi

Analginum dan – anal qismi, va

Phenacetinum dan – phen olingan.

v) Abbrevatsion suffiksli usulda abbrevaturaga suffiks qo'shiladi

Neriolonum/ /Nerium oleander – Sambitgul/.

Dorivor vositalarning nomlanishida abbrevatura keng qo'llaniladi.

2-§. I. Ma'noli so'z yasovchi qismlar va ularning ma'nolari

Ma'no beruvchi qism	Ta'rif-tavsif ma'nosi	Misollar
Aeth-	etil	Aethasolum, Aethacridium
Benz-	benzol guruni	Benzonaphtholum Benzelpencillinum
Glyc-, gluc-	shirin	Glucosum, Glocolon. Glycerinum
Hydr-	suv, vodorod	Hydrocortisonum, Hydroperitum
-Iod-	yod	Diiodthyrazinum
Mers-	simob	Mercoral, Mercurophyllinum
Meth-	metil guruhi	Methylsulfazinum
Naphtha-	qora moy/neft/	Naphthalanum Naphthizonum
Oxy-	nordon, kislorod	Oxytetracyclinum, Oxacillinum
Phen-	fenil guruhi	Phenalginum, Phenabarbitalum,
Sulfa- Thio-	oltingugurt sulfat bu tarkibida oltingugurt atomi kiradigan birikma	Norsulfasorum, Sulfapyridazinum Thiopentalum-natrium, tiaminum
-Zid-, -zin-, -zol-, -zon-	azot guruhi	Aminazinum, Norsulfazolum

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. O'qing va ma'lum chastotali bo'laklarni ajrating.

Hexamethylentetraminum, Phenolphthaleinum, Moffeinum – natrii benzoas, Methyl salicylas, Aethylmorphini hydrochloridum, Methylsulfazinum, Benzonaphtholum, Glycophage, Glyciranium, Mercloran, Mercaphamidum, Mercazolium, Benzacillia, Benzestrolum,

2. Lotincha yozing:

Sulfadimezin, etilmorfin, etilmizol, benzobail, benzamil, glyutamizol, glikoran, gidroksidramin, gidrargirum, merkupurin, merkusal, metilprednizalon, tiidirin, metiluratsilum, naftanman, oksfedrin, oksolin, fentanil, fenilbutazol, sulfatiazol, sulfazin, tribuson, trimidasol.

3-§. II. Davolashda foyda beradigan preparat /dori nomlari/ ning ma'noli so'z yasovchi qo'shimchalari

Bo'laklar ma'nosi	Davolashda foyda beradigan preparat ma'nosi	Misollar
1.aller- (g) -anth-, - phyll-	allergiyaga qarshi	Allergol, Strophanthus Platyphyllum
2.-vas-, -angi-	tomirning kengayishi	Divascol, Angitol
3.-somm-, -barb -dorm-	uxlatuvchi	Barbamylum, Corbamalum Somnafin, Dormital,
4.-bil-, -chol- (col)	o'tga taalluqli	Bilergenum, Cholamin, Etacol, Choleving
5.-cor-, card	yurakka oid	Vasocor, Cardiovalenum,
6.-dol-, -alg-, -aesthes-	og'riq bosuvchi	Anaesthesinum, Promedolum, Analginum
7.-flog-, - phlog -	yallig'lanishga qarshi	Floginal, Phlogex
8.-haemat-, - aemia	qonga oid	
9.lax-	surg'i	Acetolax, Laxasept
10.-press-, -tens-	gipertoniya qon bosimini tushiruvchi	Depressan, Protensin
11.-pyr-	isitma pasaytiruvchi	Amidopyrinum
12.-sed-	tinchlantiruvchi	Sedeval
13.-stress-, - tranqu-	tinchlantiradigan	Anastress, Tranquil
14.-ur-	siydik haydovchi	Diurometan, Saurin
15.-verm-, -helm (int)-	gijjaga qarshi	Univerm, Helmintin
16.-vom(it)-	qusishga qarshi	Vomital, Emetiral
17. -test-, vir-	erkak jinsiy organlaridan tayyorlangan	Agovirin, Testosteronum
18. -myco-	zamburug'larga qarshi	Mycoseptinum
19. - sept-	zararsizlantiruvchi	Enteroseptolum
20.-thyr-	qalqonsimon bez faoliyatiga ta'sir etuvchi	Thyrotropinum

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. O'qing va ma'lum chastotali bo'lak (ma'noli so'z yasovchi)larini ajrating.

Promedolum, Flogodin, Amydopyrin, Tenormal, Anacardiol, Sedrol, Prodorm, Cardiotoxin, Pertranquile, Vasodilan, Tranquisan, Novalgin, Allergysin, Sedanyl, Morphocyclinum, Butaflogin, Cyslodorm, Nepressol, Anaestress, Allercur, Isotensin, Dipidolor.

2. Lotincha yozing.

Anestezin, barbamil, piranal, amidapirin, teofilin, platfilin, strofantin, angiotrafin, divaskol, stenkord, barbital, algolizin, depredol, dolatin, xolevid, morfotsiklin, lanokordal, apressin, angiotrofin, tensional, tensatrin, tetrakor, algokalmin, dipiron

4-§. III. Dori nomlarini yasalishida qo'llaniladigan ma'noli so'z yasovchi qismlar

Bo'laklar	Ta'rif-tavsif/ma'nosi qism/	Misollar
1.-andr- -stan- -ster- -test-, -vir-	androgenlar erkak jinsiy garmonlarning preparatlari	Androtin, Testobolin, Testaform, Sterandril, Oraviron, Proviron-Depot
2.-apis-	ari(zahari)	Apisarthronum
3.-cain-	mahalliy og'riqni qoldiruvchi, yo'qotuvchi	Novacainum
4. -cid(lot. occidere- o'ldirmoq)	mikrobgga qarshi	Streptocidum
5. -cillin-	antibiotik penicillinlar	Penicillinum
6. -cyclin-,	tetratsiklin hosilalari	Tetracyclinum
7. -mycin-	mikrobgga qarshi	Erythromycinum
8. -cort-	buyrak usti bezi po'stlog'i garmonlari	Corticomycetinum
9. -oestr-	ayollar jinsiy gormonlarining preparatlari	Oestradiolum
10.-viper-	ilon zaharidan tayyorlanadi	Viprosalum
11.-vit-	vitaminlar	Undevit

Chastotali bo'laklar dorivor preparat nomida ko'p qo'llaniladigan so'z bo'laklari. Har bir chastotali bo'lak o'zining alohida ma'nosiga ega hamda preparatlar to'g'risida u yoki bu ma'lumotni beradi.

Chastotali bo'laklarni va ularning ahamiyatini bilish juda ko'p miqdordagi dori nomlarini tushunib olishga hamda dorivor preparatlarning nomini to'g'ri, xatosiz yozishga yordam beradi.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. O'qing va ma'lum ma'noli so'z yashovchi qo'shimchalarni ajrating:

Bilrastum, Synoestrolum, Methycillinum-natrium, Oxytetracyclinum, Testosteronum, Triiotrastum, Primotest, Androlum, Adicillin, Oestroben, Stanolon, Pantocidum, Trichomonacidum, Apilacum, Biomycinum.

2. Lotincha yozuvda ifoda eting/yozing/

Androtardil, aplakol, kartikotropin, estrogenin, testoviron, vipratoks, ampitsillin, trigidrat, atsignost, adenovit, biligrafin, sestotsid, daunomitsin, dekortin, dixisterol, eritromitsin, fosfat, fugatsillin, marevid, mastered, metitsillin-natrit, navokain, nilatsid, estramen, pantokain.

3. Quyidagi o'simliklar nomidan alkaloidlar/asosiy o'simliklarda uchraydigan azotli organik moddalar gruppasi/ni hosil qiling:

Lobelia/ia/ -lobelia

Papaver-ko'knori

Strychn/os/ -kuchala daraxti

Theobrom/a/ -shokaladli daraxt

Ephedr/a/ -Xitoycha guttapercha daraxti

Sphaerophys/a/ -sferofiza

Veatr/um/ -morolquloq/bot/

4. Ma'nosiga qarab alkaloidlar/glyukozidlar/va o'simliklar guruhiga ajrating:

Coffea, ae, f; Hyoscyamus, i, m; Ruta, ae, f; Atropinum, i, n; Papaverinum, i, n;

Salsola, ae, f; Ephedrinum, i, n; Strychninum, i, n; Papaver, eris, n; Lobelia, ae, f;

Rutinum, i, n; Ephedra, ae, f; Coffeinum, i, n; Hyoscyaminum, i, n; Lobelinum, i, n;

Strychros; Atropa, ae, f; Salsolinum, i, n.

5. O'zbekcha yoki ruscha yozing:

Acedinum, Phasphacolum, Polyglykinum, Quateronum, Norsulfazolum, Analginum,

Mentholum, Phthivazidum, Naphthizinum, Aethazolum, Penicillinum, Erythromycinum

5-§. DORI NOMLARINI DORI SHAKLLARI BILAN QO'LLANILISHI

1. Agar dori (preparat) nomi dori shakli bilan kelsa, birinchi dori shakli bosh kelishik birlikda, so'ngra dori nomi qaratqich kelishigi birlikda bosh harf bilan yoziladi.

Streptotsid mazi – **Unguentum Streptocidi**

Novakain mazi – **Unguentum Novacaini**

Vazelin moyi – **Oleum Vazelini**

2. Kombinirovanni(murakkab) dori nomlari qo'shtirnoqqa olinib, bosh kelishik birlikda ifodalanadi:

«Urosal» tabletkasi – **Tabulettae «Urosalum».**

«Kalendula» mazi – **Unguentum «Calendula».**

3. Agar dori shaklini aniqlovchisi (moyli, spirtli...) bo'lsa dori nomidan so'ng kelib, dori shakli bilan moslashadi:

Sinestrolning moyli eritmasi – **Solutio Synoestrolis oleosa.**

Tetratsiklinning qobiqqa o'ralgan tabletkalari – **Tabulettae Tetracyclini obductae**

4. Agar dorivor o'simliklarning qismini bildiruvchi (barg, gul, ildiz...) aniqlovchi kelsa, dorivor o'simlik nomidan oldin qaratqich kelishigi birlik yoki ko'plikda tarjima qilinadi:

Valeriana ildizining damlasi – **Infusum radices Valerianae**

Chayono'ning barglari – **Foliorum Utricis.**

6-§. DORI SHAKLLARI HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT

Dori moddalarini chiqarish va yozish

Dori shakllarini mumkin qadar o'qishga qulayligidir. Dori shakllarining qattiq, suyuq, yumshoq bo'lishi uning tayyorlanishga bog'liq.

Tabuletta, ae f-tabletka(tugmachasimon dori shakli)

Ichish, sirdan ishlatish yoki in'eksiya qilish (tegishli erituvchida eritilgandan so'ng) uchun mo'ljallangan, dorivor moddalarni presslab olingan, dozalangan qattiq dori turi

Tablettae Analgini

Tinctura, ae, f –nastoyka

Ichishga yoki sirdan ishlatishga mo'ljallangan, dorivor o'simlik mahsulotining qizdirilmagan va spirtli, spirt-suvli, spirt-efirli tiniq ajratmasidan iborat bo'lgan suyuq dori turi

Tinctura Convalariae

Capsula, ae, f – kapsula (qoplamali dori)

Ichish uchun mo'ljallangan ichiga dorivor vosita solingan g'ilof(jelatin, kraxmal yoki boshqa polimerlardan tayyorlangan) dan iborat bo'lgan dozalangan dori turi

Pilula, ae, f hab dori

Ichishga mo'ljallangan, tarkibida dorivor vosita va yordamchi moddalar bo'lgan bir xil plastik massadan tayyorlangan sharcha holdagi dozalangan qattiq dori turi.

Pilula Nitroglycerini

Pasta, ae, f – pasta(xamirsimon modda)

Tarkibida 20-25% dan ortiq kukun holdagi moddalar bo'lgan suyuq surtma

Pasta Jodoformii

Sirupus, i, m –sharbat

Ichish uchun mo'ljallangan, qandning suvdagi konsentrlangan eritmasidagi dorivor moddalarning eritmasidan iborat suyuq dori turi.

Sirupus Althaeae
Sirupus Rhei

Infusum, i, n – damlama va decoctum, i, n-qaynatma

Ichish yoki sirtidan ishlatishga mo'ljallangan dorivor o'simlik mahsulotining suvli ajratmasi yoki shu maqsad uchun maxsus tayyorlangan konsentrat eritmasidan iborat bo'lgan suyuq dori turlari

Damlama va qaynatma bir-biridan tayyorlash usuli (olov ustida yoki suv hammomida qizdirish va keyinchalik damlash vaqti) bo'yicha farq qiladi.

Damlama-dorivor o'simlikning yumshoq qismidan tayyorlanadi.
Qaynatma- dorivor o'simlikning dag'al qismidan tayyorlanadi.

Infusum radices Valerianae
Infusum foliorum Digitalis

Extractum, i, n –ekstrakt

Ichishga yoki sirtidan ishlatishga mo'ljallangan, dorivor o'simlik mah-

sulotining konsentrlangan ajratmasidan iborat bo'lgan quyuq dori turi.

Extractum Crataegi fluidum
Extractum foliorum Digitalis

Emulsum, i, n – emulsiya

Ichish, sirdan ishlatish yoki in'eksiya qilish uchun mo'ljallangan, o'zaro aralashmaydigan suyuqliklardan iborat dispers sistemadan tashkil topgan suyuq dori turi.

Emulsum Synthomycini

Unguentum, i, n – quyuq surtma

Sirdan ishlatishga mo'ljallangan yopishqoq kondensatsiyali yumshoq dori turi

Unguentum Xeroformii
Unguentum Streptocidi

Linimentum, i, n -suyuq surtma

Sirdan qo'llaniladigan, tana temperaturasida eriydigan quyuq suyuqlik yoki dirildoqsimon massadan iborat dori turi

Linimentum Synthomycini

Aërosolum, i, n – aerazol

Gaz yoki gazlar aralashmasidan iborat dispers muhitdan qattiq modda

zarrachasi yoki suyuqlikdan iborat dispers fazadan tashkil topgan, maxsus qolip yordamida olinadigan dispers sistemali dori turi.

Aërosolum Camitoni

Pulvis, eris, m - kukun, poroshok

Ichish, sirdan ishlatish yoki in'eksiya qilish (tegishli erituvchida eritilgandan so'ng) uchun mo'ljallangan kukun holdagi qattiq turi.

Kukunlar yirik(pulveres grossi), mayda (pulveres subtiles) va juda mayda (pulveres subtilissimi)turga bo'linadi. Kukunlar oddiy murakkab bo'lishi mumkin. Bir dori moddasidan tashkil topgan kukun oddiy (pulvis simplex), ikki va undan ortiq dori moddasidan tashkil topgan kukun murakkab (pulvis compositus) dori deyiladi.

Pulvis Ampicillini Pulvis Amidopyrini

Solutio, onis, f – eritma

In'eksiya qilish, ichish yoki sirdan ishlatish uchun mo'ljallangan bitta yoki bir nechta dorivor moddalarni eritish yo'li bilan olingan bir xil tiniq suyuq dori turi.

Eritma suvli (solutiones aquosae), spirtli (solutiones spirituosae) yoki moyli (solutiones oleosae) bo'lishi mumkin.

Solutio Synoestrolis oleosa Solutio Jodi spiritiosa

Species, ei, f –yig‘ma

Ichish yoki sirtidan ishlatishga mo‘ljallangan damlamalar va qaynatmalar tayyorlash uchun qo‘llaniladigan maydalangan yoki butun bir necha tur dorivor o‘simlik mahsulotining va ba‘zan dorivor vositalar qo‘shilgan aralashmasi.

Species antiasthmaticae
Species pectoralis

Dorivor o‘simliklarning qismini bildiruvchi so‘zlar

herba, ae, f - o‘t   folium, i, n- barg

flos, floris, m- gul   fructus, us, m- meva

radix, icis, f- ildiz   rhizoma, atis, n- ildizpoya

semen, inis, n- urug‘   gemma, ae, f-kurtak

Mustaqil ishlash uchun mashlar

1. Dorivor moddalar va preparatlar nomini o‘qing. Sizga tanish bo‘lgan ma‘no beruvchi qo‘shimchalarni ajrating va tarjima qiling.

Valocordinum, Cocarboxylasum, Morphinum, Testoenatum, Mycosolon, Bicillinum, Rifothyroinum, Mammophysinum, Oetronum, Erythromycinum, Valosedan, Polyoestradiolum, Pharyngosept, Adrimycinum, Mycoseptin, Chinocidum, Kanamycinum, Methicillinum, Norsulfazolum, Sulfzinum, Pyocidum, Adrenalinum, Gonodotropinum, Somatotropinum, Novocainum.

Haemodesum, Enterodesum, Panangin, Quadevitum, Novurit, Urodanum, Rifamycinum, Synoestrolum, Gentamycinum, Synthomycinum, Barbamylum, Leucogenum, Laevomycesinum, Glycerinum, Glucosum, Asthmatinum, Anaesthesinum, Hydrocortisonum.

2. O'zbek tiliga tarjima qiling.

Folium Belladonnae, folia Helianthi, oleum Amygdalarum, oleum Anisi, tinctura Erysiini, aërosolum "Cametonum", extractum Strychni, extractum Convallariae, granula Amydarini, suppositoria oleum Cacao, decoctum foliorum Salviae

3. Lotin tiliga tarjima qiling.

Arpabodiyon moyi, kanakunjit moyi, ravoch sharbati, mavrak barglarining damlamasi, gazako't ekstrakti, chayono't barglarining damlamasi, do'iana nastoykasi, shaftoli moyining emulsiyasi, tetrotsiklin mazi, daktinomitsin eritmasi, follikulinning moyli eritmasi, yodning spirtli eritmasi, "Flakarbin" granulari, "Undevit" drajesi, streptotsidning suyuq surtmasi, marvaridgul o'ti.

7-§. LEKSIK MINIMUM

1. Aloë, Aloës, f – sabur, alloy	2. Althaea, ae, f – gulxayri
3. Belladonna, ae, f – belladonna	4. Chamomilla, ae, f – moychechak
5. charta, ae, f – qog'oz	6. Convallaria, ae, f – marvaridgul
7. gutta, ae, f – tomchi	8. Mentha, ae, f – yalpiz
9. tinctura, ae, f – spirtli eritma	10. Valeriana ae, f – valeriyana
11. spirituosus, a, um – spirtli	12. destilatus, a, um – tozalangan
13. fluidus, a, um – suyuq	14. oleosus, a, um – moyli
11. comphoratus, a, um – kamforaga oid	

O'qing va sizga tanish bo'lgan so'zlarni lotincha yozilishini esda saqlang.

1. ampulla, ae, f – ichiga dori quyib og'zi payvandlangan naycha
2. capsula, ae, f - kapsula, qobiq
3. massa, ae, f – miqdor
4. mixtura, ae, f – aralashma
5. pasta, ae, f – xamirsimon modda (pasta)
6. pilula, ae, f – hab dori (pilyula)

7. *tabuletta*, ae, f – tugmachasimon modda (tabletk)
8. *dragee* – qattiq dori shakli (draje, fr)
9. *extractum*, i, n – so‘rim (ekstrakt / o‘simliklardan suv va suv spirt yordamida tayyorlangan konsentrlangan dori turi/)
10. *linimentum*, i, n –suyuq surtma(liniment)
11. *aërusolum*, i, n –aerozol
12. *suppositorium*, i, n –shamcha

Nota bene!

Optimum medicamentum quies est – Tinchlik eng yaxshi davodir.

Medica mente, non medicamentis – Dori bilan emas, aql bilan davola.

2-DARS

8-§. FE'L (VERBUM)

To'rt turlanish. Noaniq forma. Buyruq va shart mayli

Predmetning ish-harakatini ifodalovchi so'z turkumiga fe'l deb ataladi. Lotin tilida fe'l o'zbek tilidagidek shaxs, son va mayl bilan tuslanadi, Lotin tilida fe'llar to'rtta turlanishga ega.

Noaniq formada ularning barchasi **-re** qo'shimchasi bilan tugaydi, 1-, 2-, 4- turdagi turlanishga kiruvchi fe'llarning noaniq shaklidan **-re** va 3-turdagi turlanishga kiruvchi fe'llardan esa **-ere** qo'shimchalarini olib tashlab fe'llarning negizi hosil qilinadi

I-turlanishli fe'lning asosi – a

II turlanishli fe'lning asosi – e

III turlanishli fe'lning asosi – undosh bilan

IV turlanishli fe'lning asosi – i bilan tugaydi.

Turlanish	Noaniq forma	Asos	Buyruq mayli
I	Dare – bermoq	Da.	Da-ber
II	Miscere- aralashitirmoq	Misce	Misce –aralashtir
III	Sol vere- eritmoq	Solv	Solve - erit
IV	Audire- eshitmoq	Audi	Audi – eshit

Jadvaldan ko'rinib turibdiki buyruq maylini hosil qilish uchun barcha 4 tala turlanishdagi fe'llarning noaniq forma yasovchi qo'shimchasini olib tashlash kerak.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Fe'llarni turlanishi va asosini aniqlang

legere – o'qimoq, *sterilizare* – qaynatib tozalamoq, *recipere* – olmoq, *diluere* – qo'shmoq, *valere* – sog' bo'lmoq, *munire* – himoya qilmoq, *conquere* – qaynatmoq, *laborare* – ishlamoq, *obducere* – parda bilan qoplamoq.

2. Buyruq maylini hosil qiling:

conspargere – sepmoq, signare – belgilamoq, studere – o‘qimoq, extrahere – chiqarmoq, colare – suzmoq, sezmoq, solvere – eritmoq, miscere – aralashtirmoq,

addere – qo‘shmoq, finire – tugatmoq, vertere – ag‘darmoq.

3. Lotin tilidagi qaysi fe‘llar quyidagi so‘zlar bilan talaffuz qilishini ajrating:

Sterilizatsiya, ekstrakt, filtr, finol, preparat, laboratoriya, auditoriya, leksiya, formatsiya, filtratsiya.

9-§. SHART MAYLINING RETSEPTDA QO‘LLANILISHI

Retseptda lotin tilida ko‘p ma‘no beruvchi faqat bitta shart maylining ish harakatiga undash, buyurish ma‘nolari ishlatiladi. Retseptda qo‘llaniladigan buyruq maylining na‘munalari:

Da – ber	Misce – aralashtir	Signa – belgila
Recipe – ol	Adde – qo‘sh	Repete – takrorla
Verte – ag‘dar	Sterilisa – qaynatib tozala	Consperge – sep

Shart maylining shakli ikki xil tarjima qilinadi:

1. Fe‘l bilan **bo‘lsin** so‘zi birgalikda

2. Fe‘lning noaniq formasi

Aralashtirilgan bo‘lsin   Aralashtirilsin.

Berilgan bo‘lsin!   Berilsin.

Faqat 3 shaxs birlik yoki ko‘plikda ishlatilib birlikda fe‘l negiziga **-tur**, ko‘plikda **-ntur** qo‘shimchalari qo‘shiladi.

Fio, fieri fe‘li – birlikda – **t**, ko‘plikda **-nt** qo‘shimchalariga ega bo‘ladi.

Retseptda qo‘llaniladigan shart maylining na‘munalari

1. **Detur** – Berilsin. Berilgan bo‘lsin.

2. **Misceatur** – Aralashtirilsin. Aralashtirilgan bo‘lsin.

3. **Signetur** – Belgilansin. Belgilangan bo‘lsin.

4. **Repetatur** – Takrorlansin. Takrorlangan bo‘lsin.

5. **Sterilisetur** – Qaynatib tozalansin. Qaynatib tozalangan bo‘lsin

6. **Dentur tales doses** – Shunday doza berilsin. Shunday doza berilgan bo'lsin

Retseptda **fio, eri** fe'li bilan qo'llaniladigan shakllar:

Misce, fiat pulvis – Kukun hosil bo'lguncha aralashtir.

Misce, fiat unguentum – Maz hosil bo'lguncha aralashtir.

Misce, fiat linimentum – Liniment hosil bo'lguncha aralashtir.

Misce, fiat pasta – Pasta hosil bo'lguncha aralashtir.

Misce, fiat emulsum – Emulsiya hosil bo'lguncha aralashtir.

Misce, fiat suppositorium – Shamcha hosil bo'lguncha aralashtir.

Misce, fiat suppositorium vaginale – Qinli shamcha hosil bo'lguncha aralashtir.

Misce, fiant pilulae – Aralashtirib, hab dori tayyorlansin.

Misce, fiant species – Aralashtirib, yig'ma hosil qilinsin.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Otni kerakli sonda ishlatib to'ldirilsin.

a/misce, fiat ...

misce, fiant ...

/ suppositoria, rectalia, pulvis, pasta, globules, emulsum, spesies, linimentum, suspensio/

b/ detur ... denture ...

/solutio, tabulettae, tales doses, unguentum, dragee/

c/ sterilisetur ... sterilisentur...

/ vitra, vitrum, solutiones, medicamentum

2. Tarjima qiling:

1. Vazelin moydan 5 ml qo'sh

2. 20, 0 Kseraforma surtmasidan ol

3. Marvaritgul nastoykasidan 10 ml vavalerian nastoykasidan 15 ml aralashtirilsin

4. Qalampir yalpiz moyidan 3 ml qo'sh

5. 25, 0 Sintomitsin suyuq surtma dorisidan ber.

6. Adrenalin eritmasidan 10 ml ber

7. Vazelinli moydan 20 ml qaynatib tozala

8. Dibazol va papaverindan berilgan bo'lsin

9. 6 miqdordagi shamcha berilgan bo'lsin
10. Evkalipt moyidan berilgan bo'lsin
11. Amidopirin eritmasidan berilgan bo'lsin
12. Valerianaildizi damlamasidan ber
13. Novakain eritmasidan qaynatib tozala
14. Surtma dori tayyorlangan bo'lsin
15. Ekstrakt berilsin
16. Qinli shamcha berilsin

LEKSIK MINIMUM

1. addo, ere 3-qo'shmoq
2. audio, ire 4-eshitmoq
3. curo, are 1-davolamoq
4. do, are 1-bermoq
5. finio, ire 4-tugamoq
6. misceo, ere 2-aralashtirmoq
7. recipio, ere 3-olmoq
8. signo, are 1 – belgilamoq
9. steriliso, are 1 –qaynatib tozalamoq (sterilizatsiya qilmoq)
10. verto, ere 3-aylantirmoq, ag'darmoq
11. salveo, ere 2-sog'lom bo'lmoq, salom bermoq (salomlashyvd
ishlatiladigan fe'l)
12. valeo, ere 2 - sog'lom bo'lmoq (xayrlashuvda ishlatiladigan fe'l)

10-§. Dorivor o'simliklarning nomi

Eucalyptus, i, f - evkalipt	Menthe, ae, f -	yalpiz
Salvia, ae, f mavrak	Crataegus, i, f -	do'lana
Frangula, ae, f - itjumrit	Rheum, i, n -	ravocho
Urtica, ae, f - chayono't		

Dorilarning nomlari

Adrenalinum, i, n-adrenalin	Amidopyrinum, i, n- amidopirin
Dibazolium, i, n-dibazol	Ichthyolum, i, n- ixtiol

Norsulfazolum, i, n-norsulfazol   Novacainum, i, n- novakain
Papaverinum, i, n-papaverin   Sulfadimezinum, i, n-sulfadimezin
Synthomycinum, i, n-sintomitsin   Xerformium, i, n- kserform
Oleum (i, n) Ricini (us, i, m)-kanakunjit moyi
Solutio Ammonii (um, i, n) caustici (us, a, um)-novshadil (ammoniy
gidroksid) spirti

Nota bene!

Radices litterarum amarae sunt, fructus dulces – Fanning ildizlari
achchiq, mevalari esa shirindir.

Summum bonum medicinae sanitas – Salomatlik tibbiyotning oliy
maqsadidir.

3-DARS

RETSEPT

11-§. I. RETSEPT HAQIDA TUSHUNCHA

Retsept bu shifokorning dori tayyorlash, tayyorlangan dorini qabul qilish usullari ko'rsatmasi va davolash uchun bemorga berish kerakligi to'g'risidagi dorixonaga xat orqali murojaat qilishi. "Retsept" so'zi/lot. **Receptum, i, n/** lotin tilidagi recipere-olmoq fe'lidan yasalgan.

Retsept aniq va tushunarli siyoh rangda yoki ruchkada barcha ko'rsatilgan qoidaga asosan yoziladi. Retsept varaqasini to'g'rilashga yo'l qo'yilmaydi.

II. RETSEPT TUZILISHI

Har bir retsept 9 qismga bo'linadi:

1. **Inscriptio** – davolash muassasasini manzili va telefon raqami
2. **Datum** – retsept yozilgan kun, oy, yil
3. **Nomer aegroti** – bemorning ismi va sharifi
4. **Aestas aegroti** –bemorning yoshi
5. **Nomen medici** – shifokorning ismi va sharifi
6. **Designatio materialium** – dorining nomi va miqdori
7. **Subscriptio** – dorixona xodimiga dori tayyorlash to'g'risida ko'rsatma
8. **Signatura** – belgilansin.

Har doim lotin tilidagi Signa /Signetur/ belgilansin, belgilangan bo'lsin fe'li bilan bog'lanib, undan so'ng rus tilida yoki o'zbek tilida bemorga dorini qabul qilish usuli haqida ko'rsatma beriladi.

9. **Nomen et sigillum medici personale**-shifokorning imzosi va shaxsiy muhri

Retsept na'munasi

Inscriptio	Sog'liqni Saqlash Vazirligi	Davolash muassasasining nomi	
Datum	Retsept (Kattaga, bolaga – keraksizi o'chirilsin) << >> _____ 20 ____ -yil ▪ (retseptning sanasi)		
Nomen aegroti →	Bemorning F.I.O _____		
Aetas aegroti →	Yoshi _____		
Nomen medici →	Shifokorning F.I.O _____		
{invocation} →	So'm	Tiyin	Rp: <i>Erithromycini 0.25</i>
{designatio} →			
{matetium} →			
Subscriptio →			<i>D.t.d. N 20 in tab. S.kuniga 3 marra 1 ta tabletkadan ichilsin.</i>
Signatura →			
Nomen et sigillium personale medici →	So'm	Tiyin	Rp: Shifokorning shaxsiy imzosi va muhri
Retseptning amal qilish muddati 10 kun, 2 oy (keraksizi o'chirilsin)			

	davolash profilaktika muassasasining nomi va rekvizitlari ko'rsatilgan shtamp o'rnini	Nodavlat davolash profilaktika muassasasi litsenziyasining raqami, berilgan sanasi, amal qilish muddati
Retsept		
Kattalar	Bolalar	
(kerakli o'chirilsin)		
Kun _____	Oy _____	Yil _____
Bemorning F.I.Sh. _____	Bemorning yoshi _____	
Kasallik tarbi № _____		
Rp: _____ (savdo nomi)		
(xalqaro patentlanmagan nomi)		
DS: _____		
Shifokorning F.I.Sh. _____		
Tel: _____	(Shifokorning shaxsiy muhri o'rnini)	
Retseptning amal qilish muddati: _____		

	davolash profilaktika muassasasining nomi va rekvizitlari ko'rsatilgan shtamp o'rnini	Nodavlat davolash profilaktika muassasasi litsenziyasining raqami, berilgan sanasi, amal qilish muddati
Retsept		
Kattalar	Bolalar	
(kerakli o'chirilsin)		
Kun _____	Oy _____	Yil _____
Bemorning F.I.Sh. _____	Bemorning yoshi _____	
Kasallik tarbi № _____		
Rp: _____ (savdo nomi)		
(xalqaro patentlanmagan nomi)		
DS: _____		
(Berilayotgan dori vositasining nomi va seriyasi) _____		
Farmabevt xodimining F.I.Sh. _____ _____ (imzo)		
		
(Dorixona shtamp o'rnini)		

Retsept varaqasining orqa tomoni

Shifokorga eslatma

-davolash -profilaktika muassasasining shartli belgisi bosmoxona usulida bosiladi yoki to'rtburchak muhr qo'yiladi;

- retsept lotin tilida tushunarli qilib, aniq harflar bilan siyohda yoki sharikli ruchkada yoziladi, retseptni tuzatish man etiladi;

- bir retsept varaqasida tarkibida zaharli yoki nasha moddasi bo'lgan bitta dori yoki ikkita oddiy va kuchli ta'sir etuvchi dori bo'lishi mumkin;

- faqat qabul qilingan qistqartma otlarning shartli belgisi yozilishi kerak;

- qattiq va sochiluvchan moddalar – grammlarda (0, 1; 0, 001; 1, 0), suyuqliklar - millilitrlarda, grammlarda va tomchilarda yozilishi kerak;

- dorini qabul qilish usuli bemor tushunadigan tilda yozilishi kerak, "ichki", "ma'lum" kabi umumiy ko'rsatmalar bilan cheklanish mumkin emas;

- retsept shifokorning imzosi, shaxsiy muhri bilan tasdiqlanishi lozim.

Dorini shaxsiy tayyorlash №	Dorixonanaing to'rtburchak muhri
Qabul qilindi. Tayyorlandi	Tekshirildi Berildi

12-§. III. RETSEPTNI YOZISH QOIDASI

Retseptni yozishdan oldin quyidagi qoidalarni bilish kerak:

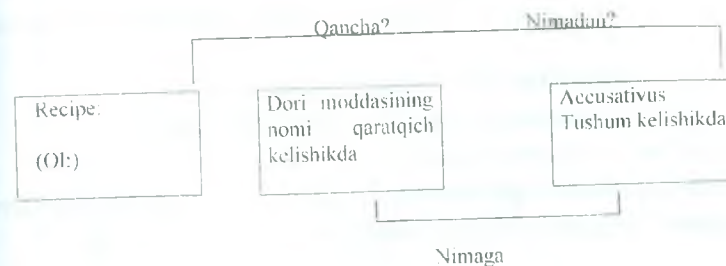
1. Bitta retsept varaqasida faqat bitta dorining nomi yoziladi va ayrim holatlarda ikki dori turini yozish mumkin.

2. Dorini tezlik bilan tayyorlash yoki berish kerak bo'lsa retsept varaqasining yuqori qismiga:

Cito - Tez! Tezlik bilan

Statim – Darhol so'zlari yoziladi.

Retseptning 9 qismidan 6-7-si, 8-qismining birinchi so'zi lotin tilida yoziladi. Retseptning 6-asosiy qismi shartli belgi **Rp: /Recipe –ol/-recipere** – olmoq fe'lining buyruq mayli 3-shaxs birlik sonidagi formasi bilan boshlanadi. So'ngra bosh harf bilan dori nomi (qaratgich kelishigida) yoziladi, keyin miqdor ko'rsatiladi

Retseptni quyidagi qoidalar yordamida yozish kerak.

1. Har bir dori moddasining nomi yangi satrdan yoziladi
2. Har bir qator bosh harf bilan boshlanadi.
3. Dori moddani yoki o'simlikning nomi ham bosh harfda yoziladi.
4. Har bir modda nomi qaratgich kelishigida yoziladi
5. Qattiq va sochiluvchan moddalar miqdori grammlarda, suyuqliklar millilitrlarda arab raqamlari bilan /5, 0; 0, 5; 0, 05/, tomchilar esa rim raqamlari bilan so'zdan so'ng "tomchi" chiqish kelishigida turadi.

1, 0 – gramm

0, 1 – detsigramm

0, 01 – santigramm

0, 001 – milligramm

0, 0001 – detsimilligramm

0, 00001 – santimilligramm

0, 000001 – mikrogramm

guttam I – bir tomchi

guttas II – ikki tomchi

Dori moddalarning biologik ta'sir birligi qisqacha **BT** shaklida, soni esa arab raqamlari bilan birliklar, mingliklar, millionlarda belgilanadi

6. Agar ikki dori moddasining miqdori teng bo'lsa, belgi **ana** teng miqdori ko'rsatiladi.

7. Agar dori moddasi /tabletk, shamcha/ standart holatda yoziladi. Bu vaqtda birinchi o'rinda dori shaklining nomi **Accusativus pluralis** / tushun kelishigi ko'plik/da so'ngra preparat nomi Nominativus yoki

Ablativus cum predlogi bilan va doza miqdori / numero 6;10 va boshqalar/ ko'rsatiladi.

Recipe: Tabulettas "Besaolum" numero 6.

Recipe: Suppositoria cum Glycerino numero 12.

Bu yerda doza ham ko'rsatilishi mumkin.

Recipe: Lamellas ophthalmicas cum Neomycino sylfate numero 30

Recipe: Tabulettas Bromcamphorae 0, 15 numero 10

Designatio materiaram ni ikki holatda yozish mumkin.

a) Barcha dori shakllarini ifoda etayotganda ularni sonini keng ma'noda yozish.

b) Aniqlovchini nomlanishi murakkab tartibga ega uning tarkiblari faqat qisqartma holatda ifoda etiladi.

Retseptning yettinchi qismida shifokor dorishunosga dori moddalariga qanday ishlov berish /aralastirib, tozalab/, dori moddasiga qanday shakl berish/kukun, maz, hab dori/, qanday miqdorda / tabletka, pilyula, ampula/da va so'ngra dorilarni qanday narsaga o'rab yoki solib/qog'ozga, qora rangli shishachada/ berishligi haqida kerakli ko'rsatmalar beradi.

Sakkizinchi qismi shartli qisqartirilgan S harfi bilan boshlanadi (**Signa** – belgila, ya'ni bu **Signare** belgilamoq fe'lining buyruq maylining 3 shaxs birlik sonidir, yoki shart maylining **Singnetur** – belgilansin). Bu qism rus tilida yoki ona tilida bemorga shifokor dori miqdori, vaqti, dorini qanday usulda qabul qilish yo'llarini ko'rsatib beradi.

Signa: 15 tomchidan kuniga ikki marta ovqatdan yarim soat oldin.

Signa: 1 tabletkadan kuniga 3 mahal

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Retseptni o'qing va tarjima qiling

1. *Recipe: Tincturae Convallariae 15 ml*

Signa: 15 tomchidan kuniga 2-3 marta

2. *Recipe: Tabulettas Monomycini 0, 05 numero 20*

Signa: 1tabletkadan kuniga 3-4 marta 15 min ovqatdan oldin

3. *Recipe: Codeini 0, 05*
Sirupi Althaeae 10, 0
Aquae destilatae 50ml
Signa: sirtqi, tashqi
4. *Recipe: Sirupi Aloës cum Ferro 100, 0*
Da. Signa: 1 choy qoshiqdan kuniga ¼ stakanda 3 marta
5. *Recipe: Solutionis Jodi spirituosae 2 ml*
Tanini 3, 0
Glycerini 10 ml
Misce. Da.
Signa: milkga suykash uchun
(Solutio, onis, f – eritma)
6. *Recipe: Dragee Diazolini 0, 05*
Da tales doses numero 20
Signa: Kuniga 3 marta 1 ta donachadan ovqatdan keyin.
7. *Recipe: Olei Ricini 30, 0*
Xeroformii 1, 5
Misce. Da.
Signa: surtmali bog'lamlar uchun.

2. Lotin tiliga tarjima qiling:

1. *Ol: Marvaridgul nastoykasidan*
Valeriana ekstraktidan teng miqdorda 1ml.
Belladona nastoykasidan 5 ml.
Aralashtir. Ber.
Belgila: kuniga 3 marta
2. *Ol: Yalpiz suvidan 200 ml*
Ber
Belgila: osh qoshiqda kuniga 5-10 marta qabul qilinsin.
3. *Ol: Tozalangan yoddan 0, 03*
Kaliy yoddan 0, 3
Glitserindan 30
Qala mpir yalpiz moyidan 30 tomchi
Aralashtir. Ber.

Belgila: hiqildoqni moylash uchun

4. *Ol: Do'lana nastoykasidan*

Ravoch nastoykasidan teng miqdorda 10 ml.

Mentoldan 0, 2

Aralashtir. Ber.

Belgila: bir osh qoshiqdan kuniga 3 marta

5. *Ol: Moychechak gullaridan 100, 0*

Ber.

*Belgila: Qaynoq suvni damlab qo'yib kunda og'zini 3 marta
chayqash uchun*

6. *Ol: Dikain eritmasidan*

Adrenalin gidrokslorid eritmasidan 0, 1 foizli 3 tomchi

Aralashtir. Ber.

*Belgila: ko'zda anesteziya yuzasi uchun ko'zga 2-3
tomchidan tomizilsin*

7. *Ol: "Anuzol" shamchalaridan 10 dona*

Ber. Belgila: tunda 1 shamchadan

8. *Ol: Monomitsindan 0, 25*

Tabletkada 50 sondagi shunday dozada ber.

Belgila: Kunda 2 mahal 1 tabletkadan.

9. *Ol: Barbital- natriydan 0, 5*

Kakao moyi keragicha, shamcha hosil qilish uchun.

Shunday dozalarda 12 dona berilsin.

Belgilansin: kechqurin 1 shamchadan.

10. *Ol: Eufillindan 0, 1*

Dimedroldan 0, 0125

Shakardan 0, 2

Kukun hosil bo'lguncha aralashtir.

Shunday dozalarda 12 dona kapsulalarda ber.

Belgila: Kuniga 3 mahal 1 kapsuladan.

11. *Ol: Do'lananing suyuq ekstraktidan 25 ml*

Berilgan bo'lsin.

*Belgilangan bo'lsin: Ovqatdan oldin kuniga 3 mahal
20 tomchidan.*

12. *Ol: Dibazol eritmasidan 5ml*

Ampulada 5 sondagi shunday dozada ber.

Belgila: kuniga mushak orasiga 4ml dan yuborilsin.

13. *Ol: Ixtiolning glitserinli eritmasidan 50 ml*

Berilsin.

Belgilansin:

14. *Ol: 0, 5% - 55, 0 Novakain bilan 1% li Sintomitsin linimentidan*

Berilsin.

Belgilansin: yuzaga surtish uchun.

15. *Ol: 15 sonda "Novomigrofen" tabletkalaridan*

Ber.

Belgila: bosh og'rigiga 1 ta tabletkadan.

13-§. LEKSIK MINIMUM

1. Emplastrum, i, n – yaraga yopishtirib qo'yiladigan malhamli mato
2. Globulus, i, n – sharcha
3. Granulum, i, n – granula
4. Iniectio, onis, f – igna orqali teri ostiga qo'yish
5. Lamella, ae, f – ko'z pardasi/pilakcha /
6. Membranula, ae, f – ko'zga qo'yiladigan plyonka dori
7. Mucilago, inis, f – shilliq modda
8. Oleum, i, n – moy
9. Succus, i, n – sharbat shirasi
10. Suspensio, onis, f - suspensiya / qattiq, dori shakli/

Dorilarning nomlari

Aether, eris, m -efir

Barbitalum –natrium, i n - barbital –natriy

Cacao (turlanmaydi) -kakao

Cordigitum, i, n -kordigit

Dimedrolum, i, n -dimedrol

Diprophyllinum, i, n -diprofillin

Euphyllinum, i, n -eufillin

Furacillinum, i, n -furatsillin

Mentholum, i, n -mentol

Nitroglycerinum. i, n - nitroglitserin

Phencaetinum, i, n - fenatsetin

Saccharum, i, n -shakar

Tetracyclinum, i, n -tetratsiklin

Validolum, i, n - validol

Nota bene!

Mala herba cito crescit – Begona o‘t tez o‘sadi.

Ars longa vita brevis – Hayot qisqa, san‘at esa abadiydir.

4-DARS

KIMYOVIY MODDALAR

14-§. Kimyoviy elementlar

Barcha lotincha kimyoviy moddalarning nomi ikkinchi turlanish sredniy roddagi otlar bo'lib, Nominativus singularis da **-um**, Genetivus singularis da **-i** qo'shimchasiga ega bo'ladi.

Aurum, i, n – oltin

Ferrum, i, n – temir

Kalium, i, n – kaliy

Oxygenium, i, n – kislorod

Hydrogenium, i, n – vodorod

Faqat **sulfur, uris, n** – oltingugurt(III-turlanish) va **phosphorus, i, n** – fosfor (II-turlanish) bu qoidadan mustasno.

Chet mamlakatlaridan chiqarilgan ayrim moddalar lotin tilida boshqacha nomlanadi

Na-sodium – natriy

Ng-mercurium – simob

K-potassium – kaliy

15-§. Kislotalar

Lotin tilida kislotalar nomi **acidum, i, n** – (kislota) oti va **-icum** sifat qo'shimchasidan yasaladi

Acidum boricum – borat kislota

Acidum salicylicum – salitsilat kislota

Ayrim hollarda –moddalar ikkita kislota hosil qilishi mumkin. Bu vaqtda tarkibida kislorod miqdori ko'p bo'lgan kislotalarni – **icum** qo'shimchali sifat yordamida hosil qilinadi.

Acidum nitricum – (HNO_3) azot kislota

Acidum sulfuricum – (H_2SO_4) oltingugurt kislota

Acidum nitrosum – (HNO_2) azotli kislota

Acidum sulfurosum – (H_2SO_3) oltingugurtli kislota

Agar modda tarkibida kislorod miqdori kam bo'lgan kislotalar –**osum** (o'zbek tilida-li) qo'shimchasi yordamida tarjima qilinadi.

Tarkibida kislota moddasi bo'lmagan kislotalar nomi acidum oti, hydro old qo'shimchali sifat bilan va so'ngra – icum suffiksi qo'shilishi yordamida hosil qilinadi

Acidum hydrochloricum – vodorod xlorid kislota

Acidum hydrosulfuricum – vodorod oltingugurt kislota

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Kislotalar nomini yozing.

Glyutamin, askarbinat, karbol, nikotin, fosfor, fosfodli, oltingugurtli, oq margumush, vodorod bromid, vodorod yodid chaqmoqtoshli.

2. Quyidagi so'zlar asosida lotincha kislotalar nomini yozing

Borum, i, n – bor Lac, lactis, n – sut Acetum, i, n – sirka

Citrus, i, m – limon Formica, ae, f – chumoli Nicotinum, i, n – nikotin

3. Tarjima qiling

1. Barat kislotali surtma dori. 2. Glyutamin kislotali tabletkalar. 3. Oltingugurt kislotasining ajratmasi. 4. Toza oltingugurt kislota. 5. Tirnoqgul bilan nikotin kislotasining tabletkasi. 6. Benzoy va salitsilat kislota antiseptik moddalar / remedium, i, n – modda /. 7. Tuzli kislota aralastirib qora idishda bering

4. O'qing, tarjima qiling:

1. *Recipe: Acidi salicylici*

Acidi benzoici ana 0, 6

Talci ana 50, 0

Misce. Da. Signa:

2. *Recipe: Acidi hydrochlorici diluti 4, 0*

Pepsini 2, 0

Aquae destillatae ad 200, 0

Misce. Da. Signa

3. *Recipe: Acidi salicylici*

Acidi lactici ana 6, 0

Acidi acetici concentrati 3, 0

Collodii ad 20, 0
Misce. Da. Signa:

4. *Recipe: Tabulettas acidi lipoici 0, 025 numero 50*
Da.
Signa: Kuniga 3 marta 1 ta tabletkadan qabul qilinsin.

5. *Recipe: Acidi folici 0, 0008*
Acidi ascorbinici 0, 1
Dentur tales doses numero 30 in tabulettis
Signetur: kuniga 3 marta 1 tabletkadan.

6. *Recipe: Sulfuris depurati*
Magnesii oxydi
Sacchari ana 10, 0
Misce, fiat pulvis
Detur. Signetur: ½ choy qoshiqdan qabul qilinsin.

7. *Recipe: Magnesii peroxydi 0, 25*
Da tales doses numero 12
Signa: kuniga 3 mahal 1 kukundan.

8. *Recipe: Sulfuris praecipitati 1, 2*
Glycerini 5, 0
Aquae destillatae 90 ml
Misce. Da.
Signa: bosh terisiga surtish uchun.

5. Retseptni tarjima qiling.

1. *Ol: Salitsilat kislotadan 2, 0*
Glitserindan 15, 0
Qo'rg'shin suvidan 180 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: kuniga 2 marta bosh terisiga surtilsin.

2. *Ol: Skipidardan*

Lanolindan teng miqdorda 1, 0 dan
Xloroformdan 5, 0
Vazelindan 3, 0
Aralashtir. Ber.
Belgila: Surtma.

3. Ol: Dimedroldan 0, 02
Borat kislotadan 0, 2
Distillangan suvdan 20ml
Aralashtirilsin. Berilsin.
Belgilansin: Kuniga 3marta 1 tomchidan ko'zga tomizilsin.

4. Ol: Atsetilsalitsilat kislotasidan
Fenatsetindan teng miqdorda 0, 18
Kofeindan 0, 03
Kakaodan 0, 020
Shunday dozalarda 10 dona tabletkalarda berilsin.
Belgilansin: Bosh og'rig'i uchun 1 tabletkadan.

5. Ol: Rux oksididan
Bug'doy kraxmalidan teng miqdorda 12, 0
Vazelindan 60, 0 gacha
Pasta hosil bo'lguncha aralashtir
Ber. Belgila: Teriga surtish uchun.

16-§. Bir necha muhim kimyoviy elementlar

Aluminium, i, n – alyuminiy
Argentum, i, n – kumush
Arsenicum, i, n – margumush
Aurum, i, n – oltin
Bromum, i, n – brom
Barium, i, n – bariy
Bismutum, i, n – vismut
Carboneum, i, n – uglerod
Calcium, i, n – kalsiy

Chlorum, i, n – xlor
Cuprum, i, n – mis
Fluorum, i, n (lat) –seu phtorum, i, n (grek) – flor
Ferrum, i, n – temir
Hydrogenium, i, n –vodorod
Hydrargyrum, i, n – simob
Jodum, i, n – yod
Kalium, i, n – kaliy
Lithium, i, n – litiy
Magnesium, i, n, seu –magnium, i, n –magniy
Manganum, i, n – marganets
Natrium, i, n –natriy
Nitrogenium, i, n –azot
Oxygenium, i, n – kislород
Plumbum, i, n –qo‘rg‘oshin
Phoshorus, i, m – fosfor
Sulfur, uris, n –oltingugurt
Silicium, i, n –kremlı
Zincum, i, n –rux

17-§. LEKSIK MINIMUM

adsorbtus, a, um –shimadigan
compositus, a, um – murakkab
concisus, a, um – kesilgan, maydalangan
concentratus, a, um – quyuqlashtiruvchi
exsiccatu, a, um –quritilgan
depuratus, a, um – tozalangan (oltigugurt)
dilutus, a, um –aralashtirilgan
obductus, a, um –parda bilan qoplangan
praecipitatus, a, um –cho‘ktirilgan
pulveratus, a, um – poroshokka / kukunga/ aylantirilgan
purificatus, a, um – tozalangan (zardob)
rectificatus, a, um - tozalangan (spirt)

tritus, a, um – maydalangan

ustus, a, um – kuydirilgan

18-§. Kislotalarning nomlanishi

I

Acidum aceticum	sirka kislotasi
----- acetylsalicycum	asetilsalitsilat kislotasi
----- ascorbinicum	askorbin kislotasi (vitamin S)
----- benzoicum	benzoat kislotasi
----- boricum	borat kislotasi
----- carbolicum	karbolat kislotasi
----- carbonicum	ko‘mir kislotasi
----- citricum	limon kislotasi
----- dehydrocholicum	degidroxolat kislotasi
----- etacrynicum	etakrin kislotasi
----- ferro-ascorbinicum	temir askorbinat kislotasi
----- folicum	folat kislotasi
----- glutaminicum	glyutamin kislotasi
----- lacticum	sut kislotasi
----- lipoicum	yog‘ (lipoy) kislotasi
----- nicotinicum	nikotin kislotasi
----- nitricum	nitrat kislotasi
----- phosphoricum	fosfat kislotasi
----- salicylicum	salitsilat kislotasi
----- sulfuricum	sulfat kislotasi

II

Acidum arsenicosum	margumush (arsenit) li kislota
----- nitrosum	azot (nitrit) li kislota
----- sulfurosum	oltingugurt (sulfid) li kislota

III

Acidum hydrochloricum	vodorod xlorid kislota
----- hydrocyanicum	vodorod sinil kislota
----- hydrosulfuricum	vodorod oltingugurt kislota

19-§. Dorilarning nomlari

Amylum (i) Triticici	bug'doy kraxmali
Coffeinum, i, n	kofein
Hydrocortisonum, i, n	gidrokortizon
Oleum Persicorum,	shaftoli moyi
Olei Persicorum	(Persicum, i, n moslahmagan aniqlovchi)
Oxacillinum, i, n	oksatsillin
Sulfacylum, i, n	sulfatsil
Talcum, i, n	talk

Nota bene!

Est modus inn rebus – Hamma narsa me'zori bilan.

Ut quisque est doctissimus, ita est modestissimus- Kim aqlli bo'lsa, u kamtarin hamdir.

5-DARS

KIMYOVIY MODDALAR

20-§. Tuzlar.

Tuzlar nomi ikkita otdan tuzilgan: kation – qaratgich kelishigida birinchi oʻrinda va anion –bosh kelishigidagi sifat bilan ifodalanadi.

Zinci sulfas –ruh sulfati

Tuzlarning ruscha va oʻzbekcha nomlarini hosil qilishda quyidagi suffikslardan –at tarkibida kislorod koʻp boʻlgan kislorodli tuzlar, -it tarkibidagi kislorodi kam boʻlgan kislorodli turlar, -id kislorodsiz kislota tuzlarini hosil qilishda foydalaniladi.

Oʻzbekcha -at lotincha –as (Gen. sing-atis)

Natriy sulfat –

Nom. Sing. **Natrii sulfas**

Gen. sing **Natrii sulfatis** – Na_2SO_4

Oʻzbekcha –it lotincha –is(Gen sing-itis)

Natriy sulfit –

Nom. sing Natrii sulfis

Gen. sing Natrii sulfitis

Oʻzbekcha –id lotincha –idum (Gen sing –idi)

Natriy sulfid -

Nom. sing. Natrii sulfidum

Gen. sing. Natrii sulfidi

Asos tuzlarning nomi - sub old qoʻshimchasi yordamida hosil qilinadi.

Asosli vismut gallat -

Nom. sing. Bismuthi subgallas.

Gen. sing. Bismuthi subgallatis.

Kislorodsiz kislotalarning organik asoslar bilan hosil qilgan tuzlarning nomi -hydro old qoʻshimchasi va -idum, i, suffiksi yordamida hosil qilinadi.

Papaverin gidroklorid-

Nom. sing. Papaverini hydrochloridum

Gen. sing. Papaverini hydrochloridi

Natriy va kaliy tuzlarining nomi moddalar nomlariga natrium yoki

kaliyum soʻzlarini chiziqcha yordamida qoʻshib hosil qilinadi.

Sulfatsil - natriy - Sulfacylum - natrium

21-§. Tuz nomlariga misollar

I. Magnesii sulfas - magniy sulfat
Cupri citras - mis sitrat
Codeini phosphas - kodein fosfat
Natrii hydrocorbanas - natriy gidrokarbonat
Plataphyllini hydrotartras - platafillin gidrotartrat
Bismuthi subnitras - asosiy vismut nitrat

II. Natrii nitris - natriy nitrit
Kalii arsenis - kaliy arsenit

III. Hydrargyri cyanidum - simob sianid
Thiamini chloridum - tiamin xlorid
Cocaini hydrochloridum - kokain gidroxlorid
Scopolamini hydrobromidum - skopolamin gidrobromid

22-§. Oksidlar, gidrooksidlar

Oksidlarning nomi ikkita otdan tashkil topadi, birinchi oʻrinda turadigan moddaning nomi qaratgich kelishigida, ikkinchi oʻrinda turadigan oksidlarning guruh nomi bosh kelishikda boʻladi.

Hydragenii peroxydum –vodorod peroksidi

Zinci oxydum – ruh oksidi

Calcii hydroxydum - kalsiy gidroksidi

Nota bene!

oksid - oxydum, i, n

peroksid - peroxydum, i, n

gidroksid – hydroxydum, i, n

Chala oksidlar guruhi nomi ikkita otdan tashkil topib, birinchisi

modda nomi, ikkinchisi unga moslashgan chala oksid guruhining nomi oxydulatus, a, um sifati ham bosh kelishik birlikda bo'ladi.

Ferrum oxydulatum- temirning chala oksidi

Nitrogenium oxydulatum –azotning chala oksidi

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Quyidagi kimyoviy birikmalarni rod va kelishikda qo'yib lotincha nomini yozing.

Kodein fosfat, natriy benzoat, strixnin, nitrat nitrit, simob salitsilat kaliy sulfat, efdrin gidrokslorid, natriy yodit, simob/II/ yodid, ruh sulfat, ammoniy bromid, kaliy yodid.

2. Quyidagi birikmalarni lotincha nomlarini hosil qiling.

Kalsiy oksidi, natriy peroksidi, qo'rg'oshin chala oksidi, borat gidroksidi, simob oksidi, magniy peroksid, azotni chala oksidi, kalsiy peroksidi.

3. Quyidagi tuz va efirlarni nomlarini lotin tilida ifoda eting.

Simob salitsilat/metal, fenil, natriy/, etilmorfin gidrokslorid/ adrenalın, platifillin, oksitetratsiklin/; oleandomitsin fosfati/ kodein, kalsiy, natriy, strixnin nitrat/ kumush, natriy/ ruh sulfat/ atropin, borat, streptomitsin/.

4. Tarjima qiling.

Asosiy nitrat vismut bilan billodon ekstrakti, mis nitrat surtmasi metionin tabletkasi qobiq pardada, kodein fosfat tabletkada, natriy nitrat eritmasi ampulada, glitserofosfat granul, natriy gidrotsitrat ineksiya uchun, metrot-estran proplonat moyli eritmasi.

5. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Magnii oxydum. 2. Hydrargyri oxydum flavum. 3. Zinci oxydum. 4. Unguentum Hydrargyri oxydi flavi. 5. Magnium peroxydum. 6. Linimentum Zinci oxydi.

6. Quyidagi tuzlarni o'zbek tiliga tarjima qiling va Gen. sing. ga qo'ying.

Kalii iodidum, Hydrargyri dichloridum, Ammonii chloridum, Calcii

glutaminas, Calcii corbanas, Natrii nitris, Cupri sulfas, Codeini phosphas, Natrii arsenas.

7. Retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling:

1. *Recipe: Magnesii sulfatis 15, 0
Da.
Signa: Yarim osh qoshiq suvda eritilsin va 1 stakan suv bilan ichilsin.*

2. *Recipe: Zinci sulfatis
Plumbi acetatis ana 0, 5
Aquae destillatae 200ml
Misce. Da.
Signa: purkab yuvish uchun.*

3. *Recipe: Natrii bromidi 5, 0
Coffeini – natrii benzoatis 2, 0
Extracti Crataegi fluidi 5 ml
Tincturae Valerinae 6 ml
Aquae destillatae 200 ml
Misce. Da.
Signa: Kuniga 3 marta 1 choy qoshiqdan ichilsin.*

4. *Recipe: Natrii hydrocarbonatis
Natrii tetraboratis
Natrii chloridi ana 6, 0
Misce, fiat pulvis.
Detur. Signetur:*

5. *Recipe: Codeini phosphatis 0, 2
Barbital – natrii 2, 0
Infusi radices Valerianae ex 12, 0: 100ml
Infusi foliorum Menthae ex 4, 0: 100 ml
Misce. Da.
Signa: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.*

6. *Recipe: Solutionis Natrii salicylatis 10% 5 ml*
Da tales doses numero 5 in ampullis.
Signa: Kuniga 3marta 5 ml dan ko 'k tomirga yuborilsin.

7. *Recipe: Hydrargyri oxydi fluidi 0, 6*
Ichthyoli 0, 8
Unguenti Zinci 20, 0
Misce, fiat unguentum
Da.
Signa: Surtma.

8. Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling:

1. *Ol: Kumush nitratidan 0, 25*
Vinilindan 1, 0
Vazelindan 30, 0
Surtma hosil bo 'lguncha aralashtir.
Ber.
Belgila:

2. *Ol: Mentoldan 0, 1*
Fenilsanitsilatdan 0, 3
Vazelinli moydan 10 mlgacha
Aralashtir. Ber.
Belgila:

3. *Ol: Kodein fosfatidan 0, 05*
Asetilsalitsilatli kislotaldan 0, 5
Askarbinatli kislotaldan 0, 1
Rutindan
Demidroidan teng miqdordan 0, 02
Kalsiy laktatdan 0, 1
Kukun hosil bo 'lganicha aralashtir.
Shunday 20 miqdorli dozada ber.
Belgila:

4. *Ol: Morfin gidrochloriddan 0, 015*
Apamorfın gidroxilorididan 0, 05
Xlorid kislota aralashmasidan 1 ml
Distillangan/tozalangan/suvdan 200 ml gacha
Aralashtirilgan, berilgan, belgilangan bo'lsin:
5. *Ol: Kseroformdan 1, 0*
Rux oksididan 7, 0
Vazelindan 15, 0
Surtma hosil bo'lguncha aralashtir.
Ber.
Belgila: Surtma.
6. *Ol: Magniy oksid tabletkalaridan 0, 6 25 (son) ta*
Ber.
Belgila: Kuniga 2marta 2 ta tabletkadan qabul qilinsin.
7. *Ol: Kaliy yodiddan 0, 05*
Distillangan suvdan 15ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: 1 kunda 3 – 5 tomchi ichilsin.
8. *Ol: Asosli vismut nitrat 0, 20*
Belladonna ekstraktidan 0, 015
Shunday dozalarda 12 (son) tabletkalarda ber.
Belgila: Kuniga 3 marta 1 tabletkadan qabul qilinsin.

23-§. Leksik minimum

1. Ex tempore – keragida, kerak paytda, keragicha
  2. In ampullis – ampulalarda
  3. In capsulis – kapsulalarda
- In capsulis amylaceis – oxakli kapsulalarda
 In capsulis gelatinosis – yelimli kapsulalarda
 In charta paraffinata – parafinli qog'ozda
 In lagena – shisha idishda

In scetula – qutida

4. In oblatiis – oblatkada (g'iloqchalarda)

5. In spritiis – spritda

6. In tabulettiis – tabletkalarda

In tabulettiis obductiis – qobiq bilan o'ralgan tabletkalarda

7. In vitro –shishachada

In vitro nigro – qora shishachada

8. In vivo – kerak, tirik organizmga

Lege artiis – tabiy holatda

9. Per inhalationem -ingalyatsiya orqali

10. Per os – og'iz orqali

11. Per rectum – to'g'ri ichak orqali

12. Per se – toza holida

13. Pro auctore – avtor uchun /men uchun /

14. Pro die – dorining sutkalik dozasi

15. Pro dosi – bir marta qabul qilish

16. Pro infantibus – bola uchun

17. Pro inhalatione– ingalyatsiya /dorilarni yuqori nafas yo'llariga gaz yoki bug' holatiga kiritish/ uchun

18. Pro iniectiionibus – in'eksiya /ukol/ uchun

19. Pro narcosi –narkoz uchun

20. Pro roentgeno –rentgen uchun

24-§. Dorilarning nomlanishi

Aethylmorphinum, i, n -etilmorfin

Barbamylum, i, n - barbamil

Benzylpenicillinum, i, n -benzilpenitsillin

Camphora, ae, f -kamfora

Chloroformium, i, n - xloroform

Codeinum, i, n - kodein

Coffeinum (i) – natrii benzoas (atis) –kofein – benzoat natriy

Ephedrinum, i, n - efedrin

Glucosum, i, n - glyukoza

Lincomycinum, i, n - linkomitsin

Methylii salicylas (atis) - metilsalitsilat
Morphinum, i, n - morfin
Oleandomycinum, i, n - oleandomitsin
Oleum Helianthi - kungaboqar moyi
Oleum Olivarum - zaytun moyi
Phenobarbitalum, i, n - fenobarbital
Phenoxymethylpenicillinum, i, n – fenoksimetilpenitsillin
Phenylii salicylas (atis) - fenilsalitsilat
Strychninum, i, n - strixnin
Synoestrolum, i, n - sinestrrol
Theophyllinum, i, n -teofillin
Thiaminum, i, n - tiamin
Vinylinum, i, n - vinilin

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. O'qing va o'zbek tiliga tarjima qiling:

1. Recipe: *Morphini hydrochloridi* 0, 01
Sacchari 0, 1
Misce, fiat pulvis
Dentur tales doses numero 6
Signetur:
2. Recipe: *Tabulettas "Pentalginum"* numero 6
Da. Signa:
3. Recipe: *Mentholi* 0, 1
Natrii hydrocarbonici
Natrii tetraborici
Natrii chlorici ana 5, 0
Misce, ut fiat pulvis
Detur. Signetur:
4. Recipe: *Olei Ricini* 20, 0
Xtroformii 1, 2
Vinilini 1, 0
Misce. Da. Signa:
5. Recipe: *Thiamini chloridi*
Riboflavini ana 0, 003
Acidi nicotinicici 0, 02
Da tales doses numero 50 in dragee
Signa:
6. Recipe: *Strychnini nitratis* 0, 03
Extracti et pulveris radice Glycyrrhizae 1, 5
Misce ut fiant pilulae numero 30
Da. Signa:
7. Recipe: *Liquoris Ammonii anisati* 1ml
Da. Signa:
8. Recipe: *Herbae Adonidis vernalis* 8, 0
Folliorum Menthae piperitae 2, 0
Misce, fiant species
Dentur tales doses numero 6
Signa:

9. *Recipe: Solutionis Ichthyoli glycerinosae 10 % 30 ml*
Da. Signa:
10. *Recipe: Infusi corticis Althaeae ex 10, 0-200 ml*
Da. Signa:
11. *Recipe: Decocti corticis Frangulae ex 20, 0 – 200 ml*
Natrii sulfatis 20, 0
Misce.
Da, Signa:
12. *Recipe: Synthomycini 5, 0*
Olei Ricini 20 ml
Acidi ascorbinici 0, 1
Acidi salicylici 0, 125
Aquae destillatae ad 100 ml
Misce, fiat emulsum
Da. Signa:
13. *Recipe: Suspensionis Aluminium hydroxydi 4 % 200 ml*
Da. Signa:
14. *Recipe: Mucilaginis Amyli tritici 100 ml*
Da. Signa:
15. *Recipe: Sulfuris praecipitati*
Acidi salicylici
Ichthyoli ana 50, 0
Misce, fiat unguentum
Da. Signa:
16. *Recipe: Chloroformii 20, 0*
Olei hyoscyani 40 ml
Misce, fiat linimentum
Da. Signa:
17. *Recipe: Sulfuris praecipitati 15, 0*
Zinci oxydi
Amyli Tritici ana 10, 0
Naphthalani 20, 0
Misce, fiat pasta
Da. Signa:

18. *Recipe: Anaesthesini 0, 01*
Olei Cacao 2, 0
Misce, fiat suppositorium rectale
Dentur tales doses numero 6
Signetur:

2. Kukun shaklini yozing:

1. 12 kukunli 0, 015 fosfat-kodein va 0, 3 shakarli
2. 6 kukunli papaverin gidroxloriddan, fenabarbitaldan teng miqdorda 0, 02, tenisalatdan 0, 3
3. Mumlangan qog'ozda 20 kukunli tetroy komforidan 0, 2

3. Ikki ko'rinishda yozing:

1. "Anapirin" tabletkasidan 10 dona
Tarkib: Analgindan
Amidapirindan teng miqdorda 0, 25
Kofein natriy benzoatdan 0, 1
2. "Besalol" tabletkasidan 6 dona
Tarkib: Fenilsalitsilatdan 0, 3
Beladonna ekstraktidan 0, 15
3. *Toloknyanka bargidan, barcha mevasidan teng miqdorda 40, 0 qizil miya ildizidan 20, 0*
4. *Astmaga qarshi yig'madan 100, 0*
Tarkibida: Mingdevona bargidan 10, 0
Belladonna bargidan 10, 0
Bangidevona bargidan 70, 0
Natriy nitratdan 10, 0

Nota bene!

Amicus certus in re incerta ceritur - Sodiq do'st og'ir kunda bilinar.
Medice, cur ate ipsum – Shifokor, muolajani o'zingdan boshla.

6-DARS

25-§. RETSEPTURADA QISQARTMA SO‘ZLAR

Shifokor retsept yozishda umumiy qabul qilingan qisqartmalardan foydalanadi. Dori shakllari, o‘simlik qismlarning nomi va retseptdagi bir xil shaklga ega bo‘lgan nomlar qisqartiriladi. Bunday qisqartmalar qoidaga binoan bitta yoki ikkita –uchta so‘zlarning bosh harflaridan hosil qilinadi, agar so‘z birinchi bo‘g‘inda bir necha undosh harflar bo‘lsa, ular qisqartmada saqlanadi.

Misol uchun: extr-extractum, ung-unguentum.

Dori moddasi va o‘simlik turini qisqartirish mumkin emas.

RETSEPTURADA QO‘LLANUVCHI KERAKLI QISQARTMA SHAKLLARI

Qisqartma	To‘liq nomi	Tarjimasi
l	2	3
aa	ana	teng, bab-baravar
ac, acid	acidum	kislota
add	adde	qo‘shing
ad. us. Ext	ad usum externum	tashqi qavat uchun ishlatish
ad.us.int	ad usum internum	ichki organ uchun ishlatish
aq	aqua	Suv
aq.dest	aqua destillata	tozalangan suv
bol	bolus	gil, tuproq
comp, cps, cpt	compositus, a, um	murakkab
concentr	concentratus	konsentirlangan
conc	concisus	kesilgan, qirqilgan
consp	consperge	har tomonga seping
cort	cortex	po‘stloq
D.	Da.Detur. Dentur	Ber. Berilsin. Berilgan bo‘lsin
dec, dct	decoctum	qaynatma

dep	depuratus, a, um	tozalangan
dil	dilutus, am, u	suyultirilgan
D.t.d	Da/ Dentur/tales doses	Shunday miqdorda ber/berilsin/
empl	emplastrum	yaraga yopishtirib qo'yilgan malham mato
emuls	emulsum	emulsiya
extr	extractum	ekstrakt
f	fiat, fiant	hosil bo'lsin, hosil bo'lguncha
fl	flos	gul
fluid	fluidus, a, um	suyuq
fol	folium	barg
fr	fructus	meva
gel	gelatinosus, a, um	chaynalgan
gran	granulum	granula
gtt, gttts	guttam, guttas	tomchi, tomchilar
h, hb	herba	o't(yer ustki qismi)
in.ampull	in ampullis	ampulalarda
in caps	in capsulis	kapsulalarda
inf	infusum	damlama
in obl	in oblatiis	g'iloif, qobiq
in tab	in tabuletts	tabletkalarda
in.virt nigr	in vitro nigro	qora shishichada
linim	linimentum	suyuq surtma
liq	liquor	suyuqlik
m. pil	massa pilularum	habdori massasi
M.	Misce.Misceatur	Aralashtir. Aralashtirgan bo'lsin
mucil	mucilago	shilliq modda
N	numero	son, miqdor
obd	obductus, a, um	po'st (parda) bilan qoplangan
ol	oleum	moy
past	pasta	xamirsimon modda(pasta)
praec, pct , ppt	praecipitatus, a, um	cho'ktirilgan
pro iniect	pro iniectionibus	in'eksia qilish uchun
pulv	pulvis	kukun
q.s	quantum satis	keraklicha
r, rad	radix	ildiz
Rp	Recipe	Ol (oling)
rectif	rectificatus, a, um	tozalangan
rhiz	rhizoma	ildizpoya
S.	Signa. Signetur	Belgila. Belgilansin
sem	semen	urug'
simpl	simplex	oddiy
sir	sirupus	sharbat

sol	solution	eritma
spec	species	yig'ma
spir	spiritus	Spirit
Steril	Sterilisa. Sterilisetur.	Qaynatib tozala. Qaynatib tozalangan bo'lsin.
stigm	stigma	g'izcha, tumshuqcha
supp	suppositorium	shamcha
supp.vagin	suppositorium vaginale	qinli shamcha
susp	suspension	suspenziya (tugmachasimon)
tab	tabuleta	tugmachasimon dori
t-ra, tinct	tinctura	nastoyka
ung	unguentum	surtma dori (maz)
V	Verte	ag''dar
vitru	vitrum	kiehkina shisha idish

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Lotin tiliga tarjima qiling va qisqartirib yozing:

1. 20 sondagi dozada ber(bering).
2. *Marvaridgul nastoykasi*dan va *Valeriana nastoykasi*dan teng miqdordagi
20 ml
3. Maz hosil bo'lguncha aralashtir.
4. Ichkariga ishlatish uchun Iod eritmasi.
5. Mumlangan qog'ozda ber.
6. *Valeriana ildizi* bilan ildizpoyasi.
7. Ampulada 4 sondagi dozada berilgan bo'lsin.
8. Suspensiya uchun Ampitsillin poroshogi.
9. Chayono't barglarining damlamasi.
10. Eman po'stlog'ining qaynatmasi.

2. O'zbek tiliga tarjima qiling, qisqartmasiz o'qing:

1. Rp: *Spir aethylici* 95% 20ml
Aq pro iniect 100ml
M. D. S:venaga 10ml yuborilsin/
2. Rp: *Inf Anisi* 15, 0-200ml
D. S: Iosh qoshiqdan kuniga 3mahal ovqatgacha.
3. Rp: *Ol lecoris Aselli* 20, 0
Lelatosae 10, 0
Aq dest ad 200ml
D. S: 2marta.
4. Rp: *Cocarboxylasi* 0, 05
D. t. d. N 30 in amp.
S:
5. Rp: *Oleondomycini phosphatis* 0, 05
D. t. d. N 30 in tab.
S:kuniga 4-6 marta 1 tabletkadan.
6. Rp: *Pulv fol Digitalis* 0, 03
Chinini hydrochloridi 0, 03
Bromcamphorae 0, 25
M. f. pluv.

D. t. d. N 12 in caps gel
S: Kuniga 3 mahal 1 kapsuladan.

7. *Rp: Bicillini-fortis 600000 BT*

D. t. d. N 6 in lag

S: Haftada 1 marta 600000 BT da

8. *Rp: Extr Strichnici 0, 3*

Calcii glyserophosphatis 6, 0

M. f. pi. q. s. ut. f. pil. N 30

D. S: kuniga 2 mahal 1 pilyuladan.

9. *Rp: Teobromini-natrii cum salicylate 0, 5*

Phenobarbitali 0, 02

M. f. pulv.

D. t. d. N 6 in ch. paraff

S: 1 kukundan kuniga 3 marta.

10. *Rp: Codeini phosphatis 0, 2*

Aq. Menthae piper. ad 10 ml

M. f. sol.

D. in vitr. nigr.

S: Kuniga 3 marta 15 tomchidan ichilsin.

11. *Rp: Pulv. fol. Digitalis 0, 5*

Chinini hydrochloridi 0, 05

Bromcamphorae 0, 15

M. f. pulv.

D. t. d. N 12 in caps. gel

S: Kuniga 3 marta 1 ta kapsuladan ichilsun.

12. *Rp: Natrii tetraboratis*

Natrii hydrocarbonatis aa 30, 0

Natrii chloridi 10, 0

Ol. Menthae gtts III

M. f. pulv.

D. S: Istakan qaynagan suvga 1 choy qoshiq solinsin (chayqash uchun)

13. *Rp: Sol. Magnii sulfatis 15% 100 ml*

Tinct. Valerianae

Tinct. Convalariae aa 10ml

M. D.

S: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

14. *Rp: Anaesthesini* 0, 5

Papaverini hydrochloridi 0, 05

Extr. Belladonnae 0, 015

D. t. d. N 10 in tab.

S: Kuniga 2-3 marta 1 tabletkadan qabul qilinsin.

15. *Rp: Sol Androstendioli dipropionatis oleos. pro inject. 5% - 1ml*

D. t. d. N 10 in amp.

S. Kuniga 1 mahal mushak orasiga 1ml dan.

3. Qisqartma so'zlar bilan tarjima qiling va qisqartmasiz o'qing:

1. *Ol: Askarbinat kislotasi eritmasidan 5% 1ml*

Shunday miqdorda 20 ampulada ber.

Belgila: Muskulga 1 ml da.

2. *Ol: Rovocho ildizi poroshogidan teng miqdorda magniy oksididan 0, 03*

Belgila: 1-kukundan kuniga 2-3 mahal.

3. *Ol: Angishvinogul bargi nastoykasidan 0, 5 180 ml*

Oddiy sharbatdan 20 ml

Aralashtir. Ber

Belgila: Kuniga 1-osh qoshiqdan 3 -4 mahal.

4. *Ol: Qaytarilgan temirdan*

Askarbinat kislotasidan 0, 1

Kukun hosil bo'lgunicha aralashtir

Shunday miqdorda 20 temirli kapsulalardan ber

Belgila. Kuniga 1-kapsuladan 3 mahal.

5. *Ol: Tozalangan oltingurtdan 0, 3*

Shaftoli moyidan 0, 05

Aralashtirilsin. Tozalansin.

Berilsin.

Belgilansin. In'eksiya uchun.

6. *Ol: Strixnin nitratidan 0, 05*
50 miqdorda plyulalar hosil bo'lsin.
Ber.
Belgila: kuniga 2 mahal 1 pilyuladan.
7. *Ol: Eufillindan 0, 1*
Dimedroldan 0, 00125
Shakardan 0, 2
Kukun hosil bo'lguncha aralashtir.
12 miqdordagi kapsulada ber.
Belgila: kuniga 3 mahal 1 kapsuladan.
8. *Ol: Itjumrit po'stlog'idan*
Chayono't barglaridan teng miqdorda 15, 0
Qalampir yalpizi barglaridan
Valerina ildizi bilan ildizpoyasidan teng miqdorda 5, 0
Yig'ma (species) hosil bo'lguncha aralashtir.
Ber.
Belgila: kechqurun va ertalab 1/2 stakanda ichilsin.

26-§. Dorivor o'simliklarning nomlari

Adonis (idis) vernalis (is) - bahorgi adonis (safsargul)	
Aloë, ës, f -	aloy (sabur)
Althaea, ae, f -	gulxayri
Digitalis, is, f -	angishvonagul
Hypericum, i, n -	dalachoy, qizilpoycha, sariqchoy
Millifolium, ii, n -	mingbarg, bo'yumadaron

27-§. Dori nomlari

Aethazolum, i, n -	etazol
Aminazinum, i, n -	aminazin
Anaesthesinum, i, n -	anestezin
Bromisovalum, i, n -	bromizobal
Chinozolum, i, n -	Xinozol
Desoxycorticosteronum, i, n -	dezoksikortikosteron
Dichlothiazidum, i, n -	dixlotiazid

Erythromycinum, i, n - eritromitsin
Liquor Ammonii anisatus,
Liquoris Ammonii anisati -novshadil arpabodiyon tomchilari
Methyloestradiolum, i, n -metilestradiol
Nystatinum, i, n - nistatin
Phenazepamum, i, n - fenazepam
Phthoracizinum, i, n - ftoratsizin
Theobrominum, i, n - teobromin

Nota bene!

Non omne, quod nitet, aurum est - Yaltiragan narsalar oltin bo'lavermaydi.

Vivere est cogitar – Yashamoq – fikr yuritmoqdir.

7-DARS

28-§. Takrorlash uchun mashqlar.

1. O'qing va retseptni tarjima qiling. Ma'lum chastotali bo'laklarni ajrating va ularni ma'nolarini tushuntiring:

1. Recipe: Aetazoli 0, 25
Lanoleni 0, 475
Misce, fiat unguentum
Da.
Signa: / ko'zga surtish uchun ishlatiladigan surtma dori /
2. Recipe: Solutionis Coffeini- natrii benzotis 0, 1 % - 200 ml
Natrii salicylatis 5, 0
Amidopyrini 2, 0
Misce. Da.
Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta
3. Recipe: Methyloestradioli 0, 005
Dentur tales doses numero 20 in tabulettis
Signetur: 1 tabletkada kuniga uch mahal til ostiga tashlab

2. Retseptlarni tarjima qiling, chastotali bo'laklarni ma'nolarini ko'rsating:

1. Ol. Ftalazoldan.
Etazoldan teng miqdorda 0, 25
Aralashtir, qaysiki paroshok hosil bo'lsin.
20 miqdorli dozada ber.
Belgila: har 4 soatda 1 kukundan ichilsin
2. Ol. Metilin kukunidan 0, 5
Glyukoza eritmasidan 25 % 50 ml
3-ampuladagi dozali miqdorda ber.
Belgila: vena ichiga zaharlangan ko'k kislotadan yuboriladi
3. Ol. Benzol naftalindan 0, 3
10 miqdordagi doza berilsin
Belgilansin. Kunda 1 kukundan 2-3 marta ichilishi uchun

4. Ol: Ravoch sharbatidan 300 ml
Berilsin.
Belgilansin. kuniga 3 mahal 1 choy qoshiqdan ichilsin.

5. Ol: Teobromindan
Amidopirindan teng miqdorda 0, 25
Fenobarbitaldan 0, 03
12 miqdordagi tabletkada berilsin.
Belgilansin: Kuniga 3 mahal 1 tabletkadan ichilsin.

6. Ol: Eritromitsin mazidan 18, 0
Berilsin.
Belgilansin: Teri qismiga surtish uchun.

**3. O'qing va retseptlarni tarjima qiling, ma'lum ma'noli so'z yasovchi
qo'shimchalarni tushuntiring va ajrating:**

1. Recipe: Choloriformii
Olei Helianthi ana 20 ml
Misce, fiat linimentum
Detur.
Signetur: og'riqdan oldin surtish uchun
2. Recipe: Suppositoria cum Euphyllino numero 10
Da.
Signa: 1 shamchadan kuniga 3 marta
3. Recipe: Anaesthesini 0, 3
Phenobarbitali 0, 005
Dentur tales doses numero 2 in tabulettis
Signetur: 1-tabletkadan kuniga 3 marta
4. Recipe: Tabulettas "Analginum" 0, 5 numero 10
Da.
Signa: 1-2 tabletkadan kuniga 2-3 marta
5. Recipe: Suppositoria "Anaethesolum" numero 20
Da.
Signa: 1 shamchadan kechasi to'g'ri ichakka

4. Retseptni tarjima qiling, ma'noli so'z yasovchi qo'shimchalarni ma'nolarini ko'rsating:

1. Ol. Amidapirindan.
Analgindan teng miqdorda 0, 25
Aralashtir kukun hosil bo'lsin.
12 miqdordagi dozada berilsin.
Belgilansin: kukundan kuniga 3 mahal
2. Ol: Antipirin tabletkasidan 10 miqdorda 0, 25
Ber.
Belgila: 1-tabletkadan kuniga 2-3 marta
3. Ol: Suyuq gemotogendan 250, 0
Ber.
Belgila: 1 osh qoshiqda kuniga 3 marta
4. Ol: Dipazoldan
Platifil gidroartratdan 0, 03
Tebromindan 0, 25
12 miqdordagi dozali tabletkada ber.
Belgila: 1 tabletkadan kuniga 2-3 marta
5. Ol: Tromedoldan 0, 1
Kuchala/chilibuxi/nastoykasidan
Strofant nastoykasidan teng miqdorda 5, 0
Valeriana nastoykasidan 10, 0
Aralashtir. Ber.
Belgila. 15 tomchidan kuniga 3 marta

5. Retseptlarni o'qing va tarjima qiling. Tanish chastotali bo'laklarni ma'nolariga ajrating va tushuntiring:

1. Recipe: Oxacillini -natrii 0, 25
Da tales doses numero 40 in capsulis gelatinosis
Signa: bir kunda 4 marta 2 kapsuladan
2. Recipe: Emulsi Synthomycini 10% 50, 0
Da. Signa: teri qismlarini quritish uchun

3. Recipe: Tabulettas "Methandrostenolonum" 0,005 numero 5
Da. Signa: 1 tabletkadan kuniga 1-2 mahal
4. Recipe: Methytestos teroni 0,005
Da in tabulettis numero 70
Signa: Shifokor ko'rsatmasi bo'yicha
5. Recipe: Tabulettas "Pentovit" obductas numero 30
Da. Signa: 1-tabletkadan kuniga 3 mahal
6. Recipe: Solutionis Testosteroni propionatis oleosae 1% 1 ml
Dentur tales doses numero 6 in ampullis
Signetur: 1 mldan kunaro muskul orasiga yuborish kerak
7. Recipe: Suspensionis Cortisoni acetatis 2,5 10 ml
Dentur tales doses numero 6 in ampullis
Signetur: 1-mldan 1-kunda 1 marta muskullarga yuborish kerak

6. Retseptni tarjima qiling, chastotali bo'laklarni ma'nosini ko'rsating:

1. Ol: Sinestrolning moyli eritmasidan 21 ml
Shunday miqdorda 30 ampulada berilsin
Belgilansin. Har kuni muskulga 2 ml dan
2. Ol: Olenadamitsin fosfatidan 0,1
Shunday miqdorda 6 ta berilsin
Belgilansin: ichki venaga yuborish uchun
3. Ol: Oq Streptatsiddan.
Norsulfazoldan teng miqdorda 1,5
Benzilpensilin natriydan 25000 BT
Efidrin gidroxloriddan 0,05
Mayda kukun bo'lganicha aralashtir.
Ber. Belgila.
4. Ol: Tetratsiklindan 1000000 BT
Riboflavindan 0,002
Tiamin bromiddan 0,006
Askarbinli kislotadan 0,05

Shunday miqdorda 20 tabletkadan berilsin.
Belgilansin: 1-tabletkadan kuniga 3 mahal

5. Ol: Streptatsiddan.

Norsulfazoldan.

Sulfadimizildan teng miqdorda 5, 0.

Efidrin gidroxloriddan 1, 0

Kamforadan 3, 0

Vazelindan 100, 0 gacha

Maz hosil bo'lganicha aralashtir

Belgila.

6. Ol: Dikain eritmasidan 6, 5 % -5ml

Adrenalin gidroxlorid eritmasidan 0, 1 % 3 tomchi

Aralashtir. Ber. Belgila:

7. Retseptni tarjima qiling va qisqartirib yozing.

1. Ol: Askarbinli kislotadan 0, 1.

Nikotinli kislotadan 0, 025

Glyukozadan 0, 3

Kukun hosil bo'lguncha aralashtir

10 miqdordagi dozada berilsin.

Belgilansin.

2. Ol: Belladonnaaning ekstraktidan 0, 015

Benzolnaftoldan

Fenilsalitsilatdan teng miqdorda 0, 2

Shunday miqdorda 12 tabletkadan berilsin

Belgilansin: kunda 2 marta 1 tabletkadan

3. Ol: "Vitamin" achitqisidan 20 miqdorda

Ber. Belgila: 3 mahal 1 achitqidan

4. Ol: 2 usulda yozing

"anapirin" dan 6 tabletkada

Tarkibi: Analgindan

Amidopirindan teng miqdorda 0, 25

Kofein – natriy benzoatidan 0, 1

5. Ol: Strixin nitratidan 0,03
Qizil miya ildizi kukuni va ekstraktidan 1,5
Aralashtir 30 miqdordagi hab dori hosil bo'lgunicha
Ber. Belgila: Kunda 3 mahal 1 habdoridan
6. Ol: Aloe ekstraktidan 3,0 qaysiki 30 miqdorda hab dori hosil bo'lsin
Berilsin.
Belgilansin: Kuniga 3 mahal 1 hab doridan
7. Ol: Qizil miya ildizidan
Gulxayri ildizidan teng miqdorda 10,0
Arpobodiyon /anisa/mevasidan 5,0
Evkalipt bargidan 2,5
Yig'ma hosil bo'lganicha aralashtir.
Ber.
Belgila: losh qoshiqda yig'mali idishda qaynatib 1 osh qoshiqda
1 martadan iste'mol qilish uchun
8. Ol: Kamforaning moyli eritmasidan 10 % li tashqariga ishlatish
uchun 10 ml
Ber.
Belgila: Surtish uchun.
9. Ol: Borot kislotasidan 0,1
Oq moydan
Kraxmaldan teng miqdorda 1,0
Talkadan 5,0
Maydalangan kukun hosil bo'lguncha aralashtir.
Ber. Belgila: sepish uchun
10. Ol: Ikki usulda yozing:
Ich suradigan /surgi/ yig'masidan 100,0
Tarkibi: Frangula /Kurishina/ po'stlog'idan 25,0
loster mevasidan 2,50
Arpabodiyon/anisa/mevasidan 10,0
Senni bargidan 25,0
11. Ol: Novakaindan 25,0
Natriy xlorid/osh tuzi/ izotonik eritmasidan 100 ml

Adrenalin gidrokslorid eritmasidan 10 tomchidan 1:1000
Aralashtirilsin. Tozalansin. Berilsin.
Belgilansin: qon bosimini ko'tarish uchun

12. Ol: 50 ml prekisvodorod eritmasidan
Ber. Belgila: chayqash uchun.
13. Ol: oddiy usulda yozing
Kalsiy xlorid eritmasidan 200 ml/
(Calcii chloridum 10, 0
Aqua destillata ad 200 ml)
14. Ol: Valerian ildizi damlamasidan 15, 0: 200 ml
Yalpiz nastoykasidan 3 ml
Arslon kuyruq /pustirnika/nastoykasidan 10 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: 1 osh qoshiqda kuniga 3 marta
15. Ol: Bahorgi arpabodiyonning yer ustki qismi
damlamasidan 6, 0-180 ml
Kodein fosfatidan 0, 18
Natriy bromiddan 6, 0
Aralashtir. Ber.
Belgila: 1 osh qoshiqda kuniga 3 marta
16. Ol: Kofein natriy benzoatdan 0, 4
Natriy bromiddan 0, 5
Oddiy sharbatdan 20 ml
Tozalangan suvdan 200 mlgacha aralashtirilsin
Berilsin. Belgilansin: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta
17. Ol: Ftelazoldan 15, 0
Shaftoli moyi emulsiyasidan 200 ml gacha
Aralashtirilsin. Berilsin.
Belgilansin: 1 osh qoshiqda kuniga 3 marta
18. Ol: Oq moydan 5, 0.
Kraxmal shilliqidan 10 ml
Aralashtir. Ber.

Belgila: 1 marta klizma uchun

19. Ol: Zig'ir urug'ining shilliq eritmasidan 200 ml

Ber.

Belgila: 1 osh qoshiqda kuniga 4 marta

20. Ol: Tozalangan oltingugurtdan

Salitsialat kislotasidan.

Ixtioldan teng miqdorda 50, 0

Vazelindan 50, 0 gacha

Aralashtir maz hosil bo'lsin.

Ber.

Belgila: Maz/surtma dori/

21. Ol: 20, 0+200 ml itjumrut/krushini/ po'stlog'i qaynatmasidan.

Natriy sulfat 20, 0

Aralashtir. Ber.

Belgila: 1-osh qoshiqda kuniga 2 mahal

22. Ol: Tarkibida: cho'ktirilgan oltingugurtdan 1, 5

Ixtioldan 1, 0

Vazelindan 30, 0 bo'lgan surtma dorini yozing

23. Ol: Metilsalitsilatdan 24 ml

Ekvaliptli moydan 1, 2 ml

Tozalangan terpentin moyidan 3, 2 ml

Kamfordan 5, 0

Chochqa yog'idan

Vazelindan teng miqdorda 33, 3

Aralashtir suyuq surtma hosil bo'lsin

Ber. Belgila:Zaharlangan yuzaga surtish uchun

24. Ol: Tarkibida: kseroformadan 1, 2

Vinilindan 1, 0

Kanakunjut moyidan 20 ml bo'lgan suyuq surtma dorini yozing

25. Ol: Beladonna ekstraktidan 0, 015

Shamcha hosil bo'lgunicha kakao moyidan keraklicha aralashtirilsin.

10 miqdordagi shunday doza berilsin
Belgilansin: 1 shamchadan kuniga 2 mahal to'g'ri ichakga yuborilsin

26. Ol: Cho'chqa malhamidan 6 ml
Ber.
Belgila: Kechasi orqaga surtish uchun
27. Ol: Ruh oksididan.
Bug'doy kraxmalidan teng miqdorda 10, 0
Qora moy/ dog'/dan 5, 0
Naftalendan 20, 0
Pasta hosil bo'lgunicha aralashtir
Ber.
Belgila: ertalab va kechqurun surtish uchun
28. Ol: Yelimshak/jelatin/dan sharik hosil bo'lgunicha kerakli miqdorda aralashtirilsin
12 miqdordagi doza berilsin.
Belgilansin:
29. Ol: Bahorgi arpabodiyon yer ustki qismidan 8, 0.
Qalampir yalpiz bargidan 2, 0
Aralashtir, yig'ma hosil bo'lsin.
6 miqdordagi dozada ber.
Belgila: 1 piyola qaynagan suv 1 paketni damlash va 1 osh qoshiqda kuniga 3 mahaldan ichish uchun
30. Ol: Valeriana ildizpoyasi va ildizidan 50, 0
Ber. Belgila: 1 piyola qaynagan suvda damlab 1 osh qoshiqda ichish uchun
31. Ol: Tozalangan skipidardan.
Xloroformadan teng miqdorda 25 ml
Suyuq surtma hosil bo'lguncha aralashtirilsin.
Berilsin.
Belgilansin: Surtish uchun
32. Ol: Qirilgan kamfordan 0, 1
Shakardan 0, 3.

Kukun hosil bo'lguncha aralashtir:
10 miqdordagi dozada mumlangan qog'ozda ber.
Belgila: 1 kukundan kuniga 3-4 mahaldan istimol qilish uchun

33. Ol: Narkozda ishlatiladigan efirdan 38, 0
Xinin gidroxloriddan 0, 3
Tozalangan etil spirtidan shaftoli moyidan 60, 0 gacha
Aralashtirilsin. Berilsin.
Belgilansin: klizma qilish uchun
34. Ol: Nitroglitserin eritmasidan 4 ml.
Ber.
Belgila. 1 bo'lak qandga 2 tomchi
35. Ol: Diprozindan 0, 025
20 miqdorli dozada yopiq tabletkada ber.
Belgila: kuniga 1-tabletkadan 2-3 marta
36. Ol: Oq cho'ktirilgan simob moyidan 5% 30, 0.
Ber.
Belgila: Surtish uchun
37. Ol. Kamfora moyidan 20%
1 ml miqdorli dozada ampulada ber.
Belgila: teri ostiga yuborish uchun
38. Ol: Qaynatilgan temirdan 1, 0.
20 miqdordagi kapsulada jelatinadan ber
Belgila: kunda ovqatdan so'ng 1 kapsuladan 3 mahal.
39. Ol: Rux oksididan
Salitsilat kislotadan
Talkadan teng miqdorda 50, 0
Aralashtir kukun kukun hosil bo'lsin
Ber.
Belgila: surtish uchun
40. Ol: 5 % 10 ml. Tozalangan natriy
Gidrokarbonat eritmasidan

Qaynatib tozalansin.

Berilsin.

Belgilansin: Venaga yuborish uchun

41. Ol: Simobning sariq oksididan 0, 1
Ko'z uchun 10, 0 eng yaxshi vazelinidan

Maz hosil bo'lganicha aralashtir.

Ber.

Belgila: Ko'zga surtish uchun.

42. Ol: Natriy benzilpensilindan 1000000 BT

Natriy xlorid /osh tuzi/ izotonik eritmasidan 5 ml

Aralashtir. Ber.

Belgila: kunda har ikkila ko'zga 2 tomchidan 5-6 marta
tomizish uchun

43. Ol: Konsentrlangan vodorod peroksid eritmasidan 5 ml

Tozalangan suvdan 15 ml

Aralashtir. Ber.

Belgila: Milkga surtish uchun

44. Ol: Marvaridgulning quruq ekstraktidan 20 ml

Ber.

Belgila: ovqatdan oldin kuniga 2-3 marta 30-40 tomchidan
ichish uchun

45. Ol: Moychechak guli nastoykasidan 200, 0

Ber.

Belgila: Chayqash uchun

46. Ol: Bahorgi arpabodiyonning yer ustki qismi o'tlaridan 2, 0

Valeriana ildizpoyasi bilan ildizidan 1, 5

Yig'ma hosil bo'lgunicha aralashtir.

Ber.

Belgila: 1-osh qoshiqda kuniga 3 mahal

47. Ol: Ichga ishlatish uchun eng toza vazelin moyidan 200, 0

Yalpiz moyidan 2 tomchi

Aralashtir. Ber.

Belgila: 1 osh qoshiqda kuniga 2 mahal

48. Ol: Novakaindan 0,25
 Natriy xlorid eritmasidan 0,85 % -100,0
 Tozalangan bo'lsin.
 Aseptik/tashqaridan ifloslanmaslik/sharoitda qo'sh
 Adrenalin gidrokslorid eritmasidan 0,61 % li
 10 tomchidan aralashtir.
 Ber. Belgila:
49. Ol: Aloy shirasidan 100 ml
 Qora idishda ber.
 Belgila: 1 choy qoshiqda kuniga 4-5 marta 30 m oldin 3 marta
 ichish uchun.
50. Ol: Narkoz uchun efirdan 30,0
 Xinin gidroksloriddan 0,5
 Etil spirtidan 90% li 3 ml
 Shaftoli moyidan 50,0 gacha
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: 1 marta klizma uchun.

Nota bene!

Barba non facit philosophum- Hamma sejoq qo'ygana donishmand bo'lavermaydi

Si dormis, expergiscere; si stas, ingredere; si ingrederis, curre; si curris, advola – Agar uxlayotgan bo'lsang - o'ringdan tur, agar turgan bo'lsang – yur, agar yurayotgan bo'lsang – yugur, agar yugurayotgan bo'lsang – uchgin.

29-§. Takrorlash uchun retseptura bo'limidan test savollari

1. Kesik mazmunini bering. -cid
a. mikroblarga qarshi   b. zamburug'larga qarshi
c. antiseptik   d. og'riqsizlantiruvchi
2. Kesik mazmunini bering. -pyr
a. uhlatuvchi   b. zamburug'larga qarshi
c. og'riq qoldiruvchi   d. isitmani tushiruvchi
3. Kesik mazmunini bering. -phyll
a. zamburug'larga qarshi   b. barg
c. qon bosimini tushiruvchi   d. qon tomirini kengaytiruvchi
4. Kesik ma'nosini bering. -cain
a. mahalliy og'riq qoldiruvchi   b. uxlatuvchi
c. mikroblarga qarshi   d. isitmani tushiruvchi
5. Kesik ma'nosini aniqlang. -barb
a. androgen   b. og'riq qoldiruvchi
c. qon bosimini tushiruvchi   d. uxlatuvchi
6. Kesik mazmunini bering. -vas, -angio
a. uxlatuvchi   b. qon bosimini tushiruvchi
c. zamburug'larga qarshi   d. qon tomirini kengaytiruvchi
7. Kesik ma'nosini aniqlang. -sed
a. tinchlantiruvchi   b. o't suruvchi
c. ayollar garmoni   d. erkaklar garmoni
8. Kesik ma'nosini aniqlang. -chole
a. garmonal.   b. isitmani tushiruvchi
c. o't suruvchi   d. ayollarni jinsiy garmoni
9. Kesik ma'nosini aniqlang. -cillin
a. pennisillin antibiotiki   b. o't suruvchi
c. garmonal   d. ayollar garmoni
10. Kesik ma'nosini aniqlang. - thyr
a. mahalliy og'riq qoldiruvchi   b. uxlatuvchi
c. mikroblarga qarshi   d. qalqonsimon bezga ta'sir qiladi
11. Kesik ma'nosini bering. -oestr
a. ayollar garmoni   b. garmonal   c. erkaklar garmoni   d. antiseptik
12. Kesik ma'nosini ajrating. -test, -vir
a. antibiotiklar   b. erkaklar garmoni
c. ayollar garmoni   d. isitmani tushiruvchi
13. Kesik ma'nosini ajrating. -myco
a. sulfanilamide   b. yurakka oid

- c. zamburng'larga qarshi   d. penicillin antibiotikasi
14. Kesik ma'nosini ajrating. -cor, -card
 a. uxlatuvchi   b. penicillin antibiotikasi
 c. sulfanilamide   d. yurakka oid
15. Atamaning ma'nosini ko'rsating. -aesthes
 a. sezish   b. o't suruvchi   c. antibiotiklar   d. spazmolitik
16. Atamaning ma'nosini ko'rsating. -sept-
 a. spazmolitik   b. qon tomirini kengaytiruvchi
 c. mikroblarga qarshi   d. zararsizlantiruvchi
17. Atamaning ma'nosini ko'rsating. -cort
 a. gipotenziv   b. kortikosteroidlar
 c. androgen steroidlar   d. uhlatuvchi
18. Kesik ma'nosini bering. -zol, -zin, -zid, -az
 a. antiseptik   b. azot tarkibi
 c. qon tomirini kengaytiruvchi   d. zamburug'larga qarshi
19. Kesik ma'nosini aniqlang. -Odynia
 a. og'riq   b. og'riq qoldiruvchi   c. qon bosimini tushiruvchi   d. androgen
20. Fe'lni tuslanishini aniqlang. misceo, -ere
 a. 1   b. 2   c. 3   d. 4
21. Fe'lni tuslanishini ajrating. do, -dare
 a. 1   b. 2   c. 3   d. 4
22. Fe'lni tuslanishini ajrating. finio, -ire
 a. 1   b. 2   c. 3   d. 4
23. Tarjima qiling: «Aralashtir to'plam hosil bo'lsin».
 a. misce, fiant species   b. misce, ut fiant species
 c. misce, fiant specie   d. misce, ut fiant speciei
24. Juvtini aniqlang: «Aralashma hosil bo'lsin»
 a. misce   b. misceatur   c. miscere   d. miscetur
25. Gapni to'ldiring: «Shunday dozalar berilsin»... . tales doses
 a. dentur   b. da   c. dare   d. datur
26. Gapni to'ldiring: «Aralashtir, liniment hosil bo'lguncha». Misce, fiat...
 a. liniment   b. liniment   c. linimentum   d. linimento
27. Gapni to'ldiring: «Aralashtir pilulyalar hosil bo'lguncha». Misce, ut...
 a. fiant pilulae   b. fiant pilula   c. fiat pilulae   d. fiat pilula
28. Gapni to'ldiring: «Aralashtir, poroshok hosil bo'lguncha». Misce, fiat ...
 a. pulverum   b. pulveres   c. pulveris   d. pulvis
29. Gapni to'ldiring: «Aralashtir, qin shamchasi hosil bo'lguncha».
 Misce, fiat suppositorium vaginal... .

a. - e b. -i c. -is d. - um

30. Tarjima qiling. Eng mayda poroshok (kukun).

a. pulvis subtilissimus b. pulvis subtilissimum

c. pulvis subtilior d. pulvis subtiliores

31. Qo'shimchasini yozing. Rp: Tabulett... Sulfadimedizini 0, 5
numero 12

a. - am b. -arum c. - as d. -um

32. Tarjima qiling. Rp: Extracti Crataegi fluidi

a. ol: itjumrutning quruq ekstraktini. b. ol: do'lananing quruq ekstraktini

c. ol: itjumrutning suyuq ekstraktini d. ol: do'lananing suyuq ekstraktini

33. To'ldirib yozing. Ol: Valeriana ildizlari bilan ildizpoyalarini:

Rp: Rhizomatis cum radicibus ... .

a. Valeriana b. Valerianas c. Valerianae d. Valerianibus

34. Qo'shimchasini yozing. Rp: Suppositoria "Anuzol..." numero 6.

a. - um b. i c. -ae d. -a

35. Tarjima qiling: «Tozalangan oltingugurt».

a. depuratum b. rectificatum c. dilutum d. dilum

36. Tarjima qiling. Ol: Itjumrut po'stlog'ini.

a. Rp: Folioimm Millefolii b. Rp: Corticis Urticae

c. Rp: Folioimm Frangulae d. Rp: Corticis Frangulae

37. Ikki terminli bo'lmagan so'zni ko'rsating.

a. etilmorfm b. xloralgidrat c. fenilsalisilat d. metilsalisilat

38. Retsepda qaysi so'z 1-chi o'rinda turadi? Ol: Natriy xloridni izotonik eritmasidan

a. solutionis b. natrii c. isotonicae d. chloridi

39. Retsepda qaysi so'z 2- chi o'rinda turadi? Ol: Natriy xloridni izotonik eritmasidan

a. Solutionis b. Natrii c. isotonicae d. Chloridi

40. Retsepda qaysi so'z 3- o'rinda turadi? Ol: Natriy xloridni izotonik eritmasidan

a. chloridi b. isotonici c. solutionis d. natrii

41. Retsepda qaysi so'z 4- chi o'rinda turadi? Ol: Natriy xloridni izotonik eritmasidan.

a. solutionis b. chloridi c. isotonicae d. natrii

42. To'ldiring. Tetracyclinum cum Nystatin...

a. - um b. -o c. -is d. -as

43. To'ldiring. Recipe: Suppositori... «Anusolum».

Da tales doses numero

- a. - i b. -a c. -as d. - um
44. To‘ldiring. Rp: Tabulett... Anapyrinum numero 6
a. -is b. -a c. -ae d. -as
45. Qo‘shimchasini yozing. Sulfadimezinum in tabulet...
a. -as b. -is c. -a d. -um
46. To‘ldirib yozing. Tetracyclinum cum Nystatin...
a. -i b. -o c. -um d. -is
47. “Chayono‘t” so‘zini toping.
a. Urtica b. Belladonna c. Covallaria d. Linum
48. “Itjumrut” so‘zini toping.
a. Frangula b. Digitalis c. Hypericum d. Urtica
49. “Moychechak” so‘zini toping.
a. Urtica. b. Crataegus c. Hypericum d. Chamomilla
50. “Kungaboqar yog‘i” jumlasini toping.
a. Oleum Helianthi. b. Oleum Haelianti. c. Oleum Helianti. d. Oleum
Geliantii.
51. Ma‘nosini toping - “kanakunjut moyi”.
a. Oleum Rhicini b. Oleum Ricini c. Oleum Rhecini d. Oleum Riceni
52. Juftini toping. Herba Thermopsidis
a. termopsis o‘ti. b. angishvona gul o‘ti. c. bahorgi Adonis o‘ti. d. sariq choy o‘ti
53. Qo‘shimchasini yozing. Rp: Solutionis Synoestrolis oleos...
a. -a b. -ae c. -um d. -i
54. To‘ldiring. Ol: 5% jod eritmasidan 5 tomchi
a. guttas V b. guttae V c. guttam 5 d. gutta 5
55. To‘ldiring: «Ol: mavrak barglarini». Rp: ... Salviae
a. folium b. folia c. folii d. foliorum
56. To‘ldiring: «In‘eksiyalar uchun suv». Aqua pro ....
a. injectiones b. injectinis c. injectionibus d. injectionum
57. Juftini toping: «Novshadil - anis tomchilari».
a. liquor Ammonii anisati b. sulfur depuratum
c. solutio ammonii caustici d. spiritus rectificatus
58. Juftini toping: «Novshadil spirti».
a. solutio Ammonii caustici b. sulfur depuratum
c. spiritus rectificatus d. liquor ammonii anisati
59. To‘ldiring: «Tozalangan spirt».
a. rectificatus b. causticus c. depuratus d. dilutus
60. Kerakli qo‘shimchani yozing. Rp: Solutionis Jodi spirituous...
a. - i b. -a c. -um d. -ae

61. Kerakli qo'shimchani qo'ying. Rp: Tabulett... Tetracyclini obduct...
 a. - am b. -ae c. -as d. - a
62. To'ldiring: «Aralashtir, shamchalar hosil bo'lguncha». Misce, ...
 a. fiat suppositorium b. fiat suppositoria
 c. fiat suppositorium d. fiat suppositoria
63. Juftini toping: «mayda poroshok (kukun)».
 a. pulvis subtilis b. pulvis simplex
 c. pulvis subtili d. pulvis subtile
64. To'ldiring. Rp: Pulveris Glycyrrhizae composit...
 a. -us b. -a c. -um d. -i
65. To'ldiring: «Ber qora shisha idishda». Da in vitr... nigr...
 a. - um b. -a c. -o d. - us
66. To'ldiring. Recipe: Spiritus aetylic...
 a. - a b. - us c. -um d. -i
67. To'ldiring. Recipe: Specierum diuretic...
 a. -um b. -ae c. -arum d. -us
68. "Id" suffuksiga ma'nosini toping (tuzlarda).
 a. -idum b. -osum c. -icum d. -as
69. Retsept (kislotalarda) o'zbekcha - at suffuksiga mos keladiganini toping.
 a. - icum b. -osum c. - idum d. -as
70. - it suffuksiga to'g'ri keladiganini toping.
 a. - osum b. - idum c. -icum d. -as
71. To'ldiring. Acidum hydrobrom...
 a. - icum b. -osum c. - idum d. -as
72. To'ldiring. Acidum hydrochlor...
 a. - icum d. -osum c. - idum d. -as
73. Juftini toping: «Limon kislotasi».
 a. acidum citricum b. acidum aceticum
 c. acidum nitricum d. acidum carbonicum
74. Asosiy tuzlardagi anionlarning old qo'shimchasini toping.
 a. -yl b. -sub c. hydro d. -meth
75. Tuzni toping.
 a. plumbi acetat b. zinci oxydum
 c. magnesii peroxydum d. acidum lipoicum
76. Oksidni toping.
 a. aluminii peroxydum b. kalii iodidum
 c. acidum lacticum d. argenti nitras

Lotincha - o'zbekcha lug'at

Aa

- acidum, i, n** – kislota
Achillea, ae, f – bo'yumadaron
Acorus(i) calamus(i) – oddiy igir
Acyclidinum, i, n – atsiklidin
addo, ere, 3 – qo'shmoq
adeps, ipis, m – yog'
Adonis, idis, m – Adonis(gulizardak, safsargul)
Adonis(idis) vernalis(is) – bahorgi Adonis (arpabodiyon)
Adonis(idis) turkestanicus(i) – turkiston adonisi
Aethacridinum, i, n – etakridin
Aethamidum, i, n – etamid
Aethimizolum, i, n – etimizol
Aethinyloestradiolum, i, n – etini-lestradiyol
aether, eris, m – efir
aethereus, a, um – efir (moyi) li
aethylicus, a, um – etil (spirti) li
aethylium, i, n – etil
Alcaloidum, i, n – alkaloid
Alhagum, i, n – yantoq
Allium(i)sativum(i) – sarimsoq piyoz
Allocholum, i, n – alloxol
Alnus, i, f – qandag' och, olxa
Aloë, ës, f – alloy
Althaea, ae, f – gulxayri
Amidopyrinum, i, n – amidopirin
Aminalonum, i, n – aminalon
Aminazinum, i, n – aminazin
Ammoniates, a, um – ammiakli
ampulla, ae, f – ampula
Amycazolum, i, n – amikazol
Amygdala, ae, f – bodom
amylaceus, a, um – kraxmalli(teg)
amylum, i, n – kraxmal
ana – teng, teng miqdorda
Anaesthesinum, i, n – anestezin
Anaestheticus, a, um – og'riqsizlantiruvchi
Anabasis Ahpylla – maymunjon
Anethum, i, n – shivit
Anisum, i, n – arpabodiyon, oddiy anis
antiasthmaticus, a, um – astmaga qarshi
antidiarrhoicus, a, um – ich ketishiga qarshi
antidotum, i, n – zaharga qarshi dori
antigangraenosus, a, um – gangrenaga qarshi
antihæmorrhoidalis, e – bavo silga qarshi
antipestosus, a, um – o'latga qarshi
antipyreticus, a, um – issiqni pasaytiruvchi
antirabicus, a, um – quturishga qarshi
antisepticus, a, um – antiseptik
antitetanicus, a, um – qoqsholga qarshi
Apomorphinum, i, n – apomorfin
Aprenalum, i, n – aprenal
Apressinum, i, n – apressin
Aprophenum, i, n – apofen
Arctium, i, n – qariqiz
Arachis, idis, f – yeryong'oq
Aralia, ae, f – araliya
argentum, i, n – kumush
Armeniaca, ae, f – o'rik
aromaticus, a, um – xushbo'y
Arsenicum, i, n – margumush

Aurum, i, n – oltin
audio, ire, 4 – eshitmoq

Bb

bacca, ae, f – danaksiz (rezavor) meva
bacillus, i, n – tayoqcha
bacterium, i, n – bakteriya
Balsamum, i, n – balzam
Balsamum(i) Schostakovsky –
Shostakovskiy bal'zami
barium, i, n – bariy
Basilicum, i, n – rayhon
Belladonna, ae, f – belladonna
benzoicus, a, um – benzoyli
Berberis (idis) vulgaris – oddiy zirak
Beta, ae, f – lavlagi
Betula, ae, f – qayin
Beta (ae) vulgaris (is) – qandlavlagi
Bidens, ntis, f – qoraqiz (ittikanak)
Bidens (ntis) tripartite (ae) – uch
bo'lakli qoraqiz
Bismithum, i, n – vismut
Bistorta, ae, f – ilonsimon toron
Brassica(ae)oleracea (ae) – karam
Brassica(ae, f)rapa (ae) – sholg'om
Bromisovalum, i, n – bromizoval
bromum, i, n – brom
bulbus, i, m – piyoz boshi, piyoz
Bunium, i, n – zira
Bursa (ae) pastoris – jag'-jag'

Cc

Caca (turlanmaydi) – kakao
Calamus, i, m – igir(qiyoqsimon
o'simlik)
Calcium, i, n – kalsiy
Calendula, ae, f – tirnoqgul
Camphora, ae, f – kamfora

camphorateus, a, um – kamforali
carbo, onis, m – ko'mir
carbonicus, a, um – ko'mir -i (-si)
capsula, ae – sirdan o'rovch parda
Centaureum, i, n – tillabosh
cera, ae, f – mum
Cerasus (i, f) avium (i) – gilos
Cerasus (i, f) vulgaris(is) – olcha
ceratus, a, um – mumlangan
Chamomilla, ae, f – moychechak
charta (ae) Sinapis – Xantal qog'ozi,
gorchichnik
Chininum, i, n – xinin
Chloraminum, i, n – Xloromin
Chloroformium, i, n – xloroform
chlorum, i, n – xlor
cholericus, a, um – vaboga oid
chloridum, i, n – Xlorid
cito – tez, tezda, tezlik bilan
Citrus(i, f) vulgaris (is) – tarvuz
Citrus, i, f – limon (daraxti)
Citrus (i)unshiu – mandarin(daraxti)
Codeinum, i, n – kodein
coeruleus, a, um – ko'k, zangori
Coffea, ae, f – kofe
Coffeinum, i, n – kofein
Collargolum, i, n – kollargol
concentrates, a, um – konsentrlangan
conjungo, ere, 3 – bog'lanmoq
Convallaria, ae, f – marvaridgul
coquo, ere, 1 – pishirmoq
Corazolum, i, n – korazol
Cordiaminum, i, n – kordiamin
Cordigitum, i, n – kordigit
Cortisonum, i, n – kortizon
Crataegus, i, f – do'lana
crystallus, i, f – kristal
Cucurbita, ae, f – qovoq

Cucurbitaceae – qovoqdoshlar
cuprum, i, n – mis
cura, are, 1 - davolamoq
Cydonia, ae, f - behi

Dd

Datura (ae) stramonum (i) - oddiy bangidevona
Daucus, i, m – sabzi
Delphinium, i, n - isfarak
Depressinum, i, n - depressin
depuratus, a, um - tozalangan(suvda)
Desoxycorticosteronum, i, n - dezo-ksikortikosteron
destillatus, a, um - distillangan
descendo, ere, 3 - tushurmoq
Diazolinum, i, n - diazolin
Dicainum, i, n - dikain
dico, ere, 3 - gapirmoq
Digitalis, is, f - angishvonagul
dignosco, ere, 3 - aniqlamoq
Digitalis (is) grandiflora (ae) - yirik gulli angishvonagul
Digitalis (is) purpurea (ae) - qizil angishvongul
Dimedrolum, i, n - dimedrol
Diospyros(osis, f) kaki - xurmo
Diprophenum, i, n - diprofen
Diuretinum, i, n - diuretin
Dracons, ntis, n – ajdargiyoh
dirigo, ere, 3 - yo‘naltirmoq
do, are, 1 - bermoq
doceo, ere, 2 - o‘rgatmoq

Ee

edo, ere, 3 - yemoq, ovqatlanmoq
Echinopanax, acis, n - exinopanax
Echinopanax (acis) elatum (i) - bal-

and exinopanax
Eleutherococcus, i, n - eleuterokokk
Elixir, iris, n - eliksir
emplastrum, i, n – malham
emulsum, i, n - emulsiya
Ephedra, ae, f - efedra, qizilcha
Erysimum, i, n - jeltushnik
Erythromycinum, i, n – eritromitsin
Eucalyptus, i, f - evkalipt
Eucomma, ae, f – evkommiya, xitoy guttapercha daraxti
Euphyllinum, i, n - eufillin
Equisetum, i, n – qirqbo‘g‘in
expectorans, ntis - balg‘am ko‘chiruvchi
ex tempore - keragida, kerak paytida

Ff

Fabaceae - dukkadoshlar
Farfara, ae, f – oqqaldirmoq, tuy-atavon
fel, felis, n - o‘t, safro
ferrum, i, n – temir
Ficus (i, f) coriaca (ae) – anjir
fido, ere, 3-ishonmoq
Filix, icis, f - paportnik, qirqquloq
filtratus, a, um - fil‘trlangan
Fistacia, ae, f - pista
flavus, a, um - sariq
flos, floris, m - gul
fluidus, a, um – suyuq
florum, i, n – ftor
Foeniculum, i, n – shivit (ukrop)
folium, i, n - barg
Fragaria, ae, f – qulupnay, yertut
Frangula, ae, f - itjumrit
fructus, us, m - meva
Fungus, us, m - qo‘ziqorin, zambu-

rugʻ

Furacilinum, i, n - furatsilin

Gg

gargarisma, atis, n - chayqash

gelatina, ae, f - jelatin

geltinosus, a, um - jelatenli

gemma, ae, f - kurtak

Genseng, ngis, f - jenshen, odamgiyoh

Geum, i, n - shirchoy

gigno, ere, 3 - tugʻmoq, vujudga keltirmoq

Glucosum, i, m - glyukoza

glycerinosus, a, um - glitserinli

Glycerinum, i, n - glitserin

Glycosidum, i, n - glikozid

Glycyrrhiza, ae, f - qizilmiya, shirinmiya

Gossypium, i, n - paxta

Granatum, i, n - anor

granulum, i, n - granula

Guttae Botkini - Botkin tomchisi

Hh

habeo, ere, 2 - ega boʻlmoq

Haematogenum, i, n - gemotogen

haemostaticus, a, um - qon toʻxtatuvchi

Haemostimulinum, i, n - gemo-stimulin

Helianthus, i, m - kungaboqar

Helichrysum, i, n - boʻznoch

herba, ae, f - oʻt, yer ustki qismi

Hexamethylentetraminum, i, n - geksametilentetramin

Hexamidinum, i, n - geksamidin

Hippophaë, es, f - chakonda

hydrobromidum, i, n - gidrobromid

hydrocarbonas, atis, m - gidroborbonat

hydrochloridum, i, n - gidroxlorid

hydroxydum, i, n - gidroksid

Hydrargyrum, i, n - simob

Hydrogenium, i, n - vodorod

Hydroxydum, i, n - gidroksid

Hyoscyamus, i, m - mihgdevona

Hypericum, i, n - dalachoy, sariqchoy

hypnoticus, a, um - uxlatadigan, uyqu keltiradigan

Ii

Ichthyolum, i, n - ixtiol

in - da, ichida

infans, ntis, m - bola

infectio. onis, f - infeksiya

infusum, i, n - damlama

inhalatio, onis, f - ingalatsiya

injectio, onis, f - ineksiya

intracutaneus, a, um - teri orasiga

intramuscularis, e - mushak orasiga

intravenosus, a, um - koʻk tomir

ichiga, vena ichiga

Inula, ae, f - andiz

Iodoformium, i, n - yodoform

Iodum, i, n - yod

Ipecacuanha, ae, f - ipekakuana

Iris, is, f - gulsapsar

isotonicus, a, um - izotonik

Jj

japonicus, a, um - yapon -i(-si)

Juglans, ndis, f - yeryongʻoq

Juniperius, i, f - archa

Kk

Kalanchoë, es, f - kalanxoy

Kalium, i, n - kaliy

Li

laboro, are, l - mehnat qilmoq
lac, lactis, n - sut
lacteus, a, um - sutli
Laevomycesinum, i, n - levomitsetin
Lagochilus, i, m - bozulbong, logoxilus
lana, ae, f - jun
Lanolinum, i, n - lanolin
laxans, ntis - ich suradigan, surgi
Ledum, i, n - ledum (bagulnik)
Leonurus, i, m - arslonquyruq
letalis, e - o'ldiradigan
Leuzea, ae, f - levziya
Liliaceae - lolaguldoshlar
linimentum, i, n - liniment(suyuq surtma)
Linum, i, n - zig'ir
Liquiritia, ae, f - qizilmiya, shirinmiya
liquor, oris, m - suyuqlik, eritma
Liquor(oris)Ammonii anisatus (i) - novshadil arpabodiyon tomchilari
Liquor(oris)Burovi - Burov suyuqligi
Lithium, i, n - litiy
luteus, a, um - sariq
Lycopersicorum, i, n - pomidor

Mm

Magnesium, i, n - magniy
Magnium, i, n - magniy
Magnolia, ae, f - magnoliya
Malvaceae - gulxayridoshlar
Malus, i, n - olma
Manganum, i, n - marganets
Mays, ydis, f - makkajo'xori
medicamentum, i, n - dori, dori-darmon

medicatus, a, um - tibbiyot -i (-si)
medicus, i, m - vrach, shifokor
medico, are, l - davolamoq
Melo savitus - qovun
Melissa, ae, f - limono't
Melilotus, i, m - sariq beda
Mentha, ae, f - yalpiz
Mentholum, i, n - mentol
Menyanthes, idis, f - uchbarg, uchy-aproq
Metallum, i, n - metal
Methacinum, i, n - metatsin
Methandrostenolum, i, n - metandrostenolon
Methindionum, i, n - metindion
Methioninum, i, n - metionin
methodus, i, n - usul
Methylandrostendiolum, i, n - metilandrostendiol
Methylenum (i) coeruleum (i) - metilen ko'ki
Methylum, i, n - metal
Methyltestosteronum, i, n - metiltestosteron
Millefolium, i, n - bo'yomodaron
Morphinum, i, n - morfin
Morus nigra - shotut
Myrtillus, i, m - chernika

Nn

Naphthalantus, a, um - naftalantli
Naphthalanum, i, n - naftalan
Naphthyzinum, i, n - naftizin
Narcissus, i, m - nargis
Natrium, i, n - natriy
Nigella, ae, f - sedana
nitras, atis, m - nitrat
nitras, itis, m - nitrit

Nitrogenium, i, n – azot
Nitroglycerinum, i, n – nitroglitserin
Norsulfazolum, i, n – norsulfazol
No-spa, ae, f – noshpa
Novocainum, i, n – novokain
Noxyron, i, n – noksiron
numerus, i, m - son
Nuphar, aris, n – nilufar
Nux, Nucis, f – yong'og
Nux (ucis) vomica (ae) – kuchala

Oo

odduco, ere, 3 - o'rab olmoq
obductus, a, um - parda (po'st) bilan qoplangan
Octoestrolum, i, n - oktestrol
odor, oris, m - hid
officina, ae, f - dorixona
officinalis, e - dorivor, dorixona-i(si)
oleosus, a, um - moyli
oleum, i, n - moy
Oleum (i) jecoris Aselli - baliq yog'i
Oleum (i) Ricini - kanakunjit moyi
Oleum(i) Terebinthinae - terpentin moyi, ckipidar
Oleum (i) Terebinthinae rectificatum(i) - tozalangan terpentin moyi
Oliva, ae, f - zaytun
ophthalmicus, a, um - ko'z -i (si)
optimus, a, um - eng yaxshi
Origanum, i, n - tog'rayhon, kiyiko't
Oryza, ae, f - guruch
oxydulatus, a, um - chala oksid
oxydum, i, n - oksid
Oxygenium, i, n - kislorod

Pp

Pachycarpinum, i, n - paxikarpin
Pancreatinum, i, n - pankreatin
Pantocrinum, i, n - pantokrin
Papaver, eris, n - ko'knori
Papaveraceae - ko'knoridoshlar
Papaverinum, i, n - papaverin
parafinum, i, n – paraffin
paro, are, l - tayyorlamoq
Passiflora, ae, f - passiflora
pasta, ae, f - pasta(xamirsimon mod-da)
Pasta (ae) Lassari - Lassar pastasi
Peganum (i) harmala(ae) - oddiy isiriq
Pentalginum, i, n - pentalgin
Pepsinum, i, n - pepsin
Perhydrolum, i, n - pergidrol
per os - og'iz orqali
Peroxydum, i, n - peroksid
per rectum - to'g'ri ichak orqali
per se - toza holda
Persicum, i, n - shaftoli
pharmaceuta, ae, f – farmatsevt
Phaseolus, i, m - loviya
Phenacetinum, i, n - fenatsetin
Phenaminum, i, n - fenamin
Phenobarbitalum, i, n - fenobarbital
Phenolphthaleinum, i, n - fenolftalein
Phenolum, i, n - fenol
Phenoxymethylpenicillinum, i, n - fenoksimetilpenitsillin
phosphorus, i, m - fosfor
Phthalazolum, i, n - ftalazol
Phthivazidum, i, n - ftivazid
Phytinum, i, n - fitin
Pilocarpinum, i, n - pilokarpin
pilula, ae, f - hab dori

Pinaceae - qarag'aydoshlar
Pinus, i, f - qarag'ay
Piper, eris, n - qalampir
piperitus, a, um - qalampir -i (-si)
planta, ae, f - o'simlik
Plantaglucidum, i, n - plantoglyusid
Plantago, inis, f - zuptrum
Plantago(inis) major(is) - katta zuptrum
Plantago (inis) psillium (i) - burga zuptrum
Platyphyllum, i, n - platifillin
Plumbum, i, n - qo'rg'oshin
Podophyllum, i, n - podofillum
Polemonium, i, n - polemonium
Polygala, ae, f - istod
Polygonaceae - torondoshlar
Polygonum (i)hydropiper(eris) - achchiq toron, suv qalampir
Populus, i, m - terak
Primula, ae, f - navro'zgul
Prednisolonum, i, n - prednizolon
pro - uchun, o'rninga
pro adultis - kattalar uchun
pro die - dorining bir sutkalik dozasi
pro dosi - dorining bir marta qabul qilish dozasi
pro infantibus - bolalar uchun
pro inhalationibus - ingalasiya uchun
pro injectionibus - ineksiyalar uchun
Promedolum, i, n - promedol
pro narcosi - narkoz uchun
Proserinum, i, n - prozerin
Protargolum, i, n - protargol
pulvis, eris, m - kukun
Punica (ae, f) granata (ae) - anor
purificatus, a, um - tozalangan (vak-sina, zardob, anatoksinlar)

Pyrophosum, i, n - pirofos
Pyrus (i, f) communis (is) - nok

Qq

quantum satis - keragicha
Quercus, us, f - eman, dub

Rr

radix, icis, f - ildiz, tomir
Raphanus, i, m - turp (rediska)
recipio, ere, 3 - olmoq
receptum, i, n - retsept
rectificatus, a, um - tozalangan (etil spirti, skipidar)
remedium, i, n - vrachlik vositasi
repeto, ere, 3 - takrorlamoq
Reserpinum, i, n - rezerpin
Resorsinum, i, n - rezorsin
resina, ae, f - rezina
Rhamnus, i, f - itjumrut
Rheum, i, n - ravoch
rhisoma, atis, n - ildizpoya
rhisoma(at)is cum radicibus - ildizpoya ildizlar bilan
Riboflavinum, i, n - riboflavin
Ricinum, i, n - kanakunjut
Rosa, ae, f - na'matak
Rosaceae - ra'nodoshlar
Rubus(i) idaeus(i) - malina (xo'jag'at)
Rumex, icis, f - shovul, otquloq

Ss

Saccharum, i, n - shakar, qand
Salvia, ae, f - mavrak
sal, salis, n, m - tuz
salisyas, atis, m(grek) - salitsilat
salicylicus, a, um - salitsilatga oid
Sanguisorba, ae, f - sangvizorba

sano, are, 1 - davolamoq
Sapo, onis, m - sovun
scatula, ae, f - quticha
Schizandra, ae, f - limonnik
Scopolia, ae, f - skopoliya
Scopolaminum, i, n - skopolamin
semen, inis, n - urug'
Serpyllum, i, n - tog'jambil
Sesamum, i, n - kunjut
Sinapis, is, f - xantal
Solutio(onis)Ammonii caustici - novshadil spirti
Sophora, ae, f - tuxumak
species(erum) aromaticae (arum) – Xushbo'y yig'ma(choy)
species(erum) antiasthmaticae (arum) - astmaga qarshi yig'ma(choy)
species(erum) cholagagae (arum) - o't haydovchi yig'ma (choy)
species(erum) diureticae (arum) - siydik haydovchi yig'ma (choy)
species(erum) laxantes (ium) – ich suradigan yig'ma (choy)
species(erum) pectoralis (ium) - ko'krak yig'masi(choy)
species(erum)sedativae (arum) - tinchlantiruvchi yig'ma (choy)
species(erum) stomachicae (arum) – me'da(oshqozon) yig'masi(choy)
Spinacia, ae, f – ismaloq
steriliso, are, 1-sterillamoq
Streptocidum, i, n - streptotsid
Streptomycinum, i, n - streptomitsin
Strophanthinum, n - strofantin
Strophanthus, i, n - strofant
Strychninum, i, n - strixnin
Strychnos, i, m - kuchala (daraxti)
subcorbonas, atis, m - korbonat asosi

subnitras, atis, m-nitrat asosi
Sulfadimethoxinum, i, n - sulfadimetoksin
Sulfadimezinum, i, n - sulfadimezin
Sulfamonomethoxinum, i, n - sulfamonometoksin
Sulfapyridazinum, i, n - sulfapiridazin
sulfur, uris, n - oltingugurt
Synoestrolum, i, n - sinestrol
Synthmycinum, i, n - sintomitsin

Tt

tabuletta, ae, f - tabletka (tugmachasimon dori)
tabuletta(ae, f) contra tussim - yo'talga qarshi tabletka(lar)
Tannalbinum, i, n - tannalbin
Tanninum, i, n - tanin
Taraxacum, i, n - qoqi
tero, ere, 3 - yo'qotmoq
tela, ae, f - doka
Terebinthina, ae, f - terpentin
Tesosteronum, i, n - testosteron
Tetracyclinum, i, n - tetratsiklin
Thea, ae, f - choy
Thecodinum, i, n - tekodin
Theobrominum, i, n - teobromin
Theophyllinum, i, n - teofillin
Thermopsis, idis, f - termopsis
Thermopsis (idis) lanceolata(ae) - nishtarsimon termopsis
Thymus, i, m - tog'jambili
Tilia, ae, f - jo'ka
tinctura, ae, f - nastoyka
Tormentilla, ae, f - g'ozpanja
toxicus, a, um - zaharli
Trifolium, i, n - beda

Triftazinum, i, n - triftazin
Triticum, i, n - bug‘doy
Tulipa (ae, f) bulba (ae) - lola

Uu

unguentum, i, n - surtma
unguentum (i) Wischnevsky -
Vishnevskiy surtmasi
Urosulfanum, i, n - urasulfan
Urotropinum, i, n - urotropin
Urtica, ae, f - gazanda, chayono‘t
ustus, a, um - olovda kuydirilgan
Uva, ae, f - uzum
Uva (ae) ursi - archagul

Vv

vaccinum, i, n - vaksina
Valeriana, ae, f - valeriana
Validolum, i, n - validol
Valocordinum, i, n - valokordin
Vaselinum, i, n - vazelin
venenum, i, n - zahar

Veratrum, i, n - maraqluq
vernalis, e - bahorgi
verto, ere, 3 - aylantirmoq
Vicasolum, i, n - vikasiol
Viola, ae, f - binafsha
Vinylinum, i, n - vinilin
Viride (is) nitens (ntis) - brilliant
yashili
Vitaminaum, i, n - vitamin
vitrum, i, n - kichkina shisha idish
Vitis, is, f - uzum
vivo, ere, 3 - yashamoq
vilgaris, e - oddiy

Xx

Xeroformium, i, n - kseroform

Zz

Zea (ae) mays(idis) - makkajo‘xori
Zincum, i, n - rux
Zizyphus, i, m - chilonjiyda

O'zbekcha - lotincha lug'at

Aa

Adonis (safsargul) - Adonis, idis, m
azot - nitrogenium, i, n
alloxol - allocholum, i, n
alloy (sabur) - Aloë, ës, f
analgin - Analginum, i, n
angishvonagul - Digitalis, is, f
antitseptik - antisepticus, a, um
anestizin - anaesthesinum, i, n
anor - granatum, i, n
amidopirin - Amidopyrinum, i, n
amikazol - Amycazolum, i, n
aminazin - Aminazinum, i, n
aminalon - Aminalonum, i, n
ammiakli - ammoniatus, a, um
ammoniy - ammonium, i, n
ampulla - ampulla, ae, f
apomorfin - Apomorphinum, i, n
aprenal - Aprenalum, i, n
apressin - Apressinum, i, n
aprofin - Aprophinum, i, n
arpabodiyon, oddiy anis - Anisum, i, n
arpabodiyonli - anisatus, a, um
arslonquyruq - Leonurus, i, m
archa - Juniperus, i, f
astmaga qarshi - antiasthmaticus, a, um
astmaga qarshi yig'ma(choy) - species(erum) antiasthmaticae (arum)
achchiq toron, suvqalampir - Polygonum(i) hydropipier (eris)
achchiq shuvoq, ermon - Artemisia (ae) absinthium (i)
aerozol - Aërosolum, i, n

Bb

bakteriya - bacterium, i, n
balig yog'i - Oleum (i)iecoris Aselli
balzam - balsamum, i, n
bangidevona - Datura, ae, f
barg - folium i, n
bariy - Barium, i, n
bahorgi - vernalis, e
bahorgi Adonis - Adonis (idis) vernalis (is)
belladonna - Belladonna, ae, f
bellastezin - Bellasthesinum, i, n
benzoyli - benzoicus, a, um
binafsha (gunafsha) - Viola, ae, f
bodom - Amygdala, ae, f
bolalar uchun - pro infantibus
Botkin tomchisi - Guttae Botkini
Brilliyant yashili - Viride(is) nitens (ntis)
brom - Bromum i, n
bromizoval - Bromisovalum, i, n
burga zupturum - Pantago(inis) psillium (i)
Burov suyuqligi - Liquor (oris) Burovi
bug'doy - Triticum, i, n
bo'rigul - Venica, ae, f
bo'znoch - Helichrysum, i, n
bo'yodaron - Millefolium, i, n
bo'g'maga qarshi - antidiphthericus, a, um
Dd
dalachoy, qizilpoycha, sariqchoy - Hypericum, i, n
dastarbosh - Tanacetum, i, n
darhol, zudlik bilan - statimdavol-

ioq - curo, are, l

zoksikortikosteron - Desoxycortisteronum, i, n

pressin - Depressinum, i, n

rmatol - Dermatolum, i, n

izolin - Diazolinum, i, n

bazol - Dibazolum, i, n

cain - Dicainum, i, n

nedrol - Dimedrolum, i, n

rofen - Diprophenum, i, n

retin - Diuretinum, i, n

ri, (darmon) - medicamentum, i, n

rivor, dorixona-i (-si) - officinalis,

rixona - officina, ae, f

kkakdoshlar - Fabaceae

lana - Crataegus, i, f

e

calipt - Eucalyptus, i, f

kommiya xitoy gutttapercha datti - Eucommia, ae, f

uterokokk - Eleutherococcus, i, m

an, dub - Quercus, us, f

tromitsin - Erythromycinum, i, n

ak paparotnik - Filix mas; Filicis

ris

zol - Aethazolum, i, n

min - Aethamidum, i, n

nizol - Aethimizolum, i, n

nilestradiol - Aethinyloestradiol,

i, n

- i - si - aethylicus, a, um

llin - Euphyllinum, i, n

dra, qizilcha - Ephedra, ae, f

- Aether, eris, m

li - aethericus, a, um

topanaks - Echinopariax, acis, n

Ff

farmakopiya - pharmacopoea, ae, f

fenamin - Phenaminum, i, n

fenatsetin - Phenacetinum, i, n

fenobarbital - Phenobarbitalum, i, n

Fenoksimetilpenitsillin - Phenoxy-methylpenicillinum, i, n

fenol - Phenolum, i, n

fenolftalein - Phenolphthaleinum, i, n

fitin - Phytinum, i, n

fosfor - Phosphorus, i, m

ftalazl - Phthalazolum, i, n

ftor - Fluorum, i, n

furatsillin - Furacilinum, i, n

fenilsalitsilat - Phenylis salicylas (atis)

fosfat - phosphas, atis, m

fosforli - phosphoricus, a, um

furazilidon - Furazolidonum, i, n

Gg

gazako't - Gentiana, ae, f

gazanda - Urtica, ae, f

gangrenaga qarshi - antigangraenosus, a, um

geksametilentetramen - Hexamethylentetraminum, i, n

geksamidin - Hexamidinum, i, n

gematogen - Haematogenum, i, n

gemostimulin - Haemostimulinum, i, n

gidroksid - hydroxydum, i, n

glikozid - glycosidum, i, n

glitserin - Glycerinum, i, n

glitserinli - glycerinosus, a, um

glukoza - Glucosum, i, n

glyukanat - glucanas, atis, m

gulxayri - Althaea, ae, f

gunafsha (binafsha) - Viola, ae, f

guruch - Oryza, ae, f
grek yong'og'i - Juglans (dis, f) regia(ae)

Hh

habdori - pilula, ae, f
hayot - vita, ae, f
hid - odor, oris, m
holat, ahvol - status, us, m
hujayra - cella, ae, f

Ii

izotonik - isotonicus, a, um
ildizpoya ildizlar bilan - rhizoma(atis) cum radicibus
ilonsimon toron - Bistorta, ae, f
ingalyatsiyalar uchun - pro injecto-inibus
itjumrut - Frangula, ae, f
ich ketishga qarshi - antidiarrhoicus, a, um
ich suradigan yig'ma (choy) - species (erum) laxantes (ium)
ittikanak - Bidens, ntis, f

Jj

jag'-jag' - Bursa(ae) pastoris
jelatin - gelatina, ae, f
jelatinli - gelatinosus, a, um
Jeltushnik - Erysimum, i, n
jo'ka - Tilia, ae, f

Kk

kakao - Cacao (turlanmaydi)
kalanxoy - Kalanchoë, ës, f
kaliy - Kalium, i, n
kalsiy - Calcium, i, n
kamfora - camphora, ae, f

kamforli - camphoratus, a, um
kanakunjut - Ricinus, i, n
kanakunjut moyi - Oleum (i) Ricini
kapsula shaklida ber - da in capsulis
karam - Brassica(ae, f) oleracea(ae)
kattalar uchun - pro adultis
katta zupturum - Plantago(inis) major (is)
kashnich - Coriandrum, i, n
keragida, kerak paytida - ex tempore
keragicha - quantum satis
kislorod - Oxygenium, i, n
kodein - Codeinum, i, n
korazol - Corazolum, i, n
kordigit - Cordigitum, i, n
kollorgol - Collorgolum, i, n
konservatsiya qilingan - conservatus, a um
konservalangan - concentratus, a, um
kortizon - Cortisonum, i, n
kofe - Coffea, ae, f
kofein - Coffeinum, i, n
kraxmal - amyllum, i, n
kseoform - Xeroformium, i, n
kumush - Argentum, i, n
kuchala(daraxt) - Strychnos, i, f
ko'z-i (-si) - ophthalmicus, a, um
ko'k, zangori - coeruleus, a, um
ko'k yo'talga oid - pertussicus, a, um
ko'k nori - Papaver, eris, n
ko'krak yig'masi - species (erum) pectorales (ium)

Ll

lanolin - Lanolinum, i, n
Lassar pastasi - Pasta(ae) Lassari
levomitsetin - Laevomycetinum, i, n
ledum (bagulnik) - Ledum, i, n

limon (daraxt) - Citrus(i, f) limonum(i)
litiy - Lithium, i, n

Mm

mavrak - Salvia, ae, f
magniy - Magnesium, i, n; magnium,
i, n
magnoliya - Magnolia, ae, f
makkajo'xori - Mays, ydis, f
mandarin(daraxt) - Citrus (i) unshiu
maralquloq - Veratrum, i, n
marvaridgul - Convallaria, ae, f
margimush - Arsenicum, i, n
mentol - Mentholum, i, n
mentall - metallum, i, n
metandrostenolon - Methandroste-
nolum, i, n
metatsin - Methacinum, i, n
metal - Methylinum, i, n
metilandrostendiol - Methylandros-
tendiolum, i, n
metilen ko'ki - Methylenum(i) coe-
ruleum (i)
metaltestosteron - Methyltestostero-
num, i, n

Nn

narkoz - narcosis, is, f
narkotik - narcoticus, a, um
nastoyka - tinctura, ae, f
natriy - Natrium, i, n
naftalan - Naphthalanum, i, n
naftanli - Naphthalanatus, a, um
naftizin - Naphthyzinum, i, n
na'matak - Rosa, ae, f
naftalan surtmasi - unguentum(i)
Naphthalani
nitroglitserin - Nitroglycerinum, i, n

novokain - Novocainum, i, n
novshadil arpabodiyon tomchlari - Lj-
quor (oris) Ammonii anisatus(i)
novshadil spirit - Solutio (onis) Am-
monii caustici
noksiron - Noxyron, i, n
norsulfazol - Norsulfazolium, i, n
no- shpo - No -spa, ae, f
nufar - Nuphar, ari, n

Oo

oddiy igir - Acorus(i) calamus (i) m
oddiy isiriq - Peganum(i) harmala(ae)
oksid - oxydum, i, n
oktestrol - Octoestrolum, i, n
olabuta - Chenopodium, i, n
olovda kuydirilgan - ustus, a, um
olcha - Cerasus, i, f
oltin - Aurum, i, n
oltingugurt - sulfur, uris, n
oltingugutrl - sulfuratus, a, um
oqqaldirmoq - Farfara, ae, f
og'riqni qoldiruvchi - analgeticus.
a, um
og'iqsizlantiruvchi - anaestheticus,
a, um

Pp

pankreatin - Pancreatinum, i, n
pantokrin - Pantocrinum, i, n
paratsetamol - Paracetamolium, i, n
papaverin - Papaverinum, i, n
paparotnik, qirqquloq - Filix, icis, f
parda (po'st) bilan qoplangan - ob-
ductus, a, um
parafin - paraffinum, i, n
paraffin bilan qoplangan - paraf-
finatus, a, um
pasta - pasta, ae, f

paxikarpin - Pachycarpinum, i, n
paxta - Gossipium, i, n
pentalgin - Pentalginum, i, n
pentamin - Pentaminum, i, n
pepsin - Pepsinum, i, n
pergidrol - Perhydrolum, i, n
periploka - Periploca, ae, f
peksid - peroxydum, i, n
piyoz boshi, piyoz - bulbus, i, m
pilokarpin - Pilocarpinum, i, n
pirofos - Pyrophosum, i, n
plantaglyutsid - Plataglucidum, i, n
podofillum - Podophillum, i, n
polemonium - Polemonium, i, n
prednizolon - Prednisolonum, i, n
prozerin - Proserinum, i, n
promedol - Promedolum, i, n
protargol - Protargolum, i, n

Qq

qayin - Betula, ae, f
qaynatma - decoctum, i, n
qalampir i si - Piper, eris, n
qalampir garmdori - Capsicum, i, n
qalampir - piperitus, a, um
qandag'och - Alnus, i, f
qarag'ay - Pinus, i, f
qarag'aydoshlar - Pinaceae
qizil angishvonagul - Digitalis(is)
purpurea (ae)
qizilcha - Ephedra, ae, f
qizilmiya, shirinmiya - Glycyrrhiza,
ae, f; Liquiritia, ae, f
qirqbo'g'im - Equisetum, i, n
qirqquloq - Filix, icis, f
qon to'xtatuvchi - haemostaticus,
a, um
qoraqiz - Bidens, ntis, f

qoqi - Taraxacum, i, n
qog'ozda ber - da in charta
qovoq - Cururbita, ae, f
qutichada ber - da in scatula
quritishga qarshi - antirabicus, a, um
qo'rg'oshin - Plumbum, i, n

Rr

ravoch - Rheum, i, n
ra'noguldoshlar - Rosaceae
rezerpin - Reserpinum, i, n
resortsin - Resorcinum, i, n
retsept - receptum, i, n
riboflavin - Riboflavinum, i, n
rux - Zincum, i, n

Ss

sallagul (dorivor) - Paeonia(ae, f)
officinalis (is)
sano - Senna, ae, f
sangvizorba - Sanguisorba, ae, f
sarimsoq piyoz - Allium(i) sativus(i)
siydik haydovchi - diureticus, a, um
siydik haydovchi yig'ma choy - spe-
cies (erum) diureticae(arum)
silga qarshi - antituberculosicus, a, um
simob - Hydrargyrum, i, n
sintomitsin - Synthomycinum, i, n
sinestrol - Synoestrolum, i, n
skopolamin - Scopolaminum, i, n
skopoliya - scopolia, ae, f
sovun - sapo, onis, m
sovunli - saponatus, a, um
sovuq yerda saqla - serva in lo-
cafrigido
spitr - spirtus, us, m
spirtga tegishli - spirtuosus, a, um
sterilizatsiya qilmoq - steriliso, are, I

sterilizatsiya qilingan - sterilis, e; sterilisatus, a, um
sterkuliya - Sterculia, ae, f
streptomitsin - Streptomycinum, i, n
streptotsid - Streptocidum, i, n
strixnin - Strychninum, i, n
strofant - Strophanthus, i, m
strofantin - Strophanthinum, i, n
sulfadimezin - Sulfadimezinum, i, n
sulfidimetokmin - Sulfadimethoxinum, i, n
sulfamonometoksin - Sulfamonomethoxinum, i, n
sulfapiridazin - Sulfapyridazinum, i, n
surtma - unguentum, i, n
sut - lac, lactis, n
sutli - lacteus, a, um
suyuq - fluidus, a, um; liquidus, a, um

Tt

tabletka - tabuletta, ae, f
tabletka shaklida ber - da in tabulettis
tannin - Tanninum, i, n
tannalbin - Tannalbinum, i, n
tez, tezda, tezlik bilan - cito
tekodin - Thecodinum, i, n
temizal - Themisalum, i, n
temir - Terrum, i, n
teobromin - Theobrominum, i, n
terfillin - Teophillinum, i, n
termopsis - Thermopsis, idis, f
terpentin - Terebinthina, ae, f
terpentin moyi, skipidar - Oleum(i)
Terebinthinaetesterone - Testosteronum, i, n
tetratsiklin - Tetracyclinum, i, n
tibbiyot - medicatus, a, um; medicinalis, e

tillabosh - Centaurium, i, n
tinchlantiradigan - sedavitus, a, um
tinchlantiruvchi yig'ma (choy) - species (erum) sedativae (arum)
tirnoqqul - Calendula, ae, f
tozalangan - depuratus, a, um (**oltin-gugurt**); purificatus, a, um (**zardob**); rectificatus, a, um - **tozalangan**
terpentin moyi(skipidar) - Oleum Terebinthinae rectilicatum (i)
toza, sof - purissimus, a, um
tog' jambil - Thymus, i, m
triftazin - Triftazinum, i, n
tuz - sal, salis, n
Turkiston Adonisi - Adonis (idis) Turkestanicus(i)
tuxumak - Sophora, ae, f

Uu

ukrop, fenxel - Foeniculum, i, n
uzum - Uva, ae, f
urodan - Urodanum, i, n
urosulfan - Urosulfanum, i, n
urotropin - Urotropinum, i, n
urug' - semeninis, n
uch bo'lakli qora qiz - Bidens (ntis) tripastita (ae)

Vv

vaboga oid - cholericus, a, um
vazelin - Vaselinum, i, n
vaksina - vaccinum, i, n
valeriana - Valeriana, ae, f
valokardin - Valocordinum, i, n
vikasol - Vicasolum, i, n
Vilkinson surtmasi - unguentum (i) Wilkinsoni

vinilin - Vinylinum, i, n
vismut - Bismuthum, i, n
vitamin - vitaminum, i, n
Vishnevskiy surtmasi - unguentum (i)
Vischnevsky
vodorod - Hydrogenium, i, n
vrach, shifokor – medicus, i, n
vrachlik vositasi – remedium, i, n

Xx

xinin - Chininum, i, n
xloramin - Chloraminum, i, n
xloroforum - Chloroformium, i, n
xushbo'y - aromaticus, a, um
xushbo'y yig'ma (choy) - species
(erum) aromaticae (arum)

Yy

yapon i si - japonicus, a, um
yashil - viridis, e
yeryong'oq - Juglans, ndis, f, Arachis,
idis, f
yong'oq - Nux, Nucis, f
yirik gulli angishvonagul -
Digitalis(is) grandi flora(ae)
yod - lodum, i, n
yodoforum - lodoformium, i, n
yo'talga qarshi tabletkalar - tabu-
lettae contra tussim
yozmoq - scribo, ere, 3

Zz

zaytun - Oliva, ae, f
zahar - venenum, i, n
zirk - Berberis, idis, f
zirkdoshlar - Berberidaceae
zig'ir - Linum, i, n
zig'irdoshlar - Linaceae

zupturum - Plantago, inis, f

O'o'

o'latga qarsi - antipestosus, a, um
o'ldiradigan - letalis, e
o'rik - Armeniaca, ae, f
o'simlik - planta, ae, f
o't (bot) –herba, ae, f
o'tsimon - herbaceus, a, um
o't haydovchi - cholagogus, a, um
o't haydovchi yig'ma choy - species
(erum) cholagogae (arum)
o'zimga qo'llash uchun - pro se

G'g'

g'ozpanja - Tormentilla, ae, f
Sh sh
shakar, qand - Saccharum, i, n
sharbat - sirupus, i, m
shaftoli - Persicum, i, n
shish, o'sma - tumor, oris, m
Shostakovckiy balzami -Balsamum
(i) Schostakosky
shumurt – Padus, i, f
shoxcha (bot) - spites, itis, m

Ch ch

chakanda - Hippophae, es, f
chala oksid - oxydulatus, a, um
chayono't – Urtica, ae, f
chernika - Myrtillus, i, m
choy - Thea, ae, f
cho'chqa yog'i - adeps(ipis) suillus(i)
cho'chqaga oid - suillus, a, um

MUNDARIJA

Soʻzboshi.....	3
KIRISH	
Lotin tilining qisqacha tarixi.....	4
I-QISM	
Anatomik-gistologik atamalar yasash.	7
1-Dars	
1-§. Lotin tili alfaviti.	7
2-§. Unlilarning oʻqilishi	9
3-§. Diftonglar.....	10
4-§. Undoshlarning oʻqilishi	10
5-§. Harf birikmalari	12
6-§ Digraflar (grekcha harf birikmalari)	13
7-§. Leksik minimum.....	14
2-Dars	
8-§. Choʻziq va qisqa boʻgʻinlar. Urgʻu.....	15
9-§. Soʻzlarni boʻgʻinlarga boʻlish qoidalari	15
10-§. Urgʻu.....	15
11-§. Leksik minimum.....	18
3-Dars	
12-§. Ot (nomen substantivum)	21
13-§. Moslashmagan aniqlovchi	24
14-§. Leksik minimum.....	26
4-Dars	
15-§. Sifat (verbum).....	27
16-§. Moslashgan aniqlovchi	28
17-§. Leksik minimum.....	29
5-Dars	
18-§. Sifat darajalari.	33
19-§. Orttirma daraja.....	34
20-§. Leksik minimum.....	35
6-Dars	
21-§. I. Notoʻgʻri darajali sifatlari.....	37
22-§. Ii. Yetishmagan darajali sifatlari.....	37
23-§. Leksik minimum.....	39
7-Dars	
Anatomik soʻzlarning morfologik va sintaktik tuzilishi	41
24-§. Murakkab anatomik iboralarning tarjimasini	41
25-§. Murakkab anatomik iboralarni tarjima qilish:	42

26-§. Leksik minimum.....	44
8-Dars	
27-§. Predlog (praepositio)	46
28-§. I-ii turlanishda otlarning suffikslari:.....	46
29-§. I-ii turlanishdagi sifatlarni qo‘shimchalari	47
30-§. Leksik minimum.....	49
9-Dars	
31-§. Muhim lotincha-grekcha old qo‘shimlarning ma‘nolari	51
32-§. Leksik minimum.....	54
10-Dars	
33-§. III-turlanish otlari haqida umumiy ma‘lumot.....	56
34-§. Mujskoy roddagi	57
35-§. Leksik minimum.....	59
11-Dars	
36-§. III –turlanishdagi jenskiy roddagi otlar	62
37-§. Leksik minimum.....	64
12-Dars	
38-§. III-turlanishdagi sredniy roddagi otlar.	65
39-§. Leksik minimum.....	67
13-Dars	
40-§. I. III- turlanish otlarining xususiyatlari.	68
41-§. II. II-gruppa sifatlarining xususiyatlari	68
42-§. Leksik minimum.....	72
43-§. Ba‘zi sinonimlarning ishlatilishi.....	73
14-Dars	
44-§. IV-V-turlanishdagi otlar	75
45-§. Leksik minimum	77
15-Dars	
46-§. Sonlar (numeralia...).....	79
47-§. Sanoq sonlarning yasalishi	79
48-§. Sanoq sonlarning turlanishi	80
49-§. Tartib sonlar numeralia ordinalia	81
50-§. Sanoq va tartib sonlarning jadvali	82
16-Dars	
51-§. O‘tilgan mavzularni takrorlash va mustaqil ishlash uchun mashqlar:.....	86
52-§. Leksik minimum.....	88
53-§. Takrorlash uchun anatomiya bo‘limidan test savollari.....	89
54-§. O‘qish uchun qo‘shimcha matnlar.....	100

Hippocratis jus jurandum (Gippokrat qasamyodi).....	100
«Gaudeamus igitur»	100
Lotincha-o‘zbekcha lug‘at	102
O‘zbekcha-lotincha lug‘at.....	117

II-QISM

Klinik iboralar	130
-----------------------	-----

1-DARS

-§. Klinik iboralarning tuzulishi.	130
-§. Klinik iboralarning bir qancha qoidalarini rasmiylashtirish.	131
-§ Klinik iboralarda eng ko‘p qo‘llaniladigan suffikslar.....	132
-§. Eng ko‘p qo‘llaniladigan grekcha old qo‘shimchalar.....	134

2-DARS

-§. Organ va tana qismlarining grekcha, lotincha, o‘zbekcha dubletlari.....	137
---	-----

3-DARS

-§. Fan, usul, tekshirish, davolash, kasallik ma‘nolarini anglatuvchi grekcha so‘zlar(suffikslar)	139
---	-----

4-DARS

-§. Organ va to‘qimalarning grekcha, lotincha, o‘zbekcha dubletlari.	141
---	-----

5-DARS

-§. Organ va to‘qimalarning patologik o‘zgarishlarini, terpevtik usullarda xirurgik usullarini ifodalovchi grekcha te lar.	143
---	-----

6-DARS

-§. To‘qimalar, organlar, suyuqliklar, sekretlar, jins hamda funksionlarini ifodalovchi grekcha, lotincha, o‘zbekcha dubletlari	146
---	-----

7-DARS

-§. Funktsional va patologik holat hamda jarayonlarni ifodalovchi yakka atama elementlar.....	149
---	-----

8-DARS

-§. Turli fizik xossalari, xususiyati, sifat, aloqasi va boshqa xususiyatlarini ifodalovchi yakka AE lar.....	152
-§. Takrorlash uchun klinika bo‘limidan test savollari	156
Asosiy elementlar (lug‘at).....	168

III-QISM

Terminologiya iboralari. Retsept	190
--	-----

1-DARS

-§. Dorivor vositalarning nomlanishi.....	190
---	-----

2-§. I. Ma'noli so'z yasovchi qismlar va ularning ma'nolari	192
3-§. Ii. Davolashda foyda beradigan preparat /dori nomlari/ ning ma'noli so'z yasovchi qo'shimchalari	193
4-§. Iii. Dori nomlarini yasalishida qo'llaniladigan ma'noli so'z yasovchi qismlar.....	194
5-§. Dori nomlarini dori shakllari bilan qo'llanilishi.....	196
6-§. Dori shakllari haqida qisqacha ma'lumot.....	196
7-§. Leksik minimum.....	202

2-DARS

8-§. Fe'l (verbum).....	204
9-§. Shart maylining retseptda qo'llanilishi.....	205
10-§. Dorivor o'simliklarning nomi.....	207

3-DARS

11-§. I. Retsept haqida tushuncha.....	209
12-§. Iii. Retseptni yozish qoidasi.....	212
13-§. Leksik minimum.....	217

4-DARS

14-§. Kimyoviy elementlar	219
15-§. Kislotalar	219
16-§. Bir necha muhim kimyoviy elementlar	222
17-§. Leksik minimum.....	223
18-§. Kislotalarning nomlanishi.....	224
19-§. Dorilarning nomlari	225

5-DARS

20-§. Tuzlar.	226
21-§. Tuz nomlariga misollar.....	227
22-§. Oksidlar, gidrooksidlar	227
23-§. Leksik minimum.....	231
24-§. Dorilarning nomlanishi.....	232

6-DARS

25-§. Retsepturada qisqartma so'zlar.....	237
26-§. Dorivor o'simliklarning nomlari	243
27-§. Dori nomlari	243

7-DARS

28-§. Takrorlash uchun mashqlar.	245
29-§. Takrorlash uchun retseptura bo'limidan test savollari	257
Lotincha - o'zbekcha lug'at.....	262
O'zbekcha - lotincha lug'at.....	271

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA
O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

4-522

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI**

SAMARQAND DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI

X.T. UMAROV

LOTIN TILI VA TIBBIY-FARMATSEVTIK TERMINOLOGIYA ASOSLARI

**O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi
tomonidan tibbiyot oliy ta‘lim muassasalarining barcha ta‘lim
yo‘nalishlari uchun darslik sifatida tavsiya etilgan**

«TAMADDUN» nashriyoti. 100029.

Toshkent shahri, Navoiy ko‘chasi, 30-uy.

Muharrir: Olim Davlatov
Dizayner: Ilhom Jumanov
Musahhih: Nigora Abdukarimova

Nashriyot litsenziya raqami

AI №247. 02.10.2013-yilda berilgan.

Bosishga 10.12. 2015-yil ruxsat etildi. Bichimi 60x84 ¹/₁₆.

Tayms New Roman garniturasida. Ofset usulida. Nashr bosma tabog‘i 17,5.

Adadi 500 nusxa. Bahosi shartnoma asosida.

«TURON-MATBAA» MCHJ da chop etildi.
Toshkent sh., Olmazor tumani, Talabalar ko‘chasi, 2-uy.